

עצות ישראל מנוקד - אנ"ש

דפולין

ספר
עצות
מסדר
על-פי
אלף
בית
ישרות

מעט הפמות ורב האיכות. והמה אמרות טהורות. ודרך ישר לאדם יורות. להלך בהם לדורי דורות. אשר מכל דבר תבל היה נבדל. מפי הנשר הגדול. הלא הוא הרב הקדוש, צדיק יסוד עולם, בוצינא קדישא איש אלקים מורנו ורבונו הרב רבי נתן, זכר צדיק וקדוש לברכה. והוא היה תלמיד מבהק של מורנו הרב רבי נחמן, זכר צדיק וקדוש לברכה, מברסלב. אשר השאיר אחריו ברכה על כל ארבעה חלקי שלחן ערוך, וקראם בשם "לקוטי הלכות". ועתה האיר ה' את רוחי ולקטתי לקוטי בתר לקוטי מעט גרגרי חכמה ותבונה מספרי "לקוטי הלכות" הנ"ל ומספרי "לקוטי מוהר"ן".

להיותם לאחיזה ביד כל אדם, להיות להם לסלם לעלות במרומי מעלה במדרגות המדות הקדושות ועבודת השם: הקדמה

יסוד התשובה ומעלות ההתחזקות למלט נפשו משחת הוא לא בצומות וסגופים, אלא לחזק באלו שלשה דברים: אהבת השם ואהבת ישראל ואהבת התורה, כמו שמבאר בספר "בוצינא דנהורא", שפעם אחת שאלו להפעל שם טוב, זכרונו לברכה, מהו עקר העבודה, הלא אנו יודעים ואבותינו ספרו לנו, שבימים הקדמונים היו אנשי מעשה מתעניין משבת לשבת, ואתם בטלתם את הדבר הזה, שאמרתם, שכל אדם שהוא מתענה עתיד לתן את הדיון, שנקרא חוטא, שמענה את נפשו, על כן הגידו נא לנו מה עקר העבודה. והשיב להם הבעל שם טוב, זכרונו לברכה: אני באתי לעולם הזה להראות דרך אחר, שיראה אדם להמשיך על עצמו שלשה דברים הללו, הינו: אהבת השם ואהבת ישראל ואהבת התורה, ואין צריך לעשות סגופים, עין שם עוד מענין זה: וכבר ידוע ומפרסם מקצה העולם ועד קצהו גדל קדשת אדוננו מורנו ורבונו, אור האורות וכו', הרב רבי נחמן, זכר צדיק לברכה, בעלה מחבר הספרים הקדושים "לקוטי מוהר"ן" ושאר ספרים קדושים ונוראים מאד, ונראה לכל המעין בספריו הקדושים גדל עמקות עצותיו באהבת השם וכו'. והנה ביותר מכל תלמידיו הקדושים סמך ידיו על תלמידו הקדוש, הרב הצדיק רבי נתן, זכר צדיק לברכה, בעלה מחבר הספרים הקדושים "לקוטי הלכות" ושאר ספרים קדושים. ועתה, בעקבא דמשיחא, שנתפשט החשכות הנורא מאד מאד, רחמנא לצלן, הן באמונת השם, הן באמונת הצדיקים, אשר גם נביאינו הראשונים, זכרונו לברכה,

ראו כן תמהו, איך יוכלו בני־ישראל הקדושים להתחזק ביראת השם
בתוך החשכות הנורא הזה, כפצינו בכמה מקומות, ומבאר בזהר הקדוש
(שמות 1:) וזה לשונו: רבי שמעון זקף ידו וברכה ואמר: וי מאן דיזדמן בההוא
זמנא, וזכאה חלקא מאן דיזדמן וישתפח בההוא זמנא. וי מאן דיזדמן
בההוא זמנא בגין דכד ייתי קדשא בריך הוא לפקדא לאילתא, יסתכל
מאן אנון דקימין בהדה, בכל אנון דמשתכחין עמה, בכל עובדוי דכל חד
וחד, ולא ישתפח זכאי, דכתיב (ישעיה ס"ג): ואביט ואין עוזר, וכמה עקתין
על עקתין לישראל. זכאה מאן דיזדמן וישתפח בההוא זמנא, בגין דההוא
דיתקין בההוא זמנא בהמנותא, יזכה לההוא נהירו דחדוה דמלפא וכו',
עין שם. וגם מבאר בדברי חכמינו, זכרונם לברכה, במסכת סוטה מ"ט:
רבי אליעזר הגדול אומר: מיום שחרב בית חמדתנו שרי חכימאי למהווי
כספריא וכו', חצפא יסגי ויקר יאמיר וכו', וחכמת סופרים תסרח, ויראי
חטא ומאסו, והאמת תהא נעדרת, נערים ילבינו זקנים, גדולים יעמדו
מפני הקטנים וכו', עין שם. ברוך השם, אשר הקדים רפואה למפתנו,
ושלח לנו מושיע, נחל נובע, הוא אדוננו מורנו ורבינו הקדוש, זכר צדיק
וקדוש לברכה, אשר הוא ותלמידו הקדוש, זכר צדיק וקדוש לברכה,
הודיעו לנו רב רחמנותו של הקדוש־ברוך־הוא עלינו עד אין חקר, אף
דבריהם הקדושים והתחזקותם העצומים מפזרים בהתורות הקדושים,
שבספרי ה"לקוטי מוהר"ן" ובספרי ה"לקוטי הלכות", וראה ראיתי,
אשר עתה בתקף הגלות והחשכות, בעקבא דמשיחא, יש רבים מאחינו
בני ישראל, שמשתוקקים מאד לעבודת השם, אף נדמה להם, כי אין להם
תקוה, חס ושלום. לזאת באתי, אנכי הצעיר, ולקטתי וקבצתי דברי
ההתחזקות, שנדפסו בספרים הקדושים "לקוטי מוהר"ן" ובספרי
"לקוטי הלכות" ומספר "לקוטי עצות החדש", שחבר הרב הקדוש
מטשערין, זכר צדיק לברכה, ועוד משאר ספרים הקדושים, להדפיסם
בפרך הקטן הזה, למען יוכל כל איש לרוות נפשו הצמאה, וידע, אשר עדין
לא אבדה תקותו, חלילה:
וקראתי שם הספר "עצות ישרות", והמה עצות נכונות בדרכי השם,
והתחזקות נפלאה להמשיך על עצמו שלשת הדברים הנ"ל, ולהתעורר
בהם לראות, שאין שום יאוש בעולם, ואפלו אם נפל כמו שנפל, רחמנא
לצלן, אף־על־פי־כן השם אתו, כמובא ב"לקוטי הלכות", הלכות נטילת
ידיים, הלכה ו', אות פ"ב. ורשמתי אצל כל אות ואות שפחבור הזה מקור
מוצאו, ואם ירצה המעיין לעיו, יעין שם ויבין הענין בשלמות יותר.
וסדרתי אותם עלפי אלף־בית. ונזכה לקימו באמת, עד שנזכה לשוב
בתשובה שלמה, לעשות רצון השם בלב שלם אמן, כן יהי רצון
המוציא
"עצות
אמת
א.
לאור
ישרות"
ואמונה

עקר הגשר לעבר עליו בזה העולם, הוא אמת, כי האדם צריך לעבר בזה
העולם על גשר צר, והעקר - שלא יתפחד כלל. ולזכות לזה, לעבר על הגשר
צר של זה העולם, הוא עלידי אמת, כמו שאומרים העולם, שעם אמת

יכולין לעבר את כל העולם, כי עקר הוא אמת, שעל זה עומד כל העולם ומלואו, וכל הבלבולים והמניעות שיש להאדם מעבודת השם, שהעקר הוא מניעת המוח, עקר העצה לעבר עליהם, הוא אמת, שהוא מורה דרך להאדם לעבר על הכל בחינת (תהלים מ"ג) : שלח אורח ואמתך, המה ינחוני, וכמו שכתוב (שם פ"ו) : אהלך באמתך, כי האמת הוא הגשר דקדשה, שעל ידו עוברים בתוך כל המים השוטפים ונצול מכלם, שזה בחינת קריעת ים סוף, שהלכו ביבשה בתוך הים בזכות יעקב, שהוא בחינת אמת, וזה שפרש רש"י על פסוק (בראשית ל"ב) : ויעבר את מעבר יבק : עשה עצמו כגשר, כי יעקב הוא בחינת אמת, שהוא הגשר לעבר עליו בשלום (הלכות תפילין, הלכה

ה', אות מ"א) :

ב.

מי שפונתו אל האמת, וחוגר עצמו למלחמה בשביל האמת - הוא מנצח תמיד, כי כל מה שעושה איזה עבדא לצרף מלחמת מצוה זאת, הוא מנצח בזה מיד, מאחר שפונתו לשמים באמת, על כן אף אם אינו זוכה לנצח המלחמה בשלמות, אף על פני כן בזה בעצמו שאוחז הכלי מלחמה בידו ללחם נגד שונאי השם, שהם היצר הרע וחילותיו וכו', בזה בעצמו הוא נקרא כבר מנצח, כי כל עבדא ותנועה קלה, שהאדם מתגבר בשביל לעשות רצונו יתברך שמו, הוא יקר מאד בעיני השם יתברך, ותכף הוא מנצח הרבה, נצחון אמתי ונצחי, כי רק זה עקר הנצחון האמתי, כי זה הנצחון ישאר קים לנצח, כי לית רעותא טבא דאתאבד, וזה מרמו בזה הקדוש בענין הארבעה מינים שבלולב, שאמר שם : מאן נצח - מאן דאחד מאניקרבא בידוי, כי תכף כשאוחזין הכלי מלחמה ללחם עם המונעים אותו מנקדת האמת, בזה בעצמו כבר נצח הרבה כנ"ל (הלכות ברפת הראיה, הלכה

ה', אות ט' מ"ט) :

ג.

לפעמים יכול האדם לפל, חס ושלום, עלידי האמת דיקא, כי יודע בנפשו, שבאמת קלקל ופגם הרבה, וגם עתה הוא כמו שהוא, ועל כן מסיתו הבעל דבר לדחותו לגמרי, חס ושלום, עלידי האמת שלו, כמרגל זאת בפי כמה אנשים, והרבה יצאו מעולמם לגמרי עלידי האמת הזה אבל כבר גלו לנו הצדיקי אמת, שהאמת לאמתו אינו כן, כי צריך כל אדם להתחזק עצמו בהשם יתברך תמיד ולקיים בחינת (תהלים קל"ט) : אם אסק שמים - שם אתה, ואציעה שאל - הנד, שאפלו בשאל תחתיות, חס ושלום, ידע ויאמין, שהוא סמוך עדן להשם יתברך, ואין שום יאוש בעולם, ויכולין לשוב גם משם ולהתקרב להשם יתברך באמת, כי בודאי צריכין לשמר את עצמו מן החטא, ואפלו מפגם כל שהוא, אבל אף על פני כן, אפלו אם נכשל כמו שנכשל, אפלו אלפים ורבבות פעמים, חס ושלום, אף על פני כן בכל עת ורגע חסדי השם לא תמנו, ויכולין לקרב עצמו להשם יתברך בכל עת ומכל מקום שהוא, כי לגדלתו יתברך אין חקר, ועלידי תשובה וצעקה ותפלה ותחנונים הרבה יכול להתהפך הכל לטובה בחינת "עוונות נתהפכין לזכיות", וזהו עקר האמת לאמתו וכן כל המחלקת על צדיקי אמת, הן המחלקת מחסידים וכשרים, בפרט של המחקרים הנוטים לדרך הכפירות, רחמנא לצלן, הכל הוא עלידי האמת המבדה שלהם, כי

האמת נעשה עדרים עדרים, וכל אחד אומר שאצלו הוא האמת, ועל כן ברב ספרי המחקרים צועקין רק על האמת - אוי להם ולהאמת המזויף שלהם, שהוא תכלית השקר והכפירות, רחמנא לצלן. נמצא מבאר, שהאמת בעצמו צריך שמירה מעלה, שלא יטעה, חס ושלום, עלידי האמת, וזה בחינת השומר אמת לעולם, וזה בחינת: חותם בתוך חותם, כי עקר החותם הוא אמת בחינת "חותמו של הקדוש ברוך הוא - אמת", רק החותם בעצמו צריך עוד חותם, כי האמת בעצמו צריך שמירה גדולה כנ"ל, וזה עקר שלמות התשובה, שהוא בבחינת "בקי בעיל בקי בנפק", בחינת: אם אסק שמים וכו', ואציעה שאול וכו', כמבאר במקום אחר, שזה בחינת שני החותמות הנ"ל, כי בודאי צריכין לחתם את עצמו ולילדו בדרך האמת כסדר, לבלי לנטות ימין ושמאל, רק אדרבא, ילד מדרגא לדרגא בעבודתו יתברך, עד שיזכה בכל פעם להשגה יתרה, שזה בחינת תשובה על תשובה, אך כל זה האמת הוא עדין רק בחינת חותם הראשון, כי באם, חס ושלום, יעבר עליו איזה ירידה, חס ושלום, שזה בחינת ונפק, אזי יוכל לפל לגמרי עלידי זה האמת, כי לא די, שלא זכה לעלות ביותר לכנס לפנימיות הקדשה ביותר, אף גם שירד ונפל ויצא חוץ לקדשה, חס ושלום, על כן צריך החותם הזה עוד חותם, שזה בחינת האמת לאמתו של בחינת בקי בנפק הנ"ל, ולקיים ואציעה שאול הנד, כי בהכרח שיעבר על האדם עליות וירידות הרבה, אך העקר הוא, שיחזק את עצמו ולא יניח את מקומו לעולם, שזה בחינת גמר החותם, בחינת חותם בתוך חותם כנ"ל, וזה עקר שלמות דרכי התשובה, עד שעל ידי זה זוכין לתשובה שלמה, ולעשות בכל פעם תשובה על תשובה כנ"ל. ותשובה הוא בחינת "אהיה", כמבאר בפנים, ואהיה פעמים אהיה - גימטריה "אמת", הינו בחינת התשובה שלמה והאמת לאמתו הנ"ל, ובכל זה אנו עוסקין מראשה שנה עד הושענא רבא, שאז מתקנין בחינת חותם בתוך חותם, כמבאר בפנים (הלכות שבת, הלכה ז' אות נ"ח, ס"ג ס"ד):

ד.

עקר הרחמנות, שצריכין לרחם על ישראל, היא להכניס בהם האמת, ולהוציאם עלידי זה מעוונותיהם, ולקרובם להשם יתברך, וזה בחינת (מ"ב) : תתן אמת ליעקב, חסד לאברהם - שעקר החסד לאברהם, שעושה עמנו השם יתברך, הוא מה שנותן האמת ליעקב (הלכות חנכה, בהשמות סוף ארבע חיים ג'): ה.

עלידי שמשים נפשו כעפר, עלידי זה זוכה להסתכל על האמת לאמתו, שיתגלה לו אור האמת, עד שיתגבר עלידי זה בחשק ורצון דקדשה חזק כל כך, עד שישבר כל המניעות, ויזכה להתקרב אל הקדשה (הלכות הקשר פלים, הלכה ד' אות י"ח): ו.

צריך כל אחד להתפלל לפני השם יתברך ולהתחנן לפניו, מאחר שכלנו בני יעקב, שהוא עצם האמת כמו שכתוב (שם): תתן אמת ליעקב. נמצא, כלנו בני יעקב אנחנו, זרע אמת, על כן בזכות יעקב ירחם גם עלינו השם יתברך, שיזכה להסתכל רק על האמת ולגלות האמת בעולם, שעלידי זה נזכה להתחזקות הרצון דקדשה ולשבר כל המניעות ולהתקרב אל

הקדשה כנייל וכוי (שם, אות כי"ח) :

ז. מכל המקומות יכולין לחזר להשם יתברך עלידי האמת, דהינו כשיודעין האמת לאמתו וכל אחד מכיר את מקומו, כי עקר הפגם הוא עלידי שקר, בחינת היכלי התמורות, שממירין טוב ברע ורע בטוב, שזה בחינת עושה מעשה זמרי ומבקש שכר כפיניחס, אבל כשמכיר את מקומו ומשים נפשו כעפר ורואה שפלותו באמת וגדל רחוקו מהשם יתברך, אף עלפי שבאמת הוא כף, אף עלפייכו יכול עלידיזה לחזר ולשוב להשם יתברך (הלכות נותן טעם לפגם, הלכה ב') :

ח. מי שרוצה למלט נפשו מאש המחלקת, הינו שלא יחזיק במחלקת, חס ושלוש, עקר הצלתו - עלידי אמת (הלכות רבית, הלכה ה', אות י"א) :

ט. אפלו אם נפל האדם למקום שנפל, חס ושלוש, אפלו אם החשך מסבב אותו מכל הצדדים, אף עלפייכו כשמאמין בהשם יתברך באמת בפשיטות, שמאמין בהשם אחד וצועק אליו יתברך באמת: אלי, אלי, למה עזבתני, עזבתני, ומתחנן אליו באמת, אזי האמת מאיר לו לצאת מאפלה לאורה, אף גם הוא זוכה לעשות פתח גם לאחרים, ולהוציאם מהחשך ולהחזירם בתשובה (הלכות דינים, הלכה כ', אות כ') :

י. עקר פגם אדם הראשון וחנה היה עלידי שהנחש הסית והטעה אותם מן האמת אל השקר, ועקר הפגם וההסתה היה עלידי האשה, שהיא כנגד הבחינה השנית של האמת, שהוא רק בבחינת חלון, שממש עקר אחיזתם מחמת מעוט וצמצום האור שבו כנייל, ועל כן אמרו רבותינו זכרונם לברכה (מדרש תנחומא פרשת נח) : היא כבתה נרו של עולם, "נרו" דיקא, כי עקר האור הוא אמת, וזה בחינת שלש המצוות שנתנו להאשה, כי עלידם מתקנין הפגם וממשיכין אור האמת כמבאר בפנים (שם, אות כ"ד) :

יא. עלידי עדות שקר, חס ושלוש, פוגמין בשני שמות הקדושים שהם : ה, אלקים, ועלידי עדות אמת מיחדין שני השמות הקדושים הנ"ל בבחינת (ירמיה ט') : וה' אלקים אמת, וזה שאמרו רבותינו זכרונם לברכה (ירושלמי ברכות פרק א) שפסוק : אני השם אלקיכם, שבסוף קריאת שמע, הוא כנגד דבור : לא תענה (שם, אות כ"ז) :

יב. אי אפשר לזכות לאמת בשלמות כי אם כשאינו נצרך לבריות, שאז דיקא האמת בשלמות. אך לכאורה קשה : אם כן, רב העולם נצרכים לבריות, כי צריכים רבם לקבל טובה זה מזה, ומאחר שהוא צריך לחברו לאיזה דבר, אם כן הוא בכלל נצרך לבריות, וכן כל הצדיקים הגדולים, כל פרנסתם - ממה שמקבלים מהמורעם, אם כן לפי זה הם רחוקים, חס ושלוש, מן אמת, אך באמת עקר התכלית - שצריכין לידע, כי אין עוד מלבדו, אין עוד ממש, דהינו שאין שום דבר נמצא בעולם, רק הוא יתברך לבדו, וכמו שכתוב : וידעת היום וכוי השם הוא האלקים וכוי אין עוד אין

עוד ממש, כי אין שום דבר נמצא בעולם כלל כלל לא, רק הוא לבדו יתברך, וכלא קמה כלא חשיב לא ממש, כי הכל בטל במציאות ממש נגדו יתברך, ועל כן כשמקבלין מאחד פרנסה או הטבה אחרת, הוא מקבל ממנו יתברך בעצמו, מאחר שיודע שהכל אין ואפס, והפעל נכלל בהכח, ואזי הוא מקבל רק מהכח הראשון, דהינו מהבורא יתברך. וזה עקר בקשנתנו: ואל תצריכנו לידי מתנת בשרודם, דהינו שלא לטעות ולחשב שהוא מקבל מהבשר ודם ממש, רק שידע, שאפלו כשהוא מקבל טובה מחברו, הוא מקבל רק מהכח הראשון, שהוא הבורא יתברך, ואז הוא בודאי אינו נצרך לפריות, אף על פי שהוא מקבל מהם, וזה בעצמו בחינת אמת, כי זה עקר האמת. כשיודעין שהפעל מקשר בכח, ואין שום דבר בלעדיו יתברך, רק כלו חד - אז דיקא זוכין לאמת, כי אמת הוא רק אחד, וכמבאר במקום אחר, דהינו כשיודעין שהכל אין נגדו, אין ממש, ואחר הבריאה הוא ממש כמו קדם הבריאה, כי הפעל מקשר בהכח באחדות גמור, ואזי הוא בחינת אמת. ודבר זה אי אפשר להסביר, רק כל חד כפום מה דמשער בלבה (הלכות מתנת שכיבמרע, הלכה ב' אות ב') :

יג.

האמת הוא בחינת נר ה' וכו' חופש כל חדרי בטן, כי עלידו יכולין לחפש כל חדרי בטן ולצאת מאפלות החשכות הבא בכל חדרי בטן, שהם כלל התאוות והמדות רעות וכו', והאמת יוכל להאיר בכל חדרי בטן למצא עצה והתחזקות לשוב מכלם להשם יתברך, כי אפלו כשנדמה להאדם שיודע האמת, רק שהתאוות מתגברים עליו כל כך, עד שאין בכחו לעמוד כנגדם - גם זה שקר, ואם ימשיך עצמו אל האמת, בודאי יהיה לו כח ועצה להמלט מהם, כי אין הקדוש ברוך הוא בא בטרוניא עם בריותיו, ואין הקדוש ברוך הוא שולח על האדם נסיון וכו', שלא יוכל לעמוד בו. ועוד יש בזה הרבה לדבר, כי אי אפשר לבאר אמתת האמת, שצריך האדם בכל יום ובכל שעה לפי בחינתו, ובפרט בענין ההתחזקות (הלכות גנבה, הלכה ה'),

אות

י"ד :

יד.

עקר התגברות השקר והרע והחשך הוא בענין הזיווג והפרנסה, כי דיקא מחמת שיש בהם קדשה גבוה מאד והם בבחינת אמת, על כן מתגבר הרע והשקר להעלים הקדשה ועצם האמת שיש בזה לגמרי, ועקר התקון לזה הוא על ידי הצדיק האמת, שמאיר נקדת האמת בלב כל אחד מישראל, שימשך עצמו בכל עת רק אל נקדת האמת לאמתו, ועל ידי זה זוכין לצאת מתוך החשך לאור גדול, וזוכין לזיווג ופרנסה בקדשה גדולה (שם, אות כ"ה),

ל"א :

טו.

עקר מעלות ההסתכלות וראית פני הצדיק, שזוכין על ידי זה לכל התקונים המבארים בפנים, הוא רק כשהוא באמת ובאמונה, שאז נקרא ראייה, כי כשרואה פני הצדיק ואינו מאמין בו, אין זה נקרא ראייה כלל, כי באמת אינו רואה את הצדיק כלל, מאחר שלפי דעתו אינו צדיק, כי אינו מאמין בו, נמצא שאינו רואה את הצדיק כלל (הלכות תפלין, הלכה ו', אות י"ב) :

טז.

כָּל זְמַן שֶׁלֹּא זָכָה הָאָדָם לִידַע מִי הוּא הַצְדִּיק הָאֱמֵת, שְׁצָרִיף לְהִתְקַרֵּב אֵלָיו וּלְהִתְדַבֵּק בּוֹ, אִזִּי צָרִיף לְהֵאֱמִין וּלְהִתְדַבֵּק בְּכָל הַצְדִּיקִים, אַף־עַל־פִּי שְׁחֹלְקִין זֶה עַל זֶה. לֹא כְּמוֹ הַלִּיצָנִים שְׂאוֹמְרִים, שְׂמֵאֲחֵר שְׁחֹלְקִים הַצְדִּיקִים זֶה עַל זֶה - הוּא שׁוֹמֵעַ דְּבָרֵי שְׂנִיָּהֶם וְחֹלֵק עַל שְׂנִיָּהֶם, כִּי זֶהוּ דְּבָרֵי לִיצָנוּת, וְנוֹגְעִין בְּכַפֵּירוֹת, רַחֲמָנָא לְצִלּוֹן, רַק הָאֱמֵת הוּא לְהַפְדּוּ - שְׁצָרִיף לְהֵאֱמִין בְּכֻלָּם, וּלְבָלִי לְהִסְתַּכֵּל כָּלֵל עַל הַמַּחְלָקֶת שְׂבִינֵיהֶם, מֵאַחֵר שְׂכַלָּם מִזְהִירִים אוֹתוֹ לְקַיֵּם תּוֹרַת מֹשֶׁה שְׂבִכְתָּב וְשְׂבַע־לְפָה, כִּי רַק מִהֶאֱנָשִׁים הַכּוֹפְרִים, הַהוֹלְכִים בְּדַרְכֵי הַחֲקִירָה, הַרוֹצִים לְהַטּוֹת מִתּוֹרַת מֹשֶׁה לְלַמֵּד חֲכָמוֹת חִיצוֹנִיּוֹת וְכוּ', מֵהֶם צָרִיכִין לְהִתְרַחֵק בְּתַכְלִית הַרְחוֹק, אֲבָל כָּל מִי שְׂמַנְהִיג עַל־פִּי הַתּוֹרָה, כְּפִי שְׂמָסְרוּ לָנוּ רַבּוֹתֵינוּ הַקְּדוּשִׁים בְּגִמְרָא וּפּוֹסְקִים וְסִפְרֵי יִרְאִים, הַמֵּיִסְדִּים עַל־פִּי דְּבָרֵיהֶם הַקְּדוּשִׁים - בְּהֶם צָרִיכִים לְהִתְדַבֵּק בְּכֻלָּם, כְּמוֹ שְׂכֵתוֹב: וְבוֹ תְּדַבֵּק. וְאָמְרוּ רַבּוֹתֵינוּ זְכוֹרֻנָם לְבִרְכָה: הַדְּבִק בְּתַלְמִידֵי־חֲכָמִים. וְזֶה בְּחִינַת יוֹסֵטוֹב שְׁנֵי שָׁל גְּלוּיּוֹת, כִּי כְּמוֹ שְׂמַחְמִירִין מַחְמַת סִפֵּק וְעוֹשִׁין שְׁנֵי יָמִים טוֹבִים, כְּמוֹ כֵּן צָרִיכִין מַחְמַת סִפֵּק לְהִתְקַרֵּב לְכָל הַצְדִּיקִים, הַהוֹלְכִים עַל־פִּי הַתּוֹרָה, כִּי קִדְשֵׁת יוֹסֵטוֹב הִיא בְּחִינַת קִדְשֵׁת הַצְדִּיק, כִּי־דוּעַ (הַלְכוֹת תַּפְּלוֹת הַמְּנַחָה, הַלְכָה ו')

אות יז.
: (י"ב)

הַעֲקָר הוּא אֱמוּנַת־חֲכָמִים, כִּי הַעֲקָר הוּא הַתַּכְלִית, וְצָרִיף כָּל אָדָם לְחוּס עַל עַצְמוֹ וּלְחַשֵּׁב תָּמִיד בְּכָל יוֹם עַל תַּכְלִיתוֹ הַנִּצְחִי, וּמָה יִהְיֶה סוּפוֹ וְכוּ'. וְלִזְכוֹת לְתַכְלִית הַטּוֹב בְּאֱמֵת, אִי אֶפְשָׁר כִּי אִם עַל־יְדֵי אֱמוּנַת חֲכָמִים כִּי אִי אֶפְשָׁר לְהֵאָדָם לְהִגִּיעַ וּלְחַזֵּר לְמַקּוֹר נְשֻׁמָתוֹ כִּי אִם עַל־יְדֵי הַחֲכָמִים הַצְדִּיקִים אֱמֵתִיִּים, כִּי אֶפְלוּ כְּשָׂרִים וִירְאִים וְעוֹסְקִים בְּתוֹרָה אֵינָם יְכוּלִים לְהִגִּיעַ לְשִׁלְמוֹתָם כִּי אִם עַל־יְדֵי הַחֲכָמִים וְהַצְדִּיקִים אֱמֵתִיִּים, מְכַל שָׁכֵן מִי שְׂפָגַם אֵיזָה פָּגָם, מְכַל־שָׁכֵן מִי שְׂפָגַם וְעַבֵּר הַרְבֵּה, חַס וְשָׁלוֹם, כְּמַצּוֹי עֲכָשׁוּ בְּעוֹנוֹתֵינוּ הַרְבִּים, בְּוִדְאֵי אִי אֶפְשָׁר לְרַפְּאוֹתוֹ בְּגוּף וְנַפְשׁ כִּי אִם עַל־יְדֵי הַצְדִּיקִים הַגְּדוֹלִים וְהַנְּפְלְאִים בְּאֱמֵת, שְׂיֻדְעִים לְדַרְשׁ אֶת הַתּוֹרָה בְּשִׁלְמוֹת בְּאֱמֵת, וִיֻדְעִים שְׂרָשֵׁי נַפְשׁוֹת שֶׁל כָּל אֶחָד מִיִּשְׂרָאֵל בְּהַתּוֹרָה, וִיֻדְעִים לְפָרֵשׁ וּלְבַאֵר כָּל הַדְּרָכִים וְהַעֲצוֹת וְהַנְּתִיבוֹת וְהַתְּחַבּוּלוֹת, שְׁצָרִיף כָּל אָדָם שְׂבַע־עוֹלָם, הַרוֹצֶה לְגִשֵּׁת אֶל הַקְּדוּשׁ, בְּאִפְּן שְׂיֻכַל כָּל אֶחָד לְקַבֵּל רְפוּאָה לְכָל מִינֵי חָלֵי הַנֶּפֶשׁ וְהַגּוּף שְׂבַע־עוֹלָם (הַלְכוֹת שַׁבָּת,

הַלְכָה ו', אות ג').

יח. עֲקָר כָּלֵל הָאֱמוּנָה הַקְּדוּשָׁה הוּא אֱמוּנַת־חֲכָמִים, כִּי הֵם מְמַשִּׁיכִין לָנוּ הָאֱמוּנָה הַקְּדוּשָׁה בְּשִׁלְמוֹת, כִּי בְּלֹא אֱמוּנַת־חֲכָמִים אֱמֵתִיִּים גַּם אֱמוּנַתוֹ בְּהֵשֵׁם יִתְבָּרַךְ אֵינּוּ בְּשִׁלְמוֹת (שם אות י"א):

יט. צָרִיכִים לְהוֹדוֹת וּלְהַלֵּל מְאֹד לְהֵשֵׁם יִתְבָּרַךְ, כְּשִׂזְכוּיִן לְאֱמוּנַת־חֲכָמִים, כִּי עַל־יְדֵי זֶה נִצּוּלִין וְיוֹצְאִין מִכָּל הַצָּרוֹת שְׂבַע־עוֹלָם, בְּרוּחַנִיּוֹת וּבְגִשְׂמִיּוֹת וְזֶה בְּחִינַת מוֹדִים דְּרַבְּבָן (שם אות י"ט):

כ. צָרִיף הָאָדָם לְזָהֵר, שֶׁלֹּא לְכַנֵּס לְחַקֵּר בְּמָה שְׂאִין לוֹ רְשׁוֹת בְּבְחִינַת: בְּמַפְלָא

מִמֶּדָּה אֶל תְּדַרְשׁ וְכוּ', וְתִכְנֵף כְּשֵׁרוּאָה מְבוּכָה, שְׂאֵי אֶפְשֶׁר לְהַשִּׁיגָה וְלְהַבִּינָה - יְבָרַח מִשָּׁם, וְיִסְמָךְ רַק עַל אֲמוּנָה, וּמִי שֶׁפּוֹגֵם בָּזֶה, הוּא בְּחִינַת פָּגַם אֲכִילַת בָּשָׂר בְּחֻלְב (הַלְכוֹת דְּבָרִים הַיּוֹצֵאִים מִן הַחַי, שֶׁבְּהַלְכוֹת סִימְנֵי בְּהֵמָה וְחִיָּה טְהוֹרָה, הַלְכָה ד' אֹת מ'): כא.

מִי שֶׁלְּבּוֹ שָׁלֵם עִם הַשֵּׁם, וְאֲמוּנָתוֹ חֲזָקָה, וּמֵאֲמִין שֶׁהַכֹּל מִתְּנַהֵג רַק בְּרָצוֹנוֹ יִתְבַּרֵּךְ - אֲזִי הוּא בְּשִׂמְחָה תְּמִיד, וְאִין לוֹ שׁוּם דְּאָגָה וּפְחַד כָּלֵל מִשׁוּם דְּבָר שֶׁפְּעוֹלָם. (הַלְכוֹת כָּלִי הַיּוֹ, הַלְכָה א', אֹת א'): כב.

הַטְּבִילָה וְהַטְּהָרָה בְּמִקְוָה, מְסַגֵּל לְגַדֵּל וְלְהַשְׁלִים אֶת הָאֲמוּנָה (הַלְכוֹת גְּלוּת, הַלְכָה ד', אֹת ט"ז): כג.

אִי אֶפְשֶׁר לְתַקֵּן בְּשִׁלְמוֹת תְּאֵוֹת מְמוֹן כֹּל זְמַן שֶׁלֹּא זָכָה לְשִׁלְמוֹת הָאֲמוּנָה, וְכֵן לְהַפְּךָ אִי אֶפְשֶׁר לְזַכּוֹת לְאֲמוּנָה שֶׁלְמָה כֹּל זְמַן שֶׁלֹּא בִטֵּל תְּאֵוֹת מְמוֹן, וְאִם כֵּן מֵהֵיכָן יִתְחִיל עַל כֵּן עֵקֶר הָעֵצָה - רַק לְצַעֵק לְהַשֵּׁם יִתְבַּרֵּךְ בְּכָל עֵת, וְזֶהוּ הַהִתְחַלָּה שֶׁל כָּל הַהִתְחַלּוֹת, וְאִזּוֹ יֵעָזֵר לוֹ הַשֵּׁם יִתְבַּרֵּךְ, שֶׁיִּזְכֶּה לְכָל הַתְּקוּנִים כְּאֶחָד (הַלְכוֹת עֲרָלָה, הַלְכָה ד', אֹת י"ח-י"ט): כד.

הַתּוֹרָה וְהָאֲמוּנָה תְלוּיִים זֶה בְּזֶה, כִּי אִי אֶפְשֶׁר לְקַיֵּם אֶת הַתּוֹרָה כִּי אִם עַל־יְדֵי אֲמוּנָה, כְּמוֹ שֶׁכָּתוּב: כָּל מִצְוֹתַיִךְ אֲמוּנָה, וְכֵן אִין קִיּוּם לְהָאֲמוּנָה כִּי אִם עַל־יְדֵי הַתּוֹרָה (הַלְכוֹת דִּינִים, הַלְכָה ד', אֹת ז'): כה.

עַל־יְדֵי אֲמוּנַת הָרָצוֹן, דִּהְיִנוּ שֶׁמֵאֲמִין בְּאֲמוּנָה שֶׁלְמָה, שֶׁהַכֹּל מִתְּנַהֵג רַק בְּרָצוֹנוֹ יִתְבַּרֵּךְ, עַל־יְדֵי־זֶה זֹכָה לְהָאֲרַת הָרָצוֹן, דִּהְיִנוּ שֶׁיִּכְסֹף וְיִשְׁתַּוְּקֶק לְהַשֵּׁם יִתְבַּרֵּךְ וְלַעֲבֹדָתוֹ יִתְבַּרֵּךְ בְּרָצוֹן חֲזָק וְכַסּוּפִים גְּדוּלִים, כְּמִבְּאֵר בְּפָנִים (הַלְכוֹת עֲרַב, הַלְכָה ג', אֹת א'): כו.

עַל־יְדֵי שֶׁמִּצְמָצְמִין אֶת הַמַּחַ לְבָלֵי לְהַתְּנַאֲוֹת לְהִיּוֹת חֲכָם בְּעֵינָיו, שֶׁיִּרְצֶה לְהַשִּׁיג יוֹתֵר מִשְׁכָּלוֹ, רַק יִצְמָצֵם מֵחוּ, וְיִשְׁפִּיל עֲצָמוֹ כְּאֲזוּב וּכְתוֹלַעַת, וְיִסְמָךְ עַצְמוֹ עַל הָאֲמוּנָה - עַל־יְדֵי־זֶה דִּיקָא זֹכִין לְטַהַר תְּכֵלִית הַחִיצוֹנִיּוֹת וְלִקְשֹׁר תְּכֵלִית הַחִיצוֹנִיּוֹת גַּם כֵּן אֶל הַפְּנִימִיּוֹת, שֶׁזֶה בְּחִינַת טְהָרַת הַפְּרָה־אֲדָמָה, כְּמִבְּאֵר בְּפָנִים. (הַלְכוֹת פִּקְדוֹן, הַלְכָה ד', אֹת כ"ג): כז.

עַל־יְדֵי אֲמוּנַת חֲכָמִים בְּשִׁלְמוֹת, עַל־יְדֵי־זֶה נִשְׁמַר הָעוֹלָם עִם כָּל עֲשִׂירֵי־תֵיחָם וְחִפְצֵיהֶם מִכָּל מִינֵי הַזִּקּוֹת וְחִסְרוֹנוֹת. גַּם צָרִיכִין לָזֶה שִׁיְהִי אֲהָבָה וְשָׁלוֹם גְּדוּל בֵּין יִשְׂרָאֵל (שֵׁם הַלְכָה ה', אֹת ב'): כח.

עֵקֶר עֲבָדוֹת וּיְגִיעַת הַפְּרָנְסָה נִמְשָׁךְ מִבְּחִינַת פָּגַם אֲמוּנַת־חֲכָמִים, כִּי עַל־יְדֵי פָּגַם אֲמוּנַת־חֲכָמִים נוֹפֵל לְעֲבָדוֹת, וּפְרָנְסָתוֹ בְּדַחַק גְּדוּל כָּל כָּף, עַד שֶׁמִּכְרָח לְהַשְׁכִּיר עֲצָמוֹ לְעַבֵּד אֶצֶל חֵבְרוֹ בְּשִׁבִיל פְּרָנְסָה, אֲבָל עַל־יְדֵי אֲמוּנַת חֲכָמִים זֹכָה לְחַרּוֹת לְבִטֵּל מֵעֲצָמוֹ עַל עֲבָדוֹת וּיְגִיעַת הַפְּרָנְסָה, וּפְרָנְסָתוֹ נִמְשָׁכֶת לוֹ בְּרוּחַ וּבְשִׁפִי גְדוּל. (שֵׁם, אֹת כ"ר-כ"ז): כט.

כ.ט.

עקר שְלֹמוֹת אֲמוֹנַת־חֲכָמִים הוּא, כְּשֶׁמִּפְּזָר מְמוֹנוֹ לְהַחֲזִיק אֶת הַתְּלִמִּיד־
חֲכָם וּלְהַתְקַרֵּב אֵלָיו (שם, אות כ"ו) :

בְּכָל מָה שֶׁעוֹבֵר עַל הָאָדָם הוּן בְּפִרְנָסָה, הוּן בְּעִבּוּדַת הַשֵּׁם, וְנִדְמָה לוֹ, שְׂאִי
אֶפְשָׁר לְעֵבֵד אֶת הַשֵּׁם מִחֲמַת דְּחֻקוֹת הַפְּרִנָּסָה וְרַבּוּי הַבְּלִבּוּלִים וְהִרְעִיּוֹנִים
הַעוֹבְרִים עָלָיו - יִדַע, שֶׁכָּל זֶה נִמְשָׁךְ מִפְּגַם אֲמוֹנַת חֲכָמִים, וְיִזְכֹּר עֲצֻמוֹ בְּכָל
פְּעַם עַל־יְדֵי זֶה לְשׁוּב בְּתִשׁוּבָה שְׁלֵמָה עַל פְּגַם אֲמוֹנַת חֲכָמִים, וְיִאֲמִין
מֵעַתָּה בְּאֵמַת בְּכָל סִפְרֵי הַצְּדִיקִים וְהַחֲכָמִים אֲמִתִּיִּים, עַד שְׁיִזְכֶּה עַל־יְדֵי־
זֶה לִינֹק מֵהַשֶּׁכֶל הַכּוֹלֵל, שֶׁעַל־יְדֵי־זֶה נִמְתָּק וְנִתְתַּקֵּן הַכֹּל (שם, אות ל"ב) :

לא.

הַפֶּלֶת נִפְלִים בָּא, חֵס וְשָׁלוֹם, עַל־יְדֵי פְּגַם אֲמוֹנַת חֲכָמִים (שם, אות ל"ה) :

לב.

מֵעַנְיָן הַרוּחַסְעָרָה וְעַנְיָן גְּדוֹל וְאֵשׁ מִתְּלַקְחַת, הַמְּסַעִיר וּמִחֲשִׂיךְ וּבּוֹעֵר עֵתָה
בְּעוֹלָם מְאֹד עַל־יְדֵי פִתּוֹת הָאֶפִיקוֹרְסִים, הַמִּתְגַּבְּרִים בְּכָל יוֹם, וּמִי יוֹדֵעַ
מָה יֵלֵד יוֹם, רַחֲמָנָא לְצַלּוּ, אֵד כְּבָר הַקָּדִים לָנוּ הַשֵּׁם יִתְבַּרַךְ רַפּוּאָה לַמִּכָּה
עַל־יְדֵי גְדוּלֵי הַצְּדִיקִים הָאֲמִתִּיִּים וְכוּ' (הַלְכוֹת נְזִיקוֹ, הַלְכָה ד', אות כ"ח, ל') :

לג.

עַקֵּר תִּקּוֹן הַבְּרִית בְּשְׁלֹמוֹת הוּא עַל־יְדֵי אֲמוֹנַת חֲכָמִים (הַלְכוֹת פְּרִיָה וּרְבִיָּה, הַלְכָה
א', אות י') :

אכילה

א.

עַל־יְדֵי שְׂמִפְרִישֵׁן חֲלָה זוֹכִין שְׂיִהְיֶה הַלְחָם וְהַמְּזוֹן בְּבַחֲיִנַת מְזוֹנָא
דְּנִשְׁמָתָא, בְּבַחֲיִנַת אֲכִילַת הַצְּדִיקִים, בְּחִינַת : צְדִיק אוֹכֵל לְשִׁבְעַ נַפְשׁוֹ (הַלְכוֹת
צִיצִית, הַלְכָה ה', אות כ"ט) :

ב.

יֵשׁ צְדִיקִים אֲמִתִּיִּים, שֶׁהֵם קְדוֹשִׁים בְּאֵמַת, וְשִׁבְרוּ תַאֲוֹת אֲכִילָה לְגַמְרֵי,
עַד שֶׁאֵינָם יְכוֹלִים לֶאֱכֹל כִּי אִם מְעַט דְּמַעַט, וְגַם זֶה הַמְּעַט שֶׁאוֹכְלִין הוּא
בְּקִדְשָׁה נּוֹרָאָה, עַד שֶׁכָּל מֵאֲכָלָם וּמְזוֹנָם אֵינּוּ מֵאֲכָל וּמְזוֹן שֶׁהַעוֹלָם נֹזְנִים
מִמֶּנּוּ, כִּי מֵאֲכָלָם הוּא בְּחִינַת מוֹן, שֶׁהוּא לֶחֶם אֲבִירִים, מֵאֲכָל מִלֶּאֱכִים.
וְיָכוֹל הָאָדָם לִזְכּוֹת, שְׂיִהְיֶה כָּל מֵאֲכָלוֹ וְיִסְעֲדָתוֹ בְּבַחֲיִנַת לֶחֶם הַפְּנִים, וְיֵשׁ
צְדִיקִים שְׂזָכוּ, שֶׁכָּל מֵאֲכָלָם אֵינּוּ רַק מֵהִתְנוּצָצוֹת הָאוֹתִיּוֹת הַקְּדוֹשׁוֹת,
שֶׁבְּאוֹתוֹ הַדָּבָר שֶׁאוֹכֵל וְשׁוֹתָהּ, נִמְצָא, שֶׁצְּדִיקִים כָּאֵלוֹ אֵינָם אוֹכְלִים
וְשׁוֹתִים מֵאֲכָל וּמִשְׁקָה שֶׁל שָׂאֵר בְּנֵי־אָדָם כָּלֵל, רַק אוֹכְלִין וְשׁוֹתִין אוֹתִיּוֹת
קְדוֹשׁוֹת וְכוּ', אֵד צְרִיכִין לְשַׁמֵּר אֶת עֲצֻמוֹ מְאֹד, כִּי יֵשׁ צְבוּעִים וְשִׁקְרָנִים,
הַמִּתְדַּמִּין עֲצֻמָּן כְּקוֹף בְּפָנֵי אָדָם, וּמְרַגְלִין עֲצֻמָּן לֶאֱכֹל מְעַט מִחֲמַת גְּדֻלוֹת
וְגִסּוֹת הַרוּחַ כְּדֵי לְהַתְכַּבֵּד וּלְהַתְיַקֵּר עַל־יְדֵי־זֶה, מִחֲמַת שְׂרוּאִין, שֶׁזֶה הַדָּבָר
חָשׁוּב עֲכָשׁוֹ וְסוֹבְרִין, שֶׁבְּשִׁבִיל זֶה יִקְבְּלוּ אוֹתָם לְרַבִּי וּמִנְהִיג, אֶף־עַל־פִּי
שֶׁלֹּא הִתְחִילוּ עֲדִין לְשַׁבֵּר שׁוּם תַּאֲוָה וּמִדָּה כָּלֵל, וְגַם תַּאֲוֹת אֲכִילָה לֹא
הִתְחִילוּ לְשַׁבֵּר כָּלֵל, רַק מִמְּעַטִּים בְּאֲכִילָה בְּשִׁבִיל כְּבוֹד כְּנִ"ל (הַלְכוֹת תַּפְּלָה, הַלְכָה
ד', אות ו')

ג.

ד', אות ו' :

מי שמוזלזל, חס ושלום בנטילת ידים ואוכל בלי נטילה, הוא בחינת פגם אכילת עץ הדעת, שכולל כל העוונות שבתורה, ומשם עקר אחיזת סטרא דמסאבא, זהמת הנחש, ועל כן אמרו רבותינו זכרונם לברכה, שחיב מיתה בחינת: כי ביום אכלך מפנו וגו', ועלידי נטילת ידים ממשיך עליו הטרה מבחינת: ונהר יוצא מעדן, שהוא בחינת הים החכמה, ואז אכילתו בבחינת: מכל עץ הגן אכל תאכל, בחינת אכילה דקדשה, בחינת מן, שמאיר בו הארת הרצון כנ"ל (הלכות נטילת ידים לסעודה, הלכה ג', אות ג' ה') :

ד. עלידי התפלה, עלידיזה מחזק ומתקן את נפשו ומזכך הדמים שלו, שבהם מלבש הנפש, ויכול אחר כך לאכל ולתקן הנפשות המלבשים במאכל, מה שאין כן קדם התפלה, ועל כן אסור לאכל קדם התפלה (הלכות סעודה, הלכה א', אות א') :

ה. עקר תקון האכילה בקדשה הוא עלידי צדקה, ועל כן צריכין להפריש לצדקה קדם האכילה ולהזמין לעני על שלחנו, כמבאר בספרים הקדושים, וזה מחמת שעלידי צדקה נעשה כלי לקבל השפעת נעם העליון, שזה עקר תקון האכילה - לקשר הטעם ונעימת המאכל והמשקה לשרשו, לבחינת נעם העליון כנ"ל (הלכות ברפת הפרות, הלכה ד' אות ט') :

ו. כל מיני טרפות נמשכין מבחינת פגם הברית, ועל כן יש שבעים טרפות כנגד הרע הכולל של שבעים לשון, שכלם משקעים בתאוה זו מאד, ועל ידי אכילה בכשרות, דהינו שנשמרין בשלמות מנבלות וטרפות וכו', על ידיזה נקנע הכסילות, וזוכין לתקון הדעת ולתקון הברית ולפרנסה ברוח (הלכות טרפות, הלכה א', אות א-ב) :

ז. עקר הברורים ביותר הוא באכילת בשר, שהוא מיני החי, שיש בהם חיות ונפשות, ועל כן בודאי אי אפשר לאכל בשר כראוי כי אם עלידי התקשרות לצדיקים, אשר עלידם יש לנו כח לברר. ועל כן אמרו רבותינו זכרונם לברכה: עם הארץ אסור לאכל בשר, כי עם הארץ הוא אפלו קרא ושנה ולא שמש תלמידי חכמים, כמו שאמרו רבותינו זכרונם לברכה, הינו מי שאינו מקשר לצדיקים וחכמים אמתיים, בודאי אי אפשר לו לאכל בשר, מאחר שאין לו כח לברר הנפשות והניצוצות הקדושים שיש בבשר כנ"ל (הלכות סימני עוף טהור, הלכה ב', אות ג') :

ח. עלידי שאין האדם נזהר ממאכלי עפויים ומיין שנגע בו עפויים, עלידיזה נדבק בו רע הכולל, ויכול לבוא עלידיזה לפגם הברית מאד, חס ושלום: ועלידי שנהר ממאכלם וינם, עלידיזה זוכה לתקון הברית ושיתגלו לו סודות התורה (הלכות מאכלי עפויים, הלכה א', אות א) :

ט. אין ראוי לשתות יין ומשקה המשכר כי אם מעט להרחיב דעתו, וגם זה בשבת ויום טוב וסעדת מצוה דיקא, וגם זה רק כשזוכה להתקשר לצדיקי אמת, שכבר זכו לקדשת הברית בתכלית השלמות, ועלידם יכול

כָּל אֶחָד לְהַמְשִׁיךְ עַל עֲצָמוֹ קִדְשַׁת הַבְּרִית, שֶׁהוּא בְּחִינַת קִדְשַׁת הַשֶּׁבֶת,
 בְּחִינַת שְׁבַעִים פְּנִים, בְּחִינַת שְׁבַעִים נֶפֶשׁ לְבַיִת יַעֲקֹב, וְאִזּוֹ דִּיקָא יְכוּל
 לְשִׁתּוֹת מֵעַט יֵינן בְּשֶׁבֶת וְיוֹם־טוֹב לְשִׁמּוֹחַ נֶפְשׁוֹ לְהִרְחִיב דַּעְתּוֹ, כְּדִי שְׁיִוְכַל
 לְהִתְעוֹרֵר לְהִרְגִישׁ בְּיוֹתֵר מְתִיקַת נְעִימַת עַרְיַבַת קִדְשַׁת הַתּוֹרָה, קִדְשַׁת
 יִשְׂרָאֵל, קִדְשַׁת שֶׁבֶת, שְׁנִמְשָׁךְ עֲלֵינוּ בְּכַח הַצְּדִיקֵי־אֲמֵת, כַּמְבָּאָר בְּפָנִים.
 וְגַם אִזּוֹ צָרִיכִין לְזַהֵר מְאֹד לְשִׁתּוֹת בְּמִדָּה וּבְמִשְׁקָל, לְזָכוֹת שְׁיִהְיֶה בְּבְחִינַת
 יֵינן הַמְשִׁמַּח, לְזָכוֹת עַל־יְדֵי הַשְּׁמִיחָה דְקִדְשָׁה לְהִתְדַבֵּק בְּהַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ
 וּבַתּוֹרָה וּבְצְדִיקִים וּלְהִרְגִישׁ בְּיוֹתֵר גְּדֻלַּת הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ וְהַתּוֹרָה
 וְהַצְּדִיקִים, כָּל חֵד כְּפוּם מָה דְמִשְׁעָר בְּלִבָּהּ. אָבֵל אֵלּוּ הַקּוֹבְעִים עֲצָמָם עַל
 הַיֵּינן גַּם בְּיַמֵּי הַחֹל, וְלֹא דִי לָהֶם בְּכָל זֶה, כִּי אִם שְׁפָאִים עַל־יְדֵי־זֶה לְלִיצְנוֹת
 וּמַחֲלָקַת, וְחוֹלְקִין עַל הַצְּדִיקִים אֲמֵתִיִּים, וְאִפְלוּ אֲנָשִׁים הַכְּשָׁרִים קֶצֶת,
 שְׂאִינָם מִתְעוֹרְרִים עַל־יְדֵי שְׁתִּית הַיֵּינן לְלִיצְנוֹת גָּמוּר, רַק שְׁשׁוּגָה בּוֹ, שְׁעַל־
 יְדֵי הַשְּׁתִּיָּה הוּא שׁוּגָה וְטוּעָה עֲצָמוֹ, עַד שְׁמֵהֲפֹךְ הָאֲמֵת וְדוֹבֵר סָרָה עַל
 יְרֵאִי־הַשֵּׁם הָאֲמֵתִיִּים, כִּי נִדְמָה לוֹ, שְׁנָטוּ מִן הָאֲמֵת, חֶסֶד וְשָׁלוֹם, וְכָל
 הַטְּעוֹת הַזֶּה בָּא לוֹ עַל־יְדֵי רְבוּי שְׁתִּית הַיֵּינן - עַל זֶה נֶאֱמַר: כָּל שׁוּגָה בּוֹ לֹא
 יִחַפֵּם, וּפְגָמָם וְקִלְקוּלָם עַל־יְדֵי־זֶה מְרַבָּה מְאֹד, כַּמְבָּאָר בְּפָנִים (הַלְכוֹת יֵינן וְסוּד,
 הַלְכָה ד', אֹתוֹת, ד"ז):

י.

עֵקֶר אֲכִילָה דְקִדְשָׁה הוּא כְּפִי תַקוּן הַבְּרִית, כִּי צְדִיק אוֹכֵל לְשֶׁבַע נֶפְשׁוֹ,
 וְצְדִיק הוּא מֵאֵן דְּנִטְר בְּרִית קְדִישָׁא, כְּפִדּוּעַ (הַלְכוֹת מִילָה, הַלְכָה ב', אֹתוֹת ט):

יא.

עַל־יְדֵי אֲכִילָה פְּגוּמָה, בְּפָרְט עַל־יְדֵי אֲכִילָה שֶׁל אִסוּר, חֶסֶד וְשָׁלוֹם, עַל־יְדֵי־
 זֶה נִפְגְּמָה הִירָאָה מְאֹד, וּמִתְגַּבְּרִין יְרֵאוֹת הַנְּפוּלוֹת, יְרֵאוֹת חִיצוֹנוֹת, שְׁהֵם
 בְּחִינַת קִלְפַת עֲמֶלֶק, יִמַּח שְׁמוֹ (הַלְכוֹת בְּכוֹר בְּהֵמָה טְהוֹרָה, הַלְכָה ד', אֹתוֹת ו"ז):
 אַרְצֵי־יִשְׂרָאֵל
 א.

כְּשִׁרׁוּצִים לְבוֹא לְאַרְצֵי־יִשְׂרָאֵל, שְׁשָׁם עֵקֶר כְּלָלִיּוֹת כָּל הַקְּדוּשׁוֹת, אִזִּי
 מִתְגַּבְּרִים וּמִשְׁתַּטְּחִים הַמְּנִיעוֹת וְהַעֲכוּבִים, הַנִּמְשָׁכִים מִבְּגָדִים הַצּוּאִים,
 שְׂאִי אִפְשָׁר לְהַכְנִיעֵם כִּי אִם בְּכַח הַתּוֹרָה וְהַצְּדִיקִים, וְהַעֵקֶר - בְּכַח קִבְרֵי
 הַצְּדִיקִים, שְׁכָבֵר נִסְתַּלְקוּ וּבָאוּ לְמְנוּחָתָם. וְעַל כֵּן כְּשִׁרָאָה כְּלָב,
 שְׁמִתְגַּבְּרִים מְאֹד עֲצַת הַמְּרַגְלִים שְׁרוּצִים לְפָגֵם בְּקִדְשַׁת אַרְצֵי־יִשְׂרָאֵל - הַלֵּךְ
 וְנִשְׁתַּטַּח עַל קִבְרֵי אֲבוֹת, וְעַל כֵּן גַּם בְּתַחֲלַת גְּאֻלַּת מִצְרַיִם, שְׁהִיתָה בְּשִׁבִיל
 לְבוֹא לְאַרְצֵי־יִשְׂרָאֵל, כְּתִיב: וַיִּקַּח מֹשֶׁה אֶת עֲצָמוֹת יוֹסֵף עִמּוֹ, בְּחִינַת קִבְרֵי
 הַצְּדִיקִים (הַלְכוֹת בְּצִיעַת הַפֶּת, הַלְכָה ה', אֹתוֹת מ"ז):

ב.

עֵקֶר קִדְשַׁת אַרְצֵי־יִשְׂרָאֵל הוּא עַל־יְדֵי הַתְּגַלּוֹת הַרְצוֹן, שְׁמֵאִיר שָׁם, הַיֵּינוּ
 לְהֶאֱמִין שֶׁהַכֹּל מִתְנַהֵג רַק בְּרָצוֹנוֹ יִתְבָּרַךְ וּבְהַשְׁגָּחָתוֹ לְבַד, וְזֶה בְּחִינַת: כִּי
 רָצוּ עַבְדֶּיךָ אֶת אֲבֹנֶיהָ, כִּי הֵם בְּבְחִינַת הַתְּגַלּוֹת הַרְצוֹן (הַלְכוֹת כְּלֵי הַיֵּינוּ, הַלְכָה א',
 אֹתוֹת (ו')):

ג.

עֵקֶר קִדְשַׁת הָאֲמוּנָה וְהַחֲכָמָה דְקִדְשָׁה, שְׁהֵם עֵקֶר הַחִיִּים וְאֲרִיכַת יָמִים
 דְקִדְשָׁה, הוּא בְּאַרְצֵי־יִשְׂרָאֵל, בְּחִינַת: לְמַעַן יִרְבוּ יְמֵיכֶם וְגו', עַל הָאֲדָמָה.

ובחויף לארץ אין שום חיות כלל, רק עלידי מה שמשכימין ומעריבין בבתי כנסיות ומדרשות, ומתפללין ולומדין וקורין קריאת שמע, עלידי זה ממשיכין קדשת ארץ ישראל גם בחויף לארץ, כי הם בחינת מקדש מעט, כמו שאמרו רבותינו זכרונם לברכה, וזה עקר חיותנו בזמן הגלות

(הלכות ספרותורה, הלכה ד', אות י"ז):

ד.

ירושלים היא בחינת יראה שלמה ובושה ושפלות אמתית, שעלידי זה עקר

תקון האכילה דקדשה (הלכות ערלה, הלכה ב', אות ד):

ה.

ארעלפי שאנו מתחננים כל כך שנים הרבה לשוב לארץ ישראל ועדין אנו רחוקים משם, ארעלפיכן אין שום תפלה וצעקה נאבדת, אפלו של הפחות שבפחותים, כי בכל צעקה ותפלה כובשין איזה חלק ונקדה מארץ ישראל, עד שיתקבצו כל הנקדות שכבשנו בתפלותינו, ואז נשוב לארצנו בקרוב. ואפלו מי שהוא פגום מאד, ואין לו כח בצעקתו ותפלתו לכבש איזה נקדה וחלק מארץ ישראל, ארעלפיכן צעקתו פועל הרבה, כי הוא בחינת מחאה, המבאר בדין חזקת קרקעות, שכל זמן שהוא מוחה, אז אין חזקת המחזיק מועלת כלום, על כן ארעלפי שהם גזלו מאתנו ארץ ישראל, שהיא ארצנו ונחלתנו, ואין בנו כח להוציאה מאתם מחמת פגם מעשינו, ארעלפיכן אנו מתפללים וצועקים בכל פעם, שארץ ישראל היא שלנו, כי היא נחלתנו, ובה אנו עושין מחאה להסטרא אחרא, שידעו

שאינו חזקתם חזקה כלל, כי ארץ ישראל היא שלנו מאבותינו, וסוף כל סוף נוציא אותה מידם, בעזרת השם (הלכות חזקת מטלטלין, הלכה ה', אות י"ב):

ו.

הזפרת שמות הצדיקים הוא דבר נפלא ונורא מאד ומועיל הרבה מאד לעבודת השם ותבדד, כמבאר במקום אחר. גם מסגל לזכות עלידי זה לארץ ישראל, כי אי אפשר לבוא לארץ ישראל כי אם בלח הצדיקים אמתיים בבחינת: צדיקים ירשו ארץ וכו'. עני פנים, וימי מוהרנ"ת" בנסיעתו לארץ ישראל (ועני "לקוטי הלכות", הלכות נטילת ידים לסעודה, הלכה ד', אות ו, ובהלכות דברים הנוגעים

בסעודה, הלכה ד', אות ו - ותבין יותר):

ז.

עקר התגברות היצר הרע בכל אדם הוא בפגם הברית, ואחר כל היגיעות העצומות ורבוי המסירת נפש, שהצדיקים אמתיים מוסרים נפשם ממש בכל דור ודור בשביל תקון נפשות ישראל, עדין השטן והיצר הרע מרקד בינו ומתגרה בישראל, והעקר - בענין זה, כמו שמצינו בימי משה רבנו בעצמו, עליו השלום, כל היגיעות שהיו לו בשביל תקון נפשות ישראל, ובסוף ימיו בא בלעם הרשע, ימח שמו, והכשילם בפגם הברית, ולפעמים מכרח הצדיק להסתלק ולמות בשביל זה, כי לפי עצם התפשטות הסטרא אחרא אי אפשר לו לגמר התקון בשלמות בחיים, רק לאחר הסתלקותו, ומזה הפגם באים כל המניעות והבלבולים והמלחמות והמחלוקות, המונעים את האדם מלהתקרב אל הקדשה ומעכבים אותו מלהוציא החיות הקדושה שלו בשלמות מכח אל הפעל, כי כל המניעות מלהתקרב אל הקדשה באים מטמאת קרי, רחמנא לצלן, כי קרי - לשון מניעה, כמו שפרש רש"י בפרשת בחקתי על פסוק: אם תלכו עמי קרי, וזה: ואף אשר הלכו עמי בקרי; אף אני אלף עמם בקרי, הינו שמחמת פגם קרי, רחמנא לצלן, עלידי זה מזמין להם מניעות עצומות, שנקראים גם כן קרי, ומזה באין כל הצרות וכל הגלות, רחמנא לצלן, וזה: והבאתי אתם בארץ איביהם, כי עלידי זה מתגברים מאד כל האויבים והשונאים אל הקדשה, שמהם כל המניעות, ועקר התקון לשבר כל המניעות והאויבים הוא עלידי הרצון והחשק דקדשה, שעלידי זה זוכין לשבר כל המניעות. וזה שסיים: ואז ירצו את עונם, הינו שיהפכו כל העוונות, שמהם כל המניעות, לרצון, ועלידי זה: וזכרתי את בריתי יעקוב וגו', הינו שיעורר ויזכר השם ותבדד זכות הצדיקים הגדולים שוכני עפר, שעקר תקון עוון זה - עלידם, כי גדולים צדיקים במיתתן יותר מבחייהם, ועל כן דיקא אחר הסתלקותם גומרין תקון עוון זה, שזה עקר תקון נפשות ישראל (הלכות הקשר פלים, הלכה ד', אות ט"ו, י"ז):

ח.

עקר העניש, שעונשין להתלבש בבגדים צואים, חס ושלום, הוא רק עלידי פגם הברית, כמו שכתוב: ויהושע היה לבוש בגדים צואים, ואמרו רבותינו זכרונם לברכה: על שהיו בגיו נשואים נכריות, כי

פגם הבְּרִית נֶכֶר בְּגִדִים בְּבַחֲיִנַת: גם בְּכַנְפֵיךָ נִמְצָא דָם נִפְשׁוֹת אֲבִיוֹנִים נְקִיִּים, שְׁזָה בַּחֲיִנַת פָּגַם הַבְּרִית, שֶׁהוּא כְּאִלוֹ שׁוֹפֵף דָּם נְקִי, חֵס וְשָׁלוֹם, כְּמוֹבָא. וְכֵן עֵקֶר תִּקּוּן הַבְּגָדִים, שְׂיִהְיֶה בְּבַחֲיִנַת בְּגָדִים לְבָנִים, הוּא תְּלוּי בְּתִקּוּן הַבְּרִית, כְּפִדּוּעַ (הַלְכוֹת חֻקוֹת הַעֲכוּ"ם, הַלְכָה א'): ג.

צָרִיכִין לְזַהֵר מְאֹד לְקַדֵּשׁ אֶת עֲצָמוֹ בְּשַׁעַת הַזְּוֵיג, כִּי כָּל הַעוֹלָם תְּלוּי בָּזָה, כִּי כָּל הַעוֹלָם לֹא נִבְרָא אֶלָּא בְּשִׁבְלֵי כְבוֹדוֹ יִתְבָּרַךְ, וְעֵקֶר הַתְּגִלּוֹת כְּבוֹדוֹ יִתְבָּרַךְ הוּא עַל־יְדֵי הוֹלְדָה, שְׁנוֹלְדִין וְנִתְרַבֵּין בְּנִי אָדָם, שְׂבָהֶם תְּלוּי עֵקֶר הַכְּבוֹד, וְעַל כֵּן כְּשֶׁמְקַדֵּשׁ עֲצָמוֹ אִזּוֹ וּמְכַוֵּן לְהוֹלִיד בּוֹ, שְׂיִגְדֵל כְּבוֹדוֹ יִתְבָּרַךְ, אִזּוֹ נִמְשָׁף עַל הַנֶּלֶד רוּחַ קְדוּשָׁה, וְזוֹכָה שְׂיִהְיֶה בְּנִים כְּשָׂרִים, שְׂיִתְגַּדֵּל כְּבוֹדוֹ יִתְבָּרַךְ עַל־יָדָם, וְאִזּוֹ הוּא מְקַיֵּם כָּל הַעוֹלָם עַל־יְדֵיָהּ. וְכֵן לְהַפָּךְ, חֵס וְשָׁלוֹם, אִזּוֹ נוֹלָדִים בְּנִים שְׂאֵינֶם הַגּוֹיִם, וְאִין כְּבוֹדוֹ יִתְבָּרַךְ נִתְגַּדֵּל עַל־יָדָם, וְעַל כֵּן זֶה שְׁלֹא קָדֵשׁ עֲצָמוֹ אִזּוֹ וְגָרַם כָּל זֶה, הָרִי הוּא כְּאִלוֹ מַחְרִיב הַעוֹלָם כְּלוּ, כִּי עֵקֶר קִיוִם הַעוֹלָם הוּא עַל־יְדֵי הַכְּבוֹד הַנִּי"ל, וְעֵקֶר הַכְּבוֹד תְּלוּי דִּיקָא בְּהוֹלְדָה כְּנִי"ל (הַלְכוֹת כְּבוֹד אָב וְאִם, הַלְכָה ב', אֹת

ד. כְּשֶׁאֲחָד נוֹגַע בְּמִמּוֹן חֲבֵרוֹ שְׁלֹא כְּדִין, שְׁזָה בַּחֲיִנַת פָּגַם הַמְּשֻׁפֵּט, בַּחֲיִנַת עוֹשֶׂה עוֹשֶׂר וְלֹא בְּמִשְׁפָּט, עַל־יְדֵיָהּ בָּא לְפָנֶם הַבְּרִית (הַלְכוֹת דִּינִים, הַלְכָה ה', אֹת ג'): ה.

עֵקֶר תְּאֻוֹת נְאוּף נִמְשָׁף עַל־יְדֵי הַגְּנֵבָה שֶׁל הַבַּעַל־דָּבָר, שְׂגוֹב וְחוֹתֵר בְּמַחְשַׁבַת הָאָדָם בְּכַמָּה תַּחְבּוּלוֹת וְעַרְמִימִיּוֹת וְגַנְבוֹת, עַד שֶׁמְבִיא לְיַד הַרְהוּר, חֵס וְשָׁלוֹם, וְעַל כֵּן נִסְמָךְ "לֹא תִנְאֹף" אֲצִל "לֹא תִגְנַב", כִּי עֵקֶר נְאוּף בָּא עַל־יְדֵי בַּחֲיִנַת גְּנֵבָה שֶׁל הַבַּעַל־דָּבָר, וְזֶה בַּחֲיִנַת: אִם רָאִיתָ גֵּבַב וְתִרְץ עִמּוֹ וְעַם מִנְאֲפִים חִלְקָךְ, הִינּוּ שֶׁהַפְּסוּק מוֹכִיחַ: אִם רָאִיתָ גֵּבַב, שֶׁהוּא הַיָּצָר הָרַע, וְתִרְץ עִמּוֹ, וְעַל־יְדֵיָהּ: וְעַם מִנְאֲפִים חִלְקָךְ, כִּי בְּאֵמַת הִיָּה רָאוּי לָךְ לְזַהֵר מְאֹד מֵהַגְּנֵב הַזֶּה, כִּי צָרִיכִין לְשַׁמֵּר מַחְשַׁבְתּוֹ מְאֹד, שְׁלֹא יִלְכַד בְּרִשְׁתֵּי הַגְּנֵב הַזֶּה, וְאֵתָּה - לֹא דִי, שְׁלֹא שְׂמַרְתָּ עֲצָמְךָ מִמֶּנּוּ, אִף גַּם: וְתִרְץ עִמּוֹ, שְׂנִיתְרַצִּית אַחֲרָיו, רַחֲמֵינָא לְצִלוֹ, וְעַל־יְדֵיָהּ: וְעַם מִנְאֲפִים חִלְקָךְ, כְּנִי"ל. עַל כֵּן צָרִיךְ הָאָדָם לְזַהֵר וּלְהַשְׁמֵר מְאֹד, שְׁלֹא יִהְיֶה כְּרוֹף אַחַר הַמַּחְשַׁבוֹת רְעוּת, שֶׁמְכַנְּסֵי הַיָּצָר הָרַע בְּדַעְתּוֹ עַל־יְדֵי גֵּבּוֹתָיו וְתַחְבּוּלוֹתָיו, רַק שְׂתִדַּל כְּכֹל כַּחוֹ לְגִרְשׁ וּלְבַעַר הַגְּנֵב מִקְרָבוֹ, כִּי בְּאֵמַת הַבְּחִירָה בִּיד הָאָדָם לְגִרְשׁוֹ, כִּי הַמַּחְשַׁבָּה בִּיד הָאָדָם לְהוֹטֵתָה כְּרָצוֹנוֹ, וְשֵׁם עֵקֶר הַבְּחִירָה. אֲשֶׁרִי הַשׁוֹמֵר מַחְשַׁבְתּוֹ הַיֵּטֵב, קָדוֹשׁ יֵאָמֵר לוֹ (הַלְכוֹת גְּנֵבָה, הַלְכָה ד', אֹת

בְּנִים א. ג.

כָּל הַבְּנִים, שְׂזוֹכִין לְהוֹלִיד בְּקַדְשָׁה עַל־פִּי דַת תּוֹרַתְנוֹ הַקְּדוּשָׁה, כְּלָם הֵם בְּבַחֲיִנַת תִּקּוּן הַבְּרִית, וְעַל כֵּן מְגִיעַ הַיְרֵשָׁה לְבָנִים, כִּי כָּל הַמִּמּוֹן וְהַפְּרָנְסָה נִמְשָׁף מִבְּחִינַת תִּקּוּן הַבְּרִית, וְעַל־יְדֵי שְׂבִיבוֹ שֶׁהֵם בְּבַחֲיִנַת תִּקּוּן הַבְּרִית, מְקַבְּלִין נַחֲלָתוֹ וְיִגְעוּ, עַל־יְדֵיָהּ נִמְשָׁף תִּקּוּן לְנַפְשׁ הַנְּפֹטָר, כְּמִבְּאֵר בְּבָנִים (הַלְכוֹת נַחֲלוֹת, הַלְכָה ג', אֹת

ב. עֵקֶר מַצּוֹת הוֹלְדַת הַבְּנִים הוּא, כִּי כְּשֶׁמוֹלִיד נִפְשׁ מִיִּשְׂרָאֵל, הָרִי הוּא מוֹסִיף עַל הַקְּבוּץ שֶׁל יִשְׂרָאֵל נִפְשׁ אַחַת, שְׂעַל־יְדֵיָהּ נִתְרַבּוּ הַבְּתִים שֶׁל הַקְּדוּשָׁה מְאֹד מְאֹד, מֵה שְׂאִין הַפָּה כֹּחַ לְדַבֵּר וְהַלֵּב לְחַשֵּׁב, שְׂעַל־יְדֵיָהּ גוֹרֵם לְהַעֲלוֹת שְׂעִשְׂוּעִים גְּדוֹלִים וְנִפְלְאִים לְפָנֵי הַשָּׁם יִתְבָּרַךְ, וְעַל כֵּן עֵקֶר הַמַּצּוֹה הוּא לְהוֹלִיד בּוֹ כְּשֶׁר, בּוֹ, שְׂיִקְצֵם הַתּוֹרָה וְהַמַּצּוֹת. וְאִם שְׂלָאוֹ כָּל אָדָם זוֹכָה, שְׂיִהְיֶה בְּנָיו צְדִיקִים וְכִשְׂרִים גְּמוּרִים, עַל כֵּן פָּנִים מֵאַחַר שֶׁהֵם בְּכָלל יִשְׂרָאֵל, הַמַּאֲמִינִים בְּהַשָּׁם יִתְבָּרַךְ וּבְתוֹרָתוֹ, וְאֲבָיו מַחֲנֵךְ אוֹתוֹ מְנַעֲרִיו לְעַסֵּק בְּתוֹרָה וְתַפְלָה וְלִכְנֵס לְבַתִּיבְנִסְיוֹת וּבְתִימְדָרְשׁוֹת וְלְהַתּוֹסֵף עַל הַקְּבוּץ הַקְּדוֹשׁ שֶׁל יִשְׂרָאֵל לְהַתְּפַלֵּל עִמָּהֶם יַחַד בְּכָל יוֹם וְלוֹמֵר: שְׂמַע יִשְׂרָאֵל וְגו' - הָרִי זֶה גוֹרֵם שְׂעִשְׂוּעִים נִפְלְאִים לְפָנֵינוּ יִתְבָּרַךְ, מֵאַחַר שֶׁהוֹסִיף נִפְשׁ לְקְבוּץ הַקְּדוֹשׁ שֶׁל יִשְׂרָאֵל, וְגַם אוֹלֵי יַפְקוּן מִנָּה בְּנָיו דְּמַעֲלִי, שְׂיִהְיֶה צְדִיקִים גְּמוּרִים, וְעַל כֵּן הָעֵקֶר - שְׂיִרְאָה לְחַנּוּךְ אֶת בְּנָיו לִילֵךְ בְּדַרְךְ הָאֵמוּנָה הַקְּדוּשָׁה, כְּאֲשֶׁר קִבְּלֵנוּ מֵאַבוֹתֵינוּ, כְּמוֹ שְׂכַתּוֹב: וְשִׁנְנַתֶּם לְבַנְיָד וְגו' וְלִמַּדְתֶּם אֹתָם אֶת בְּנֵיכֶם וְגו', בְּפָרֵט לְרַחֲקֵם בְּכָל מִינֵי הַרְחָקוֹת מֵהַפְּתוֹת הָרְעוּת, שְׂקִמּוֹ בְּדוֹרוֹת הַלְלוֹ לְהַעֲבִיר, חֵס וְשָׁלוֹם, אֶת נַעֲרֵי בְּנֵי־יִשְׂרָאֵל מֵעֵקֶר הַדַּת הַקְּדוּשָׁה וְלִלְמַד אוֹתָם חֻכְמוֹת חִיצוֹנִיּוֹת וְתַנְיָד עִם הַבְּאוּרִים הָרַעִים וְכוּ', כְּמַפְרָסִם. אֲבָל מֵאַחַר שֶׂרַב בְּנֵי־יִשְׂרָאֵל הַכְּשָׂרִים מַחְנִכִים בְּנֵיהֶם בְּדַרְךְ אֲבוֹתֵינוּ אֲשֶׁר מַעוֹלָם, שְׂיִבְלוּ יְמֵיהֶם רַק עַל תּוֹרָה וְתַפְלָה וְכוּ', הָרִי הֵם מוֹסִיפִין נִפְשׁוֹת קְדוּשׁוֹת לְקְבוּץ הַקְּדוֹשׁ שֶׁל יִשְׂרָאֵל, וְנִתְרַבֵּין הַבְּתִים מְאֹד, וְעַל כֵּן שְׂכַרֵם הַרְבֵּה מְאֹד, וְעַל־יְדֵיָהּ תְּבוּא הַגְּאֻלָּה, כְּמוֹ שְׂכַתּוֹב: הַקְּטָן יִהְיֶה לְאֶלְפֵי וְגו', אֲנִי הַשָּׁם בְּעַתָּה אַחֲשִׁינָה (הַלְכוֹת פְּרִיָה וְרִבְיָה, הַלְכָה ה', אֹת

ג. אִישׁ וְאִשָּׁה הֵם בַּחֲיִנַת שְׁנֵי הַכְּכִים, כִּי הָאִישׁ מְזַרִיעַ לְבוֹ, שְׂמִמְנוֹ עֲצָמוֹת וְכוּ', וְהִיא מְזַרַעַת אָדָם וְכוּ' וְלָבוֹ וְאָדָם הֵם שְׁנֵי הַכְּכִים, וְאִי אֲפֹשֶׁר שְׂיִהְיֶה הוֹלְדָה כִּי אִם עַל־יְדֵי בַּחֲיִנַת שְׁלוֹם, שְׂמַחְבֵּר שְׁנֵי הַכְּכִים, וְהַשְׁלוֹם נִמְשָׁף עַל־יְדֵי אֲמוּנַת חֻכְמִים, שְׂעַל־יְדֵי זֶה עֵקֶר הַהוֹלְדָה (הַלְכוֹת יְבוּס, הַלְכָה ג', אֹת ד):

ד. אֲמָרוּ רַבּוֹתֵינוּ זְכוֹרֵנוֹם לְבִרְכָה: מִי שְׂאִינוֹ מֵיִתֵּחַ בְּנִים, נִקְרָא מֵת. וּמוֹבָא כֵּן גַּם עַל פְּסוּק: אִישׁ כִּי יָמוּת וְכוּ' אִין לוֹ, אֲבָל מִי שְׂמִיִתֵּחַ בְּנִים כְּשָׂרִים, נִקְרָא חֵי אֲפֵלוֹ אַחַר מִיתָתוֹ, כִּי עֵקֶר הַמִּיתָה נִמְשָׁכַת מִפְּגַם אֲמוּנַת חֻכְמִים, כְּמִבְּאֵר בְּבָנִים, וְעַל כֵּן כְּשֶׁמִּיִּתֵּחַ בְּנִים אַחֲרָיו, שְׂזָה בַּחֲיִנַת תִּקּוּן אֲמוּנַת חֻכְמִים, אִינוֹ נִקְרָא מֵת, רַק הוּא חֵי גַם אִזּוֹ עַל־יְדֵי תִקּוּן הַבְּנִים הַכְּשָׂרִים, שְׂעוֹסְקִין בְּתִקּוּן אֲמוּנַת חֻכְמִים, שֶׁהוּא

א.
 עקר עצבות ודאגות הפרנסה הוא מחמת שאין לו בטרון בהשם יתברך, ועקר פגם וחסרון הבטחון נמשך רק מבחינת הזמן והמקום, כי באמת השם יתברך משפיע שפעו הטוב תמיד, בלי הפסק רגע, רק כשהשפעה באה בזה העולם הגשמי, שהוא במקום וזמן, אזי מכרח השפע להתלבש במקום וזמן, ועל כן אין השפע של פרנסה ועשירות נמשכת כי אם במקום וזמן ידוע, כמו שנראה בחוש, שיש זמן שהאדם מרויח, ויש - להפך, וכן במקום שבמקום זה מרויחין, ובמקום אחר - להפך, ומחמת זה עקר דאגת הפרנסה - מחמת שלפעמים נתעכב שפע פרנסתו, על כן עולה דאגת פרנסתו על לבו ודואג מה יאכל למחר, ומחמת זה הוא רודף אחר פרנסתו ביגיעות גדולות, וסוף כל סוף אינו משיג פרנסתו כי אם כשיבוא עתו וזמנו; ואם היה לו שכל אמתיו והיה מאמין בהשם יתברך, שהכל ממנו יתברך, רק שצריכין להמתין וליחל להשם עד שיבוא זמנו ועתו, ואז לא היה רץ ומתיגע אחר פרנסתו כל כך, כי השם יתברך יתן לו פרנסתו בעתו בסבה קלה, כי אף על פי שההכרח - שיעשה האדם איזה עבדא קלה בשביל פרנסה, כמאמר רבותינו זכרונם לברכה על פסוק: וברכך בכל אשר תעשה, כי אי אפשר להמשיך השפע בזה העולם, כי אם עלידי פלים, ועל כן מכרחין לעשות איזה עסק ומשא ומתן, כי עלידי זה עושי פלים וצנורות לקבל השפע, אבל באמת אין העסק עקר כלל, רק עקר הפרנסה - מהשם יתברך ובהשגחתו לבד, כי אין אדם יודע במה משתכר, ועל כן אסור להאדם לדחוק את השעה לרדף אחר הפרנסה ביגיעות גדולות, כאלו, חס ושלום, הפרנסה תלויה בזה לבד, כי אדרבא, עלידי זה נתמעט פרנסתו, כי כל הדוחק את השעה - השעה דוחקתו, כי אין צורך לו לעשות משא ומתן ועסק רק לצאת ידי מצות עשית משא ומתן באמונה, כדי לעשות איזה כלי וצנור לקבל ההשפעה כפ"ל, וכל מה שיעשה - יוצא בזה. וזהו: וברכך בכל אשר תעשה, הינו בכל מה שתעשה, יהיה מה שיהיה אפלו דבר קל וקטן, וברכך השם, כאשר נראה בחוש ברב בניאדם, שכמה פעמים שהם רצים ורודפים מאד אחר הפרנסה כמה זמנים ביגיעות גדולות, ואין עולה בידם שום רוח, ומאומה לא ישאו בעמלם, ואחר כך השם יתברך מרחם עליהם ומזמין להם פרנסה, ולפעמים אפלו עשירות גדול, בסבה קלה מאד, שהיא כמעט בלי שום דרך הטבע, וכל העולם מלא ממעשיות כאלו, שהם שכיחים מאד בעולם, כמעט בכל אחד ואחד שעוסק במשא ומתן, ואם היה לו שכל והיה סומך עצמו בתחלה על השם יתברך ולא היה דואג כלל, אזי לא היה צריך כלל ליגיעות כאלו, שהיו לו בחנם, וכשהיה מגיע הזמן היה מזמין לו השם יתברך פרנסתו בסבה קלה כפ"ל, ולא די שאינו מרויח כלל עלידי דאגתו ועצבונו ויגיעות רבות וטרחות עצומות שלו - אדרבא, הוא מפסיד שפע פרנסתו הרבה עלידי זה, כי באמת עקר שפע הפרנסה נמשכת מבחינת למעלה מהזמן והמקום, רק שבה העולם מכרח הפרנסה כדי להתלבש בזמן ובמקום, אשר מחמת זה צריכין לעשות איזה עסק ומשא ומתן בשביל פרנסה כדי לעשות כלי, שתוכל השפע להתלבש בזה העולם כפ"ל ועל כן כשהוא מאמין שהכל מלמעלה, עלידי זה נתקשר הזמן והמקום לבחינת למעלה מהזמן והמקום, ואזי יש לו פרנסה בשפע, כי הוא מקשר לשרש ההשפעות עלידי אמונתו ובטחונו בשם, אבל כשהוא רץ אחר פרנסתו ביגיעות גדולות, אזי הוא נמשך ונתקשר ביותר לבחינת מקום וזמן, ומפריד בין הזמן והמקום לבין בחינת למעלה מהזמן והמקום, ועל ידי זה נתרחק משרש ההשפעות, ועל כן קשה לו למצא פרנסתו ואפלו קשמיגוע לו מעט פרנסה, בהכרח שתהיה ביגיעה גדולה ועצומה מאד. וזה: כל הדוחק את השעה - השעה דוחקתו, כי כל מה שנמשך אחר הזמן ביותר ודוחק את השעה, הוא נתקשר ונתאחו ביותר בבחינת זמן ומקום ונתרחק ביותר משרש ההשפעה, שהוא בבחינת למעלה מהזמן והמקום, ועל כן השעה דוחקתו - השעה דיקא, מחמת שנתקשר ביותר לבחינת שעה וזמן, ועל כן יש לו דחק יותר, כי נתרחק פרנסתו לזמן רחוק ולמקום רחוק ביותר, עד שלפעמים צריך לנוד עלידי זה למקומות רחוקים ביותר ובהמשך הזמן הרבה בשביל פרנסתו אבל הנדחה מפני השעה ומאמין, שהכל מהשם יתברך, ובוטח בהשם יתברך, שבודאי יתן לו פרנסתו בזמנו בסבה קלה, אזי הוא מקשר ביותר לבחינת למעלה מהזמן והמקום, ואז השעה נדחית מפניו, כי זוכה עלידי זה למעט ולבטל בחינת הזמן והמקום, ושולח לו השם יתברך פרנסתו במעוט זמן ובקרוב מקום. ואם היה זוכה האדם לבטחון חזק מאד, אזי לא היה צריך לעשות שום סבה בשביל פרנסה, והיה נעש הכלי והצנור של פרנסה עלידי הבטחון בעצמו, כי עלידי בטחון נעשה כלי לקבל השפע היורד מלמעלה, כמבאר במקום אחר (הלכות רבית הלכה

ב.
 כל החסרונות והעניות והדחקות, שיש לאדם, הוא רק מחמת חסרון הבטחון, כי אם היה לו בטחון שלם בהשם יתברך, לא היה דואג כלל ולא היה חסר לו דבר, כמו שכתוב: ברוך הגבר אשר לבטח בהשם וגו', ובשנת בצרת לא ידאג. ועקר הבטחון הוא בחינת ראה בשלמות, דהינו שנשמר מיראות הנפולות ואין לו שום ראה נפולה, שאינו מתירא משום דבר, רק מהשם יתברך, אז הוא בודאי בוטח בהשם יתברך, כי זה עקר הבטחון - שלא יירא ולא יפחד משום דבר, רק מהשם יתברך לבד בבחינת: אבטח ולא אפחד, בחינת: באלקים בטחתי לא אירא מה יעשה בשר לי, הינו שיש לו בטחון שלם בהשם יתברך ואין לו שום ראה נפולה ושום פחד כלל, ואינו דואג כלל מה יאכל למחר, שזה בחינת יראות נפולות, שזהו עקר העניות - כשיש לו יראות נפולות, הוא בודאי עני ממש, אפלו אם יש לו כל הון דעלמא, כי אפלו אם הוא עשיר גדול, הוא מלא דאגות וצער ויסורים ופחדים תמיד, וכל גמיו - פעס ומכאובות, ואין לו שום נחת ומנוחה ושום חיות כלל, והוא חי צער יותר מכל העניים

שְׁבֻעוֹלָם, מַחֲמַת שְׁבָכַל יוֹם נִתְחַדְשִׁין לוֹ דְאָגוֹת וּפְחָדִים חֲדָשִׁים מְאֻדוֹנִים וְשָׂרִים וְכוּ' וּמִכַּמְּה וְכַמְּה מִיְנֵי הַפְּסוּדוֹת, הַשְּׂכִיחִים וְשֵׂאִינָם שְׂכִיחִים, וְגַם מְצַטְעֵר בְּכָל עֵת עַל רַבּוּי הַהוֹצָאָה שְׁבִיבִיתוֹ, כִּי נִדְמָה לוֹ כִּי הַהוֹצָאָה יִתְרָה עַל הַרְנוּחַ, וְכִיּוֹצֵא בָּזֶה רַבּוּ מִסְפָּר רַבּוּי הַדְּאָגוֹת שֵׁישׁ לְכָל אֶחָד וְאֶחָד בְּפִרְטוּיּוֹת בְּלֵי שְׁעוֹר בְּכָל יוֹם וּבְכָל עֵת וּבְכָל שְׁעָה, וְאִין רְגַע בְּלֹא פְגַע, וְכִמוֹ שְׂאֲמָרוּ רַבּוּתֵינוּ זְכוּרָם לְבִרְכָה: מְרַבָּה נְכֻסִים - מְרַבָּה דְאָגָה, וְכָל זֶה מַחֲמַת יִרְאוֹת הַנְּפִילוֹת, מַחֲמַת שְׂאִין לוֹ בְּטָחוֹן שְׁלֵם בְּהֶשֶׁם יִתְבָּרַךְ כִּי אִם הִיָּה לוֹ בְּטָחוֹן בְּהֶשֶׁם יִתְבָּרַךְ בְּשִׁלְמוֹת, בּוֹדָאי לֹא הִיָּה מִתְפַּחַד כָּלֵל, כִּי בּוֹדָאי הִכַל בִּיד הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ, וְהַעֲשֵׂר וְהַכְּבוֹד מִלְּפָנָיו יִתְבָּרַךְ, וְאִם יִרְצָה הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ שִׁיְהִיָּה עֲנִי, חַס וְשְׁלוֹם, בּוֹדָאי לֹא יוּכַל לְשַׁמֵּר אֶת עֲצָמוֹ מִזֶּה בְּשׂוּם אֶפְרָן, וְכֵן לְהַפְּדָה, רַק הוּא מַחֲבִיב לְעַסֵּק בְּאִיזָה עֵסֶק וּמִשְׂאִיוֹמְתָן וְהוּ' - הַטּוֹב בְּעֵינָיו יַעֲשֶׂה, וּמֵאֵן דִּיְהֵב חַיִּי - יְהֵב מְזוּנִי. נִמְצָא: כְּשֵׁישׁ לוֹ בְּטָחוֹן בְּהֶשֶׁם יִתְבָּרַךְ וְאִינוֹ דוֹאֵג כָּלֵל מַה יֵאָכֵל לְמַחֵר, זֶהוּ עֶקֶר הָעֲשִׁירוֹת בְּבַחֲבִינָת אִיזָהוּ עֲשִׂיר - הַשְּׂמֵחַ בְּחִלְקוֹ, כִּי אִין לוֹ שׂוּם דְאָגָה וְפַחַד כָּלֵל, כִּי הוּא בְּטוּחַ בְּהֶשֶׁם יִתְבָּרַךְ, כִּי בּוֹדָאי לֹא יַעֲזֹבֵנוּ לְעוֹלָם (הַלְכוֹת הַרְשָׁאָה, הִלְכָה ג', אוֹת

בגדים א.

מַחֲמַת שְׁהַבְּגָדִים הֵם בְּחִינַת הַמְדַרְגָּה הַתַּחְתּוֹנָה וְהַחִיצוֹנָה שֶׁל הַקְּדוּשָׁה פְּנִי"ל, עַל כֵּן דְרָךְ הַחִיצוֹנִים לְהִתְאַחֵז בָּהוֹן, כְּמֵאֵמֶר רַבּוּתֵינוּ זְכוּרָם לְבִרְכָה. וּבְהַבְּגָדִים נִרְשָׁמִים כָּל הָעוֹנוֹת, וְכֵן לְהַפְּדָה - כָּל הַמְצוּוֹת, כִּי עַל־יְדֵי הַמְצוּוֹת נַעֲשִׂין לְבוּשִׁין וְכִסּוּיִין לְהַנְשִׂמָה בְּחִינַת חִלּוּקָא דְרַבְּנָן, וְכִשְׁהַלְבוּשִׁין נְקִיִּים, הֵם שְׂמִירָה גְדוּלָּה, עַל כֵּן צָרִיךְ לְשַׁמֵּר אֶת הַבְּגָדִים מְאֻד פְּנִי"ל (הַלְכוֹת צִיצִית הִלְכָה א'): ב.

צָרִיךְ לְדַקְדָּק בְּיוֹתֵר, שִׁיְהִיו הַבְּגָדִים נְקִיִּים בְּשַׁעַת תְּפִלָּה, כִּי בְּגָדִים נְקִיִּים הֵם בְּחִינַת תַּקּוּן הַכָּלְלִי, שְׁעַל־יְדֵי־זֶה יוּכַל לְדַבֵּר דְּבִיר הַמִּתְקַבֵּל, וְתַפְלָתוֹ נִשְׁמַעַת בְּיוֹתֵר, וְעַל כֵּן מִי שֶׁהוּא לְבוּשׁ שְׁעִטְנָה, שֶׁהוּא בְּחִינַת פְּגָם הַבְּגָדִים, כְּמֵבֵאֵר בַּפְּנִיִּים, עַל כֵּן אִין תַּפְלָתוֹ עוֹלָה וּמִתְקַבֵּל (שָׁם): ג.

אֲנוּ צָרִיכִין לְהִיּוֹת בְּדִלּוּן מִן הָעִפּוּיִם אֲפֵלוּ בְּמַלְבוּשִׁים, אֲפֵלוּ בְּלְבִישַׁת הַמְּנַעֲלִים, וְכַעֲנִין שְׂאֲמָרוּ רַבּוּתֵינוּ זְכוּרָם לְבִרְכָה: בְּשַׁעַת הַגְּזֵרָה, אֲפֵלוּ אֲעַרְקֵתָא דְּמִסְאֲנִי יְהִרְגֵנּוּ וְאֵל יַעֲבֹר, כִּי הַמְּנַעֲלִים שְׁלֵהֶם הוּא מְבַחֲבִינַת פְּגָם כְּתוּבוֹת עוֹר, שֶׁנֶּאֱמַר בְּהֶם מַחֲמַת הַנְּחֹשׁ, בְּחִינַת פְּגָם הַבְּרִית וְכוּ', וּמְנַעֲלִים שְׁלֵנוּ דְקִדְשָׁה הֵם בְּבַחֲבִינַת תַּקּוּן וְהַזְּדַכְכוּת כְּתוּבוֹת עוֹר, בְּבַחֲבִינַת: מַה יָּפוּ פְּעַמְיָךְ בְּנַעֲלִים, וְעַל כֵּן יֵשׁ אֲצִלְנוּ כְּמַה דִּינִים בְּלְבִישַׁת מְנַעֲלִים, כִּי אֲנוּ צָרִיכִין לְלַבֵּשׁ הַמְּנַעֲלִים עַל־פִּי הַתּוֹרָה הַקְּדוּשָׁה כְּדִי לְתַקּוֹן וּלְזַבְּדָה בְּחִינַת כְּתוּבוֹת עוֹר, וְלֹא לְחַנְּסֵם אֲמָרוּ רַבּוּתֵינוּ זְכוּרָם לְבִרְכָה: כְּתַפְּלִין כְּךָ מְנַעֲלִים, עַל כֵּן פְּנִים (הַלְכוֹת עִפּוּיִם, הִלְכָה א', אוֹת ד): ד.

עַל־יְדֵי מְצוּת הַלְבָּשַׁת עֲרַמִּים, בְּחִינַת: כִּי תִרְאֶה עֲרוֹם וְכִסִּיתוֹ, זֹכִינְךָ לְהַנְצִל מִפְּגַם הַבְּרִית וּמִפְּגַם תַּאֲוֹת מְמוֹן, שֶׁהוּא בְּחִינַת אֲנָפִין חֲשׂוּכִין, וְזֹכִינְךָ לְהַמְשִׁיךְ שִׁיעָה [שְׁלֹשׁ מְאוֹת וְשִׁבְעִים] הַזְּרוּרִין שֶׁל אוֹר הַפְּנִים (הַלְכוֹת גְּנֵבָה, הִלְכָה ב', אוֹת ד): ה.

עֶקֶר אַחֲצִיּוֹת הַשְּׂקָר בְּיוֹתֵר הוּא בְּהַבְּגָדִים, כְּנִרְאָה בְּחוּשׁ, כִּי בְּגָד בְּאִ"ת ב"ש - אוֹתִיּוֹת "שְׂקָר", וְצִיצִית הֵם הַתַּקּוּן לְזֶה (שָׁם), הִלְכָה ה', אוֹת טו): וְעֵנְוָה גְאוֹת א.

מִי שֶׁזֹּכֵחַ לַעֲנוּה אֲמַתִּית, שֶׁהוּא בְּחִינַת אִין מִמֶּשׁ, וּמִבְּטַל אֶת עֲצָמוֹ בְּתַכְלִית הַשְּׁלֵמוֹת אֵלָיו יִתְבָּרַךְ, הוּא יְכוּל לְמַלְךְ וְלַהֲשִׁתְרָר וְלַהֲתַפְּאֵר אֶת עֲצָמוֹ בְּכָל מִיְנֵי הַתַּפְּאֵרוֹת, וְאֲרִי־עַל־פִּיכֵן הוּא עֲנֵו בְּאֲמוֹת, כְּמוֹ שְׂמַצְנֵנוּ בְּגְדוּלֵי הַצְּדִיקִים, שֶׁהַתַּפְּאֵרוֹ אֶת עֲצָמָם בְּהַתַּפְּאֵרוֹת גְּדוּל מְאֻד, כְּמוֹ רַבִּי שְׁמַעוֹן בֶּן יוֹחָאי וְכוּן כְּמַה תַּנְּאִים וְאִמּוֹרָאִים, וְכֵן מִשָּׁה רַבּוּ עֲלָיו הַשְּׁלוֹם, סַפֵּר וְכַתֵּב בְּעֲצָמוֹ כָּל הַגְּדֻלוֹת וְהַנּוֹרְאוֹת שֶׁלוֹ, וְאֲרִי־עַל־פִּיכֵן לֹא הַתַּפְּעֵלוֹ מִהַתַּפְּאֵרוֹת שְׁלֵהֶם כָּלֵל, כִּי זָכוּ לְבִטּוּל כָּל הַהֲרַגְשׁוֹת, עַד שְׁעַל־יְדֵי־זֶה יְכוּלִין וְרִשְׁאִין לְהַתַּפְּאֵר בְּכָל מִיְנֵי הַתַּפְּאֵרוֹת, וְאֲרִי־עַל־פִּיכֵן זֶה דִּיקָא עֶקֶר תַּכְלִית שְׁלֵמוֹת הָעֲנוּה אֲמַתִּית שְׁלֵהֶם, אֲבָל לֹא כָּל אֲדָם זֹכֵחַ לְזֶה בְּשְׁלֵמוֹת, עַל כֵּן שְׂאֵר כָּל אֲדָם צָרִיכִין לְהִתְנַהֵג בְּעֲנוּה וּבְשִׁפְלוּת, בְּפִשְׁטוּת בְּבַחֲבִינַת: וְנִפְשִׁי כְּעַפְר לְכָל תַּהֲיָה, בְּחִינַת שְׁנַעֲשֶׂה שְׁכוֹ לְעַפְר בְּחִינֵי, שְׂאֲמָרוּ רַבּוּתֵינוּ זְכוּרָם לְבִרְכָה (הַלְכוֹת תַּפְּלִין, הִלְכָה ו', אוֹת ח): ב.

אֲרִי־עַל־פִּי שְׂעַקֵר הָעֲנוּה הוּא, שִׁיְהִיָּה אִין מִמֶּשׁ, אֲרִי־עַל־פִּיכֵן אֲסוּר לְהִיּוֹת עַצֵל וְנִבְזָה, שְׂקוּרִין "שְׁלִימִזְנִיק", כִּי זֶה כְּמוֹ עֲנוּה פְּסוּלָה, חַס וְשְׁלוֹם, כִּי צָרִיךְ לְהִיּוֹת חֲזָק וְאִמְיָץ וְגִבּוֹר חִיל מְאֻד לְעַמּוֹד כְּגַדְדָה כָּל הַמוֹנְעִים מִעַבְדוֹת הַשֵּׁם בְּבַחֲבִינַת: וְיִגְבֶּה לְבוֹ בְּדַרְכֵי הַשֵּׁם, כִּי כְּשֶׁמִּבְטַל עֲצָמוֹ נֶגַד הַבְּעִלִּיגְאוּה, הַרוֹצִים לְהַרְחִיקוֹ מִדְּרָכֵי אֲמֵת, אֲזִי עַל־יְדֵי הָעֲנוּה שֶׁלוֹ הוּא נוֹתֵן כַּח לְהַגְּאוֹת, שֶׁהֵם הַבְּעִלִּיגְאוּה הַנִּי"ל, וְעַל כֵּן עֲנוּה פְּסוּלָה הוּא בְּחִינַת פְּגָם הַגְּאוֹת. וְזֶה הִיָּה הַפְּגָם שֶׁל שְׂאוּל, שֶׁהַחֲיָה אֶת אֲגַג עַל־יְדֵי שְׁבִטֵל דַּעְתּוֹ נֶגַד דּוֹאֵג, וְשִׁמּוּאֵל הַנְּבִיא הוֹכִיחוֹ עַל עֲנוּה זֹאת: הֲלוֹא אִם קִטּוֹן אֶתָּה בְּעֵינֶיךָ, רֹאשׁ שְׁבִטֵי יִשְׂרָאֵל אֶתָּה. וְהַתַּקּוּן הִיָּה עַל־יְדֵי מְרַדְּכֵי, שְׂאֲרִי־עַל־פִּי שֶׁהִיָּה עֲנֵו בְּאֲמַת בְּבַחֲבִינַת אִין, אֲרִי־עַל־פִּיכֵן לֹא רָצָה לְהַכְּנִיעַ אֶת עֲצָמוֹ נֶגַד הַבְּעִלִּיגְאוּה, שֶׁהֵם בְּחִינַת הַמֶּן, כְּמוֹ שְׂכַתּוּב: וּמְרַדְּכֵי לֹא יִכְרַע וְלֹא יִשְׁתַּחֲוֶה. וּבְאֲמַת יֵשׁ בְּעֵינָן זֶה מִשְׁקַל גְּדוּל וְדַק מְאֻד, שְׂצָרִיכִין לְהִיּוֹת בְּבַחֲבִינַת אִין וְנָמָה מִמֶּשׁ וְאֲרִי־עַל־פִּיכֵן יְהִיָּה גִבּוֹר חִיל וְחֲזָק מְאֻד נֶגַד כָּל הַרְשָׁעִים וְהַמוֹנְעִים. (שָׁם, אוֹת כ"ג):

ג.

עקר נפילת הנפש, חס ושלום - עלידי גדלות, שממש עקר הנפילות, כמובא בדברי רבנו זכרוננו לברכה במקום אחר, שעקר הנפילה - עלידי גדלות, כי באמת אין שום נפילה בעולם כלל, כי השם יתברך בכל מקום, כי מלא כל הארץ כבודו, אך פשיט לו גדלות, אז אין אני והוא יכולין לדור וכו'. נמצא שכל הנפילות הם עלידי גדלות, ועל כן אלו הנפשות, שנפלו כל כך עד שנתגלגלו בחיה, ועקר נפילתם היה עלידי גדלות פני"ל. ועקר תקונו כל הנפשות הוא עלידי ענוה, שזה עקר תחית המתים ותענוג עולם הבא, כמו שכתב רבנו זכרוננו לברכה במקום אחר, בחינת: הקיצו ורננו שוכני עפר - מי שנעשה שכן לעפר בחייו וכו', עין שם. ועל כן השחיטה, שהיא בשביל תקונו ועלית הנפש, על כן היא במקום המשכת הצואר להכניע ולבטל את הגדלות, שהוא בחינת משכה דצוארה וכו' (הלכות שחיטה. הלכה ג, א):

ד.

עלידי שיודע שפלותו באמת ומשים עצמו כעפר ממש, עלידי זה זוכה להסתכל על האמת לאמתו ושיתגלה לו אור האמת, עד שזוכה עלידי זה להתגבר בחשד, ורצון דקדשה, עד שנשבר עלידי זה כל המניעות, ויזכה להתקרב אל הקדשה ולהוציא כל הדברים שבקדשה מפח אל הפעל בשלמות (הלכות הכשר פלים, הלכה ד, אות ח"י):

ה.

ומה שאמרו בבית שני בשמחת בית השואבה: אבותינו שהיו במקום הזה - אחוריהם וכו', ואנו ליה עינינו, והיו כופלים ואומרים: אנו ליה וליה עינינו, ופרשו שם בגמרא: דאמרי הכי, אנו ליה משתחווים וליה עינינו מנחלות, הינו פני"ל, שהיו משתחווים ומודים להשם יתברך על גדל הישועות והחסדים הנפלאים שעשה עמם לבנות להם בית המקדש מחדש, שזהו ליה אנו משתחווים, כי ההשתחוויה היא בחינת הודאה על העבר, אבל אף על פי כן דעו בעצמן פמה הם רחוקים עדן מהגאולה השלמה, ועל כן אמרו פעם שני: ועינינו ליה, שהיא: וליה עינינו מנחלות, כי בודאי אף על פי שכבר עזר לנו השם יתברך הרבה ישועה כזאת, אשר בעבודתנו לא עזבונו השם אלקינו ויט עלינו חסד לפני מלכי אשור וכו', כמפרש בעזרא ונחמיה, אף על פי כן עדין ליה עינינו מנחלות, שיגאלנו גאולה שלמה, שאין אחריה גלות. וכן הוא בכל אדם ובכל זמן, כי גם עתה בתקף מרייות הגלות הזה, אנו רואים נסים וחסדים נפלאים בכל יום, כמו שאנו אומרים שלש פעמים בכל יום: ועל נסיו ששכל יום עמנו ועל נפלאותיו וטובותיו שבכל עת ערב ופקר וצחוקים וכו', וצריכים להודות לו יתברך הרבה על זה, כמו שכתוב שם: וכל החיים יודוד סלה וכו', אבל צריכים לידע, שכל הישועות באים מרחק מאד פני"ל וצריכים בכל יום לצפות לישועה להלן בבחינת: ליה אנו משתחווים ומודים, וליה עינינו מנחלות. וזה שהזכירו בגנות הראשונים ואמרו: אבותינו שהיו במקום הזה - אחוריהם אל היכל השם ופניהם קדמה והמה משתחווים וכו', שהיו עושים דברים מגנים ומתעבים הרבה להקעים, רחמנא לצלן, כמו שפרשו רבותינו זכרונם לברכה שם. והדבר תמוה, לכאורה, מה להם להזכיר בשמחתם גדל גנות אבותיהם. אך כל זה היה בשביל לבוא לשמחה והתחזקות בהשם יתברך ותורתו הקדושה, כי הזכירו גנות הראשונים, שנפלו לתעבים וטנופים כאלה, רחמנא לצלן, והכל היה מחמת גאות ורום לבב, שמיבא את האדם לכל הרעות והצרות, רחמנא לצלן, ומשם עקר כל הנפילות, עד שיכולין לפל מאד מאד לצאת מעולמו לגמרי, כמו אלו שהזכירו, שעשו דברי שטות ותעובים כאלו, שהפכו אחוריהם אל ההיכל והתריזו וכו' - הנשמע כזאת! וזאת צריכים לידע, שגם הם בודאי לא היו שוטים וכסילים, כי בודאי היו חכמים נפלאים להרע, כי זה ידוע, שדורות הראשונים היו חכמים יותר, אך כל נפילתם, שבאו לידי רעות כאלה, היה עלידי גאות ורום לבבם, כי היה להם כל טוב, והיצר הרע וחמימות התאוות מתגבר בכל דור, עד שהפיל אותם בכל פעם, ובכל עת שנפלו, לא היו יכולים להתחזק לקרב עצמן להשם יתברך גם במקום רחוק כזה, כי לא היו יכולים לסבל הקטנות והשפלות בעיני עצמן, כי בודאי הרחוקים מחמת תאוותיהם, פשוטים אף על פי כן לחתר חתירות ולהתקרב להשם יתברך, צריכים על כל פנים להרגיש שפלותם ורחוקם ולבטח בעצם חסדיו יתברך, המתחדשים בכל עת, שגם הם יכולים להתקרב, אבל הם היו בעלי גסות הרוח ולא היו יכולים להשפיל עצמן ולהקטין עצמן כל כך, עד שנפלו בכל פעם, נפילה אחר נפילה, עד שהתגבר עליהם הרוח שטות, עד שנפלו לדברים תעוביים כאלה, ועל כן זכרו בשמחתם ההפך מפל זה ואמרו: אבותינו וכו', אבל אנו ליה ועינינו ליה, שכל מה שהשם יתברך מושיענו בחסדיו הנפלאים, אנו יודעים שהכל בחסד נפלא, ואנו ליה משתחווים ומודים על זה, ועדין ליה עינינו מנחלות, שיושיענו מעתה, כי עדין אנו יודעין רחוקנו ממנו יתברך, וזה עקר שמחתנו, שהושיע לנו ברחוק כזה לישועות נפלאות כאלה (הלכות שלוחי הקור, הלכה ה, אות יב):

ו.

עקר הגאות וההתנשאות הוא בענין הממון והחפצים והעשירות של אדם, וכנראה בחוש, שרבים אובדים עולמם עלידי תאות ממון, והעקר - עלידי הגסות והגאות והכבוד, שכל אחד רוצה להתנהג למעלה ממדרגתו, ועקר פגם הגאות הוא נוגע בהבגדים ביותר, מחמת שהבגדים בשרשם הם גבוהים מאד בחינת: השם מלך, גאות לבש וכשפוגם בזה, חס ושלום, עלידי עוונותיו ונפול לגאות ורדיפת הכבוד דסטרא אחרא של תאות והבלי עולם הזה, אז עקר פגם הגאות על פי רב הוא בהבגדים, כנראה בחוש כמה וכמה אובדים עולמם עלידי רדיפתם אחר בגדים ותכשיטין, וכמבאר במקום אחר על פסוק: ותתפשהו בבגדו, וכל הפוגמים בזה, הוא בחינת עוות המשפט כי צריך כל אדם לפי מדרגתו ולפי מעמדו לזהר מאד לכלכל דבריו במשפט ולהתנהג בביתו כראוי לו, ולא לחמד

ולתאווה מה שאין ראוי לו, ולהסתכל בכל דבר רק על התכלית, שיגיע מזה כבוד להשם יתברך, ולבטל גאותו וכבודו של עצמו לגמרי, וכל זה הוא בחינת: יכלכל דבריו במשפט ומי שפוגם בזה, הוא בחינת עוון המשפט, והכהן גדול היה עוסק בהשמונה בגדים שלו שהיה לובש, שהיו יקרים מאד, ועל כלם - החשן והאפוד, שהיו בהם אבנים טובות יקרות מאד, והכהן גדול נשא כל זה על לבו לתקן בזה תאוות הנגידות והעשירות, ששם עקר אחיזת הגאות, שעקר אחיזתם הוא בגדים, וזה בחינת חשן המשפט, שנשא על לבו, לתקן בזה עוון המשפט, ואף על פיריכו גם הכהן גדול, בשעה שנכנס לפני ולפנים, היה צריך לפשוט בגדי הזהב, ונכנס רק בגדים לבנים, שזה בחינת מה שהכהן גדול, שלבש בגדים יקרים אלו, שיש בהם זהב ואבנים טובות, בקדשה גדולה כנ"ל, אף על פיריכו לפני ולפנים, במקום תכלית הקדשה עליונה, אסור גם הוא לכנס בהם, כי שם נתבטל העשירות וחמדת הזהב והאבנים טובות לגמרי, ואי אפשר לכנס לשם כי אם בגדים לבנים לגמרי, שהם עקר תכלית שלמות התקון העליון בבחינת: בכל עת יהיו בגדיך לבנים, וזה רמז, שאפלו הצדיקים הגדולים, שיכולים לעבד את השם יתברך עלידי זהב ואבנים טובות וכו', אף על פיריכו יש גבוה מעל גבוה, ששם אסור לכנס בזה, כי אם בבחינת בגדים לבנים ממש, ושם עקר כפרת וסליחת כל עוונות ישראל לטהר אותם בשלמות מאחיזת הבגדים הצואים, שעקר התגברותם - עלידי גאות וכבוד, כמבאר בפנים, ואי אפשר לבאר הכל והחפץ בחיים באמת, יבין מזה הרבה לבטל גאותו ויכלכל דבריו במשפט כנ"ל (הלכות ערלה, הלכה ה', אות זח יגיד):

ז. עקר החיים טובים הם ענוה, וכל אחד כפי מה שאזכה לשפלות וענוה אמתית, כן הוא זוכה לחיות חיים אמתיים וטובים (שם, אות י"ז):

ח. עקר ההתרחקות מהצדיק ומהתורה הקדושה הוא רק עלידי גאון ונסות הרוח, וכן להפך - עקר קבלת התורה והמשכת התורה מדור לדור עד עולם הוא עלידי ענוה ושפלות, שעלידי זה נכללן בשלמות בבחינת מקומו של עולם וכו', עין פנים (הלכות הרשעה, הלכה ה', אות יט, כב):

א. עלידי קימת חצות לילה לעסק בתורה, עלידי זה נמשך הדעת, הינו שאזכין לדעת בידיעה שלמה ובלב שלם שמלא כל הארץ כבודו, ולקיים: שויתי השם לנגדי תמיד, ולהתפלל בכונה (הלכות השקמת הבקר, הלכה ג, אות ד):

ב. עקר הדעת הוא לידע בידיעה שלמה, שהשם יתברך ברא את הכל, ומנהיג את כל העולם פלו רק ברצונו והשגחתו, ואין שום חיוב הטבע כלל, כי הטבע טבע עצמה מתנהגת גם כן בהשגחתו יתברך (הלכות נטילת ידים שחרית, הלכה ב', אות א):

ג. עקר כל הצרות והגליות, רחמנא לצלן, הם עלידי חסרון הדעת, שכל אחד הולך בעולם כמו משגע ושוכב ממש, כמו שכתוב: וילך שוכב בדרך לבו, ועל זה צעק הנביא: שובו בנים שובבים. וכשיבין האדם בעצמו כל זאת, איך הוא שוכב ומשגע ממש, כי הולך אחרי שרירות לבו, ואינו מסתכל על תכליתו הנצחי - בודאי יחוס על עצמו ויצעק על כל פנים הרבה להשם יתברך, ועלידי זה יזכה לפי בחינתו להוליד הדעת והמחין ולהוציא אותן מתעלומתו, שעלידי זה עקר הגאולה בכלל ובפרט, בכל אדם ובכל זמן, ועלידי זה היה גאולת מצרים ועל פן בפרשיות שמדברים מגלות מצרים והגאולה, נוהגין אז הפשרים להתענות ולצעק להשם יתברך בתפלות וסליחות, ונקראים שובבים (הלכות גלוה, הלכה ה', אות ח):

ד. כל ההזקות, חס ושלוש, הם עלידי פגם הדעת, הינו עלידי שמכניס מחשבות זרות וחכמות חיצונות לתוך מחו ודעתו, ומשם יונקין קלפת עשו וישמעאל, שהם מזיקי עלמא, ומהם באים כל ההזקות שבעולם, רחמנא לצלן, כמבאר בפנים. (הלכות זיקון, הלכה ב', אות ב ומעין זה גם בהלכה ג' שם, אות ב):

א. עקר קדשת הדבור והלשון של ישראל הוא, שצריכין לדבר ולהוציא בפה מלא הכסופין והשתוקקות דקדשה שיש להם, הינו מה שהם משתוקקין ומתגעגעין תמיד להשם יתברך, שצריכין להוציא כסופין אלו בפה דיקא, וזה עקר קדשת הלשון של ישראל בחינת לשון הקדש (הלכות דם, הלכה א, אות ד):

ב. כל עבודת איש הישראלי כל ימי חייו וכל מה שבא לזה העולם, הוא רק בשביל השגת הנעשה ונשמע, שהוא בחינת קבלת התורה וקיומה, שרק בשביל זה בא האדם לזה העולם, שיהיה יגע בתורה, עד שישגי בכל פעם את הנסתר ממנו, לעשות מתורת השם - תורתו, מהנסתר בחינת נשמע יהיה נעשה אצלו בחינת נגלה, בחינת נעשה. אך אי אפשר לזכות לזה כי אם עלידי הדבור, שהוא עקר התפלה, שצריכה להיות בדבור דיקא. ואם היה כל אדם זוכה להשתדל להרבות בדבורי התפלה ולקדש דבורו כראוי, בודאי היה כל אדם זוכה בכל פעם להשגות גדולות, כי השם יתברך שומע תפלת כל פה וחפץ להיטיב ולגלות לכל אדם נסתרות שבתורה, רק העקר - כשאזכין לשלמות הדבור כנ"ל (הלכות מתנה,

צריך האדם לשמר עצמו מאד מכסופין רעים, וירגיל במחשבתו תמיד לכסף רק כסופין טובים, שיתגעגע ויחשק וכסף תמיד להתקרב להשם יתברך ולעבודתו ולתורתו הקדושה ואפלו כשבאין עליו מחשבות של תאוות וכסופין רעים, רחמנא לצלן, וירגיל עצמו לאחו מחשבתו להטותה מכסופין אלו ולהמשיכה לכסופין טובים, שהם עקר הטוב באמת לעולמי עד ולנצח נצחים. וביותר צריך לשמר הדבור לבלי לדבר שום דבור רע, חס ושלום, ושעל כל פנים לא יוציא מפיו התאוות והכסופין של הבלי עולם הזה הבאין על לבו, רק להפך הדבר ויוציא בפיו כסופין טובים, כי עלידי דבורים רעים של כסופין רעים דהאי עלמא גורם רעה גם לאחרים, כי ההבלים היוצא מפיו עלידי אלו הדבורים רעים הם נפשות רעות ממש והם מזיקי עלמא, רחמנא לצלן, כי הולכים ומעוררים את אנשי העולם לתאוות רעות, חס ושלום, ומשם באין כל ההזקות גם בגשמיות, רחמנא לצלן אבל הדבורים של כסופין טובים הם נפשות טובות, ועלידם נמשכין כל הברכות וההשפעות בעולם, והם הולכין ומעוררין כל העולם להשם יתברך ולתורתו. וזה שאמר דוד המלך עליו השלום: בחנת לבי, פקדת לילה, צרפתיני בל תמצא, הינו שאמר בשביל כלל ישראל: דעתי, שלא עמדתי בנסיון כראוי, כי לא זכיתי עדן להנצל בשלמות מכסופין דהאי עלמא, אך זמתי בל יעבר פי, כי על כל פנים שומר אני את עצמי, שלא להוציא הכסופין והמחשבות אלו על הדבורי, חס ושלום, כי דעתי גדל כח הדבור של הכסופין, שנעשין עלידו פעולות ממש בעולם, על כן אני שומר את עצמי לבלי להוציא על פי כסופין רעים, חס ושלום, בכדי שלא יהיו נעשין עלידם פעולות רעות בעולם, רחמנא לצלן, רק אני מרגיל את עצמי לדבר תמיד דבורים קדושים של כסופין טובים לקרות תמיד אליך, שתשיבנו אליך באמת, ועל ידיך נעשין פעולות טובות בעולם, וזה: לפעולות אדם בדבר שפתיך, שאני נשמר לדבר רק דבורים קדושים, שהם בחינת דבר שפתיך, כדי שעלידי יזהו יהיו נגמרין כל פעולות אדם לטובה. וזה: אני שמרתי ארחות פריך, כי הדבור יש לו כח גדול, ועלידי שאני נשמר מלדבר דבורים של תאוות וכסופין רעים, רק הרגלתי לשוני לדבר תמיד דבורים של כסופין טובים כנ"ל, עלידי יזהו אני זוכה להנצל ולהשמר מארחות פריך, שהם כל הדרכים רעים, רחמנא לצלן, רק תמך אשורי במעגלותיך בל נמוטו פעמי, כי הדבורים טובים הנ"ל הם תומכים וסועדים אותי לילך במעגלותיך ובל נמוטו פעמי מהם, אף עלפי שרצו לדחות אותי מהם כמו שרצו, רחמנא לצלן, אבל השם יתברך עזרני בכח הדבורים הטובים לתמך אשורי במעגלותיך. וזה שסיים: אני קראתיך כי תענני וגו', הינו שמבאר ביותר עלידי מה זכיתי לסמוך אשורי במעגלותיך - עלידי שקראתיך בכל פעם בדבורים של כסופין טובים, שזהו כל ענין ההתבודדות והשיחה בינו לבין קונו, שצריכין להרגיל את עצמו בזה הרבה, דהינו שירגיל את עצמו בזה לכסף ולחשק תמיד כסופין טובים, מתי יזכה לסור מרע ולעשות הטוב בעיניו יתברך תמיד וכו' ולהוציא הכסופין דקדשה מפיו בכל יום, ועלידי יזהו יזכה להנצל מארחות פריך, רק השם יתברך יתמך אשוריו במעגלותיו וכו', כנזכר לעיל (הלכות אפניו, הלכה ד, אות כ"ב, כ"ט):

התבודדות

א. כשבא לפרש שיחתו לפני השם יתברך, ואינו יכול לפתח פיו כלל, אף על פירכין הוא צריך להתחזק לבקש רחמים על זה בעצמו, שיעוהו מלמעלה ויאמרו את כחו, שיהיה יכול לבקש רחמים (הלכות ברפת השחר, הלכה ה, אות צ"ז):

ב. עלידי אמירת תהלים ושיחה בינו לבין קונו, עלידי יזהו יכולין לפרש שיחתו על הכל ולבקש להשם יתברך על זה בעצמו, שיוכל לבקשו "השיבנו השם אליך" באמת, עד שזה בעצמו יהיה נחשב להתעוררות שלנו בבחינת אתעוררתא דלתתא, ועלידי יזהו ימשך עלינו הארה גדולה לתשובה גם מלמעלה בחינת: שובו אלי ואשובה אליכם. גם עלידי יזהו זוכין לקבל הארה מהעצות הקדושות והתמימות, הנמשכין מהתנוצצות משית, שזה בחינת הארת שער החמשים דקדשה, שעל ידי יזהו יכולין לעלות מכל הנפילות והירידות שבעולם ולהנצל מתאוות וטרדות הממון והפרנסה ולדע ולהאמין באמת, שהפרנסה נמשכת רק מאתו יתברך, ולהתחזק ב בטחון בהשם יתברך באמת (הלכות קריאת שמע הלכה ה, אות י"א, ט"ו ר"ט):

ג. אמרו רבותינו זכרונם לברכה: ועיני לאה רכות - שהיתה בוכה, שלא תפול בחלקו של עשו. זה רמז על כנסת ישראל, שכל אחד מישראל צריך לבכות כל כך כמו לאה, שלא יפול בחלקו של הס"מ [הסמך] מס' חס ושלום, שהוא בחינת עשו (הלכות ראש חודש, הלכה ה, אות כ"ט):

ד. בעת שאיש הישראלי נכנס להתפלל תפלתו ושיחתו לפני השם יתברך, שיזכה להתקרב אליו ולקיים תורתו ומצוותיו, ורוצה לעשות מהתורה תפלה, אבל עדין אין מלה בלשונו לדבר, כי עדין אינו יודע דרכי וסימני התורה, ואינו יודע איך לדבר ולשוח ולהתפלל, אזי התורה בעצמה מרחמת על איש הישראלי הזה המתפלל, ומוסרת לו הסימנים של התורה, כדי שיוכל לעשות מהתורה תפלה, כדי שיהיו נולדין מזה מעשים טובים, וזה בחינת הדבורים הנשפעים לאדם בעת שנוכנס להתבודד ולפרש שיחתו לפני השם יתברך, שבתחלה אינו יודע שום דבור לדבר, וכשהוא חזק בדעתו ומתחזק את עצמו אף על פירכין לדבר, אזי על פי רב באים לו דבורים, שלא עלה על דעתו שידבר אותם, ואלו הדבורים נשלחים לו מן השמים מבחינה הנ"ל (שם):

ה.

צריף כל אדם להתחזק בכל פעם בתפלה ותחנונים והתבודדות וצעקה להשם יתברך, יהיה אף שיהיה, אפלו אם יעבר עליו מה, כי אפלו אם רואה שאינו פועל, חס ושלום, בתפלתו, ואדרבא, הרע מתגבר עליו ביותר, אף על פירכו ידע ויאמין, שפועל הרבה בתפלתו וצעקתו, כי על כל פנים צעקתו ותפלתו הוא בחינת מחאה, המבאר בדין חזקת קרקעות, שכל זמן שהוא מוחה, אז אין חזקת המחזיק מועלת כלום, כמו כן לענין זה גם כן, כי קדשת כל אחד מישראל הוא בחינת קדשת ארץ ישראל, וכשהרע מתגבר על האדם בתאוות ומדות רעות, זה בחינת שרוצין לגרשו, חס ושלום, מהסתפח בנחלת השם, שהוא ארץ ישראל, וכל מה שחותר לשוב לקדשתו, אין מניחין אותו מעצם ההתגרות שמתגרין בו, והוא אינו מתגבר נגדם כראוי, ועל כן כשמתגבר אף על פירכו בתפלה וצעקה להשם יתברך, אזי לא יוכלו לגרשו ולקבש חלקו בארץ ישראל, חס ושלום, בשום אופן, כי תפלתו וצעקתו הוא בחינת מחאה, שעל ידי זה אין יכולה הסטרא אחרא להחזיק בנחלתו, חס ושלום, בשום אופן, כי אין חזקה מועלת כשיש מחאה נגדה (הלכות חזקת מטלטלין, הלכה ה', אות י"ג):

ו.

צריף האדם להרבות בתפלה מאד מאד כל ימי חייו, ואפלו כשרואה, שמתפלל הרבה ואינו נענה, והתאוות והבלבולים מתגברים עליו בכל פעם ביותר, אף על פירכו אל יטעה שתפלותיו הם לריק, חס ושלום, רק ידע ויאמין, שאין שום דבור נאבד לעולם, וכל תפלה ושיחה בינו לבין קונו עושה רשם, והצדיק יאמת מלקטים כל אלו התפלות ושיחות ובונים מהם בנינים נפלאים בחינת בנין המשכן. וצריף כל אחד להתחזק הרבה בתפלה ושיחה תמיד, יהיה אף שיהיה, עד אשר על ידי רבוי התפלות יהיה נשלם הבנין בשלמות, ואז יכמרו רחמי יתברך, ויקרב אותו בשלמות, וישוב אל השם וירחמהו, אף אף על פירכו כשיהיה לו איזה שועה, אל יטעה שעל ידי תפלותיו ומעשיו הטובים פעל זאת, רק ידע שהכל רק בחסדו יתברך ואף על פירכו שאנו יודעים, שאי אפשר לנו לפעל הישועה השלמה בתפלתנו לבד פני"ל, אף על פירכו אנו צריכין לעשות את שלנו להרבות בתפלה בכל כחני, ואז יכמרו רחמי יתברך, ויעשה בחסדו ויושיענו בקרוב למען שמו. וגם זה בכלל מה שמבאר במקום אחר, שצריכין בתפלה להיות קולע אל השערה ולא נחטיא, הינו שלא יטה לימין או לשמאל, הינו שלא יטעה, חס ושלום, שהתפלות הם לריק, חס ושלום, מחמת שזה כמה שצויעקים ואינם נושעים, שזה בחינת נוטה לשמאל וכן אל יטעה לומר: מה לנו להרבות בתפלה, מאחר שעקר הישועה הוא רק בחסדו לבד, אם כן נסמך רק על חסדו, שזה בחינת נוטה לימין שלא כראוי, כי באמת צריכין להרבות בתפלה מאד תמיד ולידע אף על פירכו האמת, שאין אנו כדאי לפעל בתפלתנו כי אם בחסדו, ואף על פירכו אנו צריכין לעשות את שלנו להרבות בתפלה תמיד, והשם יתברך יעשה את שלו, וימשיד עלינו חסדו למענו ויושיענו מהרה למען שמו (הלכות נחלות, הלכה ד', אות י, ט):

ז.

ישראל על ידי תפלתם מעוררים רחמי יתברך מעט מעט בכל פעם, עד שבמהרה יתעורר, כביכול, משנתו בבחינת: וייקח פישן השם, ויגאלנו במהרה. כי באמת אין שנה לפני יתברך, כמו שכתוב: הנה לא ינום ולא ישן שומר ישראל, רק שמחמת מדת הדין הוא יתברך, כביכול, כמסתיר פנים מאתנו, עד שנדמה פישן, חס ושלום, ואנו מחיבים להתפלל ולצעק אליו יתברך תמיד ולעורר רחמי יתברך כמו שמעוררין מהשנה, כביכול, בבחינת: עורה למה תישן השם, עד אשר על ידי רבוי התפלות יתעורר, כביכול, בשלמות וישוב אלינו וירחמנו (שם, אות י"א):

ח.

מה שרב בני אדם טועים בעצמם וסוברים, שנפשו אינה קדושה משרשה, וקשה להם לשוב אל השם להיות איש צדיק או איש כשר באמת כמו שאר צדיקים וכשרים, כמרגלא בפומא דאנשי לומר, כשמספרין מאיש צדיק או מאיש כשר וירא באמת, ומתחיל להתעורר בהם הרהורי תשובה גם כן להתקרב להשם יתברך, כי כל ישראל מלאים מחשבות של הרהורי תשובה והתקרבות להשם יתברך תמיד, אף אחר כך תכף אומרים: מי יכול להתדמות לזה האיש צדיק וכו', כי הנה נשמה קדושה מנעוריו, כאלו צדקת הצדיקים וכשרים הוא רק מצד הנשמה הקדושה שיש להם מתולדותם, אשר באמת אינו כן, כי עקר צדקת הצדיק הוא רק על ידי גיעתו וטרחתו בעבודתו יתברך כמה וכמה ימים ושנים הרבה, והתגבר והתחזק בכל פעם, ולא הניח את עצמו לפל בשום אופן, והרבה בתפלה ותחנונים, עד שזכה למה שזכה, וכל אדם יכול להיות כמותם, כי הבחירה - חפשית, כמאמר רבותינו זכרונם לברכה: כתר שם טוב מנח וכו'. ובאמת ענין הטעות הזה, שסוברים שנפשו אינה קדושה משרשה, ומחמת זה אינם מתגברים לעשות כמעשה הצדיקים, כל זה נמשך מבחינת היכלי התמורות, שמשם בחינת החלופי שגחלף הגרמלך לבן העבד, כמבאר ב"ספורי מעשיות", שמחמת זה נפל למקום שגחלף והלך בדרכים לא טובים, עד שהיה מספק בעצמו אם הוא בן המלך או בן העבד, כמו כן הוא בכל אדם הרחוק מהשם יתברך, בפרט בתקופת סוף הגלות המר הזה, שהתגבר הבעל דבר מאד מאד, עד שכמה בני אדם מנאשין את עצמם, כאלו נפשם אינה מסגלת כלל לעבודת השם, וכל זה הוא רק פתוי היצר, כי באמת צריף האדם לידע ולהאמין, שנפש כל אחד מישראל גבוה ויקרה מאד מאד, וכלם הם בחינת בני מלכים, ויכולים לזכות למדרגות גבוהות וקדושות מאד מאד כמו כל הצדיקים והכשרים, כי גם עליהם עברו מחשבות וחלישות הדעת כאלה וקאלה, אף היו משכילים לבלי להניח להטעות אותם, והתגברו והתחזקו מאד, עד שזכו למה שזכו - אשרי להם - וזה בחינת: ויגבה לבו בדרכי השם (הלכות ברכות השחר, הלכה ג', אות ו):

ב.

כמו שהאדם צריך לעמוד בנסיון לבלי לילך אחר תאוותיו בהתר או באסור, חס ושלום, כמוֹכּוֹן צריך להתחזק לעמוד בנסיון אם כבר נכשל, חס ושלום, ועבר עליו מה שעבר לבל יפל על ידיִזָה לגמרי, חס ושלום. כי מה שנמצאים הרבה בני־אדם, שנופלים בדעתם ואומרים, שאי אפשר להם לילך בדרך הישר עוד, זהו רק מחמת תאוותם ויצרם הרע, שמבקשים תואנה ועלילה לפרש מאחרי המקום, חס ושלום, כדי שיוכלו לילך אחרי תאוותם הרעות, חס ושלום, כי התואנות והעלילות, שהבעל־דבר מוצא לכל אדם, רבו מספר, ולכל אחד מוצא עלילות מיוחדות, רבם על ידי חסרון פרנסה ומניעות המונעים וכו', אך אף־על־פיֹן כן לא אחד מישראל נפשו מרה לו מאד על זה, כי יודע, שיצטרף לתוֹן דיר וחשבון, ועל כן מתגבר בו הטוב בכל פעם ומתעורר לשוב להשם יתברך, אך בשום דבר אינו מוצא לעצמו עלילה ופטור כל כך כמו על ידי התחבולה הנ"ל של הבעל־דבר, שמפילו בדעתו בכל פעם ומראה לו פאלו אפס תקנה, חס ושלום, כי רואה בעיניו, שכבר חתר כמה פעמים לשוב להשם יתברך ונפל אחר־כך, כל אחד כפי מה שנגפל, וכן היה כמה פעמים בלי מספר, ועל כן הוא פטור כבר בעיני עצמו מלחזור עוד חתירות לשוב להשם יתברך, אבל באמת כל הרעיונים והמחשבות של נפילות פאלו הם רק מעשה־הבעל־דבר, שמוצא לו עלילה לפרש מאחרי המקום כנ"ל, כי באמת אין שום יאוש בעולם כלל, וכל אדם צריך שיעבר עליו הרבה קדם שזוכה לכנס אל הקדשה, ומי לנו גדול מאדם הראשון, שפרש מאשתו ושב בתשובה שלמה מאה ושלשים שנה, ודיקא בכל אלו המאה ושלשים שנה באו רוחות וחממו אותו וכו', כמו שאמרו רבותינו זכרונם לברכה, ובודאי נחלשה דעתו מאד מזה בכל פעם, ובודאי ארב עליו הבעל־דבר ורצה להפילו בדעתו לגמרי בכל פעם, אבל הוא התגבר כנגדו בכל עת, ולא הניח דרכי תשובתו שעסק בהם, עד שזכה בסוף המאה ושלשים שנה להוליד את שתי, שממנו השתת העולם, ויצאו ממנו האבות ומשה ומשית. ואדם הראשון בעצמו היה גם כן כל ימיו צדיק וחסיד ונפטר בשם טוב, ואף־על־פי שעדין צריכין לתקן הפגם שלו בכל דור ודור, אף־על־פיֹן אם לא היה מתגבר ומתחזק בעצמו לתקן מה שתקן, בודאי היה קשה מאד התקון ביותר גם לצדיקים הבאים אחריו, וכמוֹכּוֹן הוא ממש בכל אדם גם עכשו, כי זהו עקר הנסיון שלו, שיתחזק את עצמו בכל הירידות שבעולם, רחמנא לצלן, בכל אשר עליו, וירגיל את עצמו בכל יום להתחיל מחדש, וידמה בדעתו פאלו נולד היום וכו', ואז מה שיזכה לתקן בעצמו על ידי תשובתו השלמה, בודאי מה טוב, ומה שלא יזכה לגמר התקון, יהיה בטוח בלח וזכות הצדיקים הקדושים, שיש להם כח להפך הכל לטובה, ובלבד שלא יתנאש את עצמו מלצפות ולקוות להשם בקווי אחר קווי ולהרבות בצעקה ובקשה ותחנונים לפניו יתברך, כי עם השם החסד והרבה עמו פדות וכו' (הלכות פסח, הלכה ט', אות כ"א):

ג.

כל הבלבולים של כל אדם - שמתאנה לכל התאוות, ואף־על־פיֹן רוצה לידע ולהבין הכל בשכלו המגושם, ובכל פעם קשה לו כמה קשיות על השם יתברך ועל הצדיקים וכו'. ואפלו אם קשה לו קשיות על עצמו, גם זה אינו טוב, כי גם זה מעשה־הבעל־דבר, שמחליש דעתו על ידי הקשיות, שקשה לו על עצמו: איך אתה רוצה להתפלל בכונה והתלהבות, והלא בשעה הקודמת עשית כך וכך וכו', וכיוצא בזה בלבולים הרבה בלי שעור, וכל זה נמשך מזהמת הנפש, שמבלבל דעת האדם, שרוצה להבין הכל, כי באמת אין אנו יודעים כלל, ואפלו שלמה המלך, עליו השלום, אמר: כי בער אנכי מאיש ולא בינת אדם לי, וכן בתהלים נאמר: ואני בער ולא אדע, בהמות הייתי עמך מכל שפן אף אלקים ורבי רבבות קל וחמר אנשים פשוטים בפרט בדורות הללו. והפך - שאין האדם יודע כלל, רק צריך להתחיל בכל פעם מחדש בעבודת השם, וכל אשר תמצא ידך לעשות בכך - עשה, ואז טוב לך לעולם, וסוף כל סוף תגיע לתכלית הטוב והנאחי בזה ובבא (הלכות בשר בחלב, הלכה ד', אות י"ב):

ד.

בכל יום יום שולח השם יתברך ישועות חדשות להציל את האדם מסטרא אחרא, המתגברת עליו בכל יום, וזה בחינת: בשרי מיום ליום ישועתי, וכן בתפלת שמונה־עשרה אומרים "ועל נסיד שבכל יום עמנו" וכו', וכמאמר רבותינו זכרונם לברכה: בכל יום יום יצרו של אדם מתגבר עליו, ואלמלא הקדוש־ברוך־הוא עוזרו וכו'. נמצא, שבכל יום יום נעשים עם האדם ענינים חדשים לגמרי, והקדוש־ברוך־הוא עוזרו ומושיע בכל יום. על כן אין להאדם לבלבל את עצמו כלל מיום לחברו, כי מי יודע כמה גדלה הישועה החדשה, שהשם יתברך ישלח לו היום, אם יזכה להתגבר להתחיל מחדש (שם, אות ד"ד):

ה.

צריך האדם לחזק את עצמו להתקרב להשם יתברך תמיד מכל מה שיעבר עליו בגוף ונפש וממו, כי יש מי שמטעה את עצמו, שאינו יכול להתקרב להשם יתברך מחמת רבוי היסורין והתלאות ודחקות הפרנסה שעובר עליו, ואם יסתכל בעין האמת, יראה, שכל היסורים העוברים עליו הם בחסד גדול, ולא באו עליו לרחק אותו על ידיִזָה מהשם יתברך, חס ושלום, רק אדרבא, לקרב אותו ביותר ולעורר בתשובה ולפדותו על ידיִזָה מענישים קשים, רחמנא לצלן, ומדינה של גיהנם ולזכותו לעולם הבא, ובפרט שבתוך הצרה והיסורים בעצמן יכולים למצא בהם הרחבות גדולות בחינת: בצר הרחבת לי, וכמבאר במקום אחר. וכן יש מי שמטעה את עצמו, שאינו יכול להתקרב להשם יתברך מחמת עצם רבוי פגמיו, שנתרחק על ידם מאד מהשם יתברך וכבר מבאר בדברינו הרבה פעמים, שאסור לאדם ליאש עצמו, חס ושלום, כי אפלו אם הוא כמו שהוא, אף־על־פיֹן עדין יכול לחטף תורה ומצוות ולזכות לחלק טוב לעולם הבא, וצריך לחזק את עצמו מאד בהקדשות טובות שמוצא בעצמו עדין,

וידע וינאמן, כי עדין יש לו תקנה לשוב להשם יתברך באמת. ואם יאמר: האמת - שהיסורים
בחסדים גדולים, וגם יש בי נקדות טובות עדין, אף אף על פיריכו מה אעשה, שרבו הפגמים
והקלקולים גברו עליו כל כך, עד שקשה לי לסבל גם מעט היסורין וכן עצם הקטנות וחלישת הדעת
שיש בלבי מרובי פגמי וקלקולי, אף על פיריכו על ידי שיחזק את עצמו ויסתכל על החסדים וההרחבות
וכן על הנקדות טובות, על ידי זה יוכל על כל פנים לחזק לבבו לשפך שיחו ותפלתו לפני השם יתברך
ברחמים ותחנונים הרבה, עד שיושיעו השם יתברך בשלמות וינצל אותו מפל היסורים ומחל לו על
כל עוונותיו ויזכהו לתשובה שלמה (הלכות פריקה וטעינה, הלכה ד', אות ג):
השגת התנוצצות אלקות

א. אפלו להאדם שהוא במדרגה התחתונה, בבחינת חשכות וגלות, אף על פיריכו השם יתברך מרחם עליו
וימאיר עליו לפעמים התנוצצות גדול בלבו ודעתו, והכל - כדי שיתעורר האדם על ידי זה ויהיה נמשך
אחריו יתברך בבחינת: משכני אחריו נרוצה ועל פן אחר כך מיד נעלם ועובר ממנו ההתנוצצות
וההארה הזאת, כי ההתנוצצות היתה רק לרמוז לו נעימות האור, כדי שיירדף אחריו. וזה עקר בחינת
הכרוז, שקורין להאדם בכל פעם שישוב אליו יתברך, כמאמר רבותינו זכרונם לברכה. וזה בחינת
פסח וספירה ושביעות, כמבאר בפנים (הלכות קריאת שמע, הלכה ה', אות ט):

ב. צריך האדם להאמין באמונה שלמה, שכל מה שעובר עליו בכל יום ובכל עת ובכל שעה מיום הולדו
עד יום מותו, הכל הוא רק סבובים מאתו יתברך, כדי שיזכה להשגות אלקות לדעת ולהכיר אותו
יתברך, כי רק בשביל זה נברא, ואין שום תכלית אחר חוץ מזה, כמבאר בזהר הקדוש, שעקר הבריאה
היתה בגין דישתמודעין לה, וזה עקר כלל כל התורה וכלל כל הפניות של כל המצוות הקדושות, כי
כלם הם שעורים וצמצומים לזכות על ידי השגת אלקות לדעת ולהכיר אותו יתברך, אף מחמת
שזה לעמת זה עשה אלקים, כי יש מלכות דסטרא אחרא, שהם מתגברים בכל עת לבלבל דעת האדם,
שלא יסתכל ולא יתבונן על כל זה מה שנעשה עמו, שהוא לטובתו הנצחית כדי לזכות לחיי עולם
להשגת אלקות, והוא שוכח, חס ושלום, את העקר, ועושה מהטפל עקר, כאילו העקר היה, חס ושלום,
עסקי העולם הזה וטרדת הפרנסה וכו', רחמנא לצלן - על פן צריכין לבקש מאד את הצדיק האמת
הגדול במעלה מאד, שהוא הרבי ההגון, שיוכל לסבב עם כל אחד לפי בחינתו בדרגים נפלאים, עד
שיכניס בו גם כן השגת אלקות (הלכות נזיקין, הלכה ד', אות ב):
ושכחה זכרון

א. על ידי שהאדם מרגיל את עצמו להרחבות באמירת תהלים ושירות ותשבחות להשם יתברך, וכן על
ידי שמרגיל את עצמו להחיות את עצמו על ידי איזה נגון וזמרה לשם שמים, כי הנגון יש לו כח גדול
לעורר את הלב ולהמשיכו אחר השם יתברך - על ידי זה זוכה להנצל משכחת התורה, וזוכה לראות
אור התורה בשלמות בבחינת סם חיים (הלכות נשיאת כפים, הלכה ה', אות ו):

ב. עקר השכחה - על ידי תאות נאוף, שהוא תאות נשים, שהוא לשון שכחה, כמו שכתוב: כי נשי
אלקים וגו', כי שמירת הברית הוא בבחינת סטרא דדוכרא, בבחינת זכר, לשון זכרון (הלכות ערב, הלכה
ד', אות ט):

א. על ידי שמשבירן השנה וקמים בחצות לילה ומתאבלים על חרבו בית המקדש ועוסקין בתורה, על
ידי זה מקימין את האמונה ומבטלין הכפירות, וזוכין לשבר תאות ממון ולעשות משא ומתן באמונה,
וזוכין לבחינת בנין בית המקדש, שהוא בחינת בנין הדעת, ולחדש נפשו לטובה ולחדש קדש ארץ
הוא ושכינתה ולהמשיך תורה. ועל ידי זה זוכין להשגחה שלמה ולבחינת: שויתי השם לנגדי תמיד.
(הלכות השפמת הבקר, הלכה ב'):

ב. על ידי שמבטלין השנה וקמים בחצות לילה לעסק בתורה, על ידי זה נתבטל אחיזת הזמן, שממשם כל
השנויים והמחלוקות ואחיזת היצר הרע והסטרא אחרא, ועל ידי זה נמשך שפע ופרנסה לישראל
(הלכות רבית, הלכה ה', אות ה'):
טלטול

א. על ידי ברפת כהנים נתקן הדרך מפל צער ויסורין שיש לאדם בדרגים, ועל פן נהגין לברך את היוצא
לדרך עם ברפת כהנים (הלכות נשיאת כפים, הלכה ג' אות ד):
יראה ועבודה

א. כשוראה האדם, שהיצר הרע והתאוות מתגברים עליו מאד מאד, ונדמה לו שקשה לשברם - צריך
לידע, שבודאי אין הקדוש ברוך הוא בא בטרוניא עמו, ובודאי אם לא היה לו כח לשבר, לא היה
השם יתברך מגרה בו יצר הרע כזה, רק אדרבא, ידע מזה, שבודאי נפשו יקרה וקדושה מאד בשרשה,
שמחמת זה מתגברין עליו כל כך, כי כל הגדול מחברו, יצרו גדול ממנו, כמאמר רבותינו זכרונם
לברכה, כי אין זה דרך הענה אמתית להחזיק את עצמו לרשע גמור, חס ושלום, ולהקטין מעלת

נפשו הקדושה, רק אדרבא, צריך לידע ולהאמין, שנפשו בשרשה היא גדולה ויקרה וגבוהה מאד מאד, ואלפי אלפים ורבי רבבות עולמות בלי שעור תלויים בה, כי אפלו נפש הפחות שבפחותים שבישראל גם כן גבוהה מאד מאד, מכל שכן וכל שכן נפשות בעליתורה, ובפרט אותם שיש להם שכל גדול, כל מה שהשכל גדול ביותר - הנשמה גבוהה ביותר, על כן האדם הברשכל, כשרואה שיצרו מתגבר עליו ביותר, צריך לידע, שבודאי נפשו גבוהה ביותר, וצריך להתגבר לרחם על עצמו לבל יאבד אוצרות וסגולות יקרות מאד התלויים בנפשו, עין לא ראתה וכו', ויתגבר בכל עו להציל נפשו מני שחת מן העשק והתמונה, חס ושלום, והעקר - על ידי רבוי תפלות ובקשות כנ"ל. וזה בחינת: ויגבה לבו בדרך השם, שצרכין להגביה לבו ודעתו בדרך השם ולומר בנפשו, שאין נאה לו לעשות מעשים כאלה מעשה בהמה, חס ושלום, כי נפשו גבוהה מאד מאד (הלכות ברכות השחר, הלכה ג' אות דה):

ב.

על ידי שרואין, שבדרך שאדם רוצה לילך - מוליכין אותו, ומצליחין בידו מלמעלה שיגמר חפצו, הן לטוב או לרע, חס ושלום, כנ"ל - על ידי זה יש טועין וסוברים, שחס ושלום, השם יתברך בטל רצונו לגמרי ומסר ביד האדם הכל כפי נטית רצונו, שמי שרוצה לילך בדרך הקדש והפרישות, צריך לשמר את עצמו מאד, שלא יפגם, חס ושלום, בכדי שלא יפול על ידי זה באין סומך, אבל מי שנטית רצונו הוא לילך שובב בדרך לבו, אזי לא יזיק לו שום פגם כלל, אדרבא וכו', חס ושלום, ונדמה להם שיש להם ראיות על סברות אלו, חס ושלום. ובטעות כאלו יש הרבה מדרגות, כי יש סברות משבשות אפלו אצל אנשים כשרים קצת, שמשתלשלין בדיקות גדול מסברות הרעות כאלו, שהם אפיקורסות גמורה, כמובן לכל משכיל, ובאמת איש בער לא ידע וכו', כי בודאי רצונו יתברך, שכל אדם יעשה רק טוב ויהיה בורח מן העברה ויפריש את עצמו מתאנות עולם הזה, ולא בלבד מן המותרות, אלא גם בהכרחיות ומעט בכל מה דאפשר ויקדש עצמו במתן לו, ורק בזה חפץ השם יתברך, ואף על פי שגם עם הרשעים גומר השם יתברך למלאת רצונם, כמו שכתוב: כי אתה עמל וכעס תביט לתת בידך, וכמו שפרש רש"י שם, אף על פי כן בודאי הביט אל עמל לא יוכל כלל, והרשעים הם כמשא על פניו, כביכול, כמאמר רבותינו זכרונם לברכה, ומה שממלא גם רצונם, הוא רק בשביל כח הבחירה, כי אם לאו - תתבטל הבחירה לגמרי, אשר אין זה רצונו יתברך. אבל המשכיל, החפץ באמת, יראה ויבין החלוק שבין הכשרים והיראים, שהצלתם לנצח, ויבין הצלחת רשעים, שהיא רק לפי שעה בחינת: בפרח רשעים כמו עשב וגו' להשמדם עדי עד, וגם זה הוא רק בשביל כח הבחירה כנ"ל (הלכות ברכות השחר, הלכה ה', אות ע"ט, פ"ב):

ג.

יש בני אדם, שנמשכו אחר דרכי המחקרים, שקשה להם למה הרבה השם יתברך לישראל כל כך תורה ומצוות, שקשה לקיים, ולפי דעתם הרעה והמשבשת היה יותר זכות להם אם היה רק מצוות מעטים, אבל באמת הבל יפצה פיהם, כי באמת עקר התכלית של האדם הוא, שישבר כל התאוות כל כך, עד שלא יהיה בו אפלו צד רשימה משום תאוה, אפלו של התר, וזה אי אפשר לזכות כי אם על ידי רבוי התורה והמצוות, שיש בכל פרט ופרט מדברי העולם, ועל ידי זה יכולין לזכות להמשיך עלינו קדשה גבוהה כל כך, עד שנהיה זכים ונקיים וקדושים לגמרי מכל התאוות, כמו שזכרנו אבותינו הקדושים, אבות העולם, שבשביל זה מרבה התורה לספר מכל עניניהם ומעשיהם, ואיך שחפרו בארות, ויעקב אשר הציג את המקלות ברהטים וכיוצא בזה, כל זה - לגלות לנו גדלת מעלתם וקדשתם, שזכרו את עצמם כל כך, עד שזכו לעבד את השם יתברך בכל תנועותיהם ועניניהם, ובכל תנועה היה להם סודות נוראים, רזין דרזין, וכל זה - להעיר אזנינו ולבנו, שגם אנחנו נטהר ונקדש עצמנו גם בכל העבודות החיצוניות ועסקי חל, כדי שנוזק גם אנחנו לבוא לאיזה בחינה ומדרגה מפעלות קדשת אבותינו הקדושים, כמו שאמרו רבותינו זכרונם לברכה: מתי יגיעו מעשי למעשי אבותי, כי הבחירה - חפשית בכל דור, וכמאמר רבותינו זכרונם לברכה: אין דור, שאין בו כאברהם וכו', ועל כן מצונו גם בדרושינו צדיקים אמתיים, גדולים ונפלאים מאד, שזכו לעבד את השם יתברך גם בכל עסקי חל, וכמפרסם הרבה ספורים כאלה מהצדיקים הגדולים, שהיו מימות הבעלשם טוב, זכר צדיק לברכה, עד הנה, ועל כן, מאחר שעקר התכלית של ישראל הוא לזכר את עצמם בתכלית הקדשה מכל התאוות שבעולם - על כן בודאי הוא טובה גדולה מה שהרבה לנו תורה ומצוות, כדי שיהיה גם לנו כח להתעורר להשם יתברך ולהמשיך עלינו קדשה גדולה בכל ענין וענין על ידי רבוי התורה והמצוות, כדי שנוזק לתכלית האמתית, לאור הגנוז, שאי אפשר להגיע אליו כי אם על ידי זה. וכל זה הוא לאותן שזוכין לקיים כל התורה, אך אפלו מי שאינו זוכה להתגבר על יצרו ולקיים כל התורה והמצוות, הוא הוא גם כן טובה אליו מה שיש הרבה תורה ומצוות, כי על ידי זה אפלו הגרוע שבגרועים מקיים כמה מצוות, כי אפלו פושעי ישראל מלאים מצוות כרמון, כמאמר רבותינו זכרונם לברכה, ועל ידי זה יזכה כל אחד מישראל להודות בודאי, כי הקדשה של המצוות, שמקיים כל אחד מישראל, אינה מנחת אותם להשתקע בהטמאה והתאוות שנפלו בהם ומעוררם לתשובה בכל פעם, וכמו שכבר נמצאו הרבה בעליתשובה בעולם, אשרי להם ואפלו אם, חס ושלום, לא יזכה לתשובה שלמה בחייו, אף על פי כן סוף כל סוף יזכה בודאי, ועקר הזכות יהיה על ידי הטוב והמצוות, שזכה לחטף בעולם הזה דיקא על ידי שיש הרבה תורה ומצוות, וגם כי כחם הצדיקים אמתיים הנפלאים במעלה, שזכו לקיים כל התורה בשלמות, עד שזכרו עצמן כל כך, עד שהיו יכולין לעבד את השם יתברך גם בכל עסקי חל, על כן יש להם כח להעלות אותנו גם כן מחל לקדש ומטמאה לטהרה, עד שעל ידי זה יתהפך הכל לטובה. וכל זה כלול במאמר רבי חנניה בן עסקיה: רצה הקדוש ברוך הוא לזכות את ישראל, לפיכך הרבה להם תורה ומצוות - לזכות דיקא, שהיו מזככים לגמרי, כנזכר לעיל

ההלכות סימני דגים, הלכה ד', אות ג, א) :

ד. כל הצרות והגליות הם רק מחמת גאות, שהוא בחינת רבוי, שנדמה לו להאדם פאלו רבים ומו וכלו יש לו קביעות בעולמו, ובאמת צריך האדם לידע, שאין לו בעולמו כי אם זה היום לבד שעומד בו, וישתדל לעסק בו בעבודת השם יתברך: היום אם בקולו תשמעו (הלכות ערלה, הלכה ה', אות ט"ז): כבוד א.

עלידי שלש תאוות, שהם: תאוות ממון ואכילה ומשגל - עלידיזה פוגמין בכבוד דקדשה, ואז הנשמה ערמה מבלי לבוש בבחינת: ואת ערם ועריה (הלכות ציצית, הלכה ג', אות ג): פעס א.

ידוע ומבאר במקום אחר, כי פעס מזיק לעשירות, אף עלפי שאנו רואים כמה עשירים, שהם פעסנים, ואף על פי כן יש להם עשירות גדול, ובפרט העכו"ם, שמלאים פעס ורציחה, ואף על פי כן כל העשירות אצלם, אף באמת עקר העשירות הוא עשירות דקדשה (עו פנים) ולעשירות כזה אי אפשר לזכות פי אם עלידי כבישת פעס דיקא (הלכות פורים, הלכה ו', אות א): ב.

עקר גייעת וטרדת הפרנסה בא עלידי שטות וחסרון הדעת, הבא עלידי פעס, בחינת: כל הפועל - חכמתו מסתלקת וכו', כי הפעס הוא בחינת פגם אכילת עץ הדעת, שדרשו עליו רבותינו זכרונם לברכה: אויל ביום וידע פעסו, ועלידיזה נגזר עליו: בעצבון תאכלנה וגו', בזעת אפך תאכל לחם וכו' (הלכות הרשעה, הלכה ד', אות ט"ו): ג.

כשהיצר הרע מסית לאדם שיכעס, צריך להזכיר את עצמו כמה וכמה נפסיד עלידיזה ברוחניות ובגשמיות, כי נפסיד עלידי הכעס העשירות דקדשה, שהוא בחינת שרש כל הנפשות, ועל כן שם בהעשירות דקדשה כל הגונון עליון וכל הניצוצות הקדושים, ואם, חס ושלום, לא יעצר ברוחו ויכעס חס ושלום, אבד הכל ויפול ליגיעות וטרחות ומרירות הפרנסה, שהוא בחינת תאוות ממון, שהוא בחינת טיט הנון, שהוא עקר מרירות הגלות, ועל זה נאמר: טבעתי בין מצולה ואין מעמד, כי מכל התאוות בנקל יותר להוציא, חוץ מתאוות ממון, כמבאר במקום אחר (שם, אות י"ח): ליצנות א.

עקר הליצנות הוא מחמת גסות הרוח, שהוא גבהילב וגדול בעיני עצמו, עד שכל בני העולם הם כלא בעיניו ומתלוץ מכל אחד ואחד, כאשר נמצא הנגע הרעה הזאת בכמה בני אדם, שמתלוצצים מכל אחד ואחד, בפרט מיראים וכשרים, ומוצאין מומין וחסרונות בכל אחד ואחד, וכל זה - מחמת גסותו, שנדמה לו, שאין חכם ממנו, וכל העולם צריך ללמד ממנו ולהתנהג כפי חיוב דעתו. ואלו הליצנים מתגברים בליצנותם, עד שמחלישים דעת של כמה כשרים ומפילים אותם מעבודתם על ידי ליצנותם הרעה, רחמנא לצלו, וכל זה בא מחמת גסותם הרעה. ועל כן נקרא הליצנות תועבה כמו הגאות והגבהות, שנקרא גם כן תועבה, וזה בחינת: אם ללצים - הוא יליץ, ולענוים יתנו חן, כי הן הליצנות הוא ענוה (הלכות ספרותורה, הלכה ג', אות ג): ממון א.

זה הטעות והמבוכה של תאוות ממון הוא גדול יותר מכל הטעיות שבעולם, כי מחמת שהממון המכרח הוא הכרח גדול להאדם, על כן שם מתגבר הטעות והמבוכה ביותר, עד שנדמה להם, שהממון - עקר התכלית, חס ושלום, אשר באמת הוא בהפך ממש, כי באמת עקר הפרנסה הוא רק מהשם יתברך לבד וצריכין למעט בעסק ולעסק בתורה ולבטח בהשם יתברך, שיצליחו במעט העסק שעוסק ויזמין לו פרנסתו בסבה קלה, כי הכל - ממנו יתברך לבד (הלכות תפלה, הלכה ד', אות יא): ב.

וצריכין לזהר ולשמר עצמו מאד, שלא יגזל ולא יזיק את חברו בממונו, כדי שלא יפגם בנפשו, חס ושלום, כי הממון דקדשה הוא משרש אחד עם הנפש, ועלידי שזנחין מלהזיק את חברו, ואם הזיקו, חס ושלום, משיב לו ומשלים את נזקו - עלידיזה נדחה הדין והחשד והפסילות מן העולם, ונתעלה הנפש והזכרון והתורה, ונמשך חסד בעולם (הלכות ברכות הפרות, הלכה ג', אות ב): ג.

הפסד ענה את הכל, וכל הדברים שבעולם יכולים לקנות עלידי ממון, ומזה נמשך תאוות וחמדת הממון, מחמת שעלידי הממון יכולים לקנות כל דבר אבל מי שיש לו דעת אמתית יודע, שהכל - הכל, כי הממון עם כל הדברים והחפצים שיקנה עלידם, הכל יכלה ויאבד, ולא ישאר ממנו כלום, ואין מליון לו להאדם לא כסף ולא זהב וכו', אלא תורה ומעשים טובים בלבד. ועל כן הצדיקים והכשרים, כשאזכין לעשירות, הם מעלין כל הממון עם כל החפצים שקונים בעדו הכל אל הקדשה רק בשביל כבוד השם יתברך לבד בבחינת מה שאמרו רבותינו זכרונם לברכה: הרחל הוא פלה קדש: קרנה לחצוצרות, עורה לתף וכו', הינו עשירות שבקדשה, שהוא בחינת צאן, כמו שאמרו רבותינו זכרונם לברכה: עשתרות צאנך - שמעשרת את בעליה, בעליה, הוא פלה קדש, ונתבררין ונתגליון עלידי זה דברים נפלאים, שהם בחינת גוונים נפלאים, כמבאר בפנים (הלכות פורים, הלכה ו', אות י):

ד.

עקר אבדת הימים, שהאדם אוֹבד את ימי חייו, חס ושלום, העקר הוא עלידי תאנות ממון וטרדות הפרנסה, פנראה בחוש. ועל זה נאמר: עושה עשר ולא במשפט, בחצי ימיו ועזבנו, כי אינו זוכה להשלים את ימיו, כי אוֹבד את ימיו עלידי זה וכמרגל לשון זה בספרי מוסר: אדם דואג על אבוד דמיו, ואינו דואג על אבוד ימיו. ועקר מרירות וטרדות הממון של כל אחד הוא עלידי הפעס, כי מי שמבטל את הפעס זוכה לעשירות תמיד, כי הוא שמח בחלקו תמיד, ועלידי זה זוכה לעשירות ממש כנ"ל, אבל מי שאינו משבר את הפעס, עליו נאמר: והיה כי ירעב והתקצף, ואפלו כשיש לו עשירות, הוא מלא פעס, כמו שכתוב: כל ימיו פעס ומכאובות, כי בכל פעם חסר לו יותר, ועל כן באמת כל עשירות שלו אינו כלום, ועליו נאמר: דעת חסרת - מה קניית, הינו עלידי הפעס, שעלידי זה חכמתו מסתלקת ממנו והוא בבחינת חסר דעת, אז מה קניית, כי בודאי אין העשירות שלו כלום, כי תמיד חסר לו יותר, ולבסוף אין נשאר לו כלום ומאומה לא ישא בידו, ועל כן עקר תקון הימים - עלידי שמבטל הפעס, שלא לכעס ולהתקצף על החסרונות שלו, רק להיות שמח בחלקו, ועלידי זה זוכה לעשירות ממש כנ"ל (שם, אות יח):

ה.

עקר דאגת הפרנסה, שעלידי זה בא לתאנות ממון, הוא עלידי שחושב מיום לחברו ודואג מהיכן יתפרנס להבא, כי רב העולם יש להם לאכל ביומם, ואפלו מי שהשעה דחוקה לו ביותר, שאין לו אפלו פרנסת יומו, אף על פי כן אם תדקדק בזה תראה, שרוב עקר דאגת בני אדם הוא על יום המחרת ועל זמן של הבא, כי יום אחד יכול האדם לסבל בלי אכילה כלל, רק עקר דאגתו - שמתגרא, שגם למחר לא יהיה לו פרנסה, מפלישין שהרב יש להם פרנסת יומם, ויש הרבה שיש להם ממון וינקסים, שיכולים להתפרנס מהם חדש או שנה או יותר, רק כל דאגתם - מה יעשו כשיכלה הממון ברבות הימים. נמצא, שעקר דאגת הפרנסה ותאנות ממון הוא מחמת הזמן. וכל זה נמשך מחמת שהממון נמשך מבחינת צפון, מבחינת שמאל, ששם עקר אחיזת הכסילות והסרון הדעת, שזה עקר אחיזת הזמן, ועל כן צריכין להתגבר לקשר דעתו אל האמת ולהאמין ולהבין, שבאמת אין שום זמן כלל, כי הזמן פורח מאד, כי כל ימינו - הבל, וכל הזמן נמשך רק מבחינת למעלה מהזמן בשביל הבחירה, אבל באמת אין שום זמן כלל ועלידי זה יהיה לו כח להמתין לישועת השם תמיד, ולא יטרוד דעתו בטרידת הפרנסה ודאגת הממון, רק יהיה רגיל לומר: ברוך השם יום יום, ומאן דברא יומא ברא מזונה (הלכות רבית, הלכה ה', אות ב):

ו.

קיימת חצות מסגל לפרנסה (שם, אות ו):

ז.

כשאחד נוגע בממון חברו שלא כדיו, שזה בחינת פגם המשפט, בחינת עושה עשר ולא במשפט, על ידי זה בא לפגם הברית (הלכות דינים, הלכה ה', אות ב):

ח.

כשאחד רוצה להכחיש ממון חברו ולגזל את חברו, הוא בחינת פגם כח מעשה בראשית, כי לפי כח מעשה בראשית, שנסדר כל אחד על מקומו, שזה האדם יהיה לו כד וכה ממון וינקסים, וזה - כד וכה, הכל לפי סדר כח מעשה בראשית, וכשאחד גוזל את חברו, הוא משנה סדרי בראשית: נמצא, שפוגם בפת הני"ל. וזה מרמז בדברי רבותינו זכרונם לברכה: כח מעשיו הגיד לעמו - כדי שלא יאמרו: לסטים אתם וכו', כי הגזלה והלסטיות היא ההפך מבחינת כח מעשיו, וזה שאמרו רבותינו זכרונם לברכה: כל דין, שדן דין אמת לאמתו (הינו שמציל דין ומשפט את העשוק מיד עושקו) כאלו נעשה שתף להקדוש ברוך הוא במעשה בראשית (הלכות הרשאה, הלכה א'):

ט.

כל הדברים והחפצים שיוצאין מרשות זה לרשות זה, שכל זה הוא רק בשביל ברור הניצוצות הקדושים שיש בכל דבר, זה בחינת שעולין מדרגא לדרגא, ואז צריכין לשבר הקלפה הקודמת לפרי, שזה בחינת הסובבים והדמיונות, שמסבבין הקדשה שבזו המדרגה ועל כן רב הקנינים - עלידי כסף, כי עלידי התגלות הגונים עלאין, המלבשין בכסף וזהב דקדשה, עלידי זה משבירין הקלפה הקודמת לפרי. ועל כן הזכירו רבותינו זכרונם לברכה על כל המצוות, שצריכין לקנותם באגר שלים, בכסף מלא. ועל כן צריכין להרחיק עצמו מלקבל מתנות, כמו שכתוב: ושונא מתנות יחיה, כי עלית הקדשה קשה שתהיה בחנם, כי אם בכסף מלא כנ"ל (הלכות מתנה, הלכה ד' אות ז):

י.

כמו שעלידי שבירת תאנות ממון זוכין לדעת גדול ונפלא מאד, כמבאר בפנים, כמוֹכר להפך כשמתגבר תאנות ממון, חס ושלום, עלידי זה נפגמין ונתקלקליו כל המחין והדעת, שזה בחינת מלכות יו, שטמאו כל השמנים הקדושים, כי לא די שתאנות ממון מתגברת על רב העולם להשפכים התורה לגמרי רחמנא לצלו, פנראה בחוש שרב בטויל ושכחת התורה הוא עלידי תאנות וטרדות הממון והפרנסה, אף גם אותו שנשאר להם איזה דעת קצת ועוסקים בתורה, גם עליהם מתגברת תאנות ממון, עד שפוגמת גם את דעתם, וצריכין להלחם מאד עם הפניות והמחשבות זרות שמבלבלין אותם מעבודתם, שרבים הם מתאנות ממון, ועל כן באמת כפי התגברות והתפשטות תאנות הממון כמעט שנשתפחה תורה מישראל, ועקר התקון הוא רק עלידי הצדיק אמת שבכל דור ודור, והם מאספין ומקבצין ומעלין כח וזכות של הצדקה וחסד, שישארל עושיין בכל דור ודור, ועלידי זה הם ממשיכין רוח נדיבה לשכף ולבטל ושבר תאנות ממון מישראל, ואז לא די שלא תשתפח התורה מישראל, חס

ושלום אף גם הם זוכין עלידיה להמשיך התחדשות התורה בכל דור ודור (הלכות אבדה ומציאה, הלכה ג', אות א):

יא. עקר האזהרה על אהבת חברים הוא ביותר בענין הממון, שלא יקפידו ולא יקנאו זה על זה בממון, רק אדרבא, יהיה ממון חברו חביב עליו כשלו (הלכות פקדון, הלכה ה', אות יז): מחשבות א.

עקר הטהרה מפגם ברית הוא עלידי טהרת המחשבה, כמאמר רבותינו, זכרונם לברכה, שלא יהרהר אדם ביום, שכל אדם אפלו אם הוא כמו שהוא, צריך לשמר את עצמו מעתה על כל פנים לבל תצא מחשבתו לחוץ כלל, כי צריך לזכר היטב, שהמחשבה - בידי האדם להטותה כרצונו, ואפלו אם כבר הרגלה מחשבתו לצאת לחוץ הרבה, אף עלפיהו בידי להטותה בכל פעם לדרך הישר, והוא כמו סוס שיוצא מהדרך, שיכולו לתפסו באפסר בעל-כרחו להטותו לדרך הישר, כי אי אפשר שיהיו שני מחשבות יחד בשום אופן, ועל כן אם יחשב מחשבה אחרת לטובה, בהכרח שתדחה מחשבתו החיצונה וכל ההרהורים, כי אי אפשר שיהיו שני מחשבות יחד בשום אופן. וצריכין לזכור ולחזר זאת היטב היטב בכל פעם, כי הרבה נלכדו, רחמנא לצלן, במה שנלכדו, וכל זה - מחמת שנדמה להם כאלו אין מחשבתם בידם, חס ושלום, ובאמת לא כן הוא, כי המחשבה בידי האדם תמיד, על כן צריך לשמר המוח כחוט השערה לבל יצא חוץ לגבול ואפלו אם כבר יצא כמו שיצא, בקל יכולין להחזירו עלידי חוט השערה, כי תכף כשיתחיל כחוט השערה לחשב מחשבה אחרת טובה וכשרה, תהיה נדחה המחשבה ראשונה ממילא (הלכות תפילין, הלכה ו', אות ל"ב): ב.

עקר המחשבות רעות הם בתאות נאוף, רחמנא לצלן, ואפלו שאר מיני מחשבות זרות ורעות, הכל נמשך משם, כי עלידי פגם הברית נשחת ונפגם הדעת, עד שבאים עלידיה לכל בלבולי וערבובי המחשבות, ומתקיים באים כל החטאים והפגמים שבעולם רחמנא לצלן. וכשבבולולי המחשבות מתגברים, בפרטי בלבולים והרהורי נאוף בעצמם, רחמנא לצלן, זה בחינת מבול ממש, שרוצים להטיף את האדם ממש ולהאבדו משני עולמות, רחמנא לצלן, כאשר יודעים רב בניאדם כל אחד בנפשו נגעי לבבו ומכאוביו מה שעובר עליו בענין זה, והכל - עלידי פגם המחשבה. ואפלו אנשים כשרים קצת, אשר נצולין ממימי המבול השוטפין כל כך אף עלפיהו מתגבר הבעלדבר להתיז קצת ממי המבול גם עליהם, שזה בחינת מה שבאריך ישראל לא היה המבול, כמאמר רבותינו זכרונם לברכה, אף עלפיהו התיזו לתוכה קצת, ודוד המלך עליו השלום, צעק על זה בשביל כלל ישראל בכמה מקראות בצעקות גדולות בחינת: על זאת יתפלל כל חסיד וגוי, רק לשטרף מים רבים וגוי, וכן: אל תשטפני שבלת מים וגוי וכמוהו רבים, וכמבאר בכתבי האר"י, זכרונם לברכה, שההרהורים ובלבולי המחשבות נקראים מצולות ים, ועל כן צריכין לזהר ביותר לברר המחשבה, שבה תלוי כל הקדשות וכל המתקת הדינים שבעולם. וכל אחד כפי מה שתלוי בקדשת המחשבה, כמו כן נתגלה בחינת קדשת ארץ ישראל, שהוא בבחינת תקון הברית, שתלוי בקדשת המחשבה. אף אי אפשר לזכות לקדשת המחשבה ולהנצל מכל מיני מימי המבול שבעולם כי אם עלידי דרכי התמימות והפשטות, שמשפך הצדיק האמת בעולם (הלכות בית הכנסת, הלכה ה', אות כ"גכ"ד): ג.

אין לאדם לחשב כלל מיום לחברו, ואפלו משעה לחברתה, כי אפלו בכל רגע נעשים שנויים נפלאים מאד מאד לטוב ולרעה, כמו שכתוב: ותפקדנו לבקרים, לרגעים ותבחנונו. ואין האדם יודע כלל מה נעשה עמו בכל עת ורגע, כמו שכתוב: רבות מחשבות בלב איש, ועצת השם היא תקום. וכתוב: אל תתהלל ביום מחר, כי לא תדע מה ילד יום, וכיוצא פסוקים הרבה כאלה, וכנראה בחוש, כי לפעמים האדם טרוד בדאגותיו ותחבולותיו, ופתאום באים עליו צרות משנות, רחמנא לצלן, מה שלא עלו על דעתו כלל לחשב ולדאג עליהם, ועל כן באמת אמרו רבותינו זכרונם לברכה: לעולם יקדים אדם תפלה לצרה וכן לפעמים להפך, כי מדה טובה מרבה, וחסד השם מלאה הארץ, ועל כן עלפירוב מתחדשין על האדם ישועות וחסדים נפלאים פתאום, מה שלא עלו גם כן על דעתם כלל על כן מה יתרון להאדם על רבוי מחשבותיו ותחבולותיו, וצריך רק לתלות עיניו למרום בכל עת, כמו שכתוב: אף לאלקים דומי נפשי כי ממנו תקנתי, וכתוב: גל אל השם מעשיך ויכנו מחשבתך וכתוב: השלף על השם יהבך וכו' (הלכות מתנה, הלכה ה', אות ל"ב): מחלקת א.

כל אדם איך שהוא צריך לזהר על כל פנים מחכמות, שלא יהיה חכם בעיני עצמו, כי החכמות של העולם מזיקין מאד מאד, בפרט כשבא עלידיה לידי מחלקת, חס ושלום, מכל שכן כשחולק על ידיה על יראים וכשרים ממנו. ויש שאומרים בפה מלא: אמת, שהוא ירא השם וטוב וכשר ממנו, אבל אף עלפיהו אינו מתנהג כראוי לפי דעתו, שנדמה לו שהוא חכם בעיניו, כמצוי זה הרבה בכמה בחינות, וזה מזיק לכל אחד יותר מכל העוונות, כי מחלקת ושנאת-חנם קשה מהכל, ועלידיה נחרב בית-המקדש וכו' וכל זמן שהאדם שומר את עצמו מכל מיני מחלקת על האמת ומבטל דעתו נגד דעת התורה והצדיקים אמתיים - יש לו תקוה לעולם, יהיה איך שיהיה, כי גדלת השם יתברך אין חקר, והכל יוכל להתקן עלידי תמימות ואמונה שלמה בהשם יתברך ובצדיקים הקדושים. ועקר הפגם של קרחת, שהיה גדול במעלה מאד, כמאמר רבותינו זכרונם לברכה, ונפל לשאול תחתיות עלידי

שְׁחַלֵּק עַל מִשָּׁה - הַכֹּל הִיָּה עַל־יָדַי שֶׁעָמַד וְסָמַד עַל דַּעְתּוֹ וְהִיָּה חָכֵם בְּעֵינָיו, כְּמַרְמֵז בְּדַבְרֵי רַבּוֹתֵינוּ וְזָכוּרֵנוּם לְבָרְכָה, שְׁחָרָה לוֹ וְאָמַר: לֹא דִי שְׁהוּצִיאֵנוּ אוֹתֵי מִכָּלל כְּהִנֵּה וּמִתְנַוֵּת, אֶלָּא שְׁגַלַח רֹאשִׁי וְעָשָׂה אוֹתֵי סָכַל - מִיָּד נִתְקַנָּא עַל מִשָּׁה לְעָרַעַר. מוּבָן, שֶׁעָקַר הַקְּנָאָה הִיָּה עַל־יָדַי שֶׁהוּא רָצָה לְהִיּוֹת חָכֵם, וְעַל זֶה נֶאֱמַר: רְאִיתָ אִישׁ חָכֵם בְּעֵינָיו - תִּקְוָה לְכַסִּיל מִמֶּנּוּ, וְהִלּוּאֵי הִיָּה סָכַל בְּעֵינָי עֲצָמוּ לְבַטֵּל דַּעְתּוֹ נֶגְדַּ מִשָּׁה, אִזּוּ הִיָּה יוֹדֵעַ, כִּי כָּל מַה שֶׁעָשָׂה עִמּוֹ מִשָּׁה, הוּא לְטוֹבָתוֹ וְהַצְלָחָתוֹ הַנִּצְחִית, כְּמַבְאָר בַּפְּנִים. הַפְּלֵל - כִּי עָקַר הַקְּדָשָׁה וְהַחֲכָמָה הוּא לְבַטֵּל דַּעְתּוֹ לְגַמְרֵי נֶגְדַּ דַּעַת רַבּוֹ הָאֱמִתִּי, וְאִזּוּ טוֹב לוֹ (הַלְכוֹת נְטִילַת־יָדִים לְסַעֲדָה, הַלְכָה ז', אוֹת א):

ב. אַף־עַל־פִּי שְׁבוּדָאֵי צְרִיכִין לְקַיֵּם מֵאֲמַר רַבּוֹתֵינוּ וְזָכוּרֵנוּם לְבָרְכָה: אֵל תְּהִי בְּזוֹ לְכָל אָדָם, וְלָדוֹן אֶת הַכֹּל לְכַף זְכוּת, אֲבָל מִי שֶׁהוּא חוֹלֵק עַל הַצְדִּיק הָאֱמִתִּי וּמִבְּזָה וּמִחֲרֹף אוֹתוֹ וְכָל הַנְּלוּיִם אֵלָיו בַּחֲרָפוֹת וּבְהִיוֹנוֹת גְּדוּלוֹת, וְרוֹצֵה לְשַׁפֵּד דָּמָם מִמֶּשׁ, חֵס וְשָׁלוֹם - זֶה הוּא מְסֻטְרָא דְהַמְרָעָמְלָק, שֶׁנֶּאֱמַר בּוֹ: וַיִּבְזּוּ בְּעֵינָיו וְגו', וְאֶסוּר לְזַכּוֹתוֹ וּלְרַחֵם עָלָיו, וְאֶדְרַבָּא, בְּזָה שֶׁמִּשְׁתַּדְּלִין לְהַפִּיל אוֹתוֹ וּלְהַכְנִיעוֹ, בְּזָה מְקַיְמִין מִצְוֹת אֵל תְּהִי בְּזוֹ וְכוּ', כִּי עַל־יְדִיזָה מִתְּגַבֵּר כַּח הַצְדִּיק, שֶׁמְקַיֵּם זֹאת בְּשִׁלְמוֹת (הַלְכוֹת אֲפוֹתִיקִי, הַלְכָה ה'), אוֹת

ה. מְנִיעוֹת א.

הָאֲדָם צָרִיד שִׁיְהִיָּה לוֹ אַרְיֵכַת אֲפִים, שִׁיִּצְרִיד אֲפוֹ עַל כָּל דָּבָר, וְלֹא יִכְעַס וְלֹא יִקְפִיד עַל שׁוֹם דָּבָר, וְלֹא יִסְתַּכֵּל עַל שׁוֹם מְנִיעָה וּבִלְבוּל בְּעַבּוּדָתוֹ, הֵן מְנִיעוֹת וּבִלְבוּלִים שִׁישׁ לוֹ מִבְּנֵי הָעוֹלָם, מִתְּאוּוֹתָיו וּמִחֲשׁוֹבוֹתָיו וְכוּ', הֵן מְנִיעוֹת וּבִלְבוּלִים וְעַכּוּבִים וְיִסוּרִים שִׁישׁ לוֹ מִבְּנֵי הָעוֹלָם: מֵאֲבִיו וְחוֹתָנוּ וְאִשְׁתּוֹ וְקוֹרְבָיו אוֹ שָׂר בְּנֵי עוֹלָם, כִּי יְדוּעַ וְנִרְאָה בְּחוּשׁ, שֶׁבְּכָל פֶּעַם שֶׁאֵיזָה אָדָם כָּל שֶׁהוּא רוֹצֵה לְכַנֵּס בְּעַבּוּדָת הַשָּׁם לְהַתְחִיל לְהַתְפַּלֵּל בְּכוּנָה וְכוּ' וְכוּ', תִּכְפֹּף יֵשׁ לוֹ מְנִיעוֹת רַבּוֹת בְּלִי שְׁעוֹר, וְצָרִיד כָּל אֶחָד לְהִיּוֹת עוֹ פְּנִמֵּר וְגַבּוּר פְּאָרִי לְעִשׂוֹת רִצּוֹן אֲבִיו שְׁבִשְׁמִים, לְהַתְגַּבֵּר נֶגְדַּ כָּל וְלַעֲבֹר עָלֵיהֶם וּלְבַלִּי לְהַסְתַּכֵּל עָלֵיהֶם כָּלֵל, וּלְהַתְחַזֵּק מֵאִד לְעִשׂוֹת אֶת שְׁלוֹ, וְלַעֲסֹק בְּתוֹרָה וּתְפִלָּה בְּכוּנָה וּבְעַבּוּדָת הַשָּׁם וְכוּ'. וְזֶה בְּחִינַת אַרְיֵכַת אֲפִים, לְבַל תִּקְצַר רוּחוֹ, חֵס וְשָׁלוֹם, לְהַפְסִיק עַבּוּדָתוֹ עַל־יָדֵי הַמְנִיעוֹת וְהִיִּסוּרִים, רַק יַחֲזֵק אֶת עֲצָמוֹ וְיִצְרִיד אֲפוֹ עַל כָּל דָּבָר, וְלֹא יִסְתַּכֵּל עַל שׁוֹם מְנִיעָה כָּלֵל (הַלְכוֹת תְּפִלּוֹן, הַלְכָה ה', אוֹת ו):

ב. לְשַׁבֵּר כָּל הַמְנִיעוֹת הוּא רַק עַל־יָדֵי תִקְוָה חַשְׁקָה וְהַרְצוֹן, כִּי הַמְנִיעָה לֹא בָּאָה כִּי אִם בְּשִׁבִיל חַשְׁקָה, כְּמַבְאָר בַּפְּנִים. וְעָקַר הַתְּגַבְרוֹת חַשְׁקָה דְקָדְשָׁה הוּא עַל־יָדֵי אֱמֵת, כִּי אִם יִסְתַּכֵּל עַל הָאֱמֵת לְאֲמִתּוֹ וְנִרְאָה פְּחִיתוּתוֹ וְגִרְעוּתוֹ וְהִבְלֵ עוֹלָם, שֶׁהוּא צָל עוֹבֵר וְכוּ', וְכָל יָמָיו כְּעַס וּמְכַאֲבוֹת וְאֲחֲרִיתוֹ עֲפָר, רָמָה וְתוֹלְעָה, וְאַחַר כָּל אֵלֶּה צָרִיד לְתוֹ דִּין וְחֲשׁוֹן - אִם יִשִּׁים כָּל לְבוֹ אֵל זֶה בְּאֱמֵת, בְּנִדְאֵי יָבִין יִכְוֹן נִקְדָּת הָאֱמֵת, וְאִם עִם כָּל זֶה יִתְפַּשְׁטוּ כְּנִגְדוֹ הַמְנִיעוֹת, עַד שֶׁקִּשָּׁה לוֹ לְשַׁבֵּר, אִזּוּ עַל כָּל פְּנִים יְהִיָּה חֲשָׁקוֹ וְרָצוֹנוֹ וְכַסּוּפּוֹ חֲזָקִים מֵאִד לְהַתְקַרֵּב אֶל הָאֱמֵת לְאֲמִתּוֹ, כִּי מֵאַחַר שִׁיּוּדַע עַל כָּל פְּנִים הָאֱמֵת, אִזּוּ אַף־עַל־פִּי שֶׁאֵין מְנִיחִין אוֹתוֹ מִרְבּוּי הַמְנִיעוֹת הַעֲצוּמוֹת הַמְתַּפְּשְׁטִין כְּנִגְדוֹ, עַל כָּל פְּנִים יְהִיָּה חַשְׁקָה וְהַרְצוֹן שְׁלוֹ דְקָדְשָׁה חֲזָק מֵאִד, כִּי מֵחַשְׁקָה וְהַכְּסוּפִין אִי אֶפְשָׁר לְמַנְעוֹ בְּשׁוֹם אֲפֹן, כִּי אַף־עַל־פִּי כִּי אִזּוּ רוֹצֵה וְחוֹשֵׁק בְּתַכְלִית הָאֱמֵת, כְּמַבְאָר בְּמִקּוֹם אַחַר גְּדֵל מַעֲלַת חַשְׁקָה וְהַרְצוֹן דְקָדְשָׁה, וְשִׁצְרִיכִין לְהִיּוֹת עֲקֻשׁוֹן גְּדוֹל בְּעֵינָיו הַרְצוֹן וְחַשְׁקָה דְקָדְשָׁה, וְאִזּוּ עַל־יָדֵי כָּל זֶה יִזְכָּה לְהַנְצִיל מִיָּד עֲבָרָה וּמִכָּל מִינֵי מוּצִיא מַכַּח אֶל הַפֶּעַל שֶׁאֵינוֹ דְקָדְשָׁה, וְיִזְכָּה לְהַתְקַרֵּב בְּאֱמֵת לְצַדִּיק אֱמֵת, שֶׁעַל־יְדִיזָה יוּצִיא מַכַּח אֶל הַפֶּעַל כָּל הַדְּבָרִים שֶׁבְּקָדְשָׁה בְּשִׁלְמוֹת כְּרָצוֹנוֹ (הַלְכוֹת רֵאשִׁי־הַשָּׁנָה, הַלְכָה ב', אוֹת ח):

א. מְקוֹה עַל־יָדֵי טְבִילוֹת מְקוֹה נוֹפְלִים כָּל הַשּׁוֹנְאִים, וְנִתְבַּטְּלִים כָּל הַצְּרוֹת וְהַמְנִיעוֹת, שֶׁמוֹנְעִים אֶת הָאָדָם מִעַבּוּדָת הַשָּׁם יִתְבָּרַךְ, כִּי עַל־יָדֵי טְבִילוֹת מְקוֹה מְבַטְּלִין עֲצָמוֹן אֶל הַשָּׁם יִתְבָּרַךְ בְּבִטּוֹל גְּמוֹר בְּבִחִינַת מְסִירוֹת־נַפְשׁ, שֶׁזֶה עָקַר שְׁלֵמוֹת הַרְצוֹן דְקָדְשָׁה, שֶׁצָרִיד שִׁיְהִיָּה הַרְצוֹן חֲזָק בְּמִסִּירוֹת־נַפְשׁ - זֶהוּ בְּחִינַת טְבִילוֹת מְקוֹה. וְעַל כֵּן כְּשֶׁהוּא נִכְנָס וְנִתְעַלֵּם בְּתוֹךְ הַמַּיִם וּמוּסַר נַפְשׁוֹ אֶל הַשָּׁם יִתְבָּרַךְ וּמְקַשֵּׁר עֲצָמוֹ אֵלָיו יִתְבָּרַךְ בְּתִקְוָה חַשְׁקָה וְהַרְצוֹן אֶל הַקְּדָשָׁה, וְזֶה עָקַר כְּוִנָּתוֹ בְּטְבִילוֹתוֹ כְּדִי שִׁיִּזְכָּה לְהַמְשִׁיךְ עָלָיו עַל־יְדִיזָה רוּחַ חֲדָשׁ דְקָדְשָׁה, וְאִזּוּ עַל־יְדִיזָה הוּא נִכְלָל בְּשִׁרְשׁ הַרוּחַ הָעֲלִיוֹן דְקָדְשָׁה, שֶׁהוּא בְּחִינַת רוּחַ אֱלֹקִים, הַמְרַחֵף עַל פְּנֵי הַמַּיִם, וְעַל־יְדִיזָה הוּא זוֹכֵה לְהוּצִיא רוּחַ חֲדָשׁ דְקָדְשָׁה מִכַּח אֶל הַפֶּעַל כְּנִיִּיל וּכְשֶׁזָּה קָם זֶה נוֹפֵל, וּמִמִּילָא נִתְבַּטְּלִים וְנוֹפְלִים כָּל הַשּׁוֹנְאִים וְהַחוֹלְקִים, שֶׁהֵם עָקַר הַמוֹנְעִים מִלְּהוּצִיא הַדְּבָרִים שֶׁבְּקָדְשָׁה מִכַּח אֶל הַפֶּעַל. וְזֶה מְרַמֵּז בְּמִקְרָא שְׁכַתּוֹב: מְקוֹה יִשְׂרָאֵל הַשָּׁם, כָּל עוֹזְבֵיךָ יִבְשׁוּ וְיִסוּרֵיךָ בְּאֶרֶץ פְּתָבוּ, כִּי עֲזָבוּ מְקוֹר מַיִם־חַיִּים וְכוּ', כְּמַבְאָר בַּפְּנִים (הַלְכוֹת הַקְּשֵׁר פְּלִים, הַלְכָה ד'), אוֹת

ב. אֵיתָא בְּסַפְרִים, שֶׁאִי אֶפְשָׁר לְהַחֲזִיר הַנְּשֵׁמָה כִּי אִם עַל־יָדֵי טְבִילָה בְּמִקְוֵה (הַלְכָה א'): מוֹעֲדִים

א. אוֹתִיּוֹת שְׁנִיּוֹת שֶׁל שִׁאֲרֵי הֵם אוֹתִיּוֹת שִׁבְיֵית', כִּי אַחַר שִׁין הוּא תִינוּ, וְאַחַר אֶלְף הוּא בֵית, וְאַחַר אוֹת רִישׁ הוּא שִׁין - אוֹתִיּוֹת שְׁבֵת לְמַפְרַע, כִּי עָקַר בְּטוֹל חִמְץ וּשְׂאֹר שֶׁבְּעִסָּה, שֶׁהוּא הַיִּצָּר הָרַע, הַמְעַכֵּב מִלְּעִשׂוֹת רָצוֹנוֹ יִתְבָּרַךְ, וְהוּא בְּחִינַת אֵל אַחַר, שְׁמַד, חֵס וְשָׁלוֹם - עָקַר בְּטוֹלוֹ הוּא עַל־יָדֵי קְדָשַׁת שְׁבֵת, שֶׁאִזּוּ מִתְגַּלָּה מִצַּח הַרְצוֹן בְּחִינַת רַעְנָא דְרַעוּיוֹ, וּמִשָּׁם מְמַשִּׁיךְ הַצְדִּיק פְּדִיוֹן עָלְיוֹן הַכּוֹלָל, עַד שֶׁמְבַטֵּל

השאור הנ"ל ומעלה משמד לרצון (הלכות ברכות השחר, הלכה ה', אות כ"א):

ב. עקר פגם אמונת חכמים הוא עלידי החולקים על החכמים אמתיים מחמת שהם חכמים בעיניהם בחכמות ההבל של עולם הזה, שכלם הם חכמות של שקר, מאחר שאין זוכים עלידי חכמות אלו לתכלית האמת והנצחי. ובאמת שרש כל החכמות אלו, הן חכמות חיצוניות ממש של המחקרים והפילוסופין, הן סתם חכמות של העולם, שהם נגד נקדת האמת, הכל נמשך רק מחמת שכל פונתם הוא רק בשביל תאוות הגוף, שזה בחינת אכילת חל, שהקבד נאון תחלה ואחר כך המוח, ועלידי קדשת ענג שבת, שאז המוח נאון תחלה, עלידי זה נכנעים כל החולקים הנ"ל ונתתקן אמונת חכמים (הלכות שבת, הלכה ו', אות ט):

ג. גדל מעלת מצות קדוש לבנה - יקרה מאד, כמאמר רבותינו זכרונם לברכה, והיא מרמזת על חדוש העולם שלעתיד, שישראל עתידו להתחדש כמותה, ומחמת שעקר אמונת חדוש העולם נמשך עלידי התפלה של הבעל כח, שעלידי זה העננים, שהם הסטרא אחרא, פלים והולכים בבחינת: מחיתי כעב פשעך וכוי, כמבאר בפנים, על פן אין לקדש הלבנה כי אם כשאין העננים מכסין אותה. אך מה שיש מדקדקים, שלא לקדש אותה אף כשנראית מתוך ענן דק וקלויש, וכל זה מחמת גדל חביבת המצוה, על פן חפצים שתהא זפה לגמרי אבל לא פונו זפה בזה, כי בזה העולם השפל והחשוף, בפרט עתה, בדורות הללו, שהסטרא אחרא התפשטה מאד, על פן אם נרצה לדקדק כל כך בכל המצוות ולהמתין עד שנוכל לקים אותם בבחינות ובזכות ובצחות גדול, בפרט בצחות המחשבה, שהיא העקר, אז כבר בטלה, חס ושלום, כל התורה ומצוות, ובאמת אנו צריכין לקים כל המצוות כפי מה שנוכל, ורק בזה אנו מחיין עצמנו בגלות המר הזה, במעט דמעט אור המאיר עלינו מתוך עמק החושך והאפלה הזאת דיקא, ואם נרצה לדקדק ולהחמיר בחמרות תורות, יכולים להפשל ולפל עלידי זה יותר, חס ושלום, על פן בודאי חלילה לנו למנוע ממצות קדוש לבנה בשביל דקדוקים הנ"ל, רק לקים כמו שאמרו רבותינו זכרונם לברכה בגמרא ופוסקים, שחייבים לקדשה אפלו כשנראית מתוך ענן קלויש, בפרט בעת שהזמן דחוק וסמוך לסוף זמנה, בפרט בחרף (הלכות קריאת התורה, הלכה ו', אות ו):

ד. שנים עשר חדשי הלבנה הם בחינת שנים עשר נסחאות התפלה, כנגד שנים עשר שבטים, וחדש העבור הוא כנגד שבת יוסף, שנחלק לשני שבטים. ועקר העבור הוא כדי להשוות שנות החמה עם שנות הלבנה, דהיינו שמחבר השנים עשר שבטים, בחינת השנים עשר נסחאות התפלה, לבחינת יעקב, שהוא בחינת עצם האמת, בחינת חמה, שעלידי זה עקר שלמות התפלה (הלכות דגנים, הלכה ג', אות ט"ז):

ה. עלידי שנוהרין מחמץ שבעת ימים ואוכלין מצה, עלידי זה נתגלה הדעת של אמונת ההשגחה, עד שיודעין באמת, שגם הטבע בעצמה, שהוא בחינת חמץ, מתנהגת רק בהשגחתו יתברך לבד, כי השם יתברך ברא הכל ומנהיג ברצונו את הכל, ועל פן אחר כך התר לאכל חמץ גם כן (הלכות נטילת ידים שחרית, הלכה ב', אות י"ב):

ו. צריך האדם לזכר היטב היטב כל ימי חייו בכל יום יום את יום צאתו מארץ מצרים, כמו שכתוב: למען תזכר את יום צאתך מארץ מצרים וכוי, דהיינו מה שיצא ממצרים קדם הקץ רק בחסדו, שפחמת זה עובר עליו מה שעובר, כי בכל דור ודור חיב אדם לראות את עצמו כאלו הוא יצא ממצרים, כי על כל אדם עובר כל הנ"ל, על פן צריכין לזכר בכל יום גדל חסדו יתברך, שהוציא ממצרים שהוציא, שזה בחינת יציאת מצרים ואף על פי שעתה עובר עליו מה שעובר, אף על פי כן בודאי חסדו והטובה, שעשה עמו השם יתברך, בודאי אינו לריק, חס ושלום, רק שצריך עתה לעבר בעננים אלה ולהתנסות בהם, אבל סוף כל סוף יגמר השם יתברך את שלו, ויזכה להתקרב לעבודתו יתברך ולמצא כל אבדותיו בשלמות, כי דבר אלקינו יקום לעולם (הלכות ברכות הפרות, הלכה ה', אות ו):

ז. עקר הגאולה תלויה באמונה, ולאמונה שלמה אי אפשר לזכות כי אם עלידי אמת, ולבוא לאמת הוא עלידי שמקבל העצות הקדושות של הצדיק האמת, וזה בחינת כלליות התורה, תרני"ג עטין דאורייתא, וזה בחינת גדל הנס של יציאת מצרים, כי אז היה עדין קדם מתרתורה, שהוא תרני"ג עטין הנ"ל, כי מחמת שנאחו בהם עדין זהמת מצרים מאד, על פן לא היה אפשר להם עדין לקבל אור העצות הקדושות, מחמת זהמת הנחש, שהוא בחינת עצת רשעים, שהיה נאחו בהם עדין, וממילא כשאין זוכין לקבל אור העצות הקדושות, אזי הם רחוקים מאמת ומאמונה - ואיך תהיה הגאולה! והפליא השם יתברך חסדו עמנו, והאיר עלינו אור גדול ונורא מאד שלא בהדרגה, דהיינו שהאיר עלינו אור עצם האמת קדם שזכינו לקבל העצות הקדושות, ועלידי אור האמת זכינו לאמונה גדולה, שעלידי זה היתה הגאולה. וזה בחינת המחין הגדולים והנוראים, המרמזים במצות אכילת מצה, הינו בחינת גדל הארת עצם האמת, שמאיר עלינו אז, כי עקר תכלית גדלות המחין הוא אמת, שהוא לכלל כל המחין הקדושים שבעולם, ועל פן אסור אז החמץ באסור חמור, כי אכילת האדם הוא בחינת דעת, כי המוח והדעת הוא כפי האכילה, וכמבאר במקום אחר, וכל העצות הקדושות הם בחינת חמוץ המוח דקדשה, כי העצה צריכה להיות בשוב הדעת ובמתן, עד שחמיץ את הדבר היטב; אך לעמת זה יש

גם כן בחינת חמוץ המוח דסטרוא־אחרא, שהם העצות רעות ומחשבות ורעיונים רעים, שהם כנגד התורה הקדושה, ועל כן נקרא היצר הרע שאור שבעסה, ואין חכמה ואין עצה לעמד כנגדו, כי אם עלידי העצות הקדושות של התורה הקדושה, כמו שאמרו רבותינו זכרונם לברכה: בראתי יצר הרע - בראתי תורה תבלין, ומחמת שאז היה עדין קדם קבלת התורה, והיה בלתי אפשר להמתין עד שיקבלו אור האמת עלידי העצות הקדושות בהדרגה וכסדר, מחמת שהיה נאחו בהם עדין זהמת הנחש, שהוא בחינת עצת רשעים - על כן אסור אז החמץ ושאור, כי אז החמץ הוא בחינת חמוץ המוח דסטרוא־אחרא, רק אנו צריכין לקבל אז אור האמת בעצמו קדם שנהמץ ונתלבש בבחינת עצות. ועל כן בשבועות, שזכינו לקבל התרי"ג עטין ופסקה מאתנו זהמת הנחש, אז נמתק ונתתקן החמץ בקדשה גדולה, עד שמביאין אז שתי הלחם דיקא מחמץ. וזה הענין של יציאת מצרים נעשה בכל אדם ובכל זמן, כי בכל עת שהאדם משקע, חס ושלום, בגלות הנפש, יש לפעמים שהאדם משקע כל כך, עד שאי אפשר לגלות לו שום עצה קדושה איך לצאת מן החשך והגלות, כי כל מה שיתנו לו איזה עצה, תתגבר הסטרוא אחרא על זה, עד שתקלקל אותה עלידי עצות רעות שלה, שהם בחינת זהמת הנחש אבל כשהשם יתברך חומל על האדם ורוצה להכניס בו התעוררות לתשובה, אזי השם יתברך מאיר בדעתו אור עצם האמת קדם שנתגלגל העצות הקדושות, עלידי עצם האמת הזה הוא נמשך אחר הקדשה בהשתוקקות גדול וזוכה לאמונה, ועלידיזה נתקרב לצדיקי אמת והולך בדרך עצתם, ואז מקבל אמתת האמת של הצדיק אמת ושל התורה הקדושה עלידי שמקבל העצות הקדושות, שמלבש בהם אור האמת, כי עצת צדיקים היא בחינת כלה זרע אמת. וזה גם כן בחינת אכילת מרור, שהוא זכר לשעבוד וגלות, כי צריכין לסבל מרירות גדול קדם שזוכין לברר העצות הקדושות מאחיזת הסטרוא אחרא, שהוא בחינת עצת הנחש, שמבלבלת כל העצות הקדושות וממרת את החיים ממש, שזה בחינת ומרורו את חיהם בחמר ובלבנים - בחמרא דשמעתא ובלבון הלכתא, שכל זה הוא בחינת ברור ולבון העצות הקדושות, שהם כלל הלכות שבתורה, שהוא תרי"ג עטין, ונקראת עצה ותושיה, אך עלידי הארת עצם האמת, שהאיר עלינו השם יתברך בפסח, עלידיזה נתבטל כל המרירות הנ"ל עלידי הארת המחין הגדולים, בחינת אור האמת, שהוא בחינת מצה כנ"ל (הלכות פסח, הלכה ז', אות ד, ח, י"א, י"ב):

ח. הנין מרים את הדעת למעלה ממדרגתו, ועל כן יש בו שתי בחינות: זכה - נעשה ראש, לא זכה - נעשה רש, כי אי אפשר לשתות הנין בקדשה גדולה כי אם כשזוכין לתקון הברית, שעלידיזה זוכין לעצות קדושות ולאמת ואמונה, ואז יכול לזכות עלידי הנין, שיתרומם מוחו ויתרחב דעתו, עד שיעלה לשרש הדעת, שהוא בחינת שרש התורה והמצוות, ששם הוא למעלה מכל מצוות התורה, וכל המצוות מקבלין חיות והארה ממש, וכשעולה לשם, נתלהב ביותר ונתחזק ביותר לקיים מצוות התורה, מחמת שממשיך על עצמו אור שרש המצוות, אבל להפך חס ושלום, כשאין זוכין לבחינות הנ"ל, ואין אמונתו עלימה עדין, אזי עלידי שתיית הנין והשכרות יכול לקלקל מאד, עד שכל הדרכים רעים דומות עליו כמישור, חס ושלום, כמו שכתוב: כי יתן בכוס עינו יתהלך במישורים, כי מחמת שנתרומם מוחו למעלה מקלי המחין שלו, על כן אינו רואה עוד לפי בחינתו כל האזהרות של המצוות של משה רבנו, וכמבאר במקום אחר על פסוק: פן ישתה וישכח מחקק. ועל כן בפסח, שאז נתגלה אור האמת בעצמו למעלה ממדרגת המחין, הנין קדם שנתלבש בהעצות כנ"ל, ועל כן חייבין אז לשתות יין ארבע כוסות, כי עכשו עלידי הנין דיקא נתרומם המוח ומקבלין אור האמת בעצמו למעלה מקלי המחין, ועלידיזה נשלמת האמונה הקדושה, ומתקנין בזה הפגם של אדם הראשון, שאמרו רבותינו זכרונם לברכה: סחטה ענבים ונתנה לו, וכן הפגם של נח, שנאמר בו: וישת מן הנין וכו', כמבאר בפנים, ועל כן הם ארבע כוסות - כנגד ארבע לשונות של גאולה, שעקר הגאולה תלויה באמונה כנ"ל, וארבע כוסות הם כנגד הארבע בחינות, שהם: אמונה ותפלה ונסים וארצי־שראל כל כוס כנגד בחינה אחת בפני עצמה, כמבאר בפנים (שם):

ט. בכל דור חייב אדם לראות את עצמו כאלו הוא יצא ממצרים, כי זאת הבחינה הוא בכל אדם ובכל זמן, שעקר מרירת הגלות לכל אדם הוא בחינת טרדת הממון והפרנסה, ועקר גאולת הנפש לכל אדם הוא כפי מה שזוכה לקרב את עצמו לצדיקי אמת, שעלידיזה משבר תאות ממון וזוכה להיות שמח בחלקו עלידי שמרגיש עניותו בכל הבחינות: בגוף ונפש וממון, ועלידיזה זוכה לבחינת גאולה, לבחינת עשירות דקדושה, עד שיכול לזכות עלידיזה גם לעשירות גדול ממש בגשמיות, וזה עקר הגאולה שלמה שתייה עלידי משיח צדקנו, שאז יחזר כל העשירות אל הקדשה לישראל, שיהיו אז כלם צדיקים, וכמבאר במקראות הרבה גדל העשירות שיהיה אז, וכל זה יזכר דיקא עלידי העניות המר, שסבלו בגלות הזה, וגם אז, כשיצאו מהגלות הזה ויזכו לעשירות, אף־על־פיכך לא ישכחו עניותם ולא יתגאו, רק יחזיקו עצמם כעניים, כמו שכתוב: וחסו בו עם עני ודל. וגם משיח בעצמו נקרא עני ורוב על החמור, כי עקר העשירות האמתית ברוחניות וגשמיות זוכין עלידי עניות ושלמות באמת כנ"ל (הלכות פורים, הלכה ו', אות ג):

י. מי שרוצה לכנס לעבודת השם יתברך, הוא בחינת יציאת מצרים ממש, כי עקר יציאת מצרים הוא מה שיוצאין מטמאה לטהרה מטמאת וזהמת פרעה ומצרים לקדשת ישראל, כמו שכתוב: בהוציאך את העם ממצרים תעבדון את האלקים וכו', וזה מוכרח לעבר על האדם בכל זמן ובכל דור ודור, כמו שאמרו רבותינו זכרונם לברכה: בכל דור ודור חייב אדם לראות את עצמו כאלו הוא יצא ממצרים,

כי כל מה שעבר על ישראל ביציאת מצרים וקבלת התורה ואחר־כך, וכל המלחמות לכבש ארץ־ישראל, וכל מה שעבר עלינו אחר־כך, הכל פֿאָשר לכל עובר על כל האדם הרוצה לזכות לחיי עולם, שבהכרח שיעבר עליו כמה מיני מלחמות בלי שעור, ובכל עת שרוצה להתעורר ולהתחזק בעבודת השם, אזי מתגברים בכל פעם ביותר, בפרט בהתחלה, שזה בחינת תכבד העבודה וכו', הנאמר בהתחלת גאלת מצרים, כי הסטרא אחרא כשרואה שבא צדיק אמיתי בחינת משה ורוצה להוציא את איש הישראלי מגלות נפשו, הוא מתגרה ומתגבר עליו יותר ויותר ומכביד עליו על העולם הזה והתאוות והפרנסה, עד שקשה עליו לזוז ממקומו לשוב להשם יתברך אבל דרך ישראל עם קדוש, שהם תופסים אמונות אבותיהם בידיהם, ובכל פעם הם צועקין אל השם ועל־ידיה הם מכניעין בכל פעם פרעה וחילותיו, שהם הסטרא אחרא וכתותיהם, אבל אף־על־פי שמכניעים אותם, אף־על־פירן הם חוזרין ומתגברין בכל פעם, וכן פעם אחר פעם כמה פעמים, כמו שראינו אצל פרעה, שבכל עת שבא עליו איזה מכה נכנע קצת, ואחר־כך הכביד לבו וחזר והתגבר, ואפילו אחר כל יציאת מצרים לגמרי, חזר וקפץ חילותיו ורדף אחריהם והשיגם על הזים, ואז היו ישראל בצרה גדולה ובדחקות גדולה, כמו שאמרו רבותינו זכרונם לברכה על פסוק: יונתי בחגוי הסלע וכו', וכמו כן ממש עובר על כל אדם בכל זמן, לכל אחד כפי בחינתו. וזה בחינת קריעת ים־סוף, בחינת: ויבאו בני־ישראל בתוך הים בצפשה, הינו כשהמים הזידונים, שהם בחינת ההרהורים רעים וכו', שהם נקראים מצולת ים ממש, מתגברים, חס ושלום, ואין מקום לברח, לא לפנים ולא לאחור ולא לשים צד, ממש כמו שהיה אז בשעת קריעת ים־סוף, שהים היה סוער לפניהם, והמצרים מאחוריהם היו ומצדדיהם היו חיות רעות ונחשים ועקרבים, שאז נפש הישראלי בצרה ובמצוקה גדולה - אזי אין תפנה כי אם לצעק אל השם יתברך, ואזי השם יתברך שולח לו התחזקות גדולה ויעזרו לבלי להסתכל לאחוריו כלל על המחשבות המבלבלות, שהם בחינת מצולת ים הנ"ל, רק יזדרז כגבור לרוץ ארח לעבר על כל המחשבות והבלבולים וכו' ולילך בדרך הקדוש, שהוא עוסק בו בתורה ותפלה וכו', וזה בחינת: דבר אל בני־ישראל ויסעו, שילכו לדרךם ויקפצו לתוך הים, ולא יחשבו ולא יסתכלו לאחוריהם כלל, וכן עשו, שנכנסו בים עד חטמים, כמו שאמרו רבותינו זכרונם לברכה, הינו שלא הסתכלו כלל על המים הזידונים השוטפים, רק הלכו לבטח דרךם ועסקו בעבודתם בתורה ותפלה בתוך התגברות שאון גלי הים, שהם המחשבות והבלבולים, ולא הסתכלו לאחוריהם כלל, רק עשו את שלהם ואז, כשראה השם יתברך חזק לבבם, שאינם מניחים עבודתם בשום בלבול שבעולם אף־על־פי שכבר נכנסו במים עד חטמים, אזי חמל עליהם השם יתברך וקבע הים מפניהם, ויבאו בני־ישראל בתוך הים בצפשה, כי כן הדבר: כשמתחזקים בהתחזקות גדולה לילך לדרך בתפלתו ועבודתו ולבלי להביט לאחוריו כלל, אזי פתאם הם מתבטלים ממילא לגמרי ממש, כמו הים שנתבטל לפני ישראל ונתהפך לנבשה (הלכות שלוח יא):

השולח השור, הלכה ד', אות ה"ח):

ב. ענין פסח שני מרמז כי אין שום יאוש בעולם, כי אפילו מי שהוא טמא או בדרך רחוקה מאד מהשם יתברך ואינו יכול להקריב את קרבן השם במועדו, דהיינו שאינו זוכה לעבד עבודתו תמיד בסדר, במועדו ובזמנו, כראוי לאיש ישראל, אף־על־פירן אם אינו מיאש את עצמו מחמת זה והולך אל הצדיק האמת, שהוא בחינת משה, לדרש את השם, ושואל ומבקש: למה נגרע לבלתי הקריב את קרבן השם וכו', כי אף־על־פי שטמאתי את נפשי ונתרחקתי מהשם יתברך, אף־על־פירן אני שואל עצה ותחבולה איך להתקרב אל השם יתברך מעתה על כל פנים, כי בודאי יש עצה גם בשבילי איך להתקרב להשם יתברך, ואז השם יתברך מרחם עליו וזוכה על־ידיה לתכלית העליה, וזוכה על־ידי זה להוסיף פרשה בתורה, כי על־ידי שמבקשין ומחפשיין איה מקום כבודו, על־ידיה זוכין אחר־כך להתגלות התורה, כמבאר במקום אחר (הלכות גבית חוב מהיתומים, הלכה ג', אות י"ח):

אף־על־פי שבאמת צריכין לזרז ולמהר מאד מאד להמלט על נפשו, ובפרט מי שכבר נכשל ונלכד במה שנלכד, רחמנא לצלן, אף־על־פירן אי אפשר לדחק את השעה, וצריכין להמתין ולהמתין עד ישקיף וירא השם משמים, אבל אף־על־פירן גם בתוך זמן ההמתנה והשהיה אסור להסיח דעתו מזה, רק ליחל ולקוות ולצפות ולמנות ולספר הימים ולכסף ולהשתוקק בכל עת, מתי יזכה ליום שועת נפשו בשלמות. וזה בחינת ספירה, שאין אנו עושין שום דבר, רק אנו סופרין הימים והשבועות, ובה ממשכין על עצמנו קדשת קבלת התורה מחדש בכל שנה, הינו על־ידי בחינה זו הנ"ל שאנו רוצים ונחפצים ומשתוקקים לקבל את התורה, וכפי רצוננו ותשוקתנו החזקה בודאי היינו חפצים לקבלה בזריות תוך ומיד, אך באמת אי אפשר לדחק את השעה, וההכרח להמתין עד יום החמשים, אבל אף־על־פירן גם לעת עתה אסור לשכח ולהסיח דעתו מזה, חס ושלום, שזה בחינת מה שסופרין הימים, כי הספירה מורה על גדל עצם התשוקה והגעגועים, כמו מי שמתגעגע וחושק לאיזה דבר, אזי הדרך - שסופר הימים עד שישגי תשוקתו, כמו כן אנו סופרין ומונין הימים והשבועות, שזה מורה על עצם התשוקה והרצון החזק שיש לנו לקבלת התורה. ועל כן באמת נוהגין כל ישראל לקיים מצות ספירת העמר בהתעוררות גדולה ובתשוקה גדולה להשם יתברך, ועל־ידיה אנו זוכין להמשיך בשלמות בחינת דבורים חמים כנחלי־אש, בחינת: כי עזה כמות אהבה וכו', הינו על־ידי גדל האהבה והשתוקקות דקדשה הנ"ל זוכין על־ידיה: רשפיה רשפי אש, ועל־ידיה זוכין לקבלת התורה בבחינת: ודבריו שמעת מתוך האש, כנזכר לעיל. (הלכות גזלה, הלכה ה', אות כ"ב, כ"ג, כ"ה):

יג. כל ימות השנה צריכין להכין עצמו על ראש־השנה, שהוא יום הדין, כי העקר הוא ראש־השנה, כי כמו שהאדם צריך להכין את עצמו כל ימי חיו ליום הדין הגדול והנורא שלעתידי, כמו־כן בפרטיות

צָרִיךְ לְהִכִּין אֶת עַצְמוֹ כֹּל יְמוֹת הַשָּׁנָה עַל רֵאשִׁי־הַשָּׁנָה, שֶׁהוּא יוֹם הַדִּין, כִּי הוּא נוֹרָא וְאִים וְכוּ', וּבִיּוֹתֵר צָרִיכִין לְהִתְחַלֵּל וּלְהִכִּין אֶת עַצְמוֹ כְּשֶׁרוֹאִין הַיָּמִים מִמְשֻׁמְשִׁין וּבְאִין, שֶׁהֵם מְחַמְשֵׁה־עֶשֶׂר בָּאָב וְאֵלֶּךְ, שָׂאָז מִתְחַלֵּל הַהִמְתַּקֶּה שֶׁל חֲטָא הַעֲגָל וְחֲטָא הַמְרַגְלִים, שֶׁעַל־יְדִיָּה כֹּל זֶה נִפְגַּם הַזְּכָרוֹן דְּקִדְשָׁה, כְּמֵאֵמֶר רַבּוֹתֵינוּ זְכוֹרֹנָם לְבִרְכָה: מִיּוֹם שֶׁנִּשְׁתַּבְּרוּ הַלוֹחוֹת, יֵרְדֶה שְׂכַחַה לְעוֹלָם, וּבְחֻמְשָׁה־עֶשֶׂר בָּאָב הַתְּחַלֵּל הַהִמְתַּקֶּה שֶׁל שְׂבִירַת הַלוֹחוֹת, וּמִתְחַלֵּל לְהֵאִיר הָאָרֶז מֵאַרְבָּעִים יָמֵי רָצוֹן, שָׂאָז קָבְלוּ אַחֲרֵי כֵּךְ בְּיוֹם־כְּפוֹר הַלוֹחוֹת הָאֲחֵרוֹנוֹת, שְׂזָכָה בְּחִינַת תְּקוּן הַזְּכָרוֹן, וְעַל כֵּן אָמְרוּ רַבּוֹתֵינוּ זְכוֹרֹנָם לְבִרְכָה: לֹא הָיוּ יָמִים טוֹבִים לְיִשְׂרָאֵל כְּחֻמְשָׁה־עֶשֶׂר בָּאָב וּכְיוֹם־כְּפוֹר, כִּי בְּחֻמְשָׁה־עֶשֶׂר בָּאָב מִתְחַלֵּל לְהֵאִיר הָאָרֶז מִהַלוֹחוֹת הָאֲחֵרוֹנוֹת, שֶׁנִּתְּנוּ בְּיוֹם־כְּפוֹר, וְעַל כֵּן נִתְּתֶקֶן בְּחֻמְשָׁה־עֶשֶׂר בָּאָב גַּם חֲטָא הַמְרַגְלִים, כִּי בּוֹ פָּסְקוּ מֵתֵי מִדְבָר, כְּמֵאֵמֶר רַבּוֹתֵינוּ זְכוֹרֹנָם לְבִרְכָה, וְעַל כֵּן מְחַמְשֵׁה־עֶשֶׂר בָּאָב צָרִיכִין לְהִתְחַלֵּל לְקוֹם בְּחֻצוֹת, שֶׁזֶה בְּחִינַת תְּקוּן הַזְּכָרוֹן, וְאַחֲרָיֶךְ בִּימֵי אֱלוֹל, עוֹסְקִין בְּזֶה בְּיוֹתֵר, וְכֹל יִשְׂרָאֵל מִתְעוֹרְרִין אֲזִי וְזוֹכְרִין בְּהֵשֵׁם יִתְבָּרֵךְ וּבְעֵלְמָא דְאַתִּי, וְזֶה בְּחִינַת מַה שְׂתוֹקְעִין בְּשׂוֹפָר כֹּל חֹדֶשׁ אֱלוֹל, כִּי שׂוֹפָר הוּא בְּחִינַת זְכָרוֹן, כְּמוֹ שֶׁכְּתוּב: וְהָיָה לְכֶם לְזָכוֹר, וְעַקֵּר תְּקוּן הַזְּכָרוֹן נִמְשָׁךְ בְּרֵאשִׁי־הַשָּׁנָה, שָׂאָז עֵקֶר מִצַּת שׂוֹפָר, שֶׁהוּא יוֹם הַזְּכָרוֹן, כִּי הוּא רֵאשׁוֹן לְעֶשְׂרֵת יְמֵי־תְשׁוּבָה, וְצָרִיכִין לְהִמְשִׁיךְ עַל עַצְמוֹ הַזְּכָרוֹן הַנִּי"ל, שֶׁעַל־יְדֵי זֶה עֵקֶר הַתְּשׁוּבָה, וּבִשְׂבִיל זֶה צָרִיכִין לְנִסְעַ לְצַדִּיקִים עַל רֵאשִׁי־הַשָּׁנָה, כִּי זֶה עֵקֶר עֶסֶק הַצַּדִּיקִים תְּמִיד - שֶׁיִּזְכְּרוּ אוֹתָנוּ תְּכַלִּיתָנוּ הַנִּצְחִי לְעוֹלָם הַבָּא וּלְמַדּוֹ אוֹתָנוּ יַעֲזוֹת וְדַרְכִים יִשְׂרִים לְזָכוֹת לָזֶה, וּבִיּוֹתֵר עוֹסְקִים הַצַּדִּיקִים בְּזֶה בְּרֵאשִׁי־הַשָּׁנָה, כְּמִבְּאֵר בַּפְּנִים, וְהַזְּכָרוֹן הַזֶּה הוּא בְּכַלְלִיּוֹת וּבַפְּרָטִיּוֹת, וְזֶה טוֹד הַשָּׁנָה וְהַתְּעוֹרְרוֹת הַשָּׁנָה שֶׁבְּרֵאשִׁי־הַשָּׁנָה, כִּי הַשָּׁנָה הוּא בְּחִינַת זְכָרוֹן בְּעֵלְמָא דְאַתִּי בְּכַלְלִיּוֹת, כִּי אֲזִי עוֹלָה הַנִּשְׁמָה לְבְּחִינַת עֵלְמָא דְאַתִּי, וְאַחֲרָיֶךְ, בְּהַתְּעוֹרְרוֹת הַשָּׁנָה, אֲזִי צָרִיכִין לְעִסֵּק בְּזֶה בַּפְּרָטִיּוֹת, וְאַחֲרָיֶךְ, בְּיוֹם כְּפוֹר, אֲזִי גַּמֵר הַתְּקוּן שֶׁל הַזְּכָרוֹן, וְעַל כֵּן נִתְּנוּ אֲזִי לוחוֹת הָאֲחֵרוֹנוֹת, וְהַכְּתוּב גְּדוֹל נִכְנַס בּוֹ לְפָנַי וְלִפְנֵים, כְּמִבְּאֵר בַּפְּנִים וְאַחֲרָיֶךְ נִכְנַסִּין לְסִפָּה, שֶׁהִיא הַקּוֹף עֲנִי כְּבוֹד, שֶׁהֵם מְגַנִּים עֲלֵינוּ שֶׁלֹּא יִשְׁלַט בָּנוּ עוֹד הַרְעֵעִין, שֶׁהוּא בְּחִינַת קְלַפַּת עֲמֶלְק, בְּכַדִּי שֶׁלֹּא לְפָגֵם עוֹד, חֵס וְשְׁלוֹם, בְּזָכְרוֹן הַקְּדוֹשׁ שֶׁהִמְשַׁכְּנוּ עֲלֵינוּ בְּיָמֵים הָאֵלֶּה, בַּפְּרָט בְּרֵאשִׁי־הַשָּׁנָה וְיוֹם כְּפוֹר וְזֶה בְּחִינַת הַשְׂמִיחָה שְׂמֵרְבִין בְּסִפּוֹת, בְּכַדִּי לְתֶקֶן גַּם עַל־יְדִיָּה בְּחִינַת הַמִּדְּמָה, שֶׁכֹּל זֶה בְּחִינַת תְּקוּן הַזְּכָרוֹן הַנִּי"ל, וְעַל כֵּן לֹקְחִין אֲזִי הָאָרְבַּע מֵינִים שֶׁבְּלוּלָב, וּמִבְּאֵר בְּזֶה הַקְּדוֹשׁ, שֶׁעַל־יְדִיָּה אֲנוּ לֹקְחִין אוֹתוֹ יִתְבָּרֵךְ, כְּבִיכּוֹל, בְּיַדְנוּ, הִינּוּ שָׂאֵנוּ מִמְשִׁיכִין עֲלֵינוּ בְּחִינַת הַזְּכָרוֹן בַּפְּרָטִיּוֹת, שֶׁהוּא בְּחִינַת הַרְמָזִים מַה שֶׁהֵשֵׁם יִתְבָּרֵךְ מְצַמְצֵם אֶת עַצְמוֹ מֵאִין סוֹף עַד אִין תְּכַלִּית בְּהַמְחַשְׁבָה דְּבוּר וּמַעֲשֵׂה שֶׁבְּכֹל יוֹם, וּמִרְמֵז לְהֵאָדָם כְּכֹל מְקוֹם וּבְכֹל זְמַן שֶׁיִּתְקַרֵּב אֵלָיו, שֶׁזֶה בְּחִינַת הַנְּעֻנְעִים שֶׁמְנַעְנְעִין לְכָל רוּחוֹת, הִינּוּ שָׂאֵנוּ מִמְשִׁיכִין עֲלֵינוּ אֶת הַרְמָזִים הַנִּי"ל (הַלְכוֹת בְּרִכּוֹת הַרְאִיָּה, הַלְכָה ה', אוֹת י"ז י"ט):

יד.
צָרִיכִין לְנִסְעַ לְצַדִּיקֵי אֲמֵת עַל רֵאשִׁי־הַשָּׁנָה, כִּי רַק הֵם יְכוֹלִין לְהִמְשִׁיךְ דְּרָכֵי הַתְּשׁוּבָה בְּשִׁלְמוֹת, וְהַעֲקֵר - לְהַמְתִּיק תְּקוּף הַדִּין שֶׁל רֵאשִׁי־הַשָּׁנָה וּלְהַמְשִׁיךְ שְׂמִיחָה עַל עַצְמוֹ, שֶׁעַל־יְדִיָּה עֵקֶר תְּקוּן הַתְּשׁוּבָה, כִּי אֲרַעֲלִפִי שֶׁשׂוֹפָר שֶׁל רֵאשִׁי־הַשָּׁנָה הוּא בְּחִינַת לֵב נִשְׁבָּר, כִּי הַבְּעַל־תְּשׁוּבָה צָרִיךְ שִׁיְהִיָּה לוֹ לֵב נִשְׁבָּר, שֶׁזֶה בְּחִינַת: אִם תִּקַּע שׂוֹפָר בְּעִיר וְעַם לֹא יִחָרְדוּ, אֲבָל אַחֲרָיֶךְ לֵב נִשְׁבָּר צָרִיךְ לְבוֹא לְשִׂמְחָה, וְזֶה בְּחִינַת: אֲשֶׁר הָעַם יוֹדְעֵי תְרוּעָה וְכוּ', וְסָמִיךְ לָהּ: בְּשִׂמְךָ יִגְלוּן כֹּל הַיּוֹם וְכוּ'. (הַלְכוֹת שַׁבָּת, הַלְכָה ז', אוֹת מ"ו):

טו.
עֵקֶר קִדְשָׁתוֹ שֶׁל אֲדָם - כְּשֶׁמְסַגֵּר עַצְמוֹ בְּתוֹךְ בֵּיתוֹ וְחָדְרוֹ בְּבְחִינַת: לֵךְ, עֲמִי, בֹּא בְּחִדְרֵיךְ וְכוּ', וְנֵאֵמֶר: וְהַצַּעַע לְכַת עִם אֱלֹקֶיךָ, וְזֶה בְּחִינַת הַשְּׂבִיחַ שֶׁנֵּאֵמֶר עַל תְּלַמְדֵי־חֲכָמִים: כֹּל כְּבוֹדָה בַּת־מִלְךָ פְּנִימָה, כִּי עֵקֶר תִּפְאָרְתוֹ וּקְדוּשָׁתוֹ שֶׁל הָאָדָם הוּא כְּשִׁיּוּשֵׁב בְּתוֹךְ בֵּיתוֹ, שֶׁשֵּׁם עֵקֶר הַמְשַׁכַּח הַקְּדוּשָׁה, אֲבָל בְּחוּץ הוּא מְקוֹם שְׁלִיטַת הַחִיצוֹנִים, וְעַל כֵּן הָיָה רָאוּי שֶׁיִּשְׁבֵּב הָאָדָם תְּמִיד בְּתוֹךְ בֵּיתוֹ, אֲבָל הָאָדָם מְכָרַח לְצַאֲת גַּם לְחוּץ בְּכָל פַּעַם, אֲךָ זֶה בְּחִינַת עֵיל וְנִפְיָק, כִּי אֲרַעֲלִפִי שֶׁהָיָה רָאוּי שִׁיְהִיָּה אֲדָם דְּבוּק בְּקִדְשָׁה תְּמִיד בְּבְחִינַת עֵיל, אֲרַעֲלִפִי כֵּן עֵקֶר שְׁלֵמוֹת הַקְּדוּשָׁה הוּא דִּיקָא כְּשִׁזְזָה הָאָדָם לְהִיּוֹת עֵיל וְנִפְיָק, כִּי בְּהִכָּרַח שֶׁיַּעֲבֵר עַל הָאָדָם עֲלִיּוֹת וִירִידוֹת הַרְבֵּה בְּכָל יוֹם, וּכְשִׁזְזָה לְהִיּוֹת בְּקִי בְּהִלְכָה בְּחִינַת בְּקִי בְּעֵיל, בְּקִי וְנִפְיָק, לְקַיֵּם כְּמוֹ שֶׁכְּתוּב: אִם אָסַק שְׂמִים - שֵׁם אֲתָה, וְאַצִּיעָה שְׂאוּל - הַנֶּזֶךְ, לְהַחֲזִיק עַצְמוֹ בְּהֵשֵׁם יִתְבָּרֵךְ תְּמִיד בְּקֶשֶׁר אֲמִיץ, בֵּין בְּעֲלִיָּה בֵּין בְּיִרְדָּה - אֲזִי הוּא זוֹכָה לְהַעֲלוֹת גַּם מְקוֹמוֹת הַחִיצוֹנִיּוֹת וּמְדַרְגוֹת הַתְּחַתּוֹנוֹת כְּלָם אֵל הַקְּדוּשָׁה, וְאֲזִי הִירְדָּה - תְּכַלִּית הַעֲלִיָּה. וְזֶה בְּחִינַת מַה שְּׁצָרִיכִין לְצַאֲת מִן הַבַּיִת אֵל הַחוּץ בְּכָל פַּעַם, כִּי כְּשִׁיּוּצָא לְחוּץ, שֶׁזֶה בְּחִינַת וְנִפְיָק, כִּי שֵׁם שְׁלִיטַת הַחִיצוֹנִים, וּכְשִׁזְזָה גַּם שֵׁם בְּהֵשֵׁם יִתְבָּרֵךְ וּמְדַבֵּק אֶת עַצְמוֹ בּוֹ יִתְבָּרֵךְ, אֲזִי הוּא מְבַרֵר מְקוֹמוֹת הַחִיצוֹנִים וּמְגַבִּיָּה הַכֹּל אֵל הַקְּדוּשָׁה, וְזֶה בְּחִינַת: בְּשִׁבְתְּךָ בְּבֵיתְךָ וּבִלְכַתְּךָ בְּדַרְךָ, בְּחִינַת עֵיל וְנִפְיָק. וְזֶה בְּחִינַת מַה שֶׁהִלְכוּ יִשְׂרָאֵל בְּמִדְבָר, שֶׁהוּא מְקוֹם הַחִיצוֹנִים, מְקוֹם נַחֵשׁ שָׂרָף וְעַקְרָב, כְּדִי לְהַכְנִיעַ הַסִּטְרָא אַחֲרָא וּלְבַרֵר הַקְּדוּשָׁה גַּם מִשֵּׁם בְּבְחִינַת: זְכָאָה מֵאִן דְּעֵיל וְנִפְיָק, וְאֲזִי דִּיקָא, כְּשֶׁהוֹלְכִים בְּמִדְבָר בְּמְקוֹמוֹת הַחִיצוֹנִים, שֶׁזֶה בְּחִינַת וְנִפְיָק, וּכְשִׁזְזָה אֲזִי לְמַצָּא אֶת הַשֵּׁם יִתְבָּרֵךְ - אֲזִי דִּיקָא הַשֵּׁם יִתְבָּרֵךְ חוֹפֵף עַל יִשְׂרָאֵל בְּקִדְשָׁה גְבוּהָה מֵאִד, שֶׁזֶה בְּחִינַת הַקּוֹף עֲנִי־כְבוֹד שֶׁזְּכוּ יִשְׂרָאֵל בְּמִדְבָר, שֶׁהֵם בְּחִינַת סִפָּה, בְּחִינַת אֲמָא דְּמִסְכְּכָא עַל בְּנֵין, שֶׁהוּא קְדוּשָׁה גְבוּהָה מֵאִד וְחוֹפֵפֶת וְסוֹכְכַת עַל הָאָדָם דִּיקָא בְּעַת שֶׁהוּא בְּבְחִינַת וְנִפְיָק כְּדִי לְשַׁמְרוֹ וּלְהַצִּילוֹ לְבָל יִפֹּל שֵׁם, חֵס וְשְׁלוֹם, וְעוֹזְרַת אוֹתוֹ לְהַכְנִיעַ הַסִּטְרָא אַחֲרָא וּלְבַרֵר מִשֵּׁם דִּיקָא אֶת הַקְּדוּשָׁה. נִמְצָא, שֶׁדִּיקָא עַל־יְדֵי בְּחִינַת וְנִפְיָק זֹכִין לְעֲלִיָּה גְדוֹלָה מֵאִד, לְבְּחִינַת סִפָּה, שֶׁזֶה בְּחִינַת יְרִידָה תְּכַלִּית הַעֲלִיָּה הַנִּי"ל. וְזֶה בְּחִינַת מִצַּת סִפָּה, שֶׁזֶה אוֹתָנוּ הַשֵּׁם יִתְבָּרֵךְ בְּתַחֲלַת הַשָּׁנָה, בְּתַחֲלַת הַתְּשׁוּבָה, שְׁצָרִיכָה לְהִיּוֹת בְּבְחִינַת עֵיל וְנִפְיָק דִּיקָא, וּבְבְחִינַת עֵיל מְקִימִין בְּרֵאשִׁי־הַשָּׁנָה וְעֶשְׂרֵת יְמֵי־תְשׁוּבָה וְיוֹם־כְּפוֹר, וְאַחֲרָיֶךְ צָרִיכִין לְקַיֵּם גַּם בְּחִינַת וְנִפְיָק, שֶׁזֶה בְּחִינַת מַה שֶׁיִּצְאִין מִן הַבַּיִת לִישֵׁב בְּסִפָּה לְהוֹרוֹת, שֶׁכְּשֶׁהָאָדָם בְּבְחִינַת וְנִפְיָק וּמְבַקֵּשׁ וּמְחַפְּשֵׁם שֵׁם

לְדַבֵּק אֶת עַצְמוֹ בְּהֶשֶׁם יִתְבַרַךְ, אִזְּ דִּיקָא זֹכָה לְקַדְשָׁה גְבוּהָהּ מְאֹד, לְבַחֲנֵינָה סְכָה, שֶׁהוּא בְּחִינַת מְקִיפִים, שְׁשׁוּמְרִים וּמְגַנִּים עַל הָאֲדָם אֲזִי, כְּשֶׁהוּא בְּבַחֲנֵינָה וְנִפְיָה, וְעַל־יְדֵי מַצּוֹת סְכָה אֲנִי זֹכִין בְּכָל הַשָּׁנָה לַעֲשׂוֹת תְּשׁוּבָה, שְׁלֵמָה בְּבַחֲנֵינָה עֵיל וְנִפְיָה, וּבְכָל עֵת שְׁאֲנִי בְּבַחֲנֵינָה וְנִפְיָה, אִזְּ מִגֵּן עֲלֵינוּ סִכַּת שְׁלוֹם כְּאֵם הַמַּגֵּנָה עַל בְּנֵיהּ לְבָלִי לְפָל, חֶסֶד וְשְׁלוֹם, כְּשֶׁהוּלָף בְּמִקּוֹם סְכָנָה, וְזֶה שְׁמִבְקָשֵׁינוּ בְּלִילָה דִּיקָא (שֶׁהִיא בְּחִינַת וְנִפְיָה, כְּגַד מֵדַת יוֹם) וּפְרָס עֲלֵינוּ סִכַּת שְׁלוֹמָךְ, כִּי אִזְּ דִּיקָא מִגֵּן סִכַּת שְׁלָם, כִּי סִכַּת שְׁלָם מִגֵּן עַל הָאֲדָם תָּמִיד, בְּכָל עֵת סְכָנָה שְׁצָרִיכִין שְׁמִירָה, אִזְּ מִגֵּן סִכַּת שְׁלָם. וְזֶה בְּחִינַת: כִּי יִצְפְּנֵי בְּסִכָּה בְּיוֹם רָעָה, שְׁדִיקָא בְּיוֹם רָעָה, שֶׁהוּא בְּחִינַת וְנִפְיָה, דְּהֵינּוּ בַעֲת שְׁנוּפֵל הָאֲדָם מֵעֲבוּדָתוֹ וּכְשֶׁזֹּכָה לְחֻזֵק אֶת עַצְמוֹ וּלְבָלִי לִיאֵשׁ אֶת עַצְמוֹ גַּם אִזְּ, אִזְּ הִסְכַּת שְׁלָם מִגֵּן עֲלֵינוּ כְּנִי"ל (הַלְכוֹת רֵאשֵׁי הַשָּׁנָה, הַלְכָה ד', אֹת

זו.

כָּל הַגְּזֵרוֹת, רַחֲמָנָא לְצַלֵּן נִמְשָׁכִין מֵעֲוֹנוֹת, וְתַקּוּן הַכְּלָלִי שֶׁל כָּל הַעֲוֹנוֹת הוּא תַקּוּן הַבְּרִית, וְכֵן תַקּוּן הַכְּלָלִי שֶׁל הַדְּבוּר הוּא שְׁבַח הַצְּדִיקִים, וְתַקּוּן הַכְּלָלִי שֶׁל מִשְׁאֵי־מִתָּן הוּא צְדָקָה וְזֶה בְּחִינַת: תְּשׁוּבָה, תְּפִלָּה וְצְדָקָה מֵעֲבִירֵינוּ אֶת רַע הַגְּזֵרָה, שֶׁהֵם: צוּם, קוֹל, מְמוּן, כִּי צוּם הוּא בְּחִינַת תַקּוּן הַבְּרִית כְּנִי"ל תְּפִלָּה הִיא בְּחִינַת רַבּוּי הַתְּפִלוֹת וְהַשְּׁבָחִים, שְׁמֵרְבִין לְהֶשֶׁם יִתְבַרַךְ בְּיוֹם־כְּפּוּר, וְצְדָקָה הִיא בְּחִינַת תַקּוּן הַכְּלָלִי שֶׁל מִשְׁאֵי־מִתָּן כְּנִי"ל (הַלְכוֹת יוֹם־כְּפּוּר, אֹת):

זי.

צָרִיף הָאֲדָם לִידַע וּלְהֶאֱמִין, שֶׁהֶשֶׁם יִתְבַרַךְ עוֹשֶׂה חֲדָשׁוֹת בְּכָל עֵת, וְאִין יוֹם דּוּמָה לְחִבְרוֹ, מְכַלֵּשׁ כֵּן שְׁאִין שְׁנָה דּוּמָה לְחִבְרָתָהּ וּבְכָל יוֹם, וּבִפְרָט בְּכָל שְׁנָה וְשָׁנָה, מִתְחַדָּשׁ הַכֵּל לְגַמְרִי, וּבּוֹדָאֵי יְגַמְרֵהּ שֶׁם יִתְבַרַךְ וְהַצְּדִיקִים מֵהַתְחִילוֹ. וְאִם בְּתוֹךְ כֵּן עוֹבֵר עֲלֵינוּ מֵהַשְׁעוּבָה בְּכָלל וּבִפְרָט, וְהַסְטֵרָא־אֲחֵרָא וְהַבְּעַל־דָּבָר מִתְפַּשֵּׁט לְאֲרֵף וְלָרַחַב בְּכָל פֶּעַם, אֲפִי־עַל־פִּיכֹן הֶשֶׁם יִתְבַרַךְ עוֹזֵר לָנוּ בְּכָל יוֹם, וּבִפְרָט בְּכָל שְׁנָה, שְׁאֲנִי מְקַבְּלִים קִדְשָׁת רֵאשֵׁי־הַשָּׁנָה וְיוֹם־כְּפּוּר עַד שְׁמַחַת־תּוֹרָה, וְאִזְּ מִסִּימָן הַתּוֹרָה וְחוֹזְרִין וּמִתְחִילִין אוֹתָהּ, וְנִגְמַר בְּכָל שְׁנָה תַקּוּנִים חֲדָשִׁים לְכָל אֶחָד בְּאִפְסוּ שְׁיֻכַּל כָּל אֶחָד לְהִתְחַדָּשׁ לְטוֹבָה תָּמִיד, וּבְלִבָּד שְׁיֶאֱמִין בְּהֶאֱמַת, שֶׁהֶשֶׁם יִתְבַרַךְ מְחַדָּשׁ בְּטוֹבֵי בְּכָל יוֹם תָּמִיד מַעֲשֵׂה־בְּרָאשִׁית, בִּפְרָט כָּל שְׁנָה וְשָׁנָה, עַד שְׁסוּף כָּל סוּף יִהְיֶה נִגְמַר הַתַקּוּן בְּשְׁלֵמוֹת עַל־יְדֵי מְשִׁיחַ צְדָקְנוּ, שְׁנִבּוֹא בְּמַהֲרָה בְּיָמֵינוּ (הַלְכוֹת סְפָרֵי־תּוֹרָה, הַלְכָה ד', אֹת):

יח.

בְּמִקּוֹם מְנוּחַת הַצְּדִיקִים בְּקַבְרֵיהֶם הַקְדוּשִׁים, שֶׁם נִמְשָׁף קִדְשָׁת הַפֶּסַח־כְּבוֹד, שֶׁהוּא נִחְלָתָם, כְּמוֹ שְׁכֵתוֹב: וְכִסָּא כְבוֹד יְנַחִלָם, וְעַל כֵּן שֶׁם כְּלוּלִים כָּל הַמְקוֹמוֹת שֶׁל כָּל אֶחָד וְאֶחָד, וְיָכוֹל כָּל אֶחָד וְאֶחָד לְמַצֵּא שֶׁם אֶת מְקוֹמוֹ, עַד שְׁיִזְכָּה עַל־יְדֵי־זֶה לְשׁוּבָה לְהֶשֶׁם יִתְבַרַךְ, מִחֲמַת שְׁשֶׁם מְאִיר קִדְשָׁת בְּחִינַת מְקוֹמוֹ שֶׁל עוֹלָם שֶׁהוּא שָׂרֵשׁ כָּל הַמְקוֹמוֹת כְּלָם, וְשֶׁם יָכוֹל כָּל אֶחָד לְמַצֵּא הַתְּחִלָּה וְהַרְאשִׁית, שֶׁהוּא צָרִיף לְהִתְחִיל מִשֶׁם לְשׁוּבָה לְהֶשֶׁם יִתְבַרַךְ, וּבְשִׁבִיל זֶה נּוֹסֵעִין עַל קַבְרֵי הַצְּדִיקִים בְּעִיר־רֵאשֵׁי־הַשָּׁנָה (הַלְכוֹת עֲרָלָה, הַלְכָה ד', אֹת):

יט.

בְּרֵאשֵׁי־הַשָּׁנָה, אִזְּ הֶשֶׁם יִתְבַרַךְ מְרַחֵם עֲלֵינוּ וְדָן אוֹתָנוּ לְכַף זְכוּת לְכָל אֶחָד כְּפִי מְקוֹמוֹ, וְעַל־יְדֵי־זֶה אֲנִי נִכְסָסִים בְּאֶמֶת לְכַף זְכוּת עַד שְׁאֲנִי זֹכִין עַל־יְדֵי־זֶה לְצַעֵק לְהֶשֶׁם יִתְבַרַךְ מֵעַמְקָא דְלִבָּא וּלְשׁוּבָה בְּתוֹבָה לְפָנָיו יִתְבַרַךְ, וְאֲחֵרֵי־כֵן, בְּהוֹשַׁעְנָא רַבָּא, בְּסוּף סְכוֹת - עַל־יְדֵי שְׁיֻכְנוּ לִישֵׁב בְּסִכָּה, שֶׁהִיא בְּחִינַת פֶּסַח הַכְּבוֹד, מְקוֹמוֹ שֶׁל עוֹלָם, עַל־יְדֵי־זֶה אֲנִי זֹכִין כָּל יִשְׂרָאֵל לְקַבֵּל הָאֲרָה מִשֶׁם, עַד שְׁכַלְנוּ זֹכִין לְבַחֲנֵינָה זֹאת לְקִים אֵל תְּדִין אֶת חִבְרָף עַד שְׁתַּגִּיעַ לְמְקוֹמוֹ, וְלִידַע לְדוֹן אֶת הַכֵּל לְכַף זְכוּת, אֲפֵלוּ הַפּוֹשְׁעֵי יִשְׂרָאֵל, עַד שְׁנִזְכָּה לְהַכְנִיס כְּלָם לְכַף זְכוּת וּלְהֶאֱמִיר בְּהֶם הַהֲאֲרָה שֶׁל רֵאשֵׁי־הַשָּׁנָה, דְּהֵינּוּ שְׁכַלְנוּ יִמְצְאוּ תָּמִיד פֶּתַח וְדָרָף הַתְּשׁוּבָה בְּכָל מְקוֹם שֶׁהֵם בְּכָל עֵת וּזְמָן. וְעַקֵּר הַפֶּתַח וְהַדָּרָף הוּא לְצַעֵק תָּמִיד לְהֶשֶׁם יִתְבַרַךְ מֵעַמְקָא דְלִבָּא, יִהְיֶה אִיף שְׁיִהְיֶה, וְלֹא יִתְיַאֵשׁ עַצְמוֹ מִן הַצְּעָקָה לְעוֹלָם, שֶׁזֶה בְּחִינַת רַבּוּי הַצְּעָקוֹת, שְׁמֵרְבִין לְצַעֵק בְּהוֹשַׁעְנָא רַבָּא כְּמָה וְכְמָה פְּעָמִים: הוֹשַׁעְנָא, וְכֵן נִעוֹרִין כָּל הַלְלוּתָהּ וְגוֹמְרִין סִפּוּר תְּהִלָּתָם, שֶׁהוּא מְלֵא צְעָקוֹת וְזַעֲקוֹת וְשׁוֹעוֹת וְכוּי לְהֶשֶׁם יִתְבַרַךְ, עַד אֲשֶׁר לֹא נִמְצֵא שׁוּם אֲדָם שְׁבַעֲוֹלָם, שֶׁלֹּא יוּכַל לְמַצֵּא אֶת עַצְמוֹ בְּסִפּוּר תְּהִלָּתָם, הַכּוֹלָל כָּל בְּאִי עוֹלָם בְּכָל הַדּוֹרוֹת וּבְכָל הַמְדַרְגּוֹת שְׁבַעֲוֹלָם עַד תְּכִלִּית הַמְדַרְגָּה הַתְּחִתּוֹנָה מְאֹד, וּמֵעוֹרָר כְּלָם לְשׁוּבָה אֶל הֶשֶׁם יִתְבַרַךְ, כִּי תְהִלָּתָם מְסֻגָּל לְתוֹבָה, וּבְהוֹשַׁעְנָא רַבָּא אֲנִי מִמְשִׁיכִין הַדָּרָף הַנִּפְלָא הַזֶּה, שְׁיִזְכָּה כָּל אֶחָד מִיִּשְׂרָאֵל עַל־יְדֵי קִדְשָׁת רֵאשֵׁי־הַשָּׁנָה וְיוֹם־הַכְּפּוּרִים וְסְכוֹת לְדוֹן אֶת הַכֵּל לְכַף זְכוּת וּלְהַכְנִיס דְרָכֵי הַתְּשׁוּבָה בְּכָל אֶחָד מִיִּשְׂרָאֵל, דְּהֵינּוּ לֹמַר תְּהִלָּתָם וְלְצַעֵק לְהֶשֶׁם יִתְבַרַךְ תָּמִיד, יִהְיֶה אִיף שְׁיִהְיֶה. וְכֵמוֹ כֵּן צָרִיכִין לְדוֹן גַּם אֶת עַצְמוֹ לְכַף זְכוּת וּלְקִים גַּם בְּעַצְמוֹ: אֵל תְּדִין וְכוּי עַד שְׁתַּגִּיעַ לְמְקוֹמוֹ, כִּי בּוֹדָאֵי גַם מְקוֹם עַצְמוֹ אֲנִי יוֹדַע מְאִיזָה מְקוֹם נִמְשָׁף וְכָל מֵהַשְׁעֵבְרוּ עֲלָיו בְּכָל הַגְּלוּגוּלִים וּמְאִיזָה מְקוֹם נִמְשָׁכִין עֲלָיו הַצָּרִין רְעִים וְהַמְחַשְׁבוֹת רְעוֹת שְׁלוֹ וְכוּי, עַל כֵּן אֲסוּר לִיאֵשׁ אֶת עַצְמוֹ לְעוֹלָם, כִּי צָרִיכִין לְקִים גַּם בְּעַצְמוֹ: אֵל תְּהִי בָּז לְכָל אֲדָם, שֶׁזֶה בְּחִינַת אֲסוּר שְׁפִיכַת־דָּמִים, כְּמַבְאָר בְּפָנִים, כִּי הָאֲדָם מְזַהֵר עַל אֲסוּר שְׁפִיכַת־דָּמִים גַּם בְּנִפְשׁ עַצְמוֹ, וְכֵמוֹ שְׁכֵתוֹב: וְאִף אֶת דְּמָכֶם לְנַפְשֵׁיכֶם וְכוּי, וְדָרְשׁוּ רַבּוֹתֵינוּ זְכוּרִים לְבְרָכָה: זֶה הַשּׁוּפָף דָּם עַצְמוֹ, כִּי גַם לְבוֹת אֶת עַצְמוֹ בְּיוֹתֵר, עַד שְׁיֻכַּל לְפָל בְּיוֹתֵר עַל־יְדֵי־זֶה, חֶסֶד וְשְׁלוֹם, הוּא בּוֹדָאֵי אֲסוּר חֲמוּר, כִּי צָרִיכִין לְדוֹן גַּם אֶת עַצְמוֹ לְכַף זְכוּת, כִּי מִי יוֹדַע אֶת מְקוֹמוֹ. וְהַעֲקָר - שֶׁלֹּא יִתְיַאֵשׁ אֶת עַצְמוֹ מִן הַצְּעָקָה לְעוֹלָם, וְלְצַעֵק וּלְהִתְחַנֵּן לְפָנֵי הֶשֶׁם יִתְבַרַךְ תָּמִיד מֵעַמְקֵי הַלֵּב בְּחִינַת: שְׁכִי כְּפִים לְבָד נִכַח פְּנֵי הֶשֶׁם, שְׁעַל־יְדֵי־זֶה נִזְכָּה כְּלָנוּ לְשׁוּבָה אֲלָיו יִתְבַרַךְ. וְכָל זֶה אֲנִי עוֹסְקִין לְהַמְשִׁיף בְּהוֹשַׁעְנָא־רַבָּא, וְעַל כֵּן עוֹסְקִין אִזְּ עִם עַרְבֵי־נַחַל, שְׁמֵרְמְזִין עַל פּוֹשְׁעֵי יִשְׂרָאֵל, לְקִים גַּם בְּהֶם: אֵל תְּהִי בָּז לְכָל אֲדָם, וְלְדוֹן אוֹתָם לְכַף זְכוּת. וְזֶה בְּחִינַת מֵהַשְׁעֵבְרוּ בְּהוֹשַׁעְנָא רַבָּא מְשִׁנְהֵי־תּוֹרָה, שְׁכַלְנוּ

סובב והולך על קטב זה, להזהיר את ישראל, שבכל מה שיעבר עליהם וכו', אף על פיריכו אל ינאשו את עצמם מן הצעקה לעולם, כי לא יטש השם עמו ורחמיו אינם כלים לעולם, ואחרי כל החטאים והפעלים, שמכעיסין לפניו יתברך בכל דור, אף על פיריכו ומין השם רוממה, ועל כן תמיד יכולין להתקרב ולשוב אליו יתברך מכל מקום שהוא (שם, אות ט"ז):
נגינה
א.

עקר התחברות שני דברים הרחוקים זה מזה מאד, שהם כמו שני הפכים, עקר התחברותם - עלידי נגון, כמבאר בפנים, ועל כן עקר הדבקות להשם יתברך מזה העולם השפל והגשמי והנמוך מאד הוא עלידי נגון וזמרה, וכמו שרואין בחוש, שאפלו האדם הרחוק מאד מהשם יתברך ומנח בדיוטא התחתונה, אף על פיריכו על פיריכו נגון נתעורר להשם יתברך ומזכיר את עצמו היכן הוא בעולם, רק שצריכין לזהר, שלא לשמע נגינה ממנגנים רשעים וקלים, הפצוי עכשו ביותר, כי זה יכול להזיק לו, חס ושלום ביותר, אבל עלידי נגינה מאנשים פשרים באמת, המכוונים את לבם באמת להשם יתברך, או כשמנגן בעצמו איזה נגון, וכונתו לשמים, יכולים להתעורר עלידי זה מאד להשם יתברך, כי עקר החבור והדבקות מעולם הזה, הגשמי, להשם יתברך שהוא מרום ונשגב מאד, בכרט מי שחטא ונתרחק מאד מאביו שבשמים, הוא עלידי נגון וזמרה, שהוא בחינת כל השירות והתשפחות שאומרים להשם יתברך, ועל זה יסד דוד המלך, עליו השלום, כל ספר תהלים, שכלול מכל עשרה מיני נגינה, כי הוא בחינת משיח, שעוסק לתקן פגם שבירי לוחות, שעלידי זה היו כל החרבנות ודוד, שהוא משיח, שעוסק לתקן זאת, שהוא תקון כל העולמות, על כן יסד ספר תהלים הכלול מעשרה מיני נגינה, כי עלידי עשרה מיני נגינה מתקנים שבירי לוחות, כי עלידי נגון לשם שמים מדבקים ומחברים הלב להשם יתברך מכל מקום שהוא, עד שיוכל לקבל אור אותיות התורה בחינת: כתבם על לוח לב, וכמו כן כפי מה שהלב נמשך אחר השם יתברך, כמו כן יש פח ללוחות לקבל אור אותיות התורה, שזה בחינת תקון שבירי לוחות, שהיו עלידי בחינת אותיות פורחות, כמאמר רבותינו זכרונם לברכה, וזה בחינת: קשרם על גרגרותיך - דיקא, בחינת הגרירת והגרון, שמשם יוצא הקול, יהיו מקשרים בו דבריתורה הינו שהיה נגינתו לשם שמים, ועלידי זה: כתבם על לוח לב, הינו כפי, ועל ידי זה זוכה להנצל משכחת התורה וזוכה לראות אור התורה בשלמות בחינת סם חיים (הלכות נשיאת פנים, הלכה ה', אות ו):
ענינים
א.

עקר הגאות הוא בחינת עינים, כמו שכתוב: רום עינים ומי שמשבר גאותו ומבטל את עצמו בתכלית הבטול, אזי זוכה עלידי זה להסתכל בעיניו למעלה לחזות בנעם השם, כי אי אפשר לעלות מדרגא לדרגא ולהסתכל למעלה כראוי בשלמות כי אם עלידי תכלית הבטול (הלכות ערלה, הלכה ה', אות ז):
ב.

אמרו רבותינו זכרונם לברכה: רהיטי ביתו של אדם וקורותיו ואבני ביתו מעידין בו בשעת הדין. ולכאורה תמוה, ואם כן, אם אחד עבר עברה, חס ושלום, בחוץ או בשדה, שאין בו מחצות, מי מעיד בו. אך באמת עקר העדות הם בחינת מחצות הבית בגשמיות וברוחניות, כי כל העברות והתאוות באים עלידי פגם העינים על שהלך אחרי עיניו, בכרט תאות נאוף, שעקרה עלידי ראית עינים, כמו שכתוב: ולא תתורו אחרי לבבכם ואחרי עיניכם וכו', כמו שדרשו רבותינו זכרונם לברכה. והעקר - עלידי ראית עיני המחשבה, כי בכל מה שהאדם מעין במחשבתו לטוב או להפך נקרא גם כן ראיה, וצריך האדם לשמר עיניו בגשמיות וברוחניות, שלא יסתכל, חס ושלום, בשום דבר המביא לידי הרהור, ובמה שמכרח לראות בעיניו, צריך לזהר מאד שלא יניח עיניו מחשבתו להסתכל ולעין בזה, חס ושלום, עד שיבוא לידי הרהור, חס ושלום, רק צריכין תכף לפרס מחצות המחיו כנגד התאנה הזאת, כי המחיו הם מחצה פרוסה בפני זאת התאנה, והבחירה ביד האדם לתפס מחשבתו ולפרס מחצות המחיו ולהנצל מתאנה זאת, כי המחשבה ביד האדם להטותה לדרך הישר, וכמובא במקום אחר, ועל כן הקורות ואבני ביתו של אדם, שהם בחינת המחצות, הם דיקא מעידין בו, כי גם המחצות של בית האדם בגשמיות, הכל ברא השם יתברך בשביל שמירה, כי השם יתברך ברא כמה מחצות להאדם לפני עיניו, כדי שיוכל לשמר עיניו מראות ברע, חס ושלום, כי ברא על העין שתי מחצות לכסות עליה, שהם ריסי ועפעפי העינים, כמו שאמרו רבותינו זכרונם לברכה, וכן ברא מחצות הבתים, שבהם צריך האדם להיות נסתר ברב העתים, כדי להשמר מהזק ראית עינים שבוהו. ועקר המחצות השלמות, שהם עקר השמירה על כל השמירות, הוא מחצות המחיו כפי, כי אפלו כשיושב בבית, צריך להזהר שלא לפגם מחצות המחיו, שלא יבוא לידי הרהור, חס ושלום, ואז כששומר מחצות המחיו כראוי, אז אפלו כשמכרח לצאת לשוק, יהיה נשמר גם כן עלידי מחצות המחיו, שהם מחצות פרוסות בפני התאנה זאת ועל כן מי שפגם באיזה עוון, חס ושלום, שהוא רק על ידי פגם המחצות, על כן קורותיו ואבני ביתו, שהם המחצות, מעידין בו. ועל כן התורה מתחלת בבית דבראשית, כי בראשית הוא מרמו לתלת גונון דעינא ובת עין, כמובא במקום אחר, כי עקר קיום התורה - עלידי שמירת העינים, עלידי תקון המחצות, שהם בחינת בית, בחינת בית דבראשית (הלכות שתיים בקרקע, הלכה ד', אות ז):
עצה
א.

עקר חסרון הפרנסה הוא מחמת חסרון העצה, כי כל הפרנסה באה בנקל כשיודעין לתת עצה לנפשו

איך להתנהג ובמה להשתכר, וכמו שכתוב: כי הוא הנותן לך כח לעשות חיל, ותרגומו: ארי הוא יהב לך עטא למקני נכסין, כי בודאי בכל עת ובכל זמן יש סחורה ומשא ומתן, שבו היה יכול להרויח בודאי, ואם היה האדם יודע העצה באמת בכל זמן איזה סחורה צריכין עכשו לסחור, בודאי היה לו פרנסה ועשירות גדול, וזה פשוט ומבאר (הלכות תחומין, הלכה ה', אות ט):

ב. מי שרוצה לשום לבו על דרכיו, להסתפל על תכליתו וסופו הנצחי - הוא יודע ומבין, שצריכין בכל יום ויום עצות עמקות הרבה להנצל ממה שצריך להנצל, כל אחד כפי עניניו, עד שיזכה לעבר היום בשלום, כי יצרו של אדם מתגבר עליו בכל יום, וכמה סבות והרפתקאות שעוברין על האדם בכל יום ויום, וכמה עצות עמקות ותחבולות גדולות צריך בכל יום, שיזכה להנצל מהרוצחים והאורבים האכזרים, העומדים עליו בכל יום, שהם היצר הרע וחילותיו, וצריכין בכל יום לזעק הרבה מפעמקים, מעמק הלב מאד מאד, בבחינת: מפעמקים קראתיך השם, בחינת: צעק לבס אל השם, עד שיזכה להמשיך עצות עמקות מהצדיק האמת, שהם בחינת: מים עמקים עצה בלב איש, ואיש תבונה ידלנה, כדי שיזכה לידע לתת עצות בנפשו בכל דבר באופן שיצליח עלידי זה הצלחה אמיתית ונצחית. ועל זה צעק דוד המלך, עליו השלום, הרבה: עד אנה אשית עצות בנפשי וכו', וכתוב: בעצתך תנחני, וכתוב: אברך השם אשר יעצני וכו', ועל־זה תקנו חכמינו זכרונם לברכה להתפלל בכל יום: ותקנו בעצה טובה מלפניך (הלכות ראש־חֹדֶשׁ, הלכה ו', אות ז):

ג. ידוע מאמר רבותינו זכרונם לברכה: בדרך שאדם רוצה לילך מוליכין אותו, ומזה באים כל העצות המקלקלות, שנדמה לו כי מאת השם הם או שהצדיק יעץ לו כך, ובאמת הכל ממונו בעצמו, כמו שכתוב: אולת אדם תסלף דרכו וכו', כי כמו ששואל את הצדיק, כן הוא משיב, על כן מי שרוצה לחוס על עצמו באמת, צריך לבקש מאד בתחנונים רבים את השם יתברך ואת הצדיק אמת, שישלמו לבס היטב על מה שנעשה עמו וירחמו עליו באמת באופן שיתנו לו עצה אמיתית, שיצליח עלידה לנצח באמת (הלכות תענית, הלכה ד', אות ח):

ד. לפעמים נופל האדם לספקות ועצות חלוקות כל כך, עד שאי אפשר לו בשום אופן לידע האמת איך להתנהג, וכל מה שחותר למצא עצה שלמה, מבלבלין עצתו בכל פעם כי עכשו נגמר בדעתו בראיות ברורות, שהיא צריך להתנהג כך, ובתוך כך עולה על דעתו סברא אחרת, עד ששעצתו הראשונה נסתרת לגמרי, ועולים סברות בדעתו שצריך להתנהג בהפוך ממש ממה שחשב מקדם, וזה בחינת עצות חלוקות הנ"ל ולפעמים מתגבר חלקת העצה כל כך, עד שאינו יודע בשום אופן להכריע העצה לכאן או לכאן, וכשהאדם רואה בעצמו, שהוא מנח בחשך זה זמן רב ואינו יודע שום עצה איך לצאת ממה שצריך לצאת, ונעצתו חלוקה מאד, חס ושלום, אזי זהו בעצמו תקנתו, שיצעק על זה בעצמו להשם יתברך על אשר נפל כל כך, עד שאינו יודע העצה שלמה איך לצאת מחשך לאור, כי בודאי אין שום יאוש בעולם כלל, ובודאי גם במקומו נמצאין עצות איך לצאת מחשך לאור, מרע לטוב, רק שבעוונותיו נעלמו ממנו העצות בבחינת: מי זה מחשיך עצה במילין וכו', ועל כן תקנתו, שידע על כל פנים האמת, שנפל כל כך ונתרחק כל כך עד שאינו יודע שום עצה, ויצעק על זה בעצמו להשם יתברך, שיורוהו העצה והדרך איך להתנהג באמת, וכמו שדוד המלך, עליו השלום צעק על זה הרבה, כי באמת גם על הצדיקים הגדולים במעלה מאד עוברים עליהם גם כן עצות חלוקות בעניניהם ובהנהגותיהם, וכמו בן שבעק דוד המלך, עליו השלום: עד אנה אשית עצות בנפשי וכו', שמוכן מזה, שעברו עליו חלקות העצה הרבה מאד, מפלשין וכלשין קטני הערך, מפלשין הנלפדים במאסר התאוות ובהרהורים וכו' וכו', רחמנא לצלן, שצריכין לידע ולהאמין, שבודאי בכל מקום שהם יש שם עצה ותחבולה איך לצאת ולשוב משם, אך שאין יודעין העצה, ונעצתם חלוקה תמיד, על כן תקנתם - שידעו האמת, שאין יודעים שום עצה, ויתפללו על זה הרבה להשם יתברך, ואז יכולין לזכות שתהיה הירידה תכלית העליה, כמבאר בפנים, (הלכות גטין, הלכה ג', אות כ"ח):

צדיק

א. צריכין לנדד שנה מעיניו ומעפעפיו - תנומה לשוטט ולבקש ולהרבות בתפלה ותחנונים, שיזכה למצא הצדיק, שיוכל לרפאותו ולהכניס בו השגת אלקות ולהציל את נפשו מני שחת, ועל זה צריכין לשבר השנה ולקום בחצות לילה ולבכות ולצעק מאד על חרבן בית־המקדש ועל הסתלקות הצדיקים, שקשה כפלים כחרבן בית־המקדש, עד שיזכה גם עתה למצא הרבי והמנהיג האמתי, שיוכל להכניס בו ידיעת אלקותו יתברך, שעלי־די־זה יתמלאו לו כל החסרונות ויתבטלו כל הנצרות ויתתקן הכל. (הלכות השקמת הבקר, הלכה ד', אות ז):

ב. הצדיק הגדול הנ"ל, שעוסק לקרב הרחוקים, שנאחו בהם הבעל־דבר וחילותיו ביותר, הוא בעלם חכמתו מוריד את עצמו כל כך אליהם, עד שנדמה כאלו עושה מעשה נערו, כי מדבר עמהם שיחות חלין ואוכל ושותה עמהם ולפעמים מטיל ומשחק עמהם, וכל פונתו - כדי לקרבם עלי־די־זה להשם יתברך (שם, אות ט"ז):

ג. מעלה גדולה להיות אצל הצדיק בזמן שיש אצלו קבוץ גדול מהרבה אנשים מישראל, כי בודאי כל אחד ואחד בפרט הוא רחוק הרבה מאד מקדשת הצדיק הדור, ואי אפשר לקבל ממנו רק עלי־די

כְּלִיּוֹת יִשְׂרָאֵל, שְׁעֲלִידֵי זֶה נִמְשַׁכְתָּ הָאֲרֶתּוֹ הַגְּדוֹלָה, וְאִזּוּ יָכוֹל גַּם כָּל אֶחָד וְאֶחָד לְקַבֵּל הָאֲרֶתּוֹ
בְּפְרָטִיּוֹת (הַלְכוֹת תַּפְלִיין, הַלְכָה ב', אֹתוֹ (ד):

ד. מֵה שְׁמוּעֵיל תְּשׁוּבָה לְכָל הַחֲטָאִים, הוּא רַק מֵצַד הַחֲסֵד וְעַל עֲוֹן הוֹצֵאת זָרַע לְבִטְלָה אֲמָרוּ רַבּוֹתֵינוּ
זְכוּרֵנוֹ לְבִרְכָה, שְׂאִין מוֹעִיל לוֹ תְּשׁוּבָה, כִּי כִּף רָאוּי לוֹ, כְּמִבְאֵר בְּפָנִים, אֲבָל בְּאֵמֶת אֵין לָךְ דְּבָר,
שְׁעוּמֵד בְּפָנֵי הַתְּשׁוּבָה, אִף עֵקֶר תִּקְוֹנוֹ הוּא עֲלִידֵי הַצְּדִיק הַדּוֹר, כִּי הוּא יָכוֹל לְעוֹרֵר וּלְהַמְשִׁיךְ עָלָיו
חֲסֵד חֲדָשׁ, עַד שְׂיִתְתַּקֵּן גַּם כֵּן (שָׁם, אֹתוֹ י"א):

ה. בְּכָל דוֹר וְדוֹר יֵשׁ כְּמָה צְדִיקִים אֲמֵתִיִּים, אֲבָל יֵשׁ אֲמֵת לְמַעַלָּה מֵאֲמֵת, כִּי בְּוַדַּאי אֵין מְדַרְגֵת כָּל
הַצְּדִיקִים שְׂוִין, וְכָל מֵה שְׁמַעֲלֵת וּמְדַרְגֵת הַצְּדִיקִים גְּדוֹל יוֹתֵר, בְּוַדַּאי הָאֲמֵת שְׁלוֹ גְדוֹל וּמְבָרָר בְּיוֹתֵר,
כִּי הַעֵקֶר הוּא הָאֲמֵת, עַד שְׂיֵשׁ בְּכָל דוֹר צְדִיק אֲמֵתִי, שֶׁהוּא בְּחִינַת נִקְדַת הָאֲמֵת שְׁבִין הַצְּדִיקִים, רַק
מִחֲמַת הַתְּגַבְרוֹת הַחֲלוּפִים וְהַתְּמוּרוֹת, עֲלִידֵי זֶה קָשָׁה מְאֹד לִידַע הֵיכֵן הָאֲמֵת, כִּי עַל־פִּירֵב מִתְגַּרְה
הַבַּעַל־דָּבָר בְּהַצְּדִיקִים בְּעֲצָמָן וּמְכַנִּיס בִּינֵיהֶם מִחֲלֻקַת גְּדוֹל לְחֻלְקָה עַל זֶה הַצְּדִיק הָאֲמֵת, שֶׁהוּא בְּחִינַת
נִקְדַת הָאֲמֵת שְׁבִין הַצְּדִיקִים, וְנִדְמָה לָהֶם כְּאִלוֹ זֶה הַצְּדִיק דִּיקָא נוֹטָה, חֵס וְשְׁלוֹם, מְדַרְךָ הָאֲמֵת,
וּמִזֶּה הִיָּה בְּחִינַת הַמְּחַלְקֵת שְׁחֻלְקוֹ הַשְּׁבָטִים עַל יוֹסֵף, עַד אֲשֶׁר לְעַבְד נִמְכַר יוֹסֵף, וְעֲלִידֵי זֶה נִתְגַּלְגַּל
הַדְּבָר וְיָרְדוּ אֲבוֹתֵינוּ לְמַצְרַיִם וְהָיוּ שָׁם עֲבָדִים, וְכֵן מִחֲלֻקַת שְׂאוֹל, שְׂרַדף אֶת דָּוִד בְּחָנֶם, וּכְמוֹ שְׂמַצִּינוּ
בְּכִמָּה וְכִמָּה דוֹרוֹת, בְּפֶרֶט בְּדוֹרוֹת הַלְלוּ בְּעֻקְבוֹת מְשִׁיחָא, שֶׁהַתְּגַבֵּר הַקְּטוֹגוֹרָא וְהַמְּחַלְקֵת גַּם בֵּין
הַצְּדִיקִים, עַד שְׂאִין יוֹדְעִים הֵיכֵן הָאֲמֵת, עַל כֵּן צְרִיכִין לְהַתְּפַלֵּל לְהַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ עַל זֶה הַרְבֵּה כְּפִיִּל:
(הַלְכוֹת בְּרֻכּוֹת הַשְּׁמַר, הַלְכָה ג', אֹתוֹ י"ז):

ו. תִּקְוֵנוֹ זֶה, שְׁעוּסֵק הַצְּדִיק בְּחִינַת מוֹשֶׁה לְהַעֲלוֹת מִשְׁמַד לְרַצּוֹן, זֶה צְרִיף גַּם כָּל אֶחָד לְפִי מְדַרְגָתוֹ, כִּי
אֲפִלוּ הַכְּשָׁרִים, כְּשִׁשְׁרִים לְפַעֲמִים מֵאַחֲרֵי הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ, נִחְשָׁב לְעַבּוּדָה זָרָה בְּחִינַת שְׁמֵד, רַחֲמֵנָא לְצִלוֹ,
בְּחִינַת: וְסִרְתֶּם וְעַבַדְתֶּם אֱלֹהִים אֲחֵרִים, כְּמֵאֲמַר רַבּוֹתֵינוּ זְכוּרֵנוֹ לְבִרְכָה. וְעֵקֶר בְּחִינַת עַבּוּדָה זָרָה
וּשְׁמֵד הוּא בְּחִינַת תְּאַוּת מִמּוֹן וְטִרְדַת וּמִרִירַת הַפְּרָנְסָה, שֶׁהַשְּׁטוֹן וְהַבַּעַל־דָּבָר מְפִיל אֶת כָּל אֶחָד בְּדַעְתּוֹ
לְטַבְּעִיּוֹת וְרוֹצֵה לְהַרְחִיקוֹ מֵאֲמוּנַת הַהַשְׁגָּחָה וְהַרְצוֹן הָעֲלִיּוֹן, וּמִחֲמַת זֶה דוֹאֵג תְּמִיד עַל מִמּוֹן וּפְרָנְסָה,
וְיֵשׁ שְׂיֵשׁ לוֹ מִמּוֹן הַרְבֵּה וּמִתְאַוָּה יוֹתֵר וְיוֹתֵר, וְכָל זֶה הוּא בְּחִינַת שְׁמֵד, כִּי כָּל הַעַבּוּדוֹת זָרוֹת תַּחֲנוּבִים
בְּמִמּוֹן, כְּמִבְאֵר בְּמָקוֹם אֲחֵר וְהַתְּקוּן לָזֶה - לְקַשֵּׁר אֶת עֲצָמוֹ לְצְדִיקֵי הַדּוֹר הָאֲמֵתִיִּים בְּחִינַת מוֹשֶׁה
וּלְהַרְבּוֹת בְּצִדְקָה דְּקִדְשָׁה לְשֵׁם שְׁמַיִם, וְלֹא לְהַתְּפָאֵר, חֵס וְשְׁלוֹם, וְעֲלִידֵי זֶה מְמַשִּׁיכִים הָאֲרֶת הַרְצוֹן
מִבְּחִינַת מוֹשֶׁה, שְׁנִסְתַּלַּק, וְנִכְלָל בְּשֵׁרֶשׁ הַרְצוֹן רַעְנָא דְרַעְוִין, עַד שְׁעֲלִידֵי זֶה יֵאִיר לָהֶם הַרְצוֹן דְּקִדְשָׁה
בְּכָל מִינֵי חֲשִׁד לְהַעֲלוֹתָם מִשָּׁם, שְׁעֲלִידֵי זֶה עוֹלִין מִשְׁמֵד לְרַצּוֹן (שָׁם, הַלְכָה ה', אֹתוֹ מ"ה, ס"א):

ז. זֶה יְדוּעַ לְכָל אָדָם כְּמָה וְכִמָּה עֵתִים עוֹבְרִים עָלָיו בְּרוּחְנִיּוֹת וּגְשָׁמִיּוֹת בְּגוּף וּנְפֶשׁ וּמִמּוֹן וְכוּ', וְכִמָּה
וְכִמָּה יִשׁוּעוֹת נִפְלְאוֹת שֶׁהַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ עוֹזֵר לוֹ בְּכָל פַּעַם, בְּפֶרֶט בְּעִנְיַן קְדֻשַׁת יְהוּדוֹתוֹ, שְׂזָהוּ הַעֵקֶר. וּבְכָל
עַת וְעַת שְׁעוֹבֵר עַל הָאָדָם, בֵּין בְּטִיבוֹ בֵּין בְּעָקוֹ, בֵּין בְּעֲלִיָּה בֵּין בִּירִידָה - בְּכֻלָּם מֵאִיר בְּהֵם הַצְּדִיק,
שְׂיִדְעוּ יִשְׂרָאֵל עֲצוֹת מֵה לַעֲשׂוֹת וּבְמָה יַחֲיֶה אֶת עֲצָמוֹ בְּכָל עַת וְעַת כְּפִי הַעֵת אֲשֶׁר עוֹבֵר עָלָיו, בְּאִפְסוֹ
שְׂיִשְׁאָרוֹ עַל עַמּוּדָם וְלֹא יִפְלוּ וְלֹא יִתְרַחֲקוּ לְעוֹלָם. וְהַעֵקֶר - עֲלִידֵי שְׂיִקְשְׁרוּ כָּל הַעֲתִים הַעוֹבְרִים עָלֵיהֶם
לְעַת הָאֲחֵרוֹן, שֶׁהוּא עַת קְבוֹל הַשְּׂכָר שֶׁל כָּל אֶחָד מִיִּשְׂרָאֵל, שְׂאִזּוּ יִזְכֶּה כָּל אֶחָד כְּפִי עַבּוּדָתוֹ לְהָאֲרֶת
הַרְצוֹן הַמְּפֻלָּג לְהַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ בְּהַשְׁתַּקְקוֹת נִפְלְאוֹ וְנוֹרָא, שְׂזָה בְּחִינַת: כְּעַת יֵאֲמַר לְעֵקֶב וּלְיִשְׂרָאֵל מֵה
פָּעַל אֵל, כְּמִבְאֵר בְּפָנִים, וְלַעֲת הַזֹּאת צְרִיכִין לְקַשֵּׁר כָּל הַעֲתִים הַעוֹבְרִים עָלָיו בְּעוֹלָם הַזֶּה, כִּי עֵקֶר
הַהֲתַחֲזָקוֹת הוּא עֲלִידֵי הַרְצוֹן, שְׂאִיף שֶׁהוּא וְאִיף שְׁעוֹבֵר עָלָיו, עַל כֵּן פְּנִים חֲזָק אֶת עֲצָמוֹ בְּרַצּוֹן חֲזָק
לְהַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ, כִּי הַרְצוֹן הַטּוֹב בְּעֲצָמוֹ יִקָּר וְחֻשׁוֹב מְאֹד, וְעֲלִידֵי זֶה יִתְעוֹרֵר וְיִתְגַּבֵּר לְהַתְּפַלֵּל תְּמִיד
לְהַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ וּלְהַרְבּוֹת בְּאֲמִירַת תְּהִלִּים וְתַחֲנוּת וּבִקְשׁוֹת רַבּוֹת וְהַתְּבוּדוֹת לְשִׁפּוֹף לְבוֹ פְּנִים לְפָנֵי
הַשֵּׁם, עַד יִשְׁקִיף וְיִרָא הַשֵּׁם מִשְׁמַיִם וְיֵאִיר עָלָיו הַדַּעַת הַקְּדוֹשׁ הָאֲמֵתִי לְבִטֵּל הַרוּחַ־שְׁטוֹת וּלְשׁוֹב מִכָּל
הַעוֹנוֹת וּלְהַתְּקַרֵב לְהַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ (הַלְכוֹת נְטִילַת־יָדַים לְסַעֲדָה, הַלְכָה ו', אֹתוֹ מ"א):

ח. עֵקֶר הַיֵּצֵר הָרַע, שְׂמִתְגַּבֵּר בְּכָל דוֹר וְדוֹר, הוּא לְהַסְתִּיר וּלְהַעֲלִים אֶת הַצְּדִיק הָאֲמֵת שְׁבִדוֹר הַזֶּה דִּיקָא,
כְּנִרְאָה בְּחוּשׁ, שְׁעֵקֶר הַמְּחַלְקֵת - עַל הַצְּדִיק שְׂבִאוֹתוֹ הַדּוֹר, וְאַחֲרָיָה, בְּשִׁבְרַת הַיָּמִים הַבָּאִים, מוֹדִים
הַעוֹלָם גַּם בְּזֶה הַצְּדִיק וְאוֹמְרִים, שְׂזָה בְּוַדַּאי הִיָּה צְדִיק, רַק שְׁחוֹלְקִים עַל זֶה הַצְּדִיק שְׂבִאוֹתוֹ הַדּוֹר,
כְּמוֹ שְׂרָאוּנוּ בְּעִנְיַן הַמְּחַלְקֵת שֶׁהִיָּה עַל הָאֲרֶת זְכוּרֵנוֹ לְבִרְכָה בְּיַמֵּינוּ, וְאַחֲרָיָה הוֹדוּ כְּלָם בְּקְדֻשַׁת
הָאֲרֶת וְחֻלְקוֹ עַל הַבַּעַל־שֵׁם טוֹב זְכוּרֵנוֹ לְבִרְכָה, וְכֵן בְּכָל דוֹר. וְכָל זֶה - מִחֲמַת שְׁעֵקֶר בְּרוּר הַמְּדַמָּה,
שְׁעֲלִידֵי זֶה זוֹכִין לְאֲמוּנָה שְׁלֵמָה, הוּא דִּיקָא עֲלִידֵי זֶה הַצְּדִיק הָאֲמֵת שְׁבִדוֹר הַזֶּה דִּיקָא. וְעַל כֵּן מֵינַח
עֲצָמוֹ הַבַּעַל־דָּבָר לְאַרְכּוֹ וּלְרַחְבּוֹ לְהַסְתִּיר וּלְהַעֲלִים זֶה הַצְּדִיק דִּיקָא, וְעַל כֵּן צְרִיף כָּל אֶחָד לְהַשְׁתַּדֵּל
וּלְהַתְּקַרֵב לְצְדִיק הָאֲמֵת שְׁבִדוֹר הַזֶּה דִּיקָא, כְּדִי שְׂיִזְכֶּה עֲלִידוֹ דִּיקָא לְשִׁלְמוֹת בְּרוּר הָאֲמוּנָה שְׂצְרִיכִין
כְּפִי אוֹתוֹ הַדּוֹר וְהַעֵת וְהַזְּמַן שֶׁל עֲכָשׁוֹ דִּיקָא (הַלְכוֹת בְּרֻכּוֹת הַרִיחַ, הַלְכָה ד', אֹתוֹ ל"ג) ט.
מִי שְׂמַפְרִיד אֶת עֲצָמוֹ מִהַצְּדִיק, הוּא בְּחִינַת עַץ יָבֵשׁ, כִּי אִף־עַל־פִּי שְׂמַחֲדָשׁ אֵינָה חֲדוּשׁ בְּתוֹרָה, אֵינָה
נִחְשָׁב בְּשֵׁם עֲשִׂית פְּרוֹת כָּלֵל, כִּי אִי אֲפֶשֶׁר לְהַצְּלִיחַ בְּתוֹרָה וּלְעֲשׂוֹת פְּרוֹת בְּאֲמֵת, כִּי אִם כְּשִׂמְקֻשְׁרִין
אֶת עֲצָמוֹ לְהַצְּדִיק הָאֲמֵת, שְׁעֲלִידֵי זֶה זוֹכִין לְכֻסּוּפִין טוֹבִים וּלְמַעֲשִׂים טוֹבִים וּלְחֲדוּשׁ־שִׁיתוּרָה אֲמֵתִיִּים
(הַלְכוֹת הוֹדָאָה, הַלְכָה ה', אֹתוֹ ח):

י.

מי שרוצה לחוס על חייו, להציל נפשו ממיתה עולמית ולהנצל מסטרא דמותא, שהוא בחינת כפירות, ולזכות לאמונה שלמה, שהיא עקר החיים, צריך לנסע ולבוא אל הצדיקים והנלוים אליהם, שזה סוד ארבעים ושמונה ערי מקלט, שישבו בהם הכהנים והלוויים, שהיה צריך הרוצה לנוס ולברח לשם, וארבעים ושמונה ערים אלו הם כנגד ארבעים ושמונה תבות שבפרשת שמע ישראל, שהוא יסוד האמונה הקדושה (הלכות תחומין, הלכה ה', אות ל"ז):

יא. אמרו רבותינו זכרונם לברכה: עשה לך רב וקנה לך חבר. ומובא בספרים, שמרמו על הקנה והקלמוס, שפנתבין בו הספרים הקדושים. וזה: עשה לך רב - ואם אינך יכול למצוא, אזי התקון על ידי וקנ"ה לך חבר, הינו עלידי הספרים הקדושים הנכתבים בקנה, תחבר אותם אליך ותעין בהם היטב, ועלידיזה תוכל לידע מי הרב האמת (הלכות ראשחודש, הלכה ז', אות נ"ה):

יב. מעלת קברי הצדיקים - כי הם שוכני עפר, שגם בחייהם נעשים שכנים לעפר, כמאמר רבותינו זכרונם לברכה, ועלידיזה יש להם בחינת כח המושך שיש להעפר, הינו שיש להם כח להמשיך אצלם קדשת אלקותו ותברך ולהמשיך כל העולם אל קדשת עבודתו ותברך, ומכלשפן עתה, אחר ההסתלקות, שהם שוכני עפר ממש, ואז במקום קבורת הצדיק, שם העפר הוא בחינת עפר ארץ-ישראל, אדמת קדש, בבחינת: צדיקים יירשו ארץ, כמבאר במקום אחר, ועל כן בנקל להתעורר שם באמת לעבודתו ותברך ולהגביר הכח המושך דקדשה על הכח המכריח (הלכות יום טוב, הלכה ה', אות ב):

יג. גדל מעלת קברי הצדיקים - כי שם יכולין הכל להתתקן, אפלו מי שהוא בין שני הס"מ [הסמך מס], חס ושלום, יכול הצדיק הגדול להוציא משם, כשפאים על קברו הקדוש ורוצה לחזר בתשובה שלמה, כי מיתת הצדיק הגדול גבוה ונעלה ונשגב מאד, ואז דיקא הוא מתגבר בכל כחו לגמר מה שצריך לגמר לטובת נפשות ישראל, כי מיתת הצדיק הוא בחינת תפלה בבחינת דין, שמתפלל הבעל כח הגדול והסטרא אחרא בולעת אותה, והתפלה מחמת שהיא קדושה מאד ונצאה מבעלכח גדול, על כן אין כח להסטרא אחרא לבלע אותה לגמרי, רק אדרבא, התפלה עומדת לה בצוארה, עד שהסטרא אחרא מוכרחת עלידיזה להקיא ולהוציא ולהחזיר כל הקדשות שבלעה, אף גם עצמות חיותה ממש. וזה סוד התקונים והברורים הנפלאים, הנעשים עד עתה עלידי מיתת עשרה הרוגי מלכות, כמובא בכתבים. ובאמת מיתת כל הצדיקים היא בחינת מסירת נפש על קדוש השם, בפרט מיתת הצדיקים שפחוץ-לארץ, שהכל הוא פענן התפלה בבחינת דין, שמוסרים גופם שיהיה נקבר בחוץ-לארץ, ששם שליטת הסטרא אחרא, ונדמה להסטרא אחרא שהיא בולעת את הגוף הקדוש הזה, אבל זה הגוף הקדוש הוא בעלכח גדול ועומד להסטרא אחרא בצוארה, עד שמכרחת עלידי זה להקיא הקאות הרבה מקרבה ומבטנה, עד שגמר הצדיק מה שהתחיל, כי גם בחייו עסק כל ימיו בזה ומסר נפשו בשביל זה, אף אחר הסתלקותו, אז אינו פוסק מלעסוק בעבודה הקדושה הזאת, עד שיגמר הכל לטובה כרצונו. ועל כן שם, על קברו הקדוש, יכול כל אחד להתתקן, אפלו הגרוע שבגרועים, אם יזכה לבוא לשם בחייו ויבקש ויתפלל שם על תקונו נפשו, וזה גם ענין העשרה קפיטל תהלים שנתיסדו לומר שם, עין פנים (הלכות חלהמועד, הלכה ד', אות י"ד ט"ו):

יד. עלידי שזוכין לפרנס את הצדיק, עלידיזה בנקל יותר לקבל ממנו הארת דעתו הקדושה, עד שיכולין לזכות עלידיזה לאכל בעצמו גם כן בקדשה גדולה ולקבל הארת הרצון בשעת האכילה. גם עלידי זה יוכל לקבל הארה יתרה מהשאר הדעת, שגשאר מהצדיק גם אחר הסתלקותו (הלכות פדיון בכור, הלכה ה', אות ז, אות ט):

טו. גם יכולין לקבל עלידיזה שפע ברכה ועשירות גדול (שם):

טז. עלידי ההליכה והנסיעה, שכל אחד הולך ונוסע ממקומו להצדיק, עלידיזה מעלה מקומו לבחינת מקומו של עולם, שהיא הצדיק. וזה בחינת מה שנוסעין והולכין על קברי צדיקים, בפרט קדם ראש השנה, כי במקום ששוכב הצדיק, שם מקום מנוחתו, בבחינת: גבא שלום ינוחו על משכבותם, ועקר מנוחת הצדיק הוא כשמקשר ונכלל בבחינת פסא הכבוד, בחינת מקומו של עולם, ששם עקר המנוחה והנחלה בבחינת: וכסא כבוד ינחילם וכו', ועל כן שם, במקום גניזת הצדיק, זוכה כל אחד שירחמו עליו מלמעלה וידונו אותו לכף-זכות עלידי בחינת מקומו של עולם (הלכות שלוחין, הלכה ד', אות ג):

יז. בכל פעם שבוכין על הסתלקות הצדיק ומחפשינו ומבקשין אותו כראוי, אזי מוציאין קדשתו עלידי הבן או התלמיד, שממלא מקום אביו ורבו, כי זה כלל גדול, שאין הצדיק מסתלק מן העולם עד שנולד אחר תחתיו, כמו שאמר רבותינו זכרונם לברכה: וזרח השמש ובא השמש וכו', אבל צריכין לבקש ולחפש אחר זה הרבה הרבה, בפרט בדורות הללו, ועל כן אף-על-פי שצריכין לבכות ולספד הרבה על הסתלקות הצדיק, אבל צריכין להרהר מאד, שלא להכשל עלידיזה לומר, שכבר מת הצדיק ואפס תקנה, חס ושלום, ולא נשאר בעולם חליפתו והשארתו, כי זה פגם עצום, מאד כי בודאי הצדיק לא מת, ובודאי נשאר השארת קדשתו אצל בניו ותלמידיו, רק שצריכין לחפש ולבקש אחר זה מאד מאד, ועלידי כל חפוש ובקשה מוציאין בודאי קדשת השארתו אצל בניו ותלמידיו, שזהו בחינת: שם מת אהרן ויכהו אלעזר בנו תחתיו, כמבאר בפנים (שם הלכה ה', אות י"ז):

יח.

דָּרָךְ כְּמָה אֲנָשִׁים, שְׂאוּמְרִים אַחַר הַסְתַּלְקוֹת הַצְּדִיק, חֵס וְשְׁלוֹם, שְׁעֵתָהּ כָּבֵר לֹא נִשְׁאַר לָנוּ כְּלוּם חֵס וְשְׁלוֹם, וְאַף־עַל־פִּי שְׂמֵצָד אַחַד אוֹמְרִים קֶצֶת אֶמֶת, כִּי בְּיָדָיו לֹא נִשְׁאַר מִמֶּשׁ צְדִיק כְּזֶה, כְּמוֹ שְׂאִמְרוּ רְבוּתֵינוּ זְכוּרֹנִם לְבָרְכָה: פְּנֵי מִשָּׁה כְּפָנֵי חֲמָה, פְּנֵי הַיּוֹשֵׁעַ כְּפָנֵי לְבָנָה, אוֹי לְאוֹתָהּ בּוֹשָׁה וְכוּ', אֲבָל אַף־עַל־פִּיכֶן אֶסוּר לִשְׂאֵר, חֵס וְשְׁלוֹם, בְּזֶה לּוֹמֵר, שְׂמַחֲמַת זֶה אֶפֶס תִּקְוָה, חֵס וְשְׁלוֹם, כִּי נִהְפֹּךְ הוּא, כִּי לֹא יִטֵּשׁ הַשֵּׁם אֶת עַמּוֹ לְעוֹלָם וּמִמְשַׁלְתָּהּ בְּכָל דּוֹר וָדוֹר, עַל כֵּן צְרִיכִין לְהֶאֱמִין, שְׂאִי־עַל־פִּי שְׂצָרִיכִין בְּיָדָיו לְהִתְגַּעֵגַע מְאֹד אַחֲרֵי הַצְּדִיק הָאֶמֶת בְּחִינַת מִשָּׁה, אַף־עַל־פִּיכֶן צְרִיכִין לִסַּס בְּדַבְרֵי נַחֲמָה לְנַחֵם וּלְשַׂמֵּחַ עַצְמוֹ בְּהִשְׁאָרְתּוֹ, דְּהֵינּוּ חַדוּשֵׁי הַתּוֹרָה הַקְּדוּשָׁה, שֶׁנִּשְׁאַר מִמֶּנּוּ עַל־יְדֵי סִפְרֵיו וְתַלְמִידָיו, כִּי מֵהַצְּדִיק הָאֶמֶת בְּיָדָיו נִשְׁאַר הַשְּׁאָרָה טוֹבָה לְנַצַּח, רַק צְרִיכִין לְבַקֵּשׁ וּלְחַפֵּשׁ הַרְבֵּה כְּנִי"ל (שֵׁם, אוֹת כ"ח):

צְדָקָה
א.

בְּיָדָיו הַשֵּׁם יִתְבַּרַךְ: יְכוּל לְפָרְנֵס הָעֲנִיִּים וְלִתְנוּ לָהֶם כֹּל טוֹב בְּעַצְמוֹ, אִךְ עֵקֶר מִצּוֹת הַצְּדָקָה הִיא מַחֲמַת שְׂהַמְמוֹן כָּבֵד הַעֲשִׂיר, וּבְיָדוֹ לַעֲשׂוֹת בּוֹ כְּרָצוֹנוֹ, וְהוּא מִתְגַּבֵּר בְּבַחֲרֵיתוֹ וְנוֹתֵנוּ מִכִּיסוֹ לְצְדָקָה, זֶה יָקָר מְאֹד אֲצֵל הַשֵּׁם יִתְבַּרַךְ, כִּי עַל־יְדֵיזֶה מִמְשִׁיךְ חֲסִדִים בְּעוֹלָם, וְזֶהוּ רָצוֹנוֹ יִתְבַּרַךְ, שֶׁבְּרִאֲדָם הַבַּעַל־בְּחִירָה וּמְשִׁיךְ לְעוֹלָם עַל־יְדֵי הַצְּדָקָה, שְׁנוֹתָו לְהַעֲנִי בְּבַחֲרֵיתוֹ, וּבְכָל זֶה רּוֹאִין גְּדֹל כַּח הַבְּחִירָה (הַלְכוֹת בְּרִכּוֹת הַשְּׂמֵר, הַלְכָה ה', אוֹת צ"א):

ב.

הַתִּקּוּן שֶׁל כָּל הוֹלְכֵי דְרָכִים בְּגִשְׂמִיּוֹת וְרוּחָנִיּוֹת הוּא עַל־יְדֵי צְדָקָה, כִּי עֵקֶר יְדִיעַת הַדְּרָךְ הַיָּשָׁר בְּאֶמֶת לְאִמְתּוֹ אִי אִפְשָׁר לְהוֹרוֹת בְּפִרוּשׁ, כִּי אִם בְּרִמּוֹ בְּבַחֲרֵינָה: אֲשֶׁר־עַל־יְדֵי וְאוֹרֵךְ בְּדָרָךְ זֶה תִּלְךָ אִיעֲצָה עַל־יְדֵי עֵינֵי, כִּי אִי אִפְשָׁר לְבָאֵר כָּל הַמְּבוּכוֹת וְהַטְעִיּוֹת שֵׁשׁ בְּהַלִּיכַת הַדְּרָכִים, אֲפִלּוּ בְּגִשְׂמִיּוֹת, מִכָּל שָׂפוֹ בְּעֵינֵי דְרָכִים וְנִתְיָבוֹת בְּרוּחָנִיּוֹת בְּעִבּוֹדַת הַשֵּׁם, שֶׁבְּיָדָיו אִי אִפְשָׁר לְבָאֵר וּלְפָרֵשׁ לְכָל אַחַד וְאוֹחַד הַדְּרָךְ הַיָּשָׁר בְּכָל יוֹם וּבְכָל עֵת לְהִיכֵן וּפְנֵה לְהַצִּיל נַפְשׁוֹ מִמָּה שְׂצָרִיךְ לְהַנְצִיל, כִּי אִם בְּרִמּוֹ, שְׂמַרְמִזִּין לְאָדָם בְּכָל עֵת בְּדָרָךְ זֶה יִלְךְ; וְכָל זֶה נִתְתַּקֵּן עַל־יְדֵי צְדָקָה בְּחִינַת: צְדָקַת תְּמִים תִּנְשֵׁר דְרָכֶיךָ, כִּי עַל־יְדֵי צְדָקָה זּוֹכִין לִילְךָ בְּדָרָךְ הַיָּשָׁר בְּגִשְׂמִיּוֹת וְרוּחָנִיּוֹת. (הַלְכוֹת בְּרִכּוֹת הַיּוֹדָאָה, הַלְכָה ה', אוֹת ה):

ג.

מַעֲלַת מִצְוֹת הַצְּדָקָה הוּא בְּלִי שְׁעוֹר, וְכָל הַתּוֹרָה וְכָל תִּקּוּן הָעוֹלָמוֹת תְּלוּי בָּזֶה, כִּי הַכֹּל נִבְרָא בְּשִׁבִיל כְּבוֹדוֹ, וְכָל כְּבוֹדוֹ נִתְגַּלָּה עַל־יְדֵי הַצְּדָקָה, שְׁעַל־יְדֵיהָ נַעֲשֶׂה כָּל־לְקַבֵּל הַשְּׁפָעַת הַנֶּעַם הָעֲלִיוֹן, שְׁעַל־יְדֵיהָ נַעֲשֶׂה הוֹלְדָה וְנִתְגַּלָּה כְּבוֹדוֹ, כְּמִבְּאֵר בְּפָנִים, וְעַל כֵּן שְׂקוּלָה צְדָקָה כְּכָל הַתּוֹרָה כְּלָה, כְּמִאֲמַר רְבוּתֵינוּ זְכוּרֹנִם לְבָרְכָה. אֲבָל צְרִיכִין לְהִרְבּוֹת בְּצְדָקָה מְאֹד וּלְבַקֵּשׁ מֵהַשֵּׁם יִתְבַּרַךְ, שְׂיִזְכֶּה לְקַיֵּם מִצְוֹת הַצְּדָקָה כְּרָאוּי, שְׂיִתֵּן הַצְּדָקָה בְּלֵב שְׁלֵם לְמַעַן שִׂמוּ יִתְבַּרַךְ בְּאֶמֶת וּשְׂיִזְמִין לוֹ הַשֵּׁם יִתְבַּרַךְ עֲנִיִּים הַגּוֹנִים לְזִכּוֹת בָּהֶם, כִּי עֵקֶר תִּקּוּן הַצְּדָקָה - שְׂיִתְגַּדֵּל כְּבוֹדוֹ יִתְבַּרַךְ עַל־יְדֵי זֶה כְּנִי"ל, עַל כֵּן צְרִיךְ לְכוּן בְּצְדָקָתוֹ רַק בְּשִׁבִיל כְּבוֹד הַשֵּׁם יִתְבַּרַךְ, לֹא בְּשִׁבִיל כְּבוֹד עַצְמוֹ חֵס וְשְׁלוֹם, לֹא כְּמִצְוֵי אֲנָשִׁים, שְׁנוֹתָנִים צְדָקָה רַק לְמִי שֵׁשׁ לָהֶם מְמַשְׁלָה וְכְבוֹד בְּעוֹלָם, וְעַל כֵּן הַצְּדָקָה גַּם לָהֶם לְכְבוֹד, וְעַל עֲנִיִּים הַגּוֹנִים וּכְשָׂרִים הָעוֹסְקִים בְּתוֹרָה וְעִבּוֹדַת הַשֵּׁם בְּאֶמֶת אֵינֶם מְשַׁגְּחִים כָּל־ל וּמַעֲלִימִין עֵינֵיהֶם מֵהֶם נִמְצָא, שְׂהַצְּדָקָה שְׁנוֹתָנִים הוּא רַק בְּשִׁבִיל כְּבוֹד עַצְמוֹ. וְאַף־עַל־פִּי שֶׁבְּיָדָיו גַּם בּוֹאֵת הַצְּדָקָה יֵשׁ נִקְדוֹת טוֹבוֹת, אֲבָל עַל־יְדֵי צְדָקָה כְּזֹאת אֵין נַעֲשֶׂה הַכְּלִי הַנִּי"ל בְּשִׁלְמוֹת לְקַבֵּל עַל־יְדֵיהָ שְׁפַע נֶעַם הָעֲלִיוֹן בְּשִׁלְמוֹת, וְעַל כֵּן עֵקֶר תִּקּוּן הַצְּדָקָה - שְׂתִּהְיֶה בְּבַחֲרֵינָה מִנְחָה, שְׂהִיא קָרִיב עֵנִי, שְׂנִתְיָנָנוּ מִעֲטוֹת, וְעַל כֵּן אֵינוֹ מִתְפָּאֵר בָּהּ, רַק כּוֹנְנָנוּ בְּקָרְבָנוּ רַק לְשִׂמִּים לְבָד, כְּמוֹכֶן הָעֲשִׂיר - אַף־עַל־פִּי שְׁנוֹתָו הַרְבֵּה לְצְדָקָה, חֲלִילָה לוֹ לְהִתְגַּאוֹת בְּחִינַת הַצְּדָקָה וּלְהִתְכַּוֵּן בָּהּ לְכְבוֹד עַצְמוֹ, רַק אַף־עַל־פִּי שְׂיִתֵּן לְצְדָקָה הוֹן רַב, אַף־עַל־פִּיכֶן יִהְיֶה בְּעֵינָיו כְּעֵנִי, כִּי בְּאֶמֶת נִגְדוֹ יִתְבַּרַךְ הַכֹּל עֲנִיִּים, כְּמוֹ שְׂכַתּוֹב: מִי הַקְּדִימִי וְאַשְׁלֵם, כִּי הַכֹּל רַק מִמֶּנּוּ יִתְבַּרַךְ, כְּמוֹ שְׂכַתּוֹב: מִמֶּד הַכֹּל וּמִיָּד נִתְּנוּ לָךְ, וְעַל כֵּן דוֹד הַמְּלֶךְ עָלֵינוּ הַשְּׁלוֹם, בְּעֵת שְׁנִתְּנוּ הוֹן רַב לְנִדְבַת בֵּית הַמִּקְדָּשׁ אֲמַר: וְהִנֵּה בְּעֵינֵי הַכִּינּוּתִי וְכוּ', כִּי הַחֲזִיק כָּל נִתְיָנָנוּ לְעֲנִיּוֹת, וְצְדָקָה כְּזֹאת יָקָרָה מְאֹד, כִּי הוּא בְּחִינַת מִנְחַת עֵנִי, שְׂחַבִּיבָה מְאֹד מַחֲמַת שְׂכּוֹנָנוּ רַק לְשִׂמִּים בְּלִי שׁוֹם הַתְּפָאֵרוֹת עַצְמוֹ כְּלָל, וְעַל כֵּן נִקְרָאת צְדָקָה כְּזֹאת בְּשֵׁם מִנְחָה בְּחִינַת: מַגִּישֵׁי מִנְחָה בְּצְדָקָה (הַלְכוֹת תְּפִלַּת הַמִּנְחָה, הַלְכָה ו', אוֹת ד):

ד.

בְּיוֹתֵר צְרִיכִין לִתֵּן צְדָקָה בְּרַגְלִים כִּדִּי לְהַכְנִיעַ מִצַּח הַנְּחָשׁ וּלְגַלּוֹת מִצַּח הַרְצוֹן, שְׁעַל־יְדֵיהָ נִזְכָּה לְשַׁמֵּעַ קוֹל הַקְּרִיאָה שֶׁל יוֹסֵטוֹב, שְׂקוֹרָא וּמְגַלָּה אֶת הַרְצוֹן, שְׁעַל־יְדֵי זֶה זּוֹכִין לְשַׁמַּחַת יוֹסֵטוֹב. וְזֶה שְׂאִמְרוּ רְבוּתֵינוּ זְכוּרֹנִם לְבָרְכָה עֲנִין יוֹסֵטוֹב: אִם אֶתָּה מְשַׁמַּח אֶת שְׁלִי, אֲנִי מְשַׁמַּח אֶת שְׂלָךְ, כִּי עַל־יְדֵיהָ זּוֹכִין לְשַׁמַּחַת יוֹסֵטוֹב (הַלְכוֹת סִימְנֵי דְגִים, הַלְכָה ג', אוֹת ו):

ה.

עַל־יְדֵי צְדָקָה מְשַׁכְּכִין חֲמִימוֹת הַלֵּב הַבוֹעֵר לְתַאֲוֹת מְשַׁגֵּל וּלְתַאֲוֹת מְמוֹן, אֲשֶׁר שְׂנִיחֶם תְּלוּיִים זֶה בְּזֶה, כְּמִבְּאֵר בְּפָנִים (הַלְכוֹת קְדוּשִׁין, הַלְכָה ג', אוֹת ב, ה):

א.

כָּל אַחַד מִיִּשְׂרָאֵל - בְּפָנִימִיּוֹת נַפְשׁוֹ הוּא מְשַׁתּוֹקֵק וּבוֹעֵר מְאֹד לְהַשֵּׁם יִתְבַּרַךְ, מַחֲמַת שֶׁבְּפָנִימִיּוֹת הוּא מְסַתְּפֵל בְּכָל עֵת אֶל הַתְּכִלִּית, שְׂהוּא אוֹר הָאֵין־סוֹף, שְׂמִשְׁם שְׂרִשׁוֹ, וְרוֹצֵה לְהִתְדַּבֵּק וּלְהַכְלִיל שֵׁם, אִךְ מַחֲמַת שְׂבַחֲרֵינָה זֹאת הִיא בְּבַחֲרֵינָה רְצוּא נְשׁוּב, וּכְשֶׁהוּא בְּבַחֲרֵינָה וְשׁוּב, אַז אֵין הַכְּלִים שֶׁל הַמַּחֲוִין, שְׂהֶם בְּחִינַת לְבוּשִׁין, יְכוּלִין לְקַבֵּל אוֹר הַזְּרִיחָה מִשֵּׁם, וְאַז עַל־פִּירֵב נִשְׁכַּח מִמֶּנּוּ אוֹר הַרְשִׁימָה שֶׁל הַבְּטוּל

לְגַמְרִי, וְעַל־יְדֵי מִצְוֹת צִיצִית מְתַקְנִין הַלְבוּשִׁים, שֶׁהֵם בְּחִינַת הַכְּלִים שֶׁל הַמַּחִין, כְּדֵי שְׂיֻכְלוּ לְקַבֵּל אֹר הַזְּרִיחָה שֶׁל הַרְשִׁימָה מִהַבְּטוּל, שְׁמֵשׁ שֶׁרַשׁ כָּל הַתּוֹרָה, וְזֶה בְּחִינַת: וְרֵאִיתֶם אוֹתוֹ וְכוּ': שֶׁעָקְרוּ נְאֻמָּה עַל הַתְּכֵלֶת שֶׁבְּצִיצִית, הֵינּוּ שְׁצָרִיכִין לְרֵאוֹת וְלִהְסַתְּפֵל מֵאֵד עַל הַתְּכֵלֶת, שֶׁהוּא בְּחִינַת תְּכֵלֶת, כְּמִבְּאֵר בְּפָנִים. וְזֶה: וְלֹא תִתּוּרוּ אַחֲרַי לְבַבְכֶם וְאַחֲרַי עֵינֵיכֶם, שֶׁיִּסְתְּמוּ עֵינָיו מִחִיזוֹ דְּהַאי עֲלֵמָא לְגַמְרִי וְיִכּוֹן רֵאִיתוֹ וְהִסְתַּלְקוּתוֹ רַק הַתְּכֵלֶת לְבַד - לְמַעַן תִּזְכְּרוּ וְעֲשִׂיתֶם אֶת כָּל מִצְוֹתַי, כִּי עַל־יְדֵי מִצְוֹת צִיצִית זֹכִין לְזַכֵּר הַיֵּטֵב אֶת אֹר הַרְשִׁימָה הַנִּי"ל, שְׁמֵשׁ נִמְשָׁף כָּל הַתּוֹרָה וּמִצְוֹת (הַלְכוֹת נְטִילַת יְדַיִם שְׁחִרִית, הֶלְכָה ד', אוֹת ח):

ב. צִיצִית הוּא שְׁמִירָה גְדוּלָה מִהַקְּלָפוֹת וְהַסְטְרָא־אֲחֵרָא, מִחֲמַת שֵׁשׁ נִקְשָׁר אֹר הַרְשִׁימָה הַקְּדוּשָׁה הַנִּי"ל (שֵׁשׁ, אוֹת י"ד):

ג. צִיצִית הֵם בְּחִינַת תְּקוּן הַבְּרִית, תְּקוּן הַכְּלָלִי, כִּי עַל־יְדֵם מְרִים הַמַּחִין וּמִמְשִׁיף לְבַנוּנִית לְתַקּוֹן הַפְּגָמִים שֶׁל כָּל הַחֲטָאִים, רַחֲמָנָא לְצַלּוֹ, וְעַל־יְדֵי זֶה נִתְתַּקְּנִין הַבְּגָדִים וְנַעֲשִׂין בְּבְחִינַת בְּגָדִים לְבָנִים, וְעַל כֵּן יֵשׁ בָּהֶם טִי"ל [שְׁלֵשִׁים וְתִשְׁעָה] פְּרִיכּוֹת - נֶגֶד הַטְּלֵאוֹרוֹת, שְׁזוֹכִין עַל־יְדֵי שְׁמִירַת הַבְּרִית וְשִׁתִּים־עֲשָׂרָה אֲצַבְעוֹת אֶרְפֹן - נֶגֶד שְׁנַיִם־עֶשְׂרֵי שְׁבָטִים, שֶׁנִּכְלָל נִשְׁמָתוֹ בָּהֶם עַל־יְדֵי תְּקוּן הַכְּלָלִי, וְעַל־יְדֵי זֶה זֹכִין לְדַבֵּר דְּבוּרִים הַמְתַּקְּבִלִים וְנִשְׁמָעִים, וְעַל כֵּן עָקַר תְּקוּן הַתְּפִלָּה, שֶׁתִּהְיֶה מִקְבֵּלָתָהּ, הִיא בְּעִטִּיפַת טְלִית שֶׁל צִיצִית (הַלְכוֹת צִיצִית, הַלְכָה א'),

ד. רְצוֹן א. כָּל מַה שְׁעוֹבֵר עַל הָאֵדָם, אֵיךְ שֶׁהוּא, אִם יִתְחַזֵּק אֶת עֲצֻמוֹ בְּרְצוֹן, הֵינּוּ שְׂאֵפְלוֹ כִּשְׂאֵינוֹ זֹכֶה לְהוֹצִיא מִכַּף אֵל הַפֶּעַל הַדְּבַר שֶׁבְּקִדְשָׁה שֶׁחָפֵץ לַעֲשׂוֹת אוֹ הַמְדַרְגָּה בְּעִבּוּדַת הַשֵּׁם שְׂרוּצָה לְהַשִּׁיג, אֲרֵי־עַל־פִּיכּוֹ לְבוֹ הוֹמָה וּמִיחַל תְּמִיד בְּכָל מַעֲוֵי וּבְכָל אֵיבָרֵי הַפְּנִימִיִּים שֶׁלוֹ לְגַמְרֵי וְלַעֲשׂוֹת רְצוֹנוֹ יִתְבַּרַךְ בְּבְחִינַת: מַעֲוֵי מַעֲוֵי אוֹחִילָה, עַל־יְדֵי זֶה מְרַחֵם עָלָיו הַשֵּׁם יִתְבַּרַךְ וּמוֹרָה לוֹ דֶּרֶךְ הָאֵמֶת לְכוֹן רְצוֹנוֹ יִתְבַּרַךְ, עַד שְׁזוֹכֶה לְחַבֵּר סְפָרִים קְדוּשִׁים, לְבִאֵר דְּרָכִים וְעֲצוֹת אֵיךְ לַעֲשׂוֹת רְצוֹנוֹ יִתְבַּרַךְ וּלְבַטֵּל כָּל הַסְּפָקוֹת שֶׁיֵּשׁ לְשֹׂאֵר בְּנֵי־אָדָם בְּעֵנֵן עִבּוּדַת הַשֵּׁם וְעֲשִׂיתָ רְצוֹנוֹ יִתְבַּרַךְ, שֶׁזֶה בְּחִינַת כָּל סְפָקֵי דִינָים שֶׁיֵּשׁ בַּתּוֹרָה, וְהַעֲקָר - לְחַבֵּר סְפָרִים קְדוּשִׁים, הַמְּבִיאִים לִידֵי מַעֲשֵׂה וּלְקִיּוּם הַתּוֹרָה (הַלְכוֹת בְּרִכּוֹת הַשַּׁחַר, הֶלְכָה ה' אוֹת ל"ז):

ב. בְּגִלוּתָנוּ הָאֵרֶץ, שְׁעוֹבֵר עָלֵינוּ מַה שְׁעוֹבֵר בְּכְלָלִיּוֹת וּבְפִרְטוּיּוֹת צְרוֹת מִצְרוֹת שׁוֹנוֹת, אֲשֶׁר כְּמַעַט אִפְסַת תְּקוּהָ חֵס וְשְׁלוֹם, עַל כֵּן אֵין לָנוּ עֵתָה שׁוֹם חַיּוֹת, כִּי אִם הַתְּקוּהָ וְהַתּוֹחֶלֶת וְהַרְצוֹן הַחֲזָק אֵלָיו יִתְבַּרַךְ, שֶׁהוּא בְּחִינַת הָאֵרֶת הַרְצוֹן, בְּבְחִינַת: מַה תַּעֲרִיּוּ וּמַה תַּעֲוֹרוּ אֶת הָאֱהָבָה עַד שֶׁתְּחַפֵּץ, כִּי אֲרֵי־עַל־פִּי שְׂנֵדָמָה כְּבָר לְהַסְטְרָא אֲחֵרָא שֶׁפְּעָלָה הַרְבֵּה וּבִטְלָה אוֹתָנוּ מִכַּפְמָה קְדָשׁוֹת בְּכְלָלִיּוֹת וּבְפִרְטוּיּוֹת עַל־יְדֵי חֲרָבָה בֵּית־הַמִּקְדָּשׁ וְעַל הַגְּלוּת וְכוּ', אֲרֵי־עַל־פִּיכּוֹ לֹא הוֹעִילָה כְּלוּם, כִּי עֲדִין הַחֲפֵץ וְהַרְצוֹן וְהַכְּסוּפִין שֶׁלָּנוּ חֲזָקִים וְתַקִּיפִים מֵאֵד אֵלָיו יִתְבַּרַךְ, וּמֵאַחַר שֶׁהַרְצוֹן דְּקִדְשָׁה חֲזָק מֵאֵד, אֵז בּוֹדָאֵי לֹא יוֹעִילוּ עִם כָּל הַהִסְתּוֹת וְהַפְּתוּיִים וְהַבְּלָבוּלִים וְהַמְנִיעוֹת כִּי כֵּלָם יִתְבַּטְּלוּ מִחֲמַת תְּקוּף הַרְצוֹן. וְזֶה בְּחִינַת מִצְוֹת חֵלָה, שֶׁתְּקַנּוּ חֲכָמֵינוּ זְכוּרִים לְבָרְכָה גַם בְּחוּץ־לְאֶרֶץ, בְּכֵדֵי שֶׁלֹּא תִתְבַּטֵּל תּוֹרַת חֵלָה כִּי עָקַר הָאֵרֶת הַרְצוֹן דְּקִדְשָׁה זֹכִין לְקַבֵּל בְּשַׁעַת הָאֲכִילָה, דְּעַל־יְדֵי מִצְוֹת חֵלָה נִתְתַּקְּנֶת הָאֲכִילָה, שֶׁיִּזְכּוּ לְקַבֵּל עַל יְדֵי הָאֵרֶת הַרְצוֹן, וְעַל כֵּן נִקְרָאת חֵלָה, מִלְּשׁוֹן תּוֹחֶלֶת וְקוּוּי, שֶׁהוּא בְּחִינַת רְצוֹן וְגִעְגּוּעִים, וְרַק זֶה נִשְׂאָר לָנוּ בְּגִלוּתָנוּ הָאֵרֶץ, וְעַל כֵּן חֵלָה אֵין לָהּ שַׁעוֹר מִדְּאוּרֵי־תָא, כִּי הָאֵרֶת הַרְצוֹן הוּא בְּבְחִינַת אֵין שַׁעוֹר, וְעַל כֵּן עַל־יְדֵי זֶה דִּיקָא יְכוּלִין לְהַתְחַזֵּק תְּמִיד וּלְכַבֵּשׁ כָּל הַמְּלַחְמוֹת מִצְּנוּה, שְׁצָרִיכִין לְהַלְחֵם בְּזֶה הַעוֹלָם עִם הַיְצָר הָרַע וְחִילוּתָיו, וְהֵם מִתְגַּבְּרִים מֵאֵד מִכָּל צַד וְרוֹצִים לְהַפִּיל אֶת הָאֵדָם גַּם מִהַרְצוֹן דְּקִדְשָׁה, וְעַל כֵּן צָרִיכִין לְהַתְחַזֵּק בְּזֶה מֵאֵד וּלְבַלִּי לְהַתִּיאֵשׁ אֶת עֲצֻמוֹ בְּשׁוּם אִפֹן וְלַהֲלוֹת אִישׁ־חַיִל לְהַתְגַּבֵּר עַל כָּל פְּנִים בְּרְצוֹנוֹת טוֹבִים דְּקִדְשָׁה, שֶׁעַל־יְדֵי זֶה עָקַר הַתְּגַבְּרוֹת הַמְּלַחְמָה, כִּי זֶה נִשְׂאָר קִים לְעוֹלָם, יְהִיָּה אֵיךְ שִׁיְהִיָּה, כִּי הוּא דְבַר שְׂאֵין לוֹ שַׁעוֹר, וְכָל אֶחָד כְּפִי מַה שֶׁהוּא יִכָּל לְהַתְחַזֵּק בְּזֶה תְּמִיד בְּכָל מַה שְׁעוֹבֵר עָלָיו, כִּי יְהִיָּה אֵיךְ שִׁיְהִיָּה, אֲרֵי־עַל־פִּיכּוֹ רְצוֹנוֹ חֲזָק מֵאֵד אֵלָיו יִתְבַּרַךְ (הַלְכוֹת פְּדִיּוֹן בְּכוֹר, הֶלְכָה ה', אוֹת כ"ו, כ"ז, ל', ל"ב):

ג. כָּל הַמְּזִיקֵי עֲלֵמָא, רַחֲמָנָא לְצַלּוֹ, עָקַר יְנִיקְתָם מִכְּסוּפִין וְהַבְּלִים רָעִים, שֶׁמֵּהֶם נַעֲשִׂין נְפִשׁוֹת לֹא טוֹבִים, שֶׁהֵם הֵם הַמְּזִיקִין, רַחֲמָנָא לְצַלּוֹ, כִּי הֵם מְזִיקִין בְּגִשְׁמִיּוֹת וּבְרוּחָנִיּוֹת, כִּי הוֹלְכִים וּמַעוֹרְרִים אֶת בְּנֵי־אָדָם לְרַע, חֵס וְשְׁלוֹם, שְׁמֵשׁ כָּל הַהֲזָקוֹת, רַחֲמָנָא לְצַלּוֹ, וְעַל כֵּן עָקַר הַכְּנַעְתָּה וּבִטּוּלָה הוּא עַל־יְדֵי הַצְּדִיקִים וְהַכְּשָׁרִים, שֶׁיֵּשׁ לָהֶם כְּסוּפִין טוֹבִים, שֶׁהֵם בְּחִינַת נְפִשׁוֹת טוֹבִים, שֶׁמַּעוֹרְרִין הַעוֹלָם לְטוֹב, שֶׁהֵם מְכַנְיַעִים וּמְבַטְלִים כָּל הַמְּזִיקֵי עֲלֵמָא בְּבְחִינַת: עַל שְׁחַל וּפְתָן תִּדְרֹךְ וְכוּ', כִּי בִי חֲשַׁק וְאַפְלִטָהוּ (הַלְכוֹת אֲמִינוּ, הֶלְכָה ד', אוֹת כ"ב):

ד. צָרִיכִין לְשַׁמֵּר עֲצֻמוֹ מֵאֵד לְבַלִּי לְדַבֵּר שׁוֹם דְּבוּר רַע שֶׁל כְּסוּפִין וּרְצוֹנוֹת רָעִים, חֵס וְשְׁלוֹם, הַבָּאִים עַל לְבוֹ, רַק יִהְיֶה הַדְּבַר וְיִרְגִּיל אֶת עֲצֻמוֹ לְדַבֵּר בְּפִיו תְּמִיד כְּסוּפִין טוֹבִים דְּקִדְשָׁה, שֶׁעַל־יְדֵי זֶה נַעֲשִׂין פְּעֻלוֹת טוֹבוֹת בְּעוֹלָם, וְנִמְשָׁף עַל־יְדֵי זֶה כָּל הַבְּרָכוֹת וְהַהֲשַׁפְּעוֹת, וְנַעֲשִׂין נְפִשׁוֹת טוֹבִים, שֶׁהוֹלְכִים וּמִתְגַּלְגְּלִים בְּעוֹלָם וּמַעוֹרְרִים כָּל הַעוֹלָם לְהַשֵּׁם יִתְבַּרַךְ וּלְתוֹרָתוֹ (שֵׁשׁ, אוֹת כ"ט):

ה. צָרִיכִין לְשַׁמֵּר עֲצֻמוֹ מֵאֵד לְבַלִּי לְדַבֵּר שׁוֹם דְּבוּר רַע שֶׁל כְּסוּפִין וּרְצוֹנוֹת רָעִים, חֵס וְשְׁלוֹם, הַבָּאִים עַל לְבוֹ, רַק יִהְיֶה הַדְּבַר וְיִרְגִּיל אֶת עֲצֻמוֹ לְדַבֵּר בְּפִיו תְּמִיד כְּסוּפִין טוֹבִים דְּקִדְשָׁה, שֶׁעַל־יְדֵי זֶה נַעֲשִׂין פְּעֻלוֹת טוֹבוֹת בְּעוֹלָם, וְנִמְשָׁף עַל־יְדֵי זֶה כָּל הַבְּרָכוֹת וְהַהֲשַׁפְּעוֹת, וְנַעֲשִׂין נְפִשׁוֹת טוֹבִים, שֶׁהוֹלְכִים וּמִתְגַּלְגְּלִים בְּעוֹלָם וּמַעוֹרְרִים כָּל הַעוֹלָם לְהַשֵּׁם יִתְבַּרַךְ וּלְתוֹרָתוֹ (שֵׁשׁ, אוֹת כ"ט):

ו. צָרִיכִין לְשַׁמֵּר עֲצֻמוֹ מֵאֵד לְבַלִּי לְדַבֵּר שׁוֹם דְּבוּר רַע שֶׁל כְּסוּפִין וּרְצוֹנוֹת רָעִים, חֵס וְשְׁלוֹם, הַבָּאִים עַל לְבוֹ, רַק יִהְיֶה הַדְּבַר וְיִרְגִּיל אֶת עֲצֻמוֹ לְדַבֵּר בְּפִיו תְּמִיד כְּסוּפִין טוֹבִים דְּקִדְשָׁה, שֶׁעַל־יְדֵי זֶה נַעֲשִׂין פְּעֻלוֹת טוֹבוֹת בְּעוֹלָם, וְנִמְשָׁף עַל־יְדֵי זֶה כָּל הַבְּרָכוֹת וְהַהֲשַׁפְּעוֹת, וְנַעֲשִׂין נְפִשׁוֹת טוֹבִים, שֶׁהוֹלְכִים וּמִתְגַּלְגְּלִים בְּעוֹלָם וּמַעוֹרְרִים כָּל הַעוֹלָם לְהַשֵּׁם יִתְבַּרַךְ וּלְתוֹרָתוֹ (שֵׁשׁ, אוֹת כ"ט):

ז. צָרִיכִין לְשַׁמֵּר עֲצֻמוֹ מֵאֵד לְבַלִּי לְדַבֵּר שׁוֹם דְּבוּר רַע שֶׁל כְּסוּפִין וּרְצוֹנוֹת רָעִים, חֵס וְשְׁלוֹם, הַבָּאִים עַל לְבוֹ, רַק יִהְיֶה הַדְּבַר וְיִרְגִּיל אֶת עֲצֻמוֹ לְדַבֵּר בְּפִיו תְּמִיד כְּסוּפִין טוֹבִים דְּקִדְשָׁה, שֶׁעַל־יְדֵי זֶה נַעֲשִׂין פְּעֻלוֹת טוֹבוֹת בְּעוֹלָם, וְנִמְשָׁף עַל־יְדֵי זֶה כָּל הַבְּרָכוֹת וְהַהֲשַׁפְּעוֹת, וְנַעֲשִׂין נְפִשׁוֹת טוֹבִים, שֶׁהוֹלְכִים וּמִתְגַּלְגְּלִים בְּעוֹלָם וּמַעוֹרְרִים כָּל הַעוֹלָם לְהַשֵּׁם יִתְבַּרַךְ וּלְתוֹרָתוֹ (שֵׁשׁ, אוֹת כ"ט):

א.

מי שיש לו אמונה שלמה בהשם יתברך, בודאי ראוי לשמח תמיד בהשם יתברך. וזה הדבר אי אפשר לבאר בכתב, כי הוא לכל חד כפום מה דמשער בלבה, וכן לשמח בשמחת המצוות בחינת: פקודי השם ישרים משמחי לב, כי בודאי אין שמחה בעולם כשמחה זו, כי זה כל אדם יכול להבין, שבעולם הזה אין שום שמחה בעולם, כי מה יתרון לו לאדם וכו', וימינו כצל עובר, ואחרית שמחה - תוגה, ועל כן באמת המחקרים והכופרים, רחמנא לצלן, אין להם שום שמחה אמיתית כלל, וכל ימיהם הם מלאים עצבות ויגון ואנחה, כי מאחר שכופרים בתורתו הקדושה ובעשיות מצווותיו יתברך ובודים מלבם טעמים של הבל ושטות על עשית המצוות כאלו הם נימוסיות, חס ושלום, אם כן מהיכן יקבלו חיות ושמחה, ועל כן עקר הקטרוג וההתגרות של הסטרא אחרא שמתגורר בישראל, העקר הוא בשמחה של המצוות, כי על גוף המצוה הם יכולין לומר שהיא נימוסיות, חס ושלום, כשאר נימוסי העמים, חס ושלום, אך כשרואים שישראל שמחים כל כך בעשית המצוות ומסורין נפשם עליהם, על זה הם מתקנאים ומתגרים בנו מאד, ועל כן עקר ההנצת הסטרא אחרא היא דיקא עלידי עשית המצוה בשמחה (הלכות נפילת אפים, הלכה ד', אות ז):

ב.

העולם הזה הוא מלא פעס ומכאובות ויגון ואנחה, וכל חיותנו וקיומנו הוא רק עלידי בחינת שבת, שהוא עלמא דאתי, כי רק זה כל תכליתנו, כי בודאי לא ברא השם יתברך את האדם בחכמה נפלאה ונוראה כזאת בשביל שייסבל עמל וכעס כזה בזה העולם, כי פונת השם יתברך בודאי רק לטובה, וכל הבריאה היתה בשביל לגלות רחמנותו וטובו, אך עקר בריאת האדם הוא רק בשביל התכלית, שהוא בחינת שבת, וזה כל הנחמה על כל הצרות והיגונות שסובל האדם בזה העולם, ועל כן צריכין להתגבר מאד בכל עת להמשיך שמחה על עצמו, והעקר - עלידי שייסבת על הסוף, שהוא תכלית עולם הבא, שאז יתהפך הכל לטובה, כי אפלו הפחות שבישראל והגורע שבגרועים - אין שעור לכל נעימות הטוב הנפלא שייזכה אז, ועלידי זה יוכל לשמח את עצמו גם עתה בכל מה שעובר עליו, עד שייזכה עלידי זה ליצא מן גלותו מהיכלי התמורות ויזכה לכל טוב (הלכות ברכות הודאה, הלכה ו', אות טי):

ג.

מי שלבו שלם עם השם ואמונתו חזקה ומאמין שהכל ברצונו יתברך, אזי הוא בשמחה תמיד ואין לו שום דאגה ופחד כלל משום דבר שבעולם בבחינת: אל תירא מפחד פתאם וכו', כי מאחר שהכל רק ברצונו יתברך, אם כן אין לו להתירא משום דבר, כי מי יוכל לעשות לו דבר גדול או דבר קטן בלי רצונו יתברך, כמו שכתוב: השם לי לא יירא וכו', ועל כן הוא שמח תמיד, ואפלו אם לפעמים באין עליו איזה יסורים, חס ושלום, אף על פירכונ מאחר שידע שהכל ברצונו יתברך לבד, הוא יכול לשמח את עצמו תמיד, כי פונת השם יתברך, שמביא עליו היסורים, הוא בודאי רק לטובה: אם להזכירו שישב בתשובה, אם למרק עוונותיו, ואם כן כל היסורים, חס ושלום, הם טובות גדולות, ועל כן הוא יכול לשמח את עצמו תמיד, כי יודע שהשם יתברך מלא רחמים, וכוונתו יתברך בודאי לטובה, ולא לעולם ריב וכו', ובודאי ישב השם וירחמהו ויטיב אחריתו, והיסורים יתהפכו לו לטובה גדולה לעולמי עד ולנצח נצחים, ועל כן הוא בשמחה תמיד אבל מי שנוטה, חס ושלום, מאמונה וטועה, חס ושלום, בכפירות של חכמי הטבע וכו' שיש טבע, חס ושלום - אזי אין לו שום חיים כלל, כי כל ימיו פעס ומכאובות, וכל ימי רשע הוא מתחולל וכו' בשלום שודד יבואו, כי מתירא פן יבוא עליו שבר פתאם, וכשבא עליו איזה צרה ויסורין, אין לו למי לפנות להנשע, ועל כן הוא מלא צער ויסורין ופחדים ועצבות תמיד, ואין לו שום חיים כלל, וכמבאר במקום אחר, אבל מי שיש לו אמונה שלמה ברצונו, שידע שהכל רק ברצונו יתברך, אזי זוכה לשמחה גדולה, וכל היראות והפחדים שיש לו מאיזה דבר שבעולם, כלם נתהפכו לשמחה גדולה, כי עלידי זה הוא חוזר להשם יתברך ויודע שהכל לטובה פניל (הלכות כליהיין, הלכה א', אות א):

תלמודתורה

א.

למוד התורה שלומדין בליקה הוא קרוב יותר לעלות אל השכינה, הן מצד האדם, הן מצד השכינה, כבבכול, כי האדם יכול לבטל את עצמו ולדבק את עצמו בו יתברך בליקה יותר מביום, מחמת שאז העולם נוח קצת מרדיפת העולם הזה, וגם השכינה היא סמוכה להאדם הלומד בליקה ומקשבת לקולו, כמו שכתוב: קומי רני בליקה וכו' נכח פני השם - נכח פני השם דיקא, כי השכינה קרובה אליו, והוא נכח פני השם ממש, כי בליקה השכינה היא בעולמות התחתונים, ואז עקר מנוחתה אצל האדם הלומד הלומד אז (הלכות תפלה, הלכה א', אות א):

ב.

עקר הטהרה מהבגדים הצואים הנאחזים בכל אחד, שמהם כל המניעות והעכובים מעבודת השם, עקר הטהרה מהם היא עלידי התורה הקדושה, שנקראת באר מים חיים ונהר שאינו פוסק ומעין המתגבר, כי אלו הבגדים הצואים, שיש לכל אדם כל זמן שלא תקן חטאיו, ובפרט מי שנתלכלך כמו שנתלכלך, רחמנא לצלן, שעלידי זה מתעוררין ומתגברין עליו המניעות והמפסדים בכל פעם ומשתטחים לפניו ומפסיקים מאד מאד בינו לבין הקדשה כמו נהר המפסיק ממש, ואלו הבגדים הצואים הם בחינת יגון מצולה, בחינת טיט היגון, שמתדבק מאד בכל פעם, ומשם באים כל הנפילות וההתרחקות של הרבה בני אדם מהשם יתברך, כי אפלו אם מתעורר לפעמים לשוב להשם יתברך - תקף משתטחים פגדו ואינם מניחים אותו להתקרב, וכן בכל פעם ועל זה צעק דוד המלך, עליו השלום, בשביל כלל ישראל: טבעתי ביון מצולה ואין מעמד וכו', הצילני מטיט ואל אטבעה וכו'.

ועקר התקון לזה היא התורה הקדושה, כי התורה היא מקור מים חיים, שמטהרת מכל הגלולים והטנפים בחינת: וזרקתי עליכם מים טהורים וכו'. וזה צריך כל אדם לידע, שאפלו אם הוא כמו שהוא, אם יברח בכל פעם אל התורה, הן הרבה או מעט על כל פנים, אם אי אפשר לו מחמת פרנסה או שאר מניעות, על כל פנים פשיקבע עצמו על התורה ללמוד בכל יום איד שיהיה ויעבר עליו מה, אזי בודאי סוף כל סוף יהיה נטהר מכל הבגדים הצואים ויתקרב להשם יתברך באמת, כי אף על פי שהם נסבבים מאד בהאדם, ובכל פעם שמתעורר האדם להשם יתברך הם מתגברים ביותר, וכמובא בכתבי האר"י זכרוננו לברכה, שיש שהמצולותים, שהם ההרהורים רעים ומגנים, מתגברים עליהם ביותר, בפרט בעת עסקם בתורה ותפלה, אבל אף על פניו אם לא יניח את מקומו ויכריח מחשבתו להמשיכה לתוך תורה ותפלה בכל פעם, יהיה איד שיהיה, בודאי סוף כל סוף התורה תטהר אותו מכל הנ"ל, כי התורה היא בחינת נהר שאינו פוסק וכו', שאין שום טמאה ולכלוף יכול להתקיים בנגדה, כי כל הטמאות והגלולים היא שוטפת אותם ומבטלת אותם ברגע קלה רק שהעקר - שיהיה חזק בזה, כי אחר כך הם חוזרים ומתגברים ביותר, וצריך לחזר ולברח אל התורה, וכן בכל פעם. וזה בחינת קבעת עתים לתורה, קבעת דיקא, שיהיה עסק התורה אצלו בקביעות גדול, אפלו מי שאינו עוסק בתורה כל היום כי אם איזה עתים ושעות, על כל פנים צריך לזהר שיהיה אלו העתים והשעות בקביעות גדול בכל יום, חק ולא יעבר! כדי שיברח בכל פעם למקור מים החיים, המטהרים מכל הטמאות והבגדים הצואים כנ"ל (הלכות בציעת הפת, הלכה ה', אות ג):

ג. יש חמשים שערי קדשה וארבעים ותשעה שערים יכולין להשיג, והשער החמשים נאמר עליו: ותחסרהו מעט מאלקים, כי הוא בחינת במפלא ממנו, ואי אפשר להשיגו. וכן להפך, יש חמשים שערי טמאה, וכשלב האדם בוער אפלו אל הקדשה חוץ מהמדה, שזה בחינת שרופה לכןס במדרגה שהיא בחינת במפלא ממנו, ואז הוא בבחינת שרופה להשיג מה שהיא בחינת שער החמשים כפי מדרגתו, ואז רבוי האור גורם שבירת כלים, חס ושלום, שמשם עקר וניקת הטמאה, ועל ידי זה יוכל לפל לגמרי להפוך ממש, לבחינת החמימות דסטרא אחרא, שהוא בחינת תבערת הלב ביותר לכל התאוות רעות שהם מבחינת החמשים שערי טמאה, רחמנא לאלוהי וזה בחינת: יעלו שמים ירדו תהומות, שמחמת שהעליה הוא שלא כסדר, על כן גם הירידה - עד התהום, חס ושלום, וזה בחינת: פן יחסו לעלות אל השם ונפל וכו', וזה בחינת: אל תצדק הרבה ואל תרשע הרבה, ועל ידי התורה שנתנה ביום החמשים, על ידי זה יוצאין מחמשים שערי טמאה לחמשים שערי קדשה, כי על ידי התורה מקררין שני מיני חמימות הנ"ל, כי על ידי התורה מצמצמין האור של שער החמשים וממשיכין ממנו הארה גדולה לארבעים ותשעה שערי קדשה, שזה בחינת: מזקק שבועתים, הנאמר בתורה, וכן על ידי התורה משברין ומבטליו השער החמשים של הטמאה, ואז ממלא בטליו כל הארבעים ותשעה שערי טמאה שניקתם משער החמשים שלהם, ואז נתבררין כל ניצוצות הקדשה מהחמשים שערי טמאה ונכלליו בחמשים שערי קדשה, כי עוונות נתהפכין לזכיות, ואז נעשה מהם בחינת מאה שערים, בחינת מאה ברכות, כמבאר בפנים (הלכות תרומות ומעשרות, הלכה ג', אות ד, חו):

ד. עקר הפגם של עץ הדעת טוב ורע היה, שלא כללו בחינת למדן וצדיק, יחד, שזהו בחינת הפגם של הלומדים החולקים על הצדיקים, שאומרים, שעקר הוא רק הלמוד בעצמו, ואין צריכים להתקרב להצדיקים ולתקן מעשיהם קל, ולבסוף זה וזה לא עלתה בינדם, כי אחר כך משליכין גם למוד התורה אחרי גום, כמצוי, בעוונותינו הרבים, בכמה אנשים, שבימי נעוריהם עסקו בתורה קצת ואחר כך פרקו על תורה לגמרי וגם קלקלו מעשיהם יותר מעמי הארץ, וכל זה - מחמת שלא השגיחו על תקון מעשיהם קל ולא השתדלו להתקרב לצדיקי אמת ואמרו שעקר הוא הלמוד, ולבסוף זה וזה לא נתקמו בינדם, כי באמת עקר תקון למוד התורה הוא על ידי בחינת צדיק, ומי שמפריד בחינת למדן מבחינת צדיק הוא בחינת אחר, שקצף בנטיעות, כי תכלית תורה - תשובה ומעשים טובים, כמו שאמרו רבותינו זכרונם לברכה, וכשהלמדן כפוף להצדיק, אזי זוכה לציר אותיות התורה לטוב על ידי כח הצדיק, שהוא הרב האמת, כמבאר בפנים, אבל כשאינו כפוף תחתיו, ומפלישן כשחולק עליו, חס ושלום, אזי: לא זכה - נעשית לו סם מות, כי מציר אותיות התורה להפך, חס ושלום, על ידי שמפריד בין בחינת למדן לבחינת צדיק, כי עקר ציור אותיות התורה לטוב, שיהיו בבחינת סם חיים, הוא רק על ידי הצדיק האמת, שזכה לשמירת הברית בתכלית השלמות ואפלו מי שאינו זוכה לזה שיהיה הוא בעצמו בבחינת צדיק בשלמות, אף על פניו אם הוא מכניע את עצמו על כל פנים תחת הצדיק בעבד תחת אדוניו, אזי כל תורתו ולמודו וכל מעשיו מקבלים תקון על ידי הצדיק האמת, שמציר הכל לטוב, ואזי נאמר עליו גם כן: זכה - נעשית לו סם חיים, על ידי כח הצדיק (הלכות תפלה, אמניו, הלכה ד', אות כ"ג):

א. קימת חצות או על כל פנים קדם אור היום לעסק בתורה, על ידי זה זוכין לידע בידעה שלמה שמלא כל הארץ כבודו, ועל ידי זה זוכין להתפלל בכונה גדולה, כי כשיודע שהשם יתברך עומד עליו ושומע ומאזין ומקשיב כל דבור ודבור שיוצא מפיו, בודאי יתלהב לבו מאד בתפלתו וידקדק מאד לכון דבריו ולידיעה זו זוכין על ידי קימת חצות, פנזכר לעיל (הלכות השכמת הבקר, הלכה ג', אות ד):

ב. אסור חמור מאד לאכל ולשתות קדם התפלה, כמבאר בזהר הקדוש (לא כמצוי עתה, בעוונותינו הרבים,

שמקליו בזה, בפרט בשתיית קאווע קדם התפלה) וכמה צדיקים נזהרו, שלא לשותות אפלו מים קדם התפלה, אף על פי שמתר מדינא, ועל ידי זה שאין אוכלין קדם התפלה, על ידי זה ממשיכין בחינת התקון שנמשך על ידי תענית, כי גם זה הוא בחינת תענית שעות, ועל ידי זה נשלם הדבור ומוציאין אותו ממצר הגרון, וזוכין לדבר דבורים שלמים לפני השם יתברך בתפלתו, ועל ידי זה נשלמת האמונה, שהיא בעצמה בחינת התפלה, כידוע. גם על ידי זה זוכין להתחיל לעסק בעבודת השם בכל בקר מחדש בבחינת: חֲדָשִׁים לְבָקָרִים (שם, אות ה):

ג. על ידי העוונות גורמין, חס ושלום, שנתערב ונחלף רוח האדם ברוח הבהמה, שזה בחינת החלוף שנחלף הברמלך בבו העבד, וזה סוד כל הקרבנות כלם, לברר רוח האדם מרוח הבהמה, וכל אחד כפי מה שמערב על ידי עוונותיו רוח האדם ברוח הבהמה - כשאינו זוכה לתקון בחייו, חס ושלום, אזי הוא צריך לקבל ענישו להיות נע ונד בתוך כף הקלע ולבקש הניצוצות ורוח האדם שאבד והפיל בתוך רוח הבהמה, עד שמקבל ענישו בשלמות, ואז יתתקן, כי העניש הוא בשביל תקון. ועל ידי שאומרין פרשת הקרבנות ופרק איזהו מקומן וכיו, נחשב פאלו הקריב קרבנות באלו המקומות, ועל ידי זה זוכה לברר כל בחינת רוח האדם מרוח הבהמה מכל המקומות שנפלו לשם, ומתקנין ומעלין אותן משם וזה בחינת פסוקי דזמרה שאומרין אחר כך, כי עקר ברור רוח האדם מרוח הבהמה הוא על ידי גוון, שזה בחינת כהנים בעבודתם ולויים בדוכנם (הלכות ברכות השחר, הלכה ג, אות כ"ז ח):

ד. כל הענין של הברמלך שנחלף עם בו העבד, המבאר ב"ספורי מעשיות", הוא כולל כל התורה כלה, וכל מה שעבר מתחלת חטא אדם הראשון, שנתגרש מגרעין וכיו, עד הגמר, שיבוא משיח צדקנו ותישב המלוכה לבו המלך האמיתי וכל עקר עבודת האדם בזה העולם הוא רק בענין זה, כמבאר בפנים, ועל זה סובב והולך סוד ברפת השחר וקרבנות ופסוקי דזמרה וקריאת שמע ושמונה עשרה, כמבאר בפנים. (שם, כ"ז, כ"ח, אות כ"ט):

ה. עקר שמחתו של ישראל הוא על ידי אמונה בחינת: אנכי אשמח בהשם, וזה בחינת קריאת שמע, שהוא סוד האמונה ומחמת שהשמחה הוא קומה שלמה עם רמ"ח איברים, על כן קורין אחר שמע ישראל שלש הפרשיות וכיו, שהם רמ"ח תבות שיש בקריאת שמע, כמאמר רבותינו זכרונם לברכה. ועל ידי שמחה זוכין לגאולה בחינת: כי בשמחה תצאו, וזה בחינת ברפת גאולה שאחר קריאת שמע. וצריכין לסמוך גאולה לתפלה, כי עקר שלמות עבודת התפלה - כשהוא בשמחה, בחינת: עבדו את השם בשמחה, והתפלה הוא בחינת דבקות בהשם יתברך, כידוע, שזהו תכלית השמחה לשמח בו יתברך ולהדבק בו בדבקות עצום ונפלא. ועקר בגן השמחה הוא על ידי עשרה מיני נגינה, ועל כן עקר התפלה הוא במנין עשרה, ועל כן אמרו רבותינו זכרונם לברכה: כל תפלה שאין בה מתפללת פושע ישראל וכיו, כי זהו עקר שלמות השמחה - להפוך כל מיני גוון ואנחה לשמחה, כדי שיהיה נעשה מהם מרובה לקדשה, וזה בחינת חלבה שבקטרת, כי קטרת הם גם כן בחינת שמחה, בחינת: קטרת ישמח לב, והחלבה הוא בחינת הגוון ואנחה, שנהפך גם כן לשמחה, ועל כן צריך כל אחד לזהר להתפלל בצבור דיקא, בכדי שאפלו אם יש בו אחיזת הגוון ואנחה, יתהפך גם כן לשמחה על ידי קדשת רב הצבור, ועל כן התפלה היא רפואה לכל, כי כל הרפואות הם על ידי שמחה. (הלכות קריאת שמע, הלכה ב):

ו. כל המחשבות זרות וכל הבלבולים כלם הם בחינות: ערלת לב, חרפת לב, שבירת לב - כי הם מחרפין ומבזין ושוברין לבו של אדם וזהו עקר עבודת התפלה - לטהר ולזכך הלב מכל אהבות רעות ומכל התאוות והבלבולים, שהם בחינת חרפת לב, ערלת לב כנ"ל, על ידי הדבור של התפלה, שהוא בחינת צדיק מושל, שהוא בחינת הנקדה הקדושה, ששם שורה אור האהבה הקדושה, ועל כן בשעת התפלה מתגברין ביותר כל הבלבולים וכל המחשבות זרות שבלב, כדרך הנלחמים זה עם זה - כשצא צד אחד לבטל את חברו, אזי חברו רוצה להתגבר כנגדו, על כן באמת בשעת התפלה היא מלחמה גדולה, וצריך לזהר מאד לקשר הדבור של התפלה, שהוא בחינת הנקדה הנ"ל אל הלב, כדי לבטל חרפת לב הנ"ל (הלכות נשיאת פנים, הלכה ה, אות ב):

ז. בשעת המנחה, אז תקפא דינא שלטא, שמשם כל המניעות מעבודת השם יתברך, ועל כן הזהירו רבותינו זכרונם לברכה ביותר, שלא לאחר תפלת המנחה, כמבאר במשנה: לא ישב אדם לפני הספר, וכיו, מחמת שאז שכיחים המניעות ביותר, מחמת שאז הזמן שרב העולם טרודים במשאומתן ופרנסתם, שממם כל המניעות מעבודת השם יתברך, ואז צריך האדם להתגבר ביותר ברצונות חזקים וכסופין גדולים להשם יתברך, כדי שיזכר בהשם יתברך בתוך המשאומתן, בתוך תקף המניעות, שזהו העקר וזה בחינת תפלת המנחה, כי התפלה היא עבודה שבלב, בחינת רצון, אך עקר התגברות הרצון צריכין בשעת מנחה, ועל כן הזהירו עליה רבותינו זכרונם לברכה ביותר, כי על ידי תפלת מנחה זוכין להמשיך ההמתקה של מנחה של שבת, שאז עקר הארת הרצון, רעוא דרעיון, כידוע, ומחמת שהרצון דקדשה הוא בחינת מנחת עני, על כן קראו רבותינו זכרונם לברכה לתפלה זאת בשם מנחה. (הלכות ברכות הרי"ח, הלכה ה, אות ח):

ח. בכל היום טרוד האדם בעסקים, במשאומתן שלו, שהוא בחינת שנה תפלת המנחה הוא, שיזכר

בהשם יתברך ויתעורר משנתו, שהיא בחינת המשאומתן, ויפסיק להתפלל מנחה, ועל כן תפלת המנחה היא בחינת ראשי השנה, שהיא בחינת התעוררות השנה, כי יצחק תקן תפלת המנחה, שזה בחינת ראשי השנה, פחד יצחק, ועל כן אז דינא שרנא ומחמת שעקר יניקת החיצונים הוא מבחינת דינים, על כן גזרו אז, שלא יתחיל לאכל ובמלאכה, כדי שלא ישכח להתפלל, ואמרו רבותינו זכרונם לברכה: לעולם יהא אדם זהיר בתפלת המנחה, כי אז צריך זהירות יותר מחמת הנזכר לעיל (הלכות תפלת המנחה, הלכה א):

תפלת המנחה בכונה מסגל לאמונה, ועל כן זכה אליהו לגלות אז האמונה הקדושה בעולם (שם):

לפעמים האדם בקטנות כזה, עד שאינו יכול להרים קולו כלל, אף על פיריכו אל ותיאש את עצמו מתפלה ותחנונים ויקים: ושפלת מארץ תדברי. ומעפר אמרת תצפף, שזה בחינת: מפעמקים קראתיך השם - מעמקי עמקים, פנימיות הלב, בחינת: צעק לבם אל השם, שזה בחינת תפלה בלחש, שיתקנו חכמינו זכרונם לברכה, בשביל קטנים שבקטנים וגם בשביל גדולים שבגדולים, כי הקטנים מאד, כל תפלתם היא בחינת תפלה בלחש פניל, וכל תקונם - עלידי גדולי הצדיקים, שמתפללים גם כן בלחש, כי עולים בתפלתם עד בחינת עתיקא, ששם בחינת לחש, בחינת: חכם חרשים ונבון לחש, כי שם בחינת: סיג לחכמה - שתיקה, וזה בחינת: מה תצעק אלי - בעתיקא תליא מלתא, כמבאר באהר הקדוש, הינו כי שם בעתיקא אין צעקה, רק שתיקה ולחש, וזה בחינת: השם ילחם לכם ואתם תחרישון, כי שם בשעת קטנות צריכין לצעק אל השם יתברך הרבה, אך לכל עת, כי צריכין להתחזק גם אז בתפלה ותחנונים להתפלל בלחש ומעמק הלב על כל פנים, כנזכר לעיל, ואחר כך זוכין להתפלל בקול רם, שזה בחינת תפלה בלחש ואחר כך מתפלל השליח צבור בקול רם. (שם הלכה ז, אות כ"ז):

יעקב אבינו, עליו השלום, זכה בגדל קדשתו להוריד את עצמו לעמק הנפילות של כל ישראל בכלל ובפרט ושבכל דור ודור עד עקבות משיחא, ועל כן תקן תפלת ערבית, שהיא בעת החשך הגמור, כי הוא מאיר בלב ישראל, שאפלו בתכלית החשך הגמור צריכין להתחזק גם כן לעסק בתפלה, כי לית רעותא טבא דאתאבד וזה תקן בעת שזכה לפגע במקום ההוא, שהוא מקום בית המקדש, ושם זכה להשיג בשלמות עצם מעלת האתערוותא דלתתא, שאפלו התעוררות כל דהו, מאיזה בחינה ומדרגה שהיא אינו נאבד לעולם, כי הצדיק האמת בחינת יעקב משגיח על זה ומקבץ ומאסף הכל ובונה מזה בנינים נפלאים, כמבאר כל זה בפנים, על כן תקן תפלת ערבית, שאפלו בחשכת לילה ואפלה ממש תעורר האדם להתפלל ולצעק אליו יתברך בבחינת: מביטן שאול שועתי, כי גם צעקה מהשואל תחתית אינו נאבד לעולם (שם אות פב, טב):

באמת כל מה שהשם יתברך עושה עם האדם, הכל הוא לטובתו, כמו שאמרו רבותינו זכרונם לברכה, שצריך האדם לומר: כל מה דעבדין מן שמיא - לטב עבדין, ואם כן, לכאורה, קשה למה צונו השם יתברך להתפלל על הצרה, רחמנא לאלוהי, הלא כל היסורים והצרות, חס ושלום, הם טובות גדולות באמת לזכותו עליהם לחיים נצחיים, אך באמת בודאי מה שהשם יתברך עושה להאדם, הכל לטובה, ואף על פיריכו להתפלל ולבקש מהשם יתברך לצאת מהצרה לרוחה, כי עקר בריאת העולם היה בשביל האדם הבעל בחירה, שיהיה הכל נמסר ביד האדם, הינו שהאדם דיקא יעשה כלים וצורות להמשיך שפעו וחסדו יתברך למטה, ובלא תקוני הכלים, הנעשים עלידי האדם, אין שפע החסד יכול לירד למטה, כי אם ירד החסד קדם תקוני הכלים, אז יהיה בבחינת: רבוי השמן גורם כבוי הנר, ואזי החסד נתהפך לדין קשה, חס ושלום. ועקר תקוני הכלים הוא עלידי תורה ותפלה, והעקר עלידי התפלה, ועל כן קדם שמתפלל האדם, בודאי הוא טובה גדולה כל מה שבא על האדם, אפלו יסוריו, חס ושלום, כי הכל - לטובתו, כי לפי מעשיו אין יכול לירד לו שום שפע וחיות כי אם עלידי זה, וגם זה בחסד גדול, כי אם היו משפיעי לו רק חסד בלא דין כלל, היה חס ושלום, בבחינת רבוי האור, שמיזיק יותר, על כן עקר התקון - עלידי התפלה, כי עלידי התפלה ממתיק דינים ומתקן כלים באופן שיוכל לקבל שפע חסדו יתברך בלא היסורים, רק עלידי תקוני הכלים שתקון עלידי התפלה, ועל כן עקר תקון התפלה הוא עלידי שמסתכלין על התכלית וכוללין כל התפלה באחד, ששם פלו טוב, וכמבאר בפנים, כי בלא זה אין יכולין להתפלל כלל מחמת קשיא הנ"ל, וכמו שהקשו רבותינו זכרונם לברכה: וכי נותניו לתינוק מה שרוצה, כי מאחר שהשם יתברך יודע האמת, שהיסורין אלו מחסרון פרנסה וכיוצא הוא לטובתו הנצחית, ואיך ישמע השם יתברך תפלתו ליתן לו מה שביקש ויגרם לו עלידי זה רעה לנצח, חס ושלום, וכעין מה שכתוב: יש עשר שמוש לבעליו לרעתו, וכמובא באהר הקדוש: חכמת בהון בעתרא בהאי עלמא ולבתר קטילת לון, חס ושלום, על כן באמת עקר תקון התפלה הוא עלידי שמסתכלין על התכלית האמת באמת, ויודעים ומאמינים שהכל לטובה, ואז דיקא יכול להתפלל אחר כך על כל מה שצריך, כי אז יכול להמשיך תקונים מאור הרשימה של הבטול אל התכלית, שעלידי זה יהיו נעשים כלים להמשיך בהם רב שפעו וחסדו יתברך בשלמות באין מחסור כל דבר: פרנסה ועשירות ובריאות, בני, חני, מזוני, ואף על פיריכו לא יבוא לו עלידי זה שום נזק והפסד, חס ושלום, בשום צד, לא בעולם הזה ולא בעולם הבא, רק הכל יהיה לטובה נצחית גם כן, מאחר שכבר תקן כלים פראוי לקבל בהם שפע החסד, ועל כן באמת אין אדם יודע להתפלל בשלמות, כי אם הצדיקים האמתיים, וכמו שאמרו רבותינו זכרונם לברכה: מי שיש לו חולה בתוך ביתו, ילך אצל חכם ויבקש עליו רחמים ושאר בני אדם צריכים לקשר תפלתם

לצדיקים הנ"ל, והם יעלו תפלתם כראוי, שימשיכו להם שפע מה שצרכיו: בני, חיי ומזוני וכו', באפו שלא יזיק להם לנצח, חס ושלום, רק אדרבא, עלידי השפע דיקא יתתקנו וישובו אל השם, ועל כן באמת יש בענין זה של התפלה נפלאות ונסתרות הרבה, ועל כן באמת אסור להתעקש ולדחק עצמו על שום דבר בתפלתו, וכמבאר במקום אחר, כי אולי באמת אי אפשר למלאת בקשתו אפלו עלידי התפלה, כי יזיק לו יותר, חס ושלום, כשימלאו בקשתו, ואם ידחק ויתעקש מאד בתפלתו, יוכל להיות שיפעל אצל השם יתברך למלאת בקשתו, כי האדם יש לו כח גדול לפעל בתפלתו, אבל לא יהיה לו לטובה, חס ושלום, כי עדין לא זכה בתפלתו לתקן הכלי בשלמות, שצריך לקבלת השפע שהוא רוצה, נמצא, שכל זמן שאין מתפלל על צרכיו, אזי כל החסרונות שחסר לו הם לו לטובה גדולה, אך עלידי התפלה מתקן בלים כראוי, שעלידיה יוכל לקבל שפע החסד למלאת כל החסרונות שלא ולא יזיק לו כלל לנצח גם כן, וכל זה - עלידי שמסתכלין באמת אל התכלית, שכלו טוב כנ"ל, ועל כן באמת עקר התפלה צריך שתהיה באמת בשביל תכליתו הנצחית, וזה בחינת מה שמובא בספרים, שעקר התפלה צריכה שתהיה בשביל להשלים חסרון השכינה, כבבבול, ועל כן אפלו התפלה שמתפלל על צרכיו הגשמיים, יתפלל שיתן לו השם יתברך כל צרכיו באפו שיצליח עלידיה לנצח, וזה בחינת סדר התפלה שמונהעשרה, שסדרו לנו חכמינו זכרונם לברכה, ומתחילין תחלה בשבחו של מקום - בשלש הראשונות, ומזכירין בברכה ראשונה איך שהוא יתברך גומל חסדים טובים וכל מה שעושה הכל לטובה והוא מלך עוזר ומושיע ומגן ואחר כך בברכת מתיחה המתים, כולל גם כן שאר ישועות ופרנסה ורפואה, וכולל אותן כמה פעמים עם ענין של תחית המתים, הינו שאנו משבחין ומודים להשם יתברך, שכל מה שעושה עמנו הוא לטובתנו הנצחית, שהוא בחינת תחית המתים, ורק בשביל זה הוא מצמיח לנו ישועות נפלאים בכל עת בגשמיית גם כן: בענין פרנסה ורפואה וכיוצא, הכל באפו שיצליח עלידיה לנצח, גם אחר התחיה, ומפילא מובו, שגם מה שלפעמים נתעבב השפע, חס ושלום, הכל הוא לטובתנו הנצחית אחר התחיה, כי הלא מאחר שהשם יתברך הוא טוב ומיטיב כל כך וכל יכול ועושה חסד עם כל העולם בכל עת, מכלכל חיים וכו', אם כן מאין בא זה שלפעמים נתעבב השפע, בודאי צרכיו להאמין, שהוא רק בשביל טובה נצחית, ועל כן הזכיר שם בברכה זו כמה פעמים ענין תחית המתים בסמוך לענין פרנסה, כי בענין הפרנסה מתעקם לב האדם ביותר וקשה לו בכל פעם על עכוב הפרנסה, על כן צרכיו להזכירו בענין זה ביותר, שכל הפרנסה והכלכלה, שמכלכל השם יתברך את האדם - הכל הוא בשביל טובתו הנצחית אחר תחית המתים, ומחמת סבה זו עצמה מתעבב הפרנסה לפעמים בשביל טובתו הנצחית אחר כך אומרים קדשה וברכת אתה קדוש, שזהו בחינת עצם התכלית, שיזכו כל ישראל לאחר התחיה שיקדישו שמו יתברך בכלל כל הקדושים אשר יהללנו סלה ואחר שצרכו שדרי שבחו של מקום והודיעו, שכל מה שעושה השם יתברך הכל לטובה, אחר כך מתפללין על צרכיו, וגם זה מתפללין תחלה העקר על התכלית: על דעת ותשובה וסליחת עוון, ואחר כך מתפללין על צרכי הגוף, אבל כל כוננתו גם בזה רק בשביל התכלית הנצחית, כי אנו יודעים ומודים, שהשם יתברך כל יכול, וכל מה שעושה עמנו - הכל לטובה, רק אף על פירכוננו רצונו יתברך, שנתפלל לפניו על צרכינו בכדי לעשות כלים לקבל השפע בשלמות, והעקר - רק בשביל התכלית הנצחית, ועל כן אנו אומרים קריאת שמע קדם התפלה, כי עלידי קריאת שמע אנו נכללין באחד, ואז דיקא יכולין להתפלל, כנזכר לעיל (הלכות מילה, הלכה ה', אות יג).

צרכיו להתחזק מאד באמונה שלמה להאמין בעצמו, שיש לו כח לפעל כל דבר בתפלתו, כי יש כמה מיני חלישות הדעת בלב האדם בענין זה, כאשר יודע כל אחד בעצמו, ורב בני אדם נדמה להם, שאין להם כח לזה, ועל כן אינם מתחזקים בתפלה, ועל כן צרכיו להתנגע ביגיעה ועבודה גדולה מאד לחזק את עצמו להתפלל בכונה. ועקר היגיעה היא בתחלה, דהיינו בעת שמתחיל להתחזק להתפלל בכונה בבחינת כל התחלות קשות, כי אז עדין לא ראה שום פעלה עלידי תפלתו, אבל כשזוכה להתגבר בכל כחו להתפלל בכונה, עד שזוכה לפעל איזה דבר בתפלתו, כגון שהתפלל על איזה דבר ונענה, אז הוא מתחזק בזה להאמין גם בעצמו, שיש לו כח לפעל בתפלתו, מאחר שרואה, שצבר שמע השם יתברך גם תפלתו ונענה, ואז נעשה אצלו כלי שלמה לקבל השפע עלידי דבורי התפלה, כי עקר התהוות הכלי הוא עלידי האמונה, דהיינו עלידי שמאמין גם בעצמו, שהשם יתברך שומע תפלתו (הלכות נחלות, נחלות, ד', אות יד):

יש שני מיני קלפות, שמבלבלין דעת האדם מלהתחזק בתפלה, והם קלפות עשו וישמעאל, שזה בחינת קלפות הערלה והפריעה קלפת עשורעמלק הוא בחינת הערלה הגמורה, כי הוא כופר בעקר ואינו מודה בתפלה כלל ומטעה לב האדם לומר, שאין התפלה מועלת, חס ושלום, מאחר שמתאריך הגלות כל כך, ובכל יום צועקים ואינם נושעים ועלידי מצות מילה, שחזתיו הערלה דחפניא על ברית, עלידיה מביטלין קלפתו הרעה ונמשך בחינת תקון הברית, שעלידיה זוכין להתחזק בתפלה תמיד, כי עקר תקון התפלה הוא עלידי תקון הברית, אבל עדין יש קלפה אחרת, בחינת קלפת עור הפריעה, שהוא בחינת קלפת ישמעאל, שמשם נמשך טעות אחר בלב האדם להתרשל בתפלה, חס ושלום, מחמת שנדמה לו, שצבר שמע השם יתברך בודאי את תפלתו, בפרט כשרואה איזה צמיחת קרן ישועה, שאז נדמה לו, שצבר נתקבלה תפלתו, והוא מתרשל להתפלל יותר, וזה נמשך מבחינת קלפת ישמעאל, שנקרא כן על שם: כי שמע השם אל ענין, ותרגומו: ארי קבל השם ית צלותיך, ובאמת אפלו כשאין רואין עדין שום ישועה, צרכיו להאמין שאין שום תפלה לריק, חס ושלום,

ולתחזק בתפלה יותר, וכן להפך, אפלו כשרואין איזה ישועה, אסור לבטל ולהתרשל מתפלתו על ידי זה, רק צריכין לשמח בישועתו ולהיות מודה על העבר וצועק לעתיד לבוא, כי עדין אנו צריכין הרבה ישועות מאד כל ימי חיינו, עד שנזכה לבוא למה שאנו צריכין לבוא, אשר בשביל זה באנו לעולם הזה, ואם יתרשל בתפלה על ידי שנדמה לו שכבר פעל בתפלתו הרבה, שזה נמשך מבחינת קלפת ישמעאל, בחינת קלפת הפריעה - על ידי זה, חס ושלום, נתעבב גמר ישועתו ויתארף גלותו, חס ושלום, ואז יחזר ויתעורר קלפת עשועמלק, שהיא בחינת קלפת הערלה, ויטמטם לבו לגמרי מלהתחזק בתפלתו על ידי זה בעצמו שרואה, שזה כמה שצועק ואינו נענה עדין לזכות לישועה שלמה וזה בחינת: מל ולא פרע, כאלו לא מל, וזה בחינת: וישב מרדכי, ודרשו רבותינו זכרונם לברכה, ששב לשקו ולתעניתו, כי אף על פי שכבר ראה ישועות נפלאים כזאת, שהרכיבוהו על סוס המלך וקראו לפניו וכו', אף על פי כן לא נתרשל על ידי זה מתפלתו וצעקתו וכן אצל אסתר כתיב: ותוסף אסתר ותדבר לפני המלך וכו', ותבד ותתחנן לו להעביר את רעת המן וכו', וזה מרמז על כלל פנסת ישראל, שהם בחינת אסתר, שאפלו כשרואין ישועות ונסים גדולים ונפלאים, שהסטר אחרא בחינת המן עמלק כבר נפלה מאד, ותלו אותו ואת בניו על העץ - אף על פי כן אינם מסתפקים בזה, ועדין הם עומדים ומתפילים ובוכים ומתחננים לפניו ויתברך, כבן המתחטא לפני אביו, להעביר את רעת המן, שהוא הסטר אחרא, לגמרי, שיזכו להטהר ולהתקדש לגמרי, כי אף על פי שבדאי צריכין להודות הרבה על הישועות שכבר נעשו לו, אף על פי כן עדין אנו צריכין להרבות בתפלה מאד, כי עדין אנו צריכין ישועות רבות כל ימי חיינו, על כן צריכין להתחזק להרבות בתפלה תמיד (שם, אות כ"ג, כ"ד):

תפלין
א.

תפלין נכתבין על עור בהמה - זה בחינת בני אדם, שערומים בדעת כאדם ומשימין עצמן בבהמה, שצריכין לשום עצמו בבהמה לסלק דעתו לגמרי כאלו אין לו שום דעת כלל ולסמך רק על אמונה, ואזי נודבד מחו על ידי זה ונפשט עקמימות שבלבו, כי כשרואה אדם, שיש לו עקמימות בלבו, בפרט כשיש לו חס ושלום, עקמימות הרבה בלבו, אזי הוא צריך לסלק דעתו לגמרי כאלו אין לו שום דעת כלל, וילך רק בתמימות ופשיטות לבד, ואזי זוכה אחר כך לדעת גדול מאד ולפשט עקמימות שבלבו, שכל זה בחינת תפלין (הלכות תפלין, הלכה ד', אות ו):

ב.

אמר רבותינו זכרונם לברכה: בכל יום יצרו של אדם מתגבר עליו, ואלמלא הקדוש ברוך הוא עוזרו - לא היה יכול לו. בכל יום יצרו מתגבר עליו, זה נמשך מבחינת: בתחלה עלה במחשבה לברא את העולם במדת הדין, שזה הדין מתעורר בכל יום ורוצה, חס ושלום, לנהג העולם בבחינה זאת, ומשם מתעורר ומתגבר היצר הרע, שנמשך משם בכל יום ויום, כי עקר היצר הרע והסטר אחרא נמשך מבחינת דינים, שנמשכין מתחלת הצמצום של חלל הפנוי, אף השם יתברך מרחם תכף ומקדים מדת הרחמים למדת הדין, כמאמר רבותינו זכרונם לברכה: ראה שאין העולם מתקיים וכו', שזהו בחינת היצר והסטר, שמשמע להאדם בכל יום לשבר את היצר הרע, שהוא ממדת הדין וזה בחינת תפלין דרש"י, שהחסדים קודמין לגבורות, וזה בחינת: הקדים מדת הרחמים ושתף למדת הדין, שזהו עקר הנהגה והקיום של כל העולם, ועל כן עקר התפלין, שהכל מניחין, הם של רש"י כי זהו עקר הנהגת העולם וקיומו על ידי בחינה זו אבל יש צדיקים גדולים כל כך, שאין צריכין סיעה דלעלא, והשם יתברך מתנהג עמם כמו בתחלת המחשבה, הינו במדת הדין, והם עומדים בכל הנסיונות והיסורין והצרות, הנמשכין ממדת הדין הנ"ל, ונשארים על עמדם, והם ממתיקין הדין בשרשו בתחלת המחשבה, כי מאמינים ויודעים, שהדינים והיסורים בעצמן הם טובות גדולות, ועל ידי זה באמת הם זוכים לעלות ולהכלל בתחלת המחשבה, שזה בחינת: כך עלה במחשבה, הנאמר על מיתת רבי עקיבא וזה בחינת תפלין דרבנו תם, שהם בחינת מחין גבוהין ביותר, ושם הגבורות קודמין לחסדים, שזה בחינת הנהגה שעלה בתחלת המחשבה, בחינת הנהגת הצדיקים הגבוהים הנ"ל ועל כן מי שרוצה לקרב את עצמו להשם יתברך, להמשיך על עצמו תוספת קדשה, צריך להניח תפלין דרבנו תם גם כן, כי כל ההתרחקות מהשם יתברך נמשך מהיצר הרע, ששרשו ממדת הדין, שנמשך מתחלת הצמצום של חלל הפנוי, ועל כן עקר תוספת קדשה נמשך על האדם על ידי תפלין דרבנו תם, שנמשכין מבחינת הצדיקים הנ"ל, העולים לבחינת שרש הדין וממתיקין הכל בשרשם, שעל ידי זה נמשך כח על כל הרחוקים לשבר ולבטל היצר הרע שנמשך משם (שם, הלכה ה', אות כ"ז כ"ח):

ג.

עכשו, בעקבות משיחא, בסוף הגלות, שהגלות והבעל דבר והסטר אחרא מתגברין מאד, והעקר מה שמתגבר ומתפשט מאד האפיקורסות בעולם, וכל ההתגברות הזו היא בחינת חבלי לדה, חבלי משיח, שכל זה נמשך משרש הדין של בחינת חלל הפנוי הנ"ל, ועל כן אין כח לעמוד עכשו כנגדם, כי אם בכח הצדיקים הגדולים מאד הנ"ל, שיכולין לכנס לשם, לתוך בחינת חלל הפנוי, ולהמתיק הדין בשרשו, שעל ידי זה נתבטל כל כח היצר הרע של כל באי עולם שנמשך משם. על כן צריך כל אחד לזהר להניח תפלין דרבנו תם, שהם נמשכין מבחינת מחין הגבוהים של הצדיקים הנ"ל, כדי לקבל כח מהם לשבר את היצר הרע, שהתגבר עכשו מאד, שנמשך משם (שם, אות כ"ט):

תוכחה
א.

לפעמים כשאדם מוכיח את עצמו או את חברו ומתחיל להזכיר המעשים רעים שעשה, אזי שכיח שיפול עוד יותר ויותר, כי נופל בדעתו מאד, ויש שנפלו מאד על ידי זה וכל זה נמשך מבחינת התוכחה

שְׁאִינָה כְּרֵאוֹי, שְׁמַחֲלֶשֶׁת כַּח הַנְּשִׁמָּה עַל־יַדֵּי שְׁמַעוֹרְרֵינּוּ הַרִיחַ רַע שֶׁל עוֹנוֹת, כִּי עֵקֶר הַתּוֹכְחָה צְרִיכָה לְהִיּוֹת בְּבַחֲיִנַת מִטָּה כְּלָפֵי חֶסֶד, לַחֲפֹשׁ לְמִצָּא בְּעֲצֻמוֹ וְכֵן בְּחִבְרוֹ עַל כָּל פְּנִימִים אֵיזָה נְקֻדּוֹת טוֹבוֹת, וְהַתּוֹכְחָה תִּהְיֶה בְּדֶרֶךְ חֶסֶד לְחִזְקָא אֶת עֲצֻמוֹ וְאֶת חִבְרוֹ בְּהַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ וּלְבַטֵּחַ בְּרַחֲמֵי הַעֲצוּמִים, שֵׁשׁ אֲצִלוֹ חֶסֶד כְּזֶה, שְׁגָם כָּל הַמַּעֲשִׂים רָעִים יְכוּלִין לְהִתְהַפֵּךְ לְזִכִּיּוֹת, אֲפִלּוֹ אִם הִרְבָּה לַפְּשַׁע מְאֹד, חֶסֶד וְשָׁלוֹם, כִּי עִם הַשֵּׁם הַחֶסֶד וְהִרְבָּה עִמּוֹ פְּדוּת וְכוּ', וְעֵקֶר הַתּוֹכְחָה תִּהְיֶה בְּאִפְסוֹ שֵׁיחֻזְקָא אֶת עֲצֻמוֹ וְאֶת חִבְרוֹ לְהַתְּעוֹרֵר לְהַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ וְלְהַתְּחִיל מַעֲשֵׂה לְהִתְקַרֵּב אֵלָיו יִתְבָּרַךְ, וְלֹא שֵׁיחֻזְקָא יוֹתֵר עַל־יַדֵּי תּוֹכְחָתוֹ, שֵׁיפֵל חֶסֶד וְשָׁלוֹם יוֹתֵר, וְלְתוֹכְחָה כְּזֹאת אֵין זֹכִינְן כִּי אִם עַל־יַדֵּי שְׁמַקְשָׁרִין עֲצֻמוֹ לְצַדִּיקֵי הַדּוֹר, שֶׁהֵם בְּחִינַת מֹשֶׁה, שֶׁעַל־יַדֵּי תּוֹכְחָתָם מוֹסִיפִים וְנוֹתְנִים רֵיחַ טוֹב בְּהַנְּשִׁמוֹת. הַלְכוֹת צִיצִית, הַלְכָה ה', אֹת, ז':

ב.

עֵקֶר הַחִיּוּב לְדַבֵּר עִם חִבְרוֹ בִּירְאֵת־שְׁמִים וְלְהֵאִיר בּוֹ הַדְּעַת הָאֱמֻנָה הוּא רַק בְּשִׁבִיל לְהִרְחִיב דַּעְתּוֹ שֶׁל חִבְרוֹ, כִּי הָעֵקֶר - לְהוֹצִיא אֶת עֲצֻמוֹ וְאֶת חִבְרוֹ מִבְּחִינַת מַחִין דְּקֻטְנוֹת לְבַחֲיִנַת מַחִין דְּגִדְלוּת, הֵינּוּ לְהַשְׁתַּדֵּל שִׁיתְגַּדֵּל וְיִתְרַחֵב הַדְּעַת בְּיוֹתֵר בְּכָל פְּעַם, שְׂזָה בְּחִינַת הִרְחַבְתָּ גְבוּל אֶרֶץ־יִשְׂרָאֵל, בְּחִינַת: וְהִרְחַבְתִּי אֶת גְּבוּלְךָ, עַל כֵּן כָּל אֶחָד הָעוֹסֵק בְּזֶה לְדַבֵּר עִם חִבְרוֹ מֵהַדְּעַת הַקְּדוֹשׁ הָאֱמֻנָה, וּבְכָל פְּעַם צְרִיךְ לְזַהֵר לַעֲשׂוֹת סִיג לְדַבְּרֵי וְלִשְׁתַּק בְּמָקוֹם שֶׁצְּרִיכִין לְשַׁתַּק, בְּכַדִּי שֶׁלֹּא לְהִרְס אֶת הַגְּבוּל שֶׁל חִבְרוֹ לְגַמְרֵי, שְׂזָה בְּחִינַת אֲסוּר הַסָּגַת הַגְּבוּל, שֶׁלֹּא דֵי שְׁאִינּוּ מִשְׁתַּדֵּל לְהִרְחִיב גְבוּלוֹ שֶׁל חִבְרוֹ, אִף גַּם הוּא מִצַּר לוֹ בְּיוֹתֵר וְנִכְנָס בְּתוֹךְ גְּבוּלוֹ, כִּי כָּל אֶחָד מִיִּשְׂרָאֵל יֵשׁ לוֹ גְבוּל בְּפָנָי עֲצֻמוֹ בְּדַעְתּוֹ לְהַשִּׁיג וְלְהַבִּין עַד הַגְּבוּל דִּיקָא בְּבַחֲיִנַת: וְעָלִית אֲתָה וְאֶהְרֵן וְכוּ', וְדַרְשׁוּ רַבּוֹתֵינוּ זְכוֹרֵנּוּם לְבִרְכָה: אֲתָה מִחֻצָּה לְעֲצֻמְךָ וְאֶהְרֵן מִחֻצָּה לְעֲצֻמוֹ וְכוּ', וְעַל כֵּן אֶרְפֵּי שְׁבוּדָאֵי מְצוּה גְדוּלָה לְדַבֵּר עִם חִבְרוֹ בְּכָל פְּעַם בִּירְאֵת־שְׁמִים וְלִרְחֹם עָלָיו וְלְהוֹצִיאֵו מֵעוֹנוֹת וּקְלָקוּלִים שָׁלוֹ, אֶרְפֵּי־כֵן צְרִיכִין לְזַהֵר מְאֹד, שֵׁיחֻזְקָא הָעֵסֶק לְטוֹבָה וְלֹא לְרָעָה, לְתַקּוֹ וְלֹא לְקַלְקַל יוֹתֵר, חֶסֶד וְשָׁלוֹם, שֶׁלֹּא לְהַסְתַּכֵּל בְּיוֹתֵר בְּגִנוּתוֹ שֶׁל חִבְרוֹ וּבְחֶסְרוֹנוֹתָיו, כִּי רַב הַקְּטָנוּת וְהַמְרִיבוּת וְשִׁנְאָת־חֵן נִמְשָׁךְ רַק מְזָה, מֵה שֶׁכָּל אֶחָד מִסְתַּכֵּל שֶׁלֹּא בְּעֵין יָפָה בְּחִבְרוֹ וּמִחֲפַשׁ לְמִצָּא בּוֹ רַק הַפְּגָמִים וּמִדּוֹת רָעוֹת, עַד שֶׁנִּדְמָה לוֹ, שְׁאִי אֶפְשָׁר לְסַבְּלָם, וּמִמִּילָא כְּמוֹ־כֵן מִסְתַּכֵּל בּוֹ חִבְרוֹ גַּם כֵּן לְהַפֵּךְ, כִּי כַּמִּים הַפְּנִימִים לְפָנִים וְכוּ', עַד שֶׁנִּתְעוֹרֵר שִׁנְאָת־חֵן וּקְטָנוּת בִּינֵיהֶם, עַד שֶׁעַל־יַדֵּי זֶה נִחְרַב בֵּית־מִקְדָּשֵׁנוּ וְנִתְאַרְךָ עָלֵינוּ הַגְּלוּת, וְהַכֵּל רַק עַל־יַדֵּי שִׁנְאָת־חֵן, כְּמוֹ שֶׁאֲמָרוּ רַבּוֹתֵינוּ זְכוֹרֵנּוּם לְבִרְכָה, שֶׁכָּל זֶה בָּא רַק עַל־יַדֵּי זֶה שֶׁמִּסְתַּכֵּל בְּיוֹתֵר בְּחִבְרוֹ, כִּי בְּאֱמֻנַת צְרִיכִין לְדוֹן אֶת כָּל אָדָם לְכַף־זְכוּת, כִּי אֶרְפֵּי שְׁבוּדָאֵי צְרִיכִין לְדַבֵּר עִמּוֹ וְלְהֵאִיר דַּעְתּוֹ וְלְהוֹצִיאֵו מִמָּה שֶׁצְּרִיכִין לְהוֹצִיאֵו, שֶׁכָּל זֶה הוּא בְּחִינַת דִּין וּמִשְׁפָּט, כְּמַבְאָר בְּפָנִים, אֲבָל צְרִיכִין שִׁיתְגַּבֵּר הִרְחַמְנוּת לְכַנֵּס עִם חִבְרוֹ לְפָנִים מִשׁוֹרֵת הַדִּין, לְבַלִּי לְהַסְתַּכֵּל בּוֹ לְרָעָה כִּי אִם לְטוֹבָה וּלְדוֹנוֹ לְכַף־זְכוּת תְּמִיד, שֵׁיּוּכַל לְדַבֵּר עִמּוֹ, וְכַמְבָּאָר בְּמָקוֹם אַחֵר, שְׂזָה בְּחִינַת מְצוּת וְעִשִׂית הַיָּשָׁר וְהַטּוֹב, שֶׁמְזָה לְמַדּוֹ רַבּוֹתֵינוּ זְכוֹרֵנּוּם לְבִרְכָה, לַעֲשׂוֹת לְפָנִים מִשׁוֹרֵת הַדִּין, וְגַם לְמַדּוֹ מְזָה דִין בְּן הַמְצָר, שֶׁהוּא בְּחִינַת הַמְצָוָה לְהַשְׁתַּדֵּל וְלְהִרְחִיב אֶת גְּבוּל חִבְרוֹ, וְשִׁנְיָהֶם - אֶחָד (הַלְכוֹת שְׁתַּפְּיוּ בְּקַרְקַע,

הַלְכָה ה', אֹת, ז' : "ד"ט"ז :

תְּשׁוּבָה

א.

מִי שֶׁהוּא בְּמִדְרָגָה תַּחְתּוֹנָה, צְרִיךְ דִּיקָא לְמַצָּא זְכוּת בְּעֲצֻמוֹ, כְּדֵי שֶׁלֹּא יִפֵּל לְגַמְרֵי, חֶסֶד וְשָׁלוֹם, וְעֵקֶר טְהָרְתוֹ וְתִשְׁוִבְתּוֹ עַל־יַדֵּי זֶה דִּיקָא, וְזֶה בְּחִינַת

טְהַרְתָּ הַפֶּה אֲדָמָה (הַלְכוֹת הַשְּׂפָמֹת הַבֶּקֶר, הַלְכָה א', אֹת י"ב) :

ב. עֵקֶר הַתְּשׁוּבָה הוּא לְשׁוּב מַגְדָּלוֹת, שְׁמִיזָה בָּאִים כָּל הַחֲטָאִים, חֶסֶד וְשָׁלוֹם, וְלִהְיוֹת עֵצְמוֹ וְלִהְיוֹת שְׁפָלוֹתוֹ וּפְחִיתוֹתוֹ בְּאֵמֶת, כִּי עֵקֶר הַתְּשׁוּבָה הִיא הַהֲכָנָעָה וְהַשְׁפָּלוּת וְלֵב נִשְׁבָּר לִפְנֵי הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ, עַל־יְדֵי זֶה מוֹחֵל לוֹ עַל כָּל הַחֲטָאִים וְנִתְבַּטְּלִים מִמֶּנּוּ כָּל הַדִּינִים (הַלְכוֹת נְטִילַת יָדַיִם שְׁחִירִית, הַלְכָה ג', אֹת ה) :

ג. אָמְרוּ רַבּוֹתֵינוּ זְכוֹרֵנָם לְבָרְכָה, שֶׁעַל עוֹוֹן הַחֲמוּר הוֹצֵאת זָרַע לְבִטְלָה, רַחֲמָנָא לְצָלוּ, אִין מוֹעִיל לוֹ תְּשׁוּבָה, וּבְאֵמֶת כָּךְ רָאוּי לוֹ, כְּמַבְאָר בְּפָנִים, אֲבָל בְּאֵמֶת אַף־עַל־פִּיכֹן אִין לָךְ דְּבַר שְׁעוּמַד בְּפָנֵי הַתְּשׁוּבָה, אִךְ עֵקֶר תְּשׁוּבָתוֹ הוּא עַל־יְדֵי הַצַּדִּיק הַדּוֹר, כְּמַבְאָר בְּפָנִים (הַלְכוֹת תְּפִלּוֹת, הַלְכָה ב', אֹת י"א) :

ד. אִין לָךְ דְּבַר שְׁעוּמַד בְּפָנֵי הַתְּשׁוּבָה, וְאַפְלוֹ עַל פָּגַם טְפֵי הַמֶּחֶ, שְׁאָמְרוּ רַבּוֹתֵינוּ זְכוֹרֵנָם לְבָרְכָה שְׁאִין מוֹעִיל תְּשׁוּבָה, כְּנִזְכָּר לְעִיל, וְכֵן עַל אֵלוֹ שְׁמַבְאָר בְּמַקְרָא : כָּל בְּאִיָּה לֹא יִשׁוּבוּן וְלֹא יִשְׁיֻגוּ אַרְחוֹת חַיִּים, אֲבָל בְּאֵמֶת לְאֵמֶתוֹ מוֹעִיל תְּשׁוּבָה לְכָל הַחֲטָאִים, כְּמוֹ שְׁמַצִּינוּ כְּבָר כְּמָה וְכְמָה רְשָׁעִים, שְׁפָגְמוּ בְּטְפֵי הַמֶּחֶ וְכִפְרוּ בְּעֵקֶר וְאַף־עַל־פִּיכֹן נִתְקַבְּלוּ בַתְּשׁוּבָה. רַק מִחֲמַת שְׁפָגְמוֹ כָּל כָּךְ, עַל כֵּן צָרִיכִין לְהַצְטַרֵּף וְלִהְיוֹת נִסְיוֹן וְלַעֲמֹד בְּנִסְיוֹן הַזֶּה שֶׁל הַהֲתַרְחֲקוֹת הַזֹּאת, דְּהֵינּוּ שְׁפֹתֵינוּ עָלֵינוּ שְׁאִין מוֹעִיל תְּשׁוּבָה, וְכִשְׁהוּא פְתִי וְסָכָל וְאִינוּ מְרַחֵם עַל עֲצָמוֹ שֶׁלֹּא לְאֵבֵד אֶת עוֹלָמוֹ, חֶסֶד וְשָׁלוֹם, אִזִּי מוֹצֵא פְטוֹר לְעֲצָמוֹ לְהֲתַרְחֵק מִן הַתְּשׁוּבָה, מֵאַחַר שֶׁכְּבָר נִכְתַּב עָלָיו שְׁאִין מוֹעִיל לוֹ תְּשׁוּבָה, חֶסֶד וְשָׁלוֹם אֲבָל מִי שֶׁחֹשֵׁב בְּאֵמֶת עַל תְּכִלִּיתוֹ, וְיֵשׁ לוֹ רַחֲמָנוֹת עַל עֲצָמוֹ וּמַחֲשֵׁב אֶת דְּרָכָיו, כִּי אַף־עַל־פִּיכֹן מָה יֵהָא בְּסוּפוֹ וּמָה יַעֲשֶׂה לְיוֹם פְּקֻדָּה, אִזִּי כָּל מָה שְׁמוֹצֵא וְרוֹאֶה שְׁמִרְחֲקִין אוֹתוֹ יוֹתֵר, הוּא מְרַחֵם עַל עֲצָמוֹ יוֹתֵר וְצוּעֵק אֶל הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ וְיוֹתֵר מֵעַמְקָא דְּלִבָּא, עַד יִשְׁקִיף וְיִרְאֵה הַשֵּׁם מִן הַשָּׁמַיִם, כִּי אַף־עַל־פִּי שְׁכְּבָר נִכְתַּב עָלָיו שְׁאִינוֹ מִתְקַבֵּל בַתְּשׁוּבָה, אַף־עַל־פִּיכֹן צוּעֵק אֶל הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ עַל זֶה בְּעֲצָמוֹ, שְׁפָגַם כָּל כָּךְ עַד שְׁמִרְחֲקִין אוֹתוֹ כָּל כָּךְ, וְאַף־עַל־פִּי שְׁאִינוֹ יוֹדֵעַ שְׂרָאוּי לְהֲרַחֲקֵנִי מִגְּדֹל הַפְּגָמִים שְׁלִי, וּבְיָדָי כָּל מָה שְׁאָמְרוּ רַבּוֹתֵינוּ זְכוֹרֵנָם לְבָרְכָה, הַכֹּל אֵמֶת וְיִצִּיב, אַף־עַל־פִּיכֹן אֲנִי יוֹדֵעַ וּמֵאֲמִין, שֶׁיֵּשׁ חֲסָדֵי הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ, וְרַחֲמִים גְּדוֹלִים כְּאֵלוֹ אֲצֵל הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ, עַד שֶׁיִּכּוֹל לְקַרְבְּנוֹ גַּם כֵּן בְּרַחֲמִים וּלְקַבְּלוֹ בַתְּשׁוּבָה שְׁלָמָה, כִּי אַף־עַל־פִּיכֹן הִלֵּא אָמְרוּ רַבּוֹתֵינוּ זְכוֹרֵנָם לְבָרְכָה בְּעֲצָמוֹ : אִין לָךְ דְּבַר שְׁעוּמַד בְּפָנֵי הַתְּשׁוּבָה, וְאִזִּי כְּשֶׁזֹּכָה לַעֲמֹד בְּנִסְיוֹן הַזֶּה שֶׁל הַהֲתַרְחֲקוֹת כָּל כָּךְ וְאַף־עַל־פִּיכֹן שֶׁבַּ בַתְּשׁוּבָה שְׁלָמָה, אִזִּי הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ מְרַחֵם עָלָיו וְנִתְקַרַב עַל־יְדֵי זֶה דִּיקָא, עַל־יְדֵי שְׁעֵמֶד בְּנִסְיוֹן הַזֶּה שֶׁל הַהֲתַרְחֲקוֹת, וְזֶה בְּחִינַת : הַהֲתַרְחֲקוֹת - תְּכִלִּית הַהֲתַקְרְבוֹת (ש"ס,

הַלְכָה ד', אֹת ד) :

ה. עֵקֶר כָּל הַפְּגָמִים שֶׁל כָּל הַחֲטָאִים הֵם בְּבַחֲינַת הָעֶשְׂרִים וּשְׁתֵּים אֶתְנוֹן, שְׁמַמְשִׁיד חֶסֶד וְשָׁלוֹם הָאוֹתִיּוֹת, שֶׁיֵּשׁ בָּאוֹתוֹ הַדְּבַר שְׁעוֹבֵר עָלָיו, לְמַקּוֹם שְׁמַמְשִׁיד לְהַסְטֵרָא אַחֲרָא וְכוּ', רַחֲמָנָא לְצָלוּ, כִּי עֵקֶר הַחֲחִיּוֹת שֶׁל כָּל הַדְּבָרִים הֵם הָאוֹתִיּוֹת שֶׁיֵּשׁ בָּהֶם, כְּפִדּוּעַ, וְעַל כֵּן עֵקֶר הַתְּקוּן - עַל־יְדֵי

הדבור בבחינת: קחו עמכם דברים ושובו אל השם, ואמרו רבותינו זכרונם לברכה: אינו מבקש מכם אלא דברים, הינו שירבה לדבר דבורים קדושים של צעקות ותחנונות ובקשות ושירות ותשבחות אליו יתברך, עד שיצטרפו ויתקנו כל האותיות לטוב, ובודאי הוא יצא גדולה וקלה, שהכל יכולין לקימה, כי יכולין לזכות לתשובה ולחיי העולם הבא עלידי הדבור לבד, אף-עלפי שאינו זוכה להתנגע ולטרח בעבודתו כמו הצדיקים והקשרים שהיו לפנינו, שיגעו וטרחו מאד מאד בתעניתים רבים ובסגופים קשים ועצומים מאד ואפלו אם, חס ושלום, עדן עובר עליו מה שעובר, אף-עלפיהו אם לא יניח את עצמו לפל לעולם ויחזק את עצמו לדבר דבורים על כל פנים תמיד לפני השם יתברך בצעקות ותחנונות ובקשות הרבה להשם יתברך, בודאי סוף כל סוף ישוב להשם יתברך אף הבעל-דבר מתגבר על האדם למנעו גם מזה, והעקר עלידי טרדת הפרנסה, שעלידיזה אינו עוסק בשלמות אפלו בעצה קלה הזאת לשוב להשם יתברך עלידי הדבור הקדוש על פן צריכין להזכיר את עצמו בכל פעם האמת, כי לא בלח יגבר איש, ואין הפרנסה נמשכת עלידי יגיעתו וטרחו לבד, רק הכל בחסדי השם ובישועתו, והדאגות והטרדות אינם מועילים כלל לפרנסה, אדרבא, מזיקים הרבה לפרנסה, ועל פן אפלו הבעל מלאכה ועסק יכול למצא לנפשו כמה שעות ביום לעסק בהם באמירת תהלים והתבודדות וכו', ועלידיזה ישוב בודאי להשם יתברך לחיי העולם הבא (הלכות קריאת שמע, הלכה ה', אות י"ד):

1.
צריך כל אדם להשתדל מאד לבקש ולחפש אחר האבדות כל ימי חייו, כי זה כל האדם, שנברא רק בשביל זה - לבקש אחר אבדות, שהם בחינת ניצוצות הנפולין, שהם בחינת נאבדים ונדחים, שצריך כל אדם להשתדל מאד לבקש ולחפש אחריהם כל ימי חייו, ובפרט אם כבר חטא ופגם כפי מה שפגם, ובפרט פגם הברית, חס ושלום, שעלידיזה חזר ואבד בעצמו אבדות הרבה, וצריך לחפש ולבקש מאד אחריהם, וכשיבקש ויחפש היטב, בודאי ימצא, כי: יגעתי ולא מצאתי - אל תאמין. וזה עקר התשובה על העוונות, כמו שכתוב: ושבת עד השם אלקיך וכו', אם יהיה נדחף בקצה השמים משם יקבץ וכו', וכתוב: ובקשתם משם את השם אלקיך ומצאת וכו', כי צריכין לבקש ולחפש מאד אחר דרכי הקדשה, כי כל מה שהאדם רחוק מהשם יתברך, הוא מחמת האבדות הנ"ל, שעלידי זה הוא הולך ותועה כשה אובד, ואינו יכול למצא דרך החיים, ועל פן צריך האדם להשתדל מאד כל ימיו לבקש ולחפש אחר אבדותיו, כי זה עקר התשובה פנ"ל ואם יבקש ויחפש היטב, בודאי ימצא כל מה שצריך לתקון נפשו, ואפלו בעת שאינו זוכה למצא עדן, אף-עלפיהו על ידי כל יגיעה וחפוש כבר מצא הרבה, כי אין שום יגיעה ובקשה נאבד כלל, ובודאי מצא כבר הרבה עלידי כל דבור ודבור ועלידי כל יגיעה וחפוש, כי לית רעותא טבא דאתאבד, ואפלו אם אינו רואה כלל מה שמצא, ונדמה לו, שעדן לא מצא כלום ועדן הוא רחוק מהשם יתברך כמקדם, אף-עלפיהו צריכין להאמין באמונה שלמה, שבודאי מצא הרבה עלידי היגיעה בעצמה, כמאמר רבותינו זכרונם לברכה: יגעתי ומצאתי -

תַּאֲמִין, תַּאֲמִין דִּיקָא, אַף־עַל־פִּי שְׁעֲדִין אִין רוֹאִין מַה שְּׁמַצָּא (הַלְכוֹת בְּרֵכוֹת
הַפְּרוֹת, הַלְכָה ה', אֹת ז', אֹת ב, צ"א) :

ז. עֵקֶר הַתְּשׁוּבָה שֶׁל כָּל אָדָם הוּא, שְׂיָשׁוּב בְּכָל פְּעַם מִהַמְחֻשְׁבוֹת רְעוֹת
שֶׁנִּלְכְּדוּ בָהֶם לְמַחֻשְׁבוֹת קְדוּשׁוֹת בְּבַחֲיִנַת: יַעֲזֹב רָשָׁע דַּרְכּוֹ וְאִישׁ אָוֶן
מִחֻשְׁבֹּתָיו וַיֵּשֶׁב אֶל הַשֵּׁם. וְזֶה עֵקֶר הַתְּשׁוּבָה, לָשׁוּב בְּמַחֻשְׁבוֹתוֹ מִמְקוֹם
שֶׁהוּא שָׁם לְמַחֻשְׁבוֹת קְדוּשׁוֹת, וְאַפְלוּ אִם נִתְּעָה בְּמַחֻשְׁבוֹתוֹ כְּמוֹ שֶׁנִּתְּעָה,
אַף־עַל־פִּי־כֹן צָרִיךְ שְׂיֵאֲמִין, שֶׁבְּכָל מַה שְּׁמַנְתִּק עֲצָמוֹ בְּמַחֻשְׁבוֹתוֹ מֵרַע לְטוֹב
הוּא יָקָר בְּעֵינֵי הַשֵּׁם, כִּי הוּא יָדַע יְצַרְנוּ וְכוּ', וְעֵקֶר הַיֵּצֵר הָרַע הֵם
הַמְחֻשְׁבוֹת, כְּמַבְאָר בַּפְּנִים (הַלְכוֹת תַּפְּלוֹת הַמְּנַחָה, הַלְכָה ז', אֹת ב, צ"א) :

ח. עֵינָן מַה שְּׁמַבְאָר בְּזֵהֵר הַקְּדוּשָׁה, שֶׁעַל פְּנֵי הַבְּרִית אִין מוֹעִיל תְּשׁוּבָה, וְאַף־
עַל־פִּי כֹן מַבְאָר בְּסַפְרֵים שְׁגָם עַל זֶה מוֹעִיל תְּשׁוּבָה, אֲדָךְ עֵקֶר תְּשׁוּבָתוֹ,
שְׂיִשְׁלִיךְ שְׁכָל עֲצָמוֹ לְגַמְרֵי וַיִּתְחַזַּק בְּאַמוּנָה שְׁלֵמָה וְכוּ' (הַלְכוֹת נִדָּה, הַלְכָה ב', אֹת
צ"א) :

ט. עֵקֶר כָּל הַפְּגָמִים וְהַחֻטָּאִים, רַחֲמָנָא לְצַלּוּ, נִמְשָׁכִין מִבַּחֲיִנַת גְּזֵל, הֵינּוּ מִמַּה
שֶׁהָאָדָם דוֹחֵק אֶת הַשְּׁעָה, שְׂזָה בְּחִינַת גְּזֵל, כְּמַבְאָר בַּפְּנִים, כִּי אִין הַיֵּצֵר
הָרַע מְצוּי אֶלָּא לְשַׁעֲתוֹ, וְאִם יַעֲמִיד בְּנִסְיוֹן בְּשַׁעֲהַ קְלָה, אֲזִי אַחֲר־כֵּן מִמִּילָא
יִתְבַטֵּל וַיִּלָּךְ מִמֶּנּוּ הַיֵּצֵר הָרַע, עַל כֵּן עֵקֶר תַּקּוּן הַתְּשׁוּבָה נִמְשָׁךְ עַל־יְדֵי
הַצְּדִיקִים הַגְּדוֹלִים, שְׂאִינִם דוֹחֵקִים אֶת הַשְּׁעָה כָּלֵל, אֶפְלוּ בַתַּפְּלוֹתָם,
וּמִתַּפְּלוֹתֵיהֶם רַק בְּרַחֲמֵים וְתַחֲנוּנֵים. גַּם הַצְּדִיקִים הָאֵלוּ אֵינִם מִשְׁתַּמְשִׁים
עִם הַמְּטָה־עַז שְׁלָהֶם, כִּי אִם בְּשִׁבִיל לְהַכְנִיעַ הָרַע שְׁבַעֲדָה, וְעַל־יְדֵי־זֶה זוֹכִין
יִשְׂרָאֵל לְתְּשׁוּבָה. גַּם כִּי עֵקֶר הַהִתְרַחֲקוֹת מִתְּשׁוּבָה הוּא עַל־יְדֵי בְּנֵי־אָדָם
הַמוֹנְעִים, כִּי בְּנֵי־אָדָם הֵם לְפַעֲמִים מוֹנְעִים גְּדוֹלִים מְאֹד יוֹתֵר מִהַיֵּצֵר הָרַע,
הֵינּוּ עַל־יְדֵי מַחֲלָקוֹת וְהַלִּיצְנוֹת שְׁלָהֶם וְכוּצָא, כְּמַבְאָר בַּפְּנִים, וְעַל כֵּן עַל־
יְדֵי הַצְּדִיקֵי אֲמַת, שְׂמַמְשִׁיכִין חֲדוּשֵׁי תוֹרָתָם בְּשִׁלְמוֹת כָּל הַתַּקּוּנִים, עַד
שֶׁעַל־יְדֵי־זֶה מְקַבְּלִין כַּח לְהַעֲנִישׁ אֶת הַמוֹנְעִים אוֹ לְהַשְׁתִּיק אוֹתָם עַל כָּל
פְּנִים, עַל־יְדֵי־זֶה נִמְשָׁךְ הַתְּעוּרָרוֹת הַתְּשׁוּבָה בְּעוֹלָם (הַלְכוֹת גְּזֵלָה, הַלְכָה ה', אֹת יז) :

י. יֵשׁ שְׁפָגָם וְחֻטָּא כָּל כָּךְ, עַד שֶׁהוּא בְּבַחֲיִנַת גְּזֵל אֶת הַרְבִּים, שֶׁהַפְּגָמִים שְׁלוֹ
נוֹגְעִים לְכָלֵל יִשְׂרָאֵל, חֶסֶד וְשָׁלוֹם, וְאַזִּי כָּל תַּקּוּנוֹ - לְעֶסֶק בְּצַרְכֵי רַבִּים, כְּמוֹ
שֶׁאָמְרוּ רַבּוֹתֵינוּ זְכוֹרֹנָם לְבָרְכָה: גְּזֵל אֶת הַרְבִּים - יַעֲשֶׂה מִהוֹן צַרְכֵי רַבִּים,
וְעֵקֶר צַרְכֵי רַבִּים הוּא לְזַכּוֹתָם לְתַכְלִית הַנְּצָחִי, וְהַעֲקָר לְהַשְׁתַּדֵּל שְׂיִהְיֶה
לוֹ חֵלֶק בְּהַמְשַׁכַּת חֲדוּשֵׁי־תוֹרָתָם שֶׁל הַצְּדִיקֵי אֲמַת, שֶׁנִּמְשָׁכוּ בְּשִׁלְמוֹת כָּל
הַתַּקּוּנִים, עַד שֶׁעַל־יְדֵי עֵקֶר הַמְשַׁכַּת תַּקּוּן הַתְּשׁוּבָה לְכָל יִשְׂרָאֵל כְּנִי"ל,
וְצַרְכֵיהֶם לְהַשְׁתַּדֵּל מְאֹד שְׂיִתְפָּשְׁטוּ בְּעוֹלָם, הוֹן עַל־יְדֵי שְׂיִסְיַע בְּמַמוֹנוֹ
לְהַעוֹסְקִים בָּזָה, הוֹן בְּגוּפוֹ, הוֹן בְּשַׁאֲרֵי הַבְּחִינּוֹת, כִּי כָּל אֶחָד יָכוֹל לְזַכּוֹת
שְׂיִהְיֶה לוֹ חֵלֶק בָּזָה, וְעַל־יְדֵי־זֶה יִזְכֶּה אֶת הַרְבִּים בְּחִינַת צַרְכֵי רַבִּים, וְזֶהוּ
עֵקֶר הַתַּקּוּן לְכָל הַפְּגָמִים שְׁלוֹ, שֶׁהֵם בְּחִינַת גְּזֵל אֶת הַרְבִּים כְּנִי"ל (שֵׁם, אֹת
יח) :

יא.

מה שמובא בזהר הקדוש, שעל פגם הברית אין מועיל תשובה, אך אף-על-פי-כן על-ידי אמונת חכמים בשלמות יוכל להתקן גם עוון זה בכל התורה הקדושה, שממשכת המתקה מבחינת חכמה עלאה (הלכות פריה ורביה, הלכה א,

אות

תמימות

א.

כשרואה אדם, שיש לו עקמימות בלבו, בפרט כשיש לו, חס ושלום, עקמימות הרבה בלבו, אזי הוא צריך לשום עצמו כבהמה ולסלק דעתו לגמרי כאלו אין לו שום דעת כלל ולסמך רק על אמונה וילך רק בתמימות ובפשטות לבד, ואזי זוכה אחר-כך לדעת גדול מאד בחינת מחין של

תפלין (הלכות תפלין, הלכה ד', אות ו) :

ב.

כל העקמימות שיש בלב הרבה בני-אדם, שאומרים, שאינם יכולים לעסק בעבודת השם מחמת חסרון פרנסה ושאר יסורין ומניעות, חס ושלום, כל זה נמשך מבחינת המבוכה של הקשיא של צדיק ורע לו רשע וטוב לו, שזאת המבוכה מבלבל הרבה בני-אדם, ואפלו מי שאינו נכנס כלל במחשבתו בקשיא זאת, אף-על-פי-כן כל הדבורים הנ"ל, הכל נמשך ונשתלשל משם, ועקר התקון לזה הוא רק תמימות ופשטות, להשליך כל החכמות ולבלי להרהר אחריו ותברך כלל ולידע ולהאמין כי ישרים דרכי השם ולהתגבר בכל מה שעובר עליו לחטף בכל יום איזה טוב כל מה שיוכל, כי לית יום דלית בה טוב, ולא ירהר על משפטיו ותברך כלל, שזה עקר האמונה - להאמין שהכל מהשם ותברך ואין להרהר אחריו כלל, כי צדיק וישר הוא, ובזה בעצמו ממתיקין הדינים וזוכין להתקרב להשם ותברך דיקא על-ידי כל זה שעובר עליו (הלכות ראש-חודש, הלכה ו, אות י"ב) :

ג.

צריך כל אחד להסתכל בנפשו, שלא יצא מדרכי התמימות באמת, ולחפש דרכיו בכל עת, ולשמר נפשו מאד, שלא יטה אותו הבעל-דבר מן האמת, חס ושלום, על-ידי חכמות של הבל, המצויים עתה בעוונותינו הרבים, ושלא יהפך לו אמת לשקר ועברה למצוה, חס ושלום, כי זה גרוע מן הכל, חס ושלום, ויזכר את עצמו בכל עת איך שאינו נקי בענין תאות משגל, ועל-ידי-זה כלי המחין שלו אינם בשלמות, ואפלו אם הוא מחזק ומפרסם ללמדן גדול וחסיד, אף-על-פי-כן מאחר שיודע בנפשו, שאינו נקי וזך בענין זה בשלמות פראוי, וממילא תפיסת המחין שלו אינם בשלמות, על כן תקף כשרוצה הבעל-דבר להטותו מדרך התמימות האמתית אפלו נקדה בעלמא, ואף-על-פי שנדמה לו שעל-פי התורה מגיע כד, צריך לירא לנפשו ולחשב אולי טועה הוא בדבר ומחשבה זו וסבא זאת נמשך אצלו מבחינת: לא זכה - נעשית לו סם מות, רחמנא לצלן, שנאמר על מי שלא זכה עדין לשלמות כלי המחין על-ידי תקון הברית בשלמות, על כן הוא הוא צריך לזהר ביותר שלא להטעות את עצמו ושלא להפך דברי אלקים חיים, חס ושלום, וביותר ויותר צריך לזהר בענין זה לענין מחלקת, כאשר כבר ראינו כמה נפשות שירדו חיים שאולה, רחמנא לצלן, על-ידי שהרבו במחלקת על הכשרים מחמת טעות דעתם ושנדמה להם כאלו פונתם

לְשֵׁם שָׁמַיִם, וְכַמְבֹאֵר בְּפָנִים. וְגַם לְעַנְיָן עֲצֻמוֹ לְבַד בְּעִבּוּדַת הַשֵּׁם, צָרִיכִין
גַּם כֹּן לְצַעֵק וְלִזְעַק הַרְבֵּה לְהַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ, שְׂיִוְלִיכֵהוּ בְּדָרֶךְ הַיֵּשֶׁר וְהָאֱמֶת
תְּמִיד, אוֹלֵי יִזְכֶּה לְהִתְקַרֵּב לְהַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ פְּרָאוּי, וְכֹאֲשֶׁר צַעֵק דָּוִד הַמֶּלֶךְ
הַרְבֵּה עַל זֶה, כַּמְבֹאֵר בְּפָנִים, כִּי צָרִיכִין לִזְכוֹת גְּדוֹל וְיִשׁוּעָה גְּדוֹלָה וְרַחֲמִים
גְּדוֹלִים וְהַשְׁתַּדְּלוּת וְיִגִיעָה גְּדוֹלָה כָּל יְמֵי חַיָּיו, שְׂיִזְכֶּה לְפָלֵס דְרָכָיו בְּאֱמֶת
בְּכָל עֵת וְלִילָךְ בְּדָרֶךְ הַקְּדוֹשׁ בְּאֱמֶת לְאֱמֶתוֹ וְלֹא יִטֶּה לִימִין וְלִשְׂמָאל וְלֹא
יִטְעֶה אֶת עֲצֻמוֹ בְּאִיזָה דָּבָר, חֶסֶד וְשָׁלוֹם, עַל־יְדֵי שְׂאִין הַכֹּלִים שֶׁל הַמַּחִין
שָׁלוֹ שְׁלֵמִים פְּרָאוּי, אֲבָל עַל כָּל פְּנִים כְּשֶׁשׁוֹמֵר אֶת עֲצֻמוֹ שְׁלֵא יִהְיֶה נוֹטָה
עַל כָּל פְּנִים מִדְרָכֵי הַתְּמִימוֹת, אֲזִי הוּא בְּטוּחַ עַל כָּל פְּנִים מִמְּכָשׁוֹל גְּמוּר,
חֶסֶד וְשָׁלוֹם, כִּי הוֹלֵךְ בְּתֵם יִלְךְ בְּטַח (הַלְכוֹת יֵין נֶסֶךְ, הַלְכָה ד', אוֹת י"ג, ט"ו, י"ז):

ד.
כָּל מִי שֶׁמְרַגֵּשׁ בְּעֲצֻמוֹ, שְׂאִינוֹ קְדוֹשׁ פְּרָאוּי, צָרִיךְ לְהַכְנִיעַ וּלְבַטֵּל עֲצֻמוֹ נֶגֶד
הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ וְלֹא יִרְצֶה לִילָךְ בְּגְדוֹלוֹת וּבְנִפְלְאוֹת מִמֶּנּוּ לְהַמְשִׁיךְ עַל עֲצֻמוֹ
בְּחִינַת רוּחַ הַקְּדוֹשׁ, רוּחַ נְבוּאָה, מֵאַחַר שְׂיִוְדַע שְׂרַחוּק מִזֶּה, וְאִם יִרְצֶה
לְהַמְשִׁיךְ עַל עֲצֻמוֹ בְּחִינַת מְרָאוֹת וְחֲזִיוֹנוֹת, יוּכַל לְקַלְקֵל יוֹתֵר וְיוֹתֵר,
כֹּאֲשֶׁר נִכְשְׁלוּ בְּזֶה רַבִּים מְאֹד, רַק צָרִיךְ שְׂיִלְךְ בְּתְמִימוֹת וּלְבַקֵּשׁ מִהַשֵּׁם
יִתְבָּרַךְ, שְׂיִהְיֶה בְּעִזְרוֹ לְצִאת מִפְּחִיתוֹתָיו וְיִזְכֶּה לְקְדוֹשׁ אֶת עֲצֻמוֹ פְּרָאוּי, וְאִז
- אִם יִזְכֶּה וְיִהְיֶה רָאוּי לָזֶה לְקַבֵּל רוּחַ הַקְּדוֹשׁ, דָּרֶךְ הַקְּדוֹשָׁה, בְּשְׁלֵמוֹת -
הַשֵּׁם הַטוֹב יַעֲשֶׂה עִמּוֹ כְּרָצוֹנוֹ (הַלְכוֹת חֲדָשׁ, הַלְכָה ד', אוֹת ח):

ה.
בְּאֱמֶת אֵין לָךְ אָדָם שְׂאִין לוֹ שְׁעָה, אֵךְ הַרְבֵּה אוֹבְדִים הַשְׁעָה שְׁלֵהֶם, שְׂהִיָּה
יְכוֹל לְהַצְלִיחַ בָּהּ בְּגִשְׁמִיּוֹת וּבְרוּחָנִיּוֹת, עַל־יְדֵי חֲכָמָתָם שֶׁל הַבַּל, עַל־יְדֵי
שְׂדוּחְקִים אֶת הַשְׁעָה, כְּמוֹ שְׂאֲמָרוֹ רַבּוֹתֵינוּ זְכוֹרֵנָם לְבִרְכָה: כָּל הַדּוּחֵק
אֶת הַשְׁעָה, הַשְׁעָה דּוּחְקוֹתוֹ, כִּי הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ מְקַיֵּם: עִם גִּבּוֹר תְּתַמֵּם
וְעִם עֲקֹשׁ תִּתְפַּתֵּל, וּמֵאַחַר שֶׁהוּא עֲקֹשׁ וְרוּצֶה שְׂיִמְלֹא לוֹ הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ תִּתְכַּף
חֲפָצוֹ, וְכִשְׂאִין לוֹ מִה שְׂחַפֵּץ הוּא אוֹמֵר, שְׂאִי אֶפְשֶׁר בְּזֶה הָאֶפֶן לְעַבֵּד אֶת
הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ, נִמְצָא שֶׁהוּא עֲקֹשׁ וּמְהַרְהֵר אַחַר מִדּוֹתָיו יִתְבָּרַךְ, וְאִז גַּם
הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ מִתְפַּתֵּל עִמּוֹ וְהַשְׁעָה דּוּחְקוֹתוֹ, אֲבָל הַהוֹלֵךְ בְּתְמִימוֹת וּמֵאֲמִין
בְּאֱמֶת כִּי בּוֹדֵאי צְדִיק וְיֵשֶׁר הַשֵּׁם, וּמִה שְׂסוֹבֵל יְסוּרִין וְדַחְקוֹת - הַכֹּל
לְטוֹבָה, כִּי עֵדִין לֹא הִגִיעָה הַשְׁעָה שָׁלוֹ, וּמְקַיֵּם: טוֹב וְיִחִיל וְדוּמָם לְתִשׁוּעַת
הַשֵּׁם, כִּי לְפַעֲמִים אֵין הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ נוֹתֵן לְהָאָדָם צָרְכֵי יִשׁוּעָתוֹ תִּתְכַּף, עַד
שְׂיִרְבֶּה בְּתַפְלָה עַל זֶה, כִּי הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ מִתְאַוֶּה לְתַפְלָתוֹ שֶׁל יִשְׂרָאֵל, וְגַם
בְּתַפְלָה אֲסוּר לְדַחֵק אֶת הַשְׁעָה, כַּמְבֹאֵר בְּמִקּוֹם אַחֵר, וּלְפַעֲמִים הַיִּשׁוּעָה מִתְעַכְבֶּת עוֹד מִטְעֵמִים
אַחֵרִים, עַל כֹּן צָרִיכִין לִילָךְ רַק בְּתְמִימוֹת וּלְהֵאֲמִין בִּישֶׁר מִשְׁפָּטָיו יִתְבָּרַךְ וּלְהַרְבּוֹת בְּתַפְלָה תְּמִיד עַל
כָּל דָּבָר, וְאִז בּוֹדֵאי הַשְׁעָה עוֹמְדֵת לוֹ, כִּי בּוֹדֵאי תְּגִיעַ הַשְׁעָה שֶׁל יִשׁוּעָתוֹ. וְכֹן מְבֹאֵר בְּדַבְרֵי חֲכָמֵינוּ
זְכוֹרֵנָם לְבִרְכָה: כָּל הַמְתַּמִּים עֲצֻמוֹ, שְׁעָה עוֹמְדֵת לוֹ וְכוּ' (הַלְכוֹת נְזִיקִין, הַלְכָה ה', אוֹת ט"ו):

ו.
מִי שֶׁהוֹלֵךְ בְּתְמִימוֹת, הוּא עֲקָר הַבֵּן הַחֲבִיב לְהַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ, כַּמְבֹאֵר בְּפָנִים, וּמִי שֶׁהוֹלֵךְ אַחַר הַחֲכָמוֹת
וְהַעֲרֻמוּיּוֹת שֶׁל הַבַּל, שֶׁהֵם כְּמוֹ בְּחִינַת נְחוּשִׁים מִמֶּשׁ, רַחֲמֵנָא לְצַלוֹ, הוּא בְּחִינַת עֲקֹשׁ וּפְתִלְתַּל, וְהַשֵּׁם
יִתְבָּרַךְ מְקַיֵּם עִמּוֹ: עִם עֲקֹשׁ תִּתְפַּתֵּל, וְהוּא בְּחִינַת בְּעַלְמוּם, שֶׁהוּא הַחֲפָז מִתְמִימוֹת, שֶׁהוּא לְשׁוֹן
שְׁלֵמוֹת (שֵׁם, אוֹת), אוֹת (שֵׁם):

ז.
עֲקָר מִה שֶׁהַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ מִתְפָּאֵר עִם יִשְׂרָאֵל נֶגֶד כָּל הָאֱמוּנוֹת הוּא עַל־יְדֵי דְרָכֵי הַתְּמִימוֹת שְׁלֵהֶם
הָאֱמֶתִיּוֹת, וְזֶה בְּחִינַת: שְׂשִׁים הֵמָּה מְלָכוֹת וְכוּ', אַחַת הִיא יוֹנְתֵי תְּמִתֵּי - תְּמִתֵּי דִיקָא, בְּחִינַת תְּמִימוֹת
(שֵׁם, אוֹת), אוֹת (שֵׁם):

תָּם	וְנִשְׁלָם	שָׁבַח	לָאֵל	בוֹרָא	עוֹלָם
סְלִיק	וְנִשְׁלָם	שָׁבַח	לָאֵל	בוֹרָא	עוֹלָם
		סִפֵּר	"עֲצוֹת"		יִשְׁרוֹת"

המערכות

ומסדר

שמים

רוכב

בעזרת